

ÇAĞDAŞ DÜNYA KLASİKLERİ

STEFAN ZWEIG

AY IŞIĞI SOKAĞI

seçme öyküler

1. BASKI

Remzi Kitabevi

STEFAN ZWEIG

Ay Işığı Sokağı

Seçme Öyküler

Almanca aslından çeviren
Ahmet Arpad

AY IŞIĞI SOKAĞI / Stefan Zweig
Özgun adı: *Die Mondscheingasse*

© Türkçe çeviri: Remzi Kitabevi, 2014

Her hakkı saklıdır.

Bu yapının aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayanlar: Eylül Duru – Ömer Erduran
Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1636-0

BİRİNCİ BASIM: Temmuz 2014

Kitabın basımı 2000 adet yapılmıştır.

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 10648

İçindekiler

Prater'de İlk yaz, 7

Bir Başıboş, 22

Lyon'da Düğün, 29

Birbirine Benzemeyen İkizler, 39

Görünmeyen Koleksiyon, 66

Nişan, 82

Leman Gölü Kıyısında, 94

Geç Ödenen Borç, 104

Ay Işığı Sokağı, 136

Acaba O muydu?, 157

Prater'de İlk yaz

Fırtına gibi girdi odaya.

"Elbisem geldi mi?"

"Hayır, sayın bayan," dedi hizmetçi kız. "Bu saatten sonra da geleceğini hiç sanmam."

"Tabii gelmeyecek! O tembeli çok iyi tanırım," diye yüksek sesle konuştu. Sesinde hıçkırma, bir titreme vardı. "Şimdi saat on iki, Prater'deki at yarışlarına gitmek için bir buçukta yola çıkmak zorundayım. Fakat şu salak yüzünden gidemeyeceğim! Hava da ne kadar güzel!"

Ve kızgın, çok öfkeli, narin bedenini, örtülerle, saçaklarla kaplı, fantastik ve zevksiz döşenmiş küçük odanın bir köşesinde duran İran işi kanepeye bırakıverdi. Öfkeden tir tir titriyordu. At yarışlarına katılamayacak, böyle önemli bir günde tanınmış bir bayan ve ünlü bir güzel rolünü oynayamayacaktı. Yüzüklerle dolu ince parmaklarının arasından ılık gözyaşları süzüldü.

Uzanmış olduğu yerde birkaç dakika hareketsiz kaldı. Sonra elini yanındaki, üzerinde çeşitli çikolataların durduğu İngiliz işi küçük masaya uzattı. Birbiri ardına birkaç tanesini

agzına attı ve erimelerini bekledi. Yorgunluğu, hoş geçen gecenin mahmurluğu, loş odanın serinliği ve o andaki büyük öfkesi birbirleriyle kaynaştı; yavaş yavaş gözleri kapandı.

8

Hafif ve düşsüz uykusu bir saate yakın sürdü. En çekici yeri olan o neşeli, fırl fırl dönen gözleri, şu anda kapalı olsalar da çok güzel bir kadındı. Dikkatle boyanmış kaşları yüzüne, eğlenceyi seven biri olduğu görünümünü vermeye yetiyordu. Yoksa incecik, hatları çok orantılı, uykunun öfkesini silmiş olduğu bu yuzu gören, onu düşlere dalmış bir çocuk sanırdı.

Saat bire doğru uyandı ve uykuya dalmış olduğuna şaşırdı. Sonra her şeyi yavaş yavaş yine anımsadı. Olkeyle, peş peşe çalıştığı zili duyan hizmetçi koşarak yanına geldi.

"Elbise mi getirdiler mi?"

"Havır, savın bayan!"

"Şu lanet olası kadın! Bana ne kadar gerekli olduğunu çok iyi biliyor. Şimdi bitti, artık hiçbir yere gidemem."

Olkeyle ayağa fırladı, dar odasını bir aşağı bir yukarı adımladı, sonra pencereden uzanıp, arabanın gelip gelmediğine baktı.

Araba tabii gelmişti, aşağıda duruyordu. Tam zamanında yola çıkabilirdi, şu lanet olası terzi kadın elbisesini getirmiş olsaydı. Fakat şimdi evde kalmak zorundaydı. Öfkesi giderek arttı. Şu anda dünyada ondan daha mutsuz başka kadın yoktu. Buna kendini iyice inandırdı.

Ancak hüznü olmasının da onu neredeyse neşelendiren bir çekiciliği vardı. Ne de olsa öz varlığına karşı çıkmasını başarmıştı. Bu duygularla dolu hizmetçi kıza arabayı geri yollamasını emretti. Arabacı bunu sevinçle kabul etti, çünkü yılın en önemli at yarışlarının yapıldığı bugünde çok iyi iş yapacağından emindi.

Fakat kadın, daha şık fayton hızlı bir tırula unluştu.

vermiş olduğu karardan pişmanlık duydu. Elinden gelse pencereyi açar geri dönmesi için haykırırdı. Fakat bundan utandı, ne de olsa Viyana'nın en kibar semti Graben'de oturuyordu.

Evet, şimdi her şey bitmişti. Cezalı olduğu için kışlayı terk 9 etmesi yasaklanmış bir asker gibi odasına hapsedilmişti.

Canı sıkkın, bir aşağı bir yukarı yürüdü. Bu daracık odada kendini çok rahatsız hissediyordu. Her köşe gereksiz bir sürü şeyle tıka basa doluydu. Mezat malı değersiz eşyalarla seçme sanat eserleri karmakarışık, iç içe sağa sola tıkmıştı. Her yere sinmiş sigara kokusuyla yirmiye yakın parfümün oluşturduğu karışım da havayı dolduruyordu. İlk kez o gün her şeyden tiksindigini hissetti. Prevost'un sarı kapaklı roman ciltlerinin bile o anda hiç çekiciliğı yoktu. Prater, onun Prater'i ve Freudenu'daki at yarışları bir türlü aklından çıkmıyordu.

Giyecek şık bir tuvaleti olmadığı için şimdi bu duruma düşmüştü.

Neredeyse hüngür hüngür ağlayacaktı. Kafasından her türlü düşüncüyü attı ve kendini koltuğa bırakıp tekrar uyumayı denedi. Hiç olmazsa akşamüstünü böyle geçirirdi. Fakat başaramadı. Gözkapakları, ışığı özlemiş gibi tekrar açıldı.

Ayağa kalktı ve pencereye gidip aşağı baktı. Graben'in güneşte ışıldayan kaldırımlarında insanlar hızlı hızlı gidip geliyorlardı. Gökyüzü masmaviydi, hava sıcak... Dışarıya çıkmak özlemi giderek arttı. Ve sonunda Prater'e tek başına gitmeye karar verdi. Geçit törenindeki arabalardan birinde yer alamasa bile, hiç olmazsa seyircilerin arasına karışmalıydı. Bunun için de şık ve pahalı bir tuvalete gereksinimi yoktu, üzerine basit bir şey giymesi yeterliydi. Hem o zaman onu hiç kimse de tanıyamazdı.

Kafasındaki bu planı hemen gerçekleştirmeliydi. Dolabı açıp giyeceğı bir elbise aradı. Parıl parıl, renkleri bağırان elbi-

seler dolabın karmaşıklığı arasından ona bakıyordu. Seçmeye başladı, peş peşe ipek kumaştan giysiler, önemli davetlerde, dikkatleri üzerine çekmek için giydiği tuvaletlerdi eline aldıkları. Fakat bugün niyeti başkaydı. Uzun süre aradıktan sonra birden yüzüne çocuksu, neşeli bir gülümseme yayıldı. En arka köşede, tozlanmış, buruşmuş, basit, fakir işi bir elbise bulmuştu. Onu gülümseten, bulduğu elbiseden çok anısında yeniden canlanan geçmişi idi. Sevgilisinin peşinden, baba evinden üzerinde bu elbiseyle kaçtığı günü anımsadı, o erkekle geçirdiği mutlu zamanı da. Sonra giysisini şık tuvaletlerle değiştirmişti, bir kontun sevgilisi olmuştu, sonra bir başkasının ve daha başkalarının da...

Bu eski elbise niçin hâlâ dolabındaydı, bilmiyordu. Fakat onu yine bulduğuna çok sevindi. Az sonra elbiseyi üzerine geçirdi ve çok değerli, Venedik işi kocaman aynada kendini görünce gülmeden edemedi. Ne kadar da namuslu, halktan biri, çocuksu ve cana yakın görünüyordu.

Dolabı biraz daha karıştırdı, elbiseye uygun bir de şapka buldu. Gülümseyerek aynaya bir kez daha baktı. Aynadaki halktan bir kız da ona bakıyordu. Gülümseyerek selam verdi ve yürüdü, odayı terk etti.

Az sonra caddeye çıktığında gülümsemesi hâlâ dudaklarındaydı.

Bir an için yanından her geçen, olmaya çalıştığı o insan olmadığını yüzüne söyleyecek sandı.

Fakat öğle sığığında aceleyle yanından geçip giden birkaç kişinin ona bakacak pek zamanı yoktu. Az sonra, içinde bulunduğu yeni durumu kabullendi ve düşünceli düşünceli Rotenturm Caddesi'ne doğru yürüdü.

Burada her şey güneş ışığında, parıl parıl ve ısıllı ısıllı yuyuyordu. Bakımlı, şık ve neşeli insanlardan hayvanlara dek...

resindeki her şey o günün günlerden pazar olduğunu haykırıyor gibiydi. Her şey göz kamaştırıcıydı, coşkuluydu, neşeliydi ve onu selamlıyordu. O güne dek hiç tanımamış olduğu coşku dolu bu insan kalabalığına şaşkınlıkla baktı. Sağa sola bakınmaktan, olup biteni izlemekten az kalsın bir faytonun altında kalıyordu. "Kente gelmiş saf bir köylü kızından farkın yok!" diye kendi kendine söylendi.

11

Yürüyüşüne biraz dikkat etti. Fakat az sonra Prater Caddesi'ne çıkar çıkmaz, coşkusu yeniden sınır tanımadı. Yanından geçen şık faytonlardan birinde ona tapan bir erkeğin oturduğunu farz etti. Fayton o kadar yakınından geçti ki, bir an için elini uzatıp adamın kulağından çekmek istedi. Fakat arkasına rahatça yaslanmış kibar görünumlu adam onu fark etmedi. Genç kadın yüksek sesle güldü, adam hemen arkasına döndü. Elindeki mendili anında yüzüne basturmasaydı, onu görür, hatta belki de tanıyabilirdi.

Sonra neşeyle yoluna devam etti. Az sonra da kendini, o pazar günü Viyana'nın ulusal kutsal mekânı sayılan, iki yanı tarihi ağaçlarla kaplı Prater yollarına akın akın gelen insanların ortasında buluverdi. Bu ağaçlıklı gezinti yolları, korularla kaplı Prater düzlüklerinde, yemyeşil çayırlara uzatılmış bembeyaz kalasları andırıyordu. Sonsuz coşkusu çevresindeki insanlardan yayılan neşeli havaya karıştı. Bir doğa coşkusu ve pazar keyfi, o günü sarıp sarmalayan, haftanın geride bırakılmış bunaltıcı ve yorucu altı gününü insanlara unutturuyordu.

Kadın kalabalığın akışına bıraktı kendini. Denizde, plansız ve hedefsiz, fakat köpürerek ve güç dolu, coşkuyla devrile devrile tek başına ilerleyen bir dalga gibiydi.

Bir an için, terzi kadının elbisesini getirmeyi unutmuş olmasına sevindi. Şu anda kendini, çocukluğunun Prater'i ilk ta-

nmiş olduğu günlerindeki kadar mutlu hissediyor, yaşamında hiç tatmadığı bir özgürlüğü yaşıyordu.

12 Sonra o günlerin tüm anıları ve resimleri bir bir gözünün önüne geliverdi. Neşesi altın rengi güneş ışınlarından oluşmuş bir kenar süsü gibi sarıverdi anılarını. Yine o günlerde, ilk aşkı düşünürken, bir şeye istemeye istemeye dokunurken yaptığı gibi otkele bir matla değil, neşeyle, satın alınmış, hedive edilmiş olan o aşkı bir daha yaşama şansını elde ettiği için...

Derin ruvalara dalmış bir halde yoluna devam etti. Çevresindeki insanlardan yükselen sesler boğuk dalga uğultularına dönüştü. Konuşulanların tek kelimesini bile anlayamıyordu. O anda katasından geçenlerle baş başa kalmıştı. Evindeki İran ısı dar kanepelere tembel tembel uzanmış, odanın bunalıcı havasına sigara halkaları uflerken bile kendini şimdi burada, kalabalığın ortasındaki kadar yalnız hissetmemişti...

Birden başını kaldırıp baktı. İlk anda bunu niçin yaptığını bilemedi. Sadece bir an, düşüncelerinin üzerine peçe gibi inen, kaçıp kurtulamadığı belli belirsiz bir şeyi hissetmişti. Sonra dikkatle ve sürekli kendisine bakan bir çift gözü seçti. Dişilik içgüdüleriyle, başı önünde olmasına karşın o bakışların kendisini izlediğini fark etmiş, düşlerindeki uyanmıştı.

Bakışlar, bir genç adamın, sakalına karşın çocuksu ifadesini vitirmemiş sempatik yüzündeki bir çift kara gözden geliyordu. Üzerindeki giysiye göre bir üniversite öğrencisi olabirdi. Çeketinin yakasında da bir parti rozeti göze çarpıyordu. Başındaki kocaman kara şapka yan yatmış, yüzünün düzgün hatlarına hafif bir gölge düşürüyordu, ona az da olsa sanatçı görünümünü veriyordu.

Yaptığı ilk hareket, kaşlarını üst perdeden böyle bir çıtınak ve gururla başka yöne bakmak oldu. Bu hiçbir şey değildi.

van insan ondan ne isteyebilirdi? (), bir kenar mahalle kızı de-
gildi ki, o .

Duruverdi. Birden gözlerinde kuyruklu bir gülümseme belir-
di. Kendini bir an için vine soyete hanımı gibi hissetmiş, o 13
gun basit bir aile kızı görünümüne burundugunu unutmuştu.
Sonra üzerindeki giysilerin ne kadar etkilevici olduğunu fark
etti ve buna çocukça sevindi.

Gülümsemesini bir "avans" kabul eden genç adam bakış-
larını üzerinden çekmeden yanına sokuldu. Yüzüne erkekçe,
zaten kazanmış birinin görünümünü verineyi denedi, fakat
başaramadı. Çekingenlik ve kararsızlığı ona engel oluyordu.
Fakat bu görünümü kadının hoşuna gitti. Ne de olsa erkek-
lerin bu yanını o güne dek hiç tanımamıştı. Karşısındaki genç
adamin yüzünde, belirtileri hâlâ sezilen çocuksu ifade, onun
hiç tanımadığı, yepyeni, doğallığı erişilmez bir olağanüstülük
tu. Üniversite öğrencisi gencin bir şeyler söylemek için dudak-
larını oynatması, tam bir şey söyleyecekken, ürkekçe ve utan-
gaş bir korkuyla susmasını izlemek, kadına esprilerle dolu bir
komediyi anımsattı. Karşısındakinin yüzüne bakarken gülme-
mek için dudaklarını ısırdı.

Bu gencin iyi yanlarından biri de kör olmamasıydı. Yoksa
cesaretini artıran, kadının zarif dudaklarındaki o ele verici tit-
reşmeyi fark edemezdi.

Beklenmeyen bir anda nezaketle sordu, acaba bryana biraz
eslik edebilir miydi? Bir nedeni yoktu, bütün çabasına karşın
da işe yarar bir neden bulamamıştı.

Kadın, bütün beklentisine ve her şeye hazır olmasına kar-
şın, genç erkeğin bu sorusuna şaşırmadı değil. Acaba kabul et-
se miydi? Niçin olmasında? Daha şimdiden düşünmenin hiç
gereği yoktu, bu tanışma nasıl sona erecek diye. Eski etişesi-
ni üzerine geçirmiş olduğuna göre bu oyunu da oynamalıydı.

Halktan herhangi bir kadın gibi sevgiliyle Prater'e gitmeliydi. Bu onun için hoş olmasındı?

14 Ve oynamaya karar verdi. Genç adama, eşlik etmesine gerek olmadığını söyledi. Çok zaman vitirebilirdi. Fakat bu ikinci cümleden "Evet" demek istediği belli oluyordu.

Genç adam karşısındaki kadının ne demek istediğini kavradı ve vanna içice sokuldu.

Az sonra cene çalmaya başlamışlardı bile.

Genç üniversite öğrencisi hoş solibetti. Eisevi geride bırakmış çok olmanmıştı. O villardaki kustahtığını yeni yaşamına taşımış savılırdı. Başından pek bir şey geçmemişti, deneyimi de yok gibiydi. Genç insanların çoğu kez özlemini çektiği o maceraları yaşamamıştı. Çünkü bu gibi maceralar için gerekli olan atılganlık kendisinde yoktu. Onun aşkları özleminden öteye gidememiş, şurlerle düşlerde kaybolup sona ermişti...

Kadın yeni davranışlarına hayret etti. Bir anda genebazın biri olmuştu. Hiç aklına gelmeyecek konulardan söz ediyordu. Hatta hiç farkında olmadan en az beş yıldır ağzına almadığı Viyana lehçesiyle konuşmaya başlamıştı. Sanki son beş yılın o sık kıbar ve şatafatlı yaşamı hiç iz bırakmadan geride kalmıştı. O yine, Prater'i ve büyümesini seven, hayata aç, cılız bir kenar mahalle kızı oluvermişti.

Hiç farkında olmadan kaynayan insanlar kalabalığından kopmuşlar, göz alabildiğine uzanan, ilkyaz dolu Prater çayırlarına girmişlerdi.

Asırlık, kalın dallı kestane ağaçları yeşillerin ortasından birer dev gibi yükseliyor. Çiçekler taşan dallar hafif rüzgârda ağır ağır sallanarak birbirlerine dokunuyor, aşukların fısıldaşmasını andıran sesler çıkarıyorlardı. Ağaçlardan beyaz tozlar, incecik kar taneleri gibi, rengârenk çiçeklerle kaplı koyu yeşil çayırlara dokuluyor. Tatlı ve ağır bir koku topraktan

liyor, yumuşak dalgalar gibi dağılıyor, sımsıkı sokuluyor, zevkin bilincine ulaşmak isteyen insanları tatlı, çekici ve uyuşturucu duygularla sarıp sarmalıyordu. Gökyüzü masmavi ve pırıl pırıl, ağaçların üzerini bir safir gibi örtüyordu. Güneş de altınlarını, yaratılmışların en mükemmelinin, en eşsizinin, en ölümsüzünün üzerine saçıyordu... Prater ilkyazının.

Prater'de ilkyaz!

Bu söz havada uçuşuyordu. Her insan onun inanılmaz büyüsunü çevresinde yaşıyor, tomurcuğunun sayısız çiçekler açtığını ruhunda hissediyordu. Kol kola girmiş sevgililer sınırsız, göz alabildiğine uzanan çayırlarda mutlu geziniyordu. Bu duyguları henüz tanımayan çocuklar ise hoplayıp sıçırıyor, bağırıyor, attıkları neşeli çığlıklar ta ötelere uzanıyor, rüzgârda ve ormanın derinliklerinde kaybolup gidiyordu.

İki insan, her şeyin bir büyü gibi yavaş yavaş ruhlarını sarıp sarmaladığını fark etmemişti. Şaka dolu konuşmaları az sonra içten bir samimiyete dönüşmüştü. Sanki beklenmeyen, fakat geldiğine sevinilen bir misafirdi... Çok yakınlaşmışlardı birbirlerine. Genç bu çekici, heyecanlı ve neşeli kadına hayran olmuştu. Sanki kıyafet değiştirmiş bir prenses çıkmıştı karşısına. Yanındaki kadın da bu taptaze, dinç erkekten hoşlanmış gibiydi. Az önce onunla oynamaya başlamış olduğu komedi şimdi ciddileşiyor gibiydi. Üzerine geçirdiği eski günlerin giysisi ile genç kızlığındaki duyguları da ruhunu kaplıyordu. Birdenbire içi arzuyla doldu, ilk aşkın mutluluğunu özledi... Her şeyi bir daha, yepyeni yaşamak istiyordu.

Yanındaki genç sessizce koluna girdi, kadın karşı koymadı. Onun sıcak nefesini saçlarında hissetti. Anlattığı binlerce şeyi dinledi; çocukluğunu, başından geçen ilginç şeyleri, adının Hans olduğunu, üniversiteye gittiğini ve ondan çok ama çok hoşlandığını... Sonra biraz şaka, biraz ciddi, ona aşık

olduğunu söyledi, kadın neşeyle karışık bir mutluluk duydu... Daha önce benzeri sözleri belki yüzlerce kez duymuştu, hatta daha güzel, seçme kelimelerle bezenmişleri. Fakat hiçbir kez yanakları, kulağına fısıldanan, bu içten, titrek, heyecanlı kelimelerde olduğu kadar kızarmamıştı. Gerçek olması özlenen tatlı bir düş gibi titredi kelimeler, yayılan dalgalar bütün vücudunu doldurdu, hazla ürperdi tepeden tırnağa. Yanındaki erkeğin, çılgınca, kendinden geçmiş bir sevecenlik dolu, giderek daha güçlü kolunu kavradığını coşkuyla hissetti.

Çayırlarda ötelere, insansız derinliklere varmışlardı. Arada sırada uzaklardan bir yerlerden otomobil sesleri duyuluyordu. Burada sanki onlardan başka hiç kimse yoktu. Yeşillerin arasından kimi açık renkli yazlık elbiseler ışıldıyor, sonra yoluna giden, uçuşan bembeyaz kelebekler gibi gözden kayboluyordu. Tek tük insan sesi de geliyordu kulaklarına. Doğada hareket yoktu. Sanki her şey güneşten yorgun düşmüş, derin bir uykuya dalmıştı...

Tek bir ses, o hiç susmadı, birbiri ardına, binlerce şefkat dolu, biri ötekinden daha candan, daha değişik sözler fısıldadı durdu. Kadın uyuşmuş gibiydi. Sanki uykuya dalarken ötelerden gelen bir müziğe kulak kabartıyor, nagmenin ritmini, melodisini içinde hissediyordu.

Biraz sonra yanındaki genç erkek başını iki elinin arasına alıp öpünce de karşı çıkmadı. Uzun, çok uzun bir öpücüktü. Sır dolu sayısız aşk sözleri ile bezenmişti.

Ve bu öpücüklerle bütün geçmişi geride kalmış, unutulmuştu. Sanki hayatının ilk öpücükleriydi onlar. Bu genç insanla oynamak istediği oyun birdenbire yaşam ve duygularla doluvermişti. Tüm vücudunu kaplayan sevgi ve yakınlık ona geçmişte yaşadıklarını bir anda unutturuvermişti. Sanatının zir-

vesinde kendini kral ya da kahraman hissedene, gerçek yaşamını ve mesleğini unutan bir sahne sanatçısı gibiydi...

Sanki doğaüstü bir olay ona şu anda hayatının ilk aşkını yaşıtıyordu...

17

Böyle kol kola, aşkın tatlı coşkusuyla dolu, birkaç saat gezinip durdular. Gökyüzü kıpkırmızı yanmaya başlamıştı. Ağaçların tepeleri simsiyah eller gibi uzanıyor, her şey akşamın loşluğunda görünmezleşip siliniyor, hafif akşam rüzgarında yapraklar hışırdıyordu.

Hans ve Lise –gerçek adı Lizzie'ydi, fakat çocukluğunda ona Lise derlerdi; işte bir an için sevinçle o günleri anımsamış ve yanındaki gence onu söyleyivermişti– geri döndüler, Prater panayırına doğru yürüdüler. Seslerin karmaşasını duymamak olanaksızdı.

Yaklaştılar. Rengârenk insan seli ısl ısl kulübelerin arasından akıyordu. Sevgilileri kollarında hafta sonu iznine çıkmış askerler, gençler, nereye bakacaklarını bilemeyen neşeli çocuklar... Bütün bu insan kalabalığının ortasından yükselen bir müzik karmaşası. Karşılıklı birbirlerini susturmaya çalışan askeri bandolar ve her çeşit orkestra... Bağırmaktan sesleri kısalmış çığırkanlar, nişancıların patlayan tüfekleri ve çocukların her kafadan çıkan bağırışmaları... Her türlü halk burada bir araya gelmişti. Beklenti ve isteklerini lunaparkçılar, lokanta sahipleri yerine getirmeye çabalıyordu. Yığının çeşitliliği burada birleşmiş, bir bütün olmuştu.

Lizzie için o akşam Prater, çocukluk yıllarının yeniden keşfettiği, daha doğrusu tekrar bulduğu ülkesiydi. Son yıllarda süslü faytonlarına binmiş şık sosyete insanların gezindiği, iki yanı ağaçlıklı geniş ana yoldan başka bir yeri tanımamıştı. Şimdi ise sanki oyuncakçı dükkânına götürülmüş bir çocuk gi-

bi ne görürse heyecanlanıp seviniyor, elini uzatıp her şeye dokunmak istiyordu. Birden neşelenmiş, hayaleciligi, duygusallığı kayboluvermişti. Az önce birbirini yeni tanımış bu iki insan şimdi ele ele tutuşmuş, sonsuz insan denizinde haşarı çocuklar gibi gülüyor, hiç kimseyi umursamıyorlardı.

Hemen hemen her kulubenin önünde duruyor, çığırkamların birbirini andıran havkırmaları ile neşeleniyorlardı... "Dünyanın en büyük kadını", "Kitamızın en küçük kadını", "Yılan insan", "Denizlerin tuhat varatıkları", "Ünlü falcı"... Sonra donne dolaba bindiler, falcı kadının birine fal baktırdılar, akıllarına ne eserse onu yaptılar, güldüler, neşelendiler, kimi insanlar tuhat tuhaf arkalarından baktı...

Az sonra Hans, "Midemizi de düşünmemizin zamanı geldi," dedi. Genç kadın bunu hemen kabullendi. Biraz ilerideki lokantanın kapısından içeri girdiler. Burası curcunadan ve gürültüden biraz uzaktı. Gürültü uğultuya dönüşüyor, giderek sessizleşiyordu.

Yan yana, birbirlerine iyice sokularak masalardan birine oturdular. Genç adam ona bir sürü neşeli şeyden söz etti, anlattıklarının bazı hoş giden sözlerle süsledi, kadının keyfinin kaçmamasına özen gösterdi. Arada sırada ona gülünç adlar taktı, kadın kahkahalarla güldürdü, çocuksu şaklabanlıklar yaptı, Lizzie neşesinden çığlıklar attı. Başka zaman olsa davranışlarında kibarlığa, sakinliğe dikkat eden genç kadın şimdi onları pek umursamıyor gibiydi. Çoktandır unutmuş olduğu, çocukluğunda başından geçmiş komik olayları birden anımsamaya başlamıştı. O da büyümüş, aniden gençleşmiş gibiydi.

Uzun uzun sohbet ettiler, güldüler.

Gece çoktan kara peçesini üzerlerine çekmişti. Havadaki nem ise hiç kıpırdamamış, bütün ağırlığı ile kalmıştı. Ötelerde bir yerde şimşekler çaktı, sessizliği yarıdı, giderek sıklıkla. Işıklar

yavaş yavaş söndü, insanlar değişik yönlerde uzaklaştılar, evlerinin yolunu tuttular.

Hans da yerinden kalktı.

"Gel Lise," dedi. "Biz de gidelim."

19

Kadın sesini çıkarmadan peşinden gitti. Arkalarından kap-karanlık ve gizem dolu bakan Prater'den çıktılar, kol kola. Sessiz sessiz dalları hışırdayan ağaçların arasından son ışıklar renkli hayvan gözleri gibi ışıldıyordu.

Ay ışığında pırıl pırıl uzanan Prater Caddesi'ne çıktılar. Bomboştı, neredeyse insansız ve çok sessiz. Adımları asfaltta yankılar yapıyor, gölgeleri, çok az ışık veren sokak lambalarının altından ürkek ürkek hızla geçip gidiyordu.

Nereye gideceklerine önceden karar vermemişlerdi. Hans hiç konuşmadan yönlerini belirlemiş gibiydi. Kadın onun evine doğru yürüdüklerini hissediyor, fakat sesini çıkarmıyordu.

Pek konuşmadan yürüdüler. Tuna üzerindeki köprüyü geçtiler, Ring'e yönelip, çoğunlukla üniversite öğrencilerinin yaşadığı 8. bölgeye doğru ilerlediler. Üniversitenin koskocaman taş yapısının, belediye sarayının önünden geçip, dar ve bakımsız sokaklara girdiler.

Birden Hans konuştu. Ateş dolu, yakıcı sözler çıktı dudaklarının arasından. Genç aşkın arzularıydı bunlar. Vahşice isteginin ateşle yanan kelimeleri... Bir genç hayatının çılgınca mutluluk ve aşk özlemiyle doluydu... Kelimeler giderek daha akıcı, daha arzu dolu oldu, aç alevler gibi yükseldi ve erkek ruhu sonunda doruğuna ulaştı. Bir dilenci gibi aşk istedi kadından...

Erkeğin dudaklarının arasından çıkan kelimelerle bütün vücudu tir tir titriyordu.

Kulakları, sözlerin ve çılgın kelimelerin uğultusu ile mutluluk dolu çınlıyordu. Genç adamın söylediklerini pek anlamı-

yordu. Fakat ısrarlı sözleri onun da ruhuna ulaşıyor, yükseliyor, özlemle otekilerle birleşmek istiyordu.

20 Masallar dünyasından çok değerli bir armağan gibi ona söz verdi. Sonra bir an düşündü... Bu gibi sözleri o güne kadar başkalarına dilenciye sadaka verir gibi vermişti...

Eski, dar binanın kapısında durdular. Genç adam zili çaldı. Bakışlarında mutluluk ışıltıları vardı.

Kapı hemen açıldı.

Dar, nemli ve soğuk koridoru hızla geçtiler. Bir sürü, aşınmış tahta basamakları çıktılar. Kadın hiçbir şeyin farkında değildi. Genç adam onu az önce güçlü kollarıyla kaptığı gibi kucaklamış, bir Badminton topu hafifliğinde taşıyordu. Titreyen ellerinin depremini kadın vücudunda hissediyor, sanki rüyadaymış gibi yükseklere uçuyordu.

Yukarı vardılar. Genç adam küçük bir odanın kapısını açtı. Girdikleri oda dar ve karanlıktı. Tek tük eşyalar seçiliyordu. Küçük tavan arası penceresinin yırtık, beyaz tül perdesinden içeri sızan mehtap ışığı odayı pek aydınlatamıyordu.

Genç adam onu sessizce kollarından kaydırды; ayakları yere değmez daha ateşli kavradı. Yanan öpücükler damarlarından kan gibi aktı, okşamalarıyla bütün vücudu tir tir titredi, dudakları arasından dökülen kelimeler ihtiras, özlem dolu fısıldamalara dönüştü...

Karanlık ve dardı oda. Sonsuz bir mutluluk kanatlarını açmıştı, huzur dolu sakinliğin üzerine. Ve aşkın yakıcı güneşi karanlığı aydınlatıyordu... Daha erkendi. Belki sabahın altısıydı.

Lizzie az önce eve dönmüştü, o şık odasını. Kapıyı ilk kez her iki pencereyi ardına kadar açıp, serin sabah rüzgânını içine çekmek oldu. Odayı dolduran, onu eski yarımına döndüren

sıkıcı ve tatlımsı parfüm kokusundan iğrenmişti. O güne kadar yaşamı üzerine hiç kafa yormamış, kör kör yaşamış, alın yazısına inanmış, her şeyi olduğu gibi kabullenmişti. Ancak dün başından geçenler, apaydınlık ve mutluluk dolu bir gençlik rüyası gibi alın yazısını belirlemiş, birdenbire aşka özlem duymuştu...

Acaba yaşadıklarına bir geri dönüş olacak mıydı? Sanmıyordu. Yeni bir sevgili gelecekti, ardından bir başkası ona sokulacaktı. Bu düşünce ile ürperdi, irkildi.

Yavaş yavaş aydınlanmaya başlayan yeni günden korktuğunu hissetti.

Fakat az sonra kendine gelir gibi oldu, yine dün akşamı, yitirilmiş bir güneş ışıltısı gibi kapkaranlık ve sıkıcı yaşamına girmiş olan saatleri anımsadı. Ve onu bekleyen her şeyi unuttu.

Dudaklarında çok güzel bir rüyadan mutlulukla uyanan küçük bir çocuğun gülümsemesi belirdi...

Bir Başiboş

Kilisenin saat kulesine baktı. Geç kalmış olduğunu fark etti. Ders kitaplarını koltuğunun altına sıkıştırıp, adımlarım hızlandırdı. Fakat az sonra bundan vazgeçti, yürüyüşünü yine ağırlaştırdı. Öğle sıcaklığı çok yorucuydu. Hem o günkü Yunanca dersine tam zamanında yetişmesi de o kadar önemli değildi. Yerdeki taşların ateş gibi yandığı yolda sallana sallana, hiçbir şeyi umursamazca ilerleyip, okula doğru yürüdü. Az sonra binadan içeri girdiğinde on dakika gecikmiş olduğunu fark etti. Durdu, bir an düşündü, acaba geri dönse daha mı iyi olurdu? Fakat o anda öğle yemeğinde evdekilerin iç sıkıcı öğütleri aklına geldi. Şimdi eve gidip, onların devamını dinlemeyi canı hiç de istemiyordu. Kendinden emin sınıfa doğru yürüdü ve kapıyı hızla açtı.

Aniden içeri girmesi sınıftakileri şaşırtmıştı. Arka sıralardan kıkırdamalar duyuldu. En öndekiler dudaklarında alaylı bir gülümsemeyle ona baktılar. Yüksek kürsüsünde oturmakta olan profesör önce memnuniyetli, sonra da sevinçli hafif yükselterek, onu aşağılar gibi konuştu: "Liebmann, derse zamanında geldiğiniz gün ben bir mucize yaşamış olaca-

gım. Fakat siz geç kalmakta hem çok çalışkan, hem de çok başarılısınız."

Butün sınıf güldü. Kimi öğrenciler yüksek sesle, alay dolu kahkaha attılar. Herkes Liebmann'a bakıyordu.

23

O ise hiç konuşmadı, kılını bile kıpırdatmadı. Hâlâ suratına bakıp gülen öğrencilerin yanından geçip, yerine doğru yürürken sakin olmak için çok çaba göstermesi gerekti. Bir an çok öskelendi, fakat kendini tuttu. Daha önce de benzeri tepkiler yaşamıştı, yüreğinin sızladığını hissetti. Hiç umursamazmış gibi kitabını açtı, sayfalarını şöyle bir karıştırdı, hiçbir şey düşünmeden bomboş bakışlarını önündeki kelimelerde gezdirdi. Kara harfler titreştiler, burgaçlar oluşturdular. Sınıftan yükselen tüm sözler ve karmakarışık gürültüler anlamsız şeyler gibi ona yaklaştı, kulaklarında çınladı, rahatsız etti. Çevresindeki her şeye olan umursamazlığı üzerine kurşun gibi çökmüştü.

Oturduğu sıranın tahtasına vuran güneşte halkacıklar oynanıyordu. Hoplayıp zıplayan, neşeyle çığlıklar atan küçük çocuklar gibi döneniyordu renkli halkalar. Eğilip bükülen beyaz eller gibi sırasında oraya buraya gidip geliyordu canlı renkler. Liebmann meraklı bakışlarını onlara dikmişti, fakat görmüyordu. Çok dalgındı, bir şeyler düşlüyormuş gibiydi. Dün akşam, bir rastlantı suratına yaşamının aynasını tutmuştu. Kolunun altında ders kitapları evine dönerken yaşlıları ile karşılaşmıştı. Bir zamanlar ona yakın olmuş arkadaşları şimdi üniversite öğrencileriydi, askerlerdi. Yanlarından geçerken önemsemezmiş gibi ona bakmışlar, çok gururlu, burunları büyük, şöyle bir selamlamışlardı. Ne de olsa Liebmann hâlâ toy öğrencilerin arasında oturuyor, tekdüze sesli öğretmenlerin anlattığı küf tutmuş tüm zırvalıkları dinliyordu. Öfkenin ve ümitsizliğin yakıcı gülüşü gırtlığını sıkmış, bir an için kendini arkadaşlarının kolları arasına atıp, küçük bir çocuk gibi

gözyaşları dokmedigine ya da öfkesinden üzerlerine k...
gına başlamıştı.

24

Ona acı veren duygularını küçük küçük parçalara ayırdı...
sakinleştiğini fark etti. Ancak bunu yaparken ruhunu kapla-
yan buz gibi bir soğukluğun yine de acı verdiğini hissetti. Bir
an için alın yazısı ile yalnız mı kalmıştı? Hayır, biliyordu, ben-
zeri alın yazısı binlerce başka insan için de geçerliydi. Şu sıra-
lar yaşadıkları her gün herkesin yaşadığı trajedilerdendi, fakat
o kendini yine de ötekilerden çok daha berbat hissediyordu.
O bir avare olmuştu, o artık bir başıboştu! Dünyada onun gi-
bi daha bir sürüsü vardı. Her şeyin başlangıcını düşündü, ka-
zanamadığı o ilk sınav aklına geldi, ıstırap duydu. Şimdi kar-
şısında, on adım ötesinde oturmakta olan ve onu hiç önemse-
meyen şu profesör sınıfta kalmasının nedeniydi. Belki de bu
adam üstünlüğü verdiği bir kararla nelere neden olduğu üze-
rine bir gün bile kafa yormamıştı. Gelişmekte olan bir insan
aniden frenlenmiş, yaşamı zorla başka yönlerle çekilmişti. İlk
kez sınıfta kaldığı ve bir yıl yitirdiği o günleri çok iyi anımsı-
yordu. Pek başarılı olmasa da çalışkandı, ancak gittikçe ilerle-
yen bir tembellik, tuhaf bir duygusuzluk zamanla bu çalışkan-
lığın yerini almaya başlamıştı. Edebiyata ve sanata olan ilgisi
aniden yok olmuştu. Yediği o darbenin acısını vücudunun en
derin köşesine kadar hissetmişti. Yavaş yavaş çalışma enerjisi-
ni tüketmişti; düşünsel yaşamının yerini de boş düşlerin getir-
diği fanteziler almaya başlamıştı. Bu düşler onu, zayıf olduğu
için yaşamı boyunca hiç ulaşamayacağı bazı değerleri yine de
elde ettiğine her geçen gün artık daha çok inandırılıyordu. Ve
böylece yavaş yavaş dibe batmaya, başıboş bir yaşam sürme-
ye başlamıştı.

Sonra ikinci kez sınıfta kaldığında bunu pek önemseme-
mişti. Fakat engel olamadığı bir çöküşün içinde bulunduğuy-
du.

nun farkına da varmıştı. Yirmi bir yaşında hâlâ okul sıralarında oturmak zorunda olmasının verdiği acı ona her şeyi unutturuyordu. Sık sık içinde bulunduğu durumun nedenlerini düşünüp durmuş ve her defasında da bir rastlantı sonucu, evet sadece bir rastlantı sonucu, sınavı başaramadığı o gün aklına gelmişti. Sürekli düşünüp taşınmış, kafasını kurcalamış ve günün birinde de kötü bir düşünce zihninde yer etmişti. Belki bu sadece dayanaksız bir sezgiydi, fakat o hastalık derecesindeki düşüncelerle, hatta zorlamayla sonunda şu kanıya varmıştı: Hayır, sınavı başaramaması bir rastlantı olamazdı. Mutlaka gizli bir nefret, bilemediği bir neden profesörü ona karşı böyle davranmaya zorlamıştı.

Bu inancı zamanla içinde kök salmış ve beslediği nefret ruhunda iyice yer etmişti. Kürsüsünde oturan şu adama bakması bile dayanılmaz bir gücün sarsıntısıyla duygularının karma-karışık olmasına yetiyordu. Rengini yitirmiş o papaz suratıyla nasıl da oturuyordu karşısında! Vıcık vıcık ifadesiyle önemsiz şeyleri sırnaşıkça, budalaca anlatırken, hatalarını hiç kabullenmeyen biri pozunda ciddi ve gururlu olmayı nasıl da beceriyordu! Bu adam mı ona emredecek, geleceğinin nasıl olacağına o mu karar verecekti? Çoktan kararını vermişti bile! Bu düşünce tüm sinirlerini en uç noktalarına kadar gerdi. Yumruğunu sıkıttığını, nefret dolu gözlerle karşısındaki adama baktığını fark etti.

Aynı anda profesör ona doğru döndü ve bakışlarını yakaladı. Fakat gözlerindeki nefreti fark etmemiş olacaktı. Sadece dudaklarını büzdü, suratını astı ve umursamaz bir sesle konuştu:

“Liebmann, öyle boş boş havaya bakacağınıza önünüzdeki kitaba baksanız ve biraz daha dikkat etseniz daha iyi olur.”

Liebmann birden irkildi. Adamın ona ders vermeye kalkış-

ması kızgın bir damga gibi ruhunu yaktı. Inatla karşı çıkmak istedi. O anda susamazdı!

"Dikkat ediyorum, profesör!" diye homurdandı.

"Bu çok güzel, Liebmann. Öyleyse tekrarlayın bakayım, az önce söylemiş olduklarımı."

Profesör çok sakin konuşmuştu, hatta bunu bilerek yapmış olabilirdi. Yine de Liebmann'ın gözünde söyledikleri çok haince bir alçaltılmaydı. Bir an için ne yanıt vereceğini bilemedi, dudaklarını ısırды. Ancak aynı anda içinde kuşku dolu bir sezgi uyandı. Önemsiz bir olay felakete dönüşebilir, alın yazısı onunla her zamanki çirkin oyununu oynayabilir ve gereksiz bir neden tehlikeli sonuçlar yaratabilirdi. Bir şeyler olacağını hemen sezdi. Duyguları karmakarışık. Yüreklilikle ümitsizlik bir araya geldi; binlerce, on binlerce saatte ruhunda birikmiş olan nefret duyguları, her an taşmaya hazır kocaman bir nehir oluşturdu. Yine de son anda kendine hâkim oldu, rengi atmış, titreyen dudaklarını ısırды.

Profesör biraz bekledi ve sonra çok sakin bir sesle sordu:

"Yanıt vermediğinize göre söylediklerime dikkat etmediniz ve az önce bana yalan söylediniz."

O anda karar verdi ve bu kararından geri dönmesi artık mümkün değildi. Liebmann, kazanamayacağı bir savaşa girdiğini biliyordu. Fakat o güne dek dışavuramadığı duygularından kurtulması gerektiğinin de bilincindeydi. Belki bugün, belki de yarın... Aynı anda profesörün sözlerinin ardından sırtta bir huzursuzluğun oluştuğunu fark etti. Kimi öğrencilerin kıkırdadığı kulağına geldi, öskelendi. Ne olursa olsun, fakat ben onlardan biri değilim, diye düşündü bir an. Kararlı, kendinden emin konuştu:

"Ben yalan söylemedim; fakat söylediklerinizi yine de tekrarlamayacağım."

“İstemiyorsunuz, öyle mi?”

“Evet, istemiyorum. Çünkü hepsi de aslı esası olmayan saçmalıklar!”

Bu son kelimeler sınıfa bir yıldırım gibi düştü. Tartışma çıkmasını sevinçle beklemiş olan öğrencilerin yüzündeki gülümseme bir anda donuverdi. Sınıfta herkes esmeye başlayan fırtınanın sonucu bilinmeyen bir trajediye dönüşeceğini hissediyordu. Sorumlusu, böyle bir gelişmeyi bilinçli istemiş olan Liebmann'dı. Beklenen şimdi gerçekleşmişti.

Öğrencisinin ağzından çıkan bu sözleri beklemeyen profesör bir an için şaşırды, fakat kendini hemen toparladı. Yerinden kalktı ve hızla Liebmann'ın yanına gidip, çok heyecanlı, nefes nefese konuştu:

“Siz küstahın birisiniz...”

“Küstah sizsiniz!”

Liebmann'ın sözleri profesörün konuşmasını bıçak gibi kesmişti. Ve o anda ortalık karıştı, bir itiş kakış... İkisi de çok öfkeliydi, itişip kakışma kaba kuvvete dönüştü. Belki her şey sadece birkaç saniye sürdü, Liebmann içinde beslediği nefretin verdiği güçle profesörü itti, adam sendeleyip yere yuvarlandı. – Öğrenciler müthiş bir heyecanla ayağa fırladılar, bir uğultu yükseldi. Üzerine çullanıp, onu yakalamalarına fırsat vermeden Liebmann duvardaki kancaya takılı kasketini kaptığı gibi dışarı fırladı, kapıyı arkasından büyük bir gürültüyle çarpı ve koştu. Dışarı, sadece binadan dışarı, hedefsiz, plansız koştu, koştu...

Bir saate yakın başıboş, öylece dolaştı durdu. Birçok şeyi kafasından geçirdi, binlerce rengârenk düşünce gözünün önüne geldi. Çocukluk yılları, gençliği, geleceği ve annesiyle babası. Sonra tümü bir araya gelip ona el uzattılar, karanlıkta Liebmann'a yol gösterici oldular. Farkında olmadan adımları

hızlandı, koşar gibi ilerledi. Düşünceleri birden küçük ümitlere dönüştü, bir şeyler gözünün önüne geldi. Fakat o umursamadı onları, hızla yoluna devam etti, yürüdü, yürüdü. Atlı araba tekerleklerinin yolun taşlarında çıkardığı gürültü, ona bakmadan yanından geçen dalgın insanların konuşmaları, kendi hızlı adımlarının sesi kulaklarını çınlatmaya başladı. Kafasındaki düşünceleri ne olursa olsun uyuşturmak, onları yok etmek ister gibi adımlarını daha da hızlandırdı. Beyninin zonklaması giderek arttı. Çabuk, daha çabuk...

Bu kelimelerin ritmiyle kafasının içi çınlıyor, karmakarışık, müthiş bir gürültü her yanını sarıyor, ruhunu körleştiriyor, onu duygusuzlaştırıyordu. Köprüye vardı. Bir an hiç kıpırdamadan öylece durdu. Kafasından geçeni gerçekleştirmekten korktuğu için değil, titreyen kollarında köprünün korkuluklarını aşacak gücü hissetmediği için. Yok olup gitmiş avare yaşamı bir an için tekrar gözünün önüne geldi. Tüm vücudu tir tir titredi. Ve ani bir hareketle köprünün korkuluklarını aştı, kirli sulara taş gibi düştü...

Lyon'da Düğün

12 Kasım 1793 günü Barrère, Fransız Meclisi'nde yaptığı bir açıklamada, ülkeden kopmak isteyen Lyon'a saldırılması gerektiğini söyledi ve konuşmasını şu sözlerle bitirdi: "Lyon özgürlüğünü istedi, Lyon artık bitti." Halkın ayaklandığı bu kentte bütün binaların yerle bir edilmesini, bütün anıtların yıkılmasını talep etti. Hatta kentin ismi de geri alınıp, tarihten silinmeliydi. Fransız Meclisi'nin ülkenin bu ikinci büyük kentinin tamamen ortadan kaldırılması önerisini kabullenmesi tam bir hafta sürdü. Sonunda önerinin altına imzaların atılmasına karşın kararın uygulanmasıyla görevlendirilen Couthon, mutlaka Ropespierre'in de göz yummasıyla, kahramanlıktan çok bir cinayete denk gelen bu emri yerine getirmekte ilk zamanlar kayıtsız davrandı. Hiçbir şey yapmıyor, demesinler diye önce kent halkını büyük bir tantana ile Bellecourt alanına topladı ve elindeki gümüş çekiçe sembolik olarak bazı yapılara vurdu. Sonraki günlerde de kazma ve kürekler olağanüstü güzellikteki yapıların cephelerine çekine çekine indi, giyotin bıçağının boğuk sesi çok az duyuldu. Bir kardeş savaşıyla ve aylarca süren kuşatmayla iyice bitkinleşmiş kentin insanları kararların

böyle yumuşakça uygulanmasıyla yüreklenip ümitlendi, derin bir nefes aldı. Ancak bu insancıl kişi kararsız davranışı nedeniyle görevden alındı ve yerine Collot d'Herbois ile Fouché, "Ville Affranchie"'nin sorumluluğuna getirildi. Ve o günden sonra da Fransız devlet kararnamelerinde Lyon'un adı böyle geçmeye başladı. Her iki kişi de kente girdiklerinde üzerlerinde devlet görevlilerinin taktığı, omuzdan bele kadar inen geniş bir kuşak taşıyordu. Halkı ürkütücü ve yıldırıcı o kararname anında uygulanmaya başlandı. Kendilerinden öncekini halka çok yumuşak davranmakla suçlayan yeni görevliler, Meclis'e yolladıkları ilk rapora, "Bugüne kadar burada hiçbir şey yapılmamış," diye yazdılar. Ve o müthiş infazlara başladılar. İleride kendisine "Lyon kasabı" denilecek olan Fouché, daha sonra Otranto duklüğü yıllarından yasaların uygulayıcısı olarak bu geçmişinin anımsatılmasına hep karşı çıkacaktı.

Yapılara artık küçük kazma kürekler inmedi. Tarihi eser değerindeki yapılar dizi dizi, barutla yerle bir edildi. Giyotin bıçığına güvenilmedi, yığınlar yaygın ateşiyle ortadan kaldırıldı. Her gün çıkarılan yeni yeni genelgelerle yargının dev tırpanı, insanları sonsuz buğday tarlalarını biçer gibi biçip geçti. Ölenlerin tabutlara konulup, mezarlığa götürülme işini hızlı akan Rhone Nehri üstlendi. Kent tutukevlerinin hücreleri yetmemeye başlayınca insanlar resmi dairelerin, okulların ve manastırların mahzenlerine atıldı. Orada sadece birkaç gün kaldılar. Ne de olsa tırpan çok çabuk çalışıyordu. İnsanların sadece bir veya iki gece yattığı kuru ot dolu şilteler ısınmıyordu bile.

Kentte kanların aktığı, insanların ortak yaşamlarının kısıldığı o günlerde yine bir grup insan belediye binasının mahzenlerine atılmıştı. Önce onları peş peşe komiserlerin karısına

çıkarmışlar, ivedilikle sorgulayıp, alın yazılarına karar vermişler ve ardından da aşağı indirmişlerdi. Şimdi yirmi dört hükmü, kadınlı erkekli, şarap fiçilerinin ve çurumuş eşyaların arasında pis kokularla dolu alçak tavanlı, loş mahzende yerlere serilip oturuyorlardı. Girişte yanan ocagın ateşi ısıtmaktan çok çevresini aydınlatmaya yarıyordu. İnsanların çoğu bitkin, kendinden geçmiş, kuru ot dolu büyük minderlerin üzerine uzanmış, miskin miskin uyukluyordu. Son saatlerinin gelmiş olduğunu bilen bazıları ise mahzendeki tek masaya oturmuş, mumun donuk ışığında geride bıraktıklarına aceleyle mektup yazıyordu. Aralarında konuşanlar sadece fısıldaşıyordu. Mahzenin duvarları arada sırada yukarıdaki caddede meydana gelen patlamaların gümbürtüsüyle titriyordu. Patlamaların ardından yıkılan evlerin sesi geliyordu. Fakat olayların çok çabuk gelişmesi insanların duygularını yok etmişti. Doğru dürüst düşünmesini de yitirmiş birçok hükümlü, loş mahzende hareketsiz öylece oturuyordu. Sanki mezarlarını hayal ediyorlardı; yaşayanların arasından çoktan ayrılmışlardı...

Birdenbire, saat akşamın yedisine ulaştığında dışarıda, mahzenin koridorlarında gümbür gümbür ayak sesleri duyuldu. Tüfek süngüleri şakırdadı, paslanmış kilitlerde anahtarlar döndü. Geceye hazırlanan insanların son saati mi gelmişti? Açılan kapıdan içeri giren buz gibi rüzgârda mumun ışığı titreşti. Onunla birlikte bilinmezliğin verdiği korku da, bir an için bir mum alevi gibi ruhlarında titreşti. Kapıda duran zindancının bir grup insan daha getirmiş olduğunu görüp sakinleştiler. Adam eliyle şöyle bir işaret etti. Yirmiye yakın hükümlü başları önünde, hiç konuşmadan taş basamakları inip, dolu mahzenin köşelerine dağıldı. Sonra ağır demir kapı inleyerek kapandı.

Yenilerin gelmesi mahzendeki insanların pek hoşuna gitmemiş gibiydi. İnsan doğası gereği, mülteci de olsa, her gittiği

yere çabucak uyar, ancak kendisinden sonra gelenleri pek
mez. Bu karanlık ve kötü kokan mahzende kufllenmiş ot min-
derlere uzanmış, çevrelerindeki her şeye sahip çıkmış insanlar
için de yeniler hiçbir şeyde hakları olmayan değersiz kişilerdi.
Getirilenler de kendilerinden önce gelmiş kader arkadaşları-
nın ölümden birkaç saat önce böyle duygusuz davranmalarına
karşılık vermediler, onları ne selamladılar ne de onlarla ko-
nuştular. Ne yanlarına oturdular, ne de masalarına iluşteler. Hiç
seslerini çıkarmadan, sadece biraz homurdanarak boş köşele-
re çömeldiler. O ana kadar hiç kimsenin konuşmamış olduğu
mahzende yenilerin gelmesiyle gerginlik arttı, çok acımasız bir
sessizlik yayıldı.

Az sonra, sanki başka bir dünyadan gelen, kulakları parçala-
yan tiz bir çığlık sessizliği yırtıp parçaladı, mahzenin duvarların-
da yankılandı. Köşelerine büzülmüş öylece bezgin oturan duy-
gusuzlar dehşetle irkildiler. Yeni gelenlerin arasında bulunan bir
genç kız aniden yerinden fırlamıştı. Kollarını iki yana açarak ve
"Robert, Robert" diye haykırarak, demir parmaklıklı bir pen-
cerenin yanında tek başına durmakta olan erkeğe doğru koştu.
Kızın sesini duyan adam olduğu yerde döndü. Ve aynı anda bir
ateşin büyük alevleri birbirine kavuştu. İki gencin vücutları tut-
kuyla birbirine sarıldı, dudaklar kenetlendi, hıçkırıklar bir oldu,
gözlerden boşalan yaşlar yanakları ıslattı. Sonra birbirlerine do-
kunabildiklerine, birbirlerini hissettiklerine inanamadılar, hat-
ta bir an için ürktüler. Fakat sonra daha büyük bir coşku ve da-
ha sonsuz ateşle yine birbirlerine sarıldılar. Ağladılar, hıçkırdı-
lar, konuştular, bağıldılar, nefes nefese kaldılar. Şaşkınlık için-
de onları seyreden, yavaş yavaş yanlarına sokulan diğerlerini,
mahzendeki kader arkadaşlarını unuttular.

Genç kız, belediyede görevli bir yüksek memurun oğlu olan
Robert de L. ile çocukluktan bu yana arkadaşı ve birkaç

dır da onun nişanlısıydı. Evlenmeye hazırlanıyorlardı, nikâh kâğıtları kilisede askıdaydı. Ancak tam o günlerde devletin ordusu evlenecekleri kenti ele geçirmişti. Bir zamanlar Percy güçlerinin yanında Cumhuriyetçilere karşı görev yapmış nişanlısı da monarşi yanlısı generale, kenti sarmış olan orduyu puskurtme girişimlerinde destek vermişti. Haftalarca ondan haber alamamışlardı. Tam genç kız nişanlısının İsviçre sınırını geçip kurtulduğunu umarken, belediyedeki yazıcı, muhbirlerin onun bir çiftlikteki sığınacağını ihbar etmiş olduğu haberini almıştı. Genç adam dün devrim mahkemesinin karşısına çıkarılmıştı. Nişanlısının tutuklandığını ve ölüme mahkûm edildiğini öğrenen genç kız, o anda her türlü tehlikeyi göze alan kadınların inanılmaz enerjisiyle yanına yaklaşılması olanaksız olan temsilcinin karşısına çıkmayı başarmıştı. Kendini adamın ayaklarına atıp, nişanlısını affetmesini için ona yalvarmıştı. Fakat Collot d'Herbois hainlerin affedilmeyeceğini söyleyip, onu kabaca kapının önüne koydurtmuştu. Bunun üzerine genç kız Fouché'ye koşmuştu. İnsanlara diğeri kadar kaba davranmayan, fakat çok açık göz olduğu bilinen Fouché de karşısına çıkarılan ümitsiz genç kıza yalan söylemeyi yeğlemişti. Masasında duran bir sürü kâğıda şöyle bir göz atıp, Robert de L.'nin o sabah Brotteaux yakınlarındaki bir arazide kurşuna dizilmiş olduğunu açıklamıştı. Bu kurnaz adamın aldatmayı başardığı genç kız, nişanlısının artık yaşamadığına inanmıştı. Ancak çoğu kadın gibi acıyla debelenmek yerine, yaşamının artık anlamını yitirmiş olduğuna karar vermiş, saçlarındaki kokartı fırlatıp atmış, ayağıyla üstüne basıp ezmiş ve haykırmaya başlamıştı. Fouché ve adamları onun için alçak kan emiciler, cellatlar ve ödle katillerdi! Genç kızın sesi kapıları açık bütün odalardan duyulmuştu. Koşarak gelen askerler hemen ellerini kollarını bağlayıp, onu sürükleyerek odadan dışarı çı-

karmışlardı. Genç kız daha koridorda Fouché'nin yüzü sivil celi sekreterine tutuklanma emrini yazdığını duymuştu.

34

Genç kız bütün bunları şimdi yanlarına gelmiş insanlara coşkuyla anlatıyordu. Hayır, o anda tutuklanmış olmasına üzülmemişti, inanılmaz bir hoşnutluk duygusu ruhunu doldurmuştu. Çünkü çok yakında, idam edilmiş nişanlısının peşinden gideceğini biliyordu! Sorgulama sırasında kendisini bekleyen sonu düşünmüş, mutlulukla dolmuş, sorulara yanıt vermemişti. Az önce buraya getirildiğinde de bir süre öylece oturmuş, başını kaldırıp sağına soluna bakınmamıştı. Bu dünyada onu ilgilendiren hiçbir şey kalmamıştı ki! Kafasındaki tek düşünce, ölmüş olan sevgilisi ve çok yakında onun yanına gideceği idi... Bu nedenle mahzende bir köşeye sinmiş, gözleri karanlığa alışana kadar da öylece oturmuştu. Fakat az sonra ileride, küçük pencerenin varındaki genç adamın duruşunu nişanlısına benzetmişti. Ancak önce bunun yanıltıcı bir ümit olduğuna inanmış ve yerinden kıpırdamamıştı. Kısa bir süre sonra ise dayanamamış, ayağa kalkmıştı. İşte aynı anda da genç adam mumun çevresine yaydığı güçsüz ışığa doğru birkaç adım atmıştı. Genç kız birden öylesine ürkmüştü ki, yüreğinin dışarı fırlayacağını sanmıştı. Çoktan umudunu kesmiş olduğu insanı capcanlı karşısında görünce heyecanından ölecek gibi olmuştu!

Şimdi genç kız bütün bunları çevresinde toplanmış insanlara hızla anlatırken nişanlısının sıkı sıkıya tuttuğu elini bırakmıyor, ikide bir ona sarılıyordu. Yanlarına gelmiş olan kader arkadaşları gençlerin bu içtenliği ile çok duygulandılar. Az önce sine kadar köşelerinde uyusuk, bitkin, kayıtsız ve her türlü algılamadan uzak oturmuş olan insanlar bir mucizenin yine bir araya getirdiği genç çiftin yanına sokulmaya, onların coşkusuna ve sevincine ortak olmaya başladılar. Herkes o anda kendi alın yazısını unutmuş, genç kızla genç adamın yanına

bir şeyler söylemeye çalışıyordu. Üzüntü duyanlara da genç kız, coşku dolu gururuyla karşı çıkıyordu. Hayır, o artık mutluydu. Çünkü biliyordu, nişanlısıyla aynı anda yaşama veda edecekti. Bunun için hiç kimsenin üzüntü duymasına da gerek yoktu. 35 Mutluluğunu biraz olsun azaltan tek şey, onunla Tanrı'nın karşısına evlenmiş bir kadın olarak çıkamayacağı idi!

Genç kız bunları söyledikten sonra tekrar erkeğine sokuldu, kendini onun kolları arasına bıraktı ve düşüncelere daldı. Çevresinde olup bitenleri tamamen unuttu. Aynı anda Robert'in bir mücadele arkadaşının yanlarından ayrılıp yaşlı bir adama sokulduğunu ve onunla bir şeyler fısıldaştığını görmedi. Genci başı önünde dinleyen adam söylenenlerden etkilenmiş olacak ki, birden yerinden doğruldu ve çiftin yanına gitti. Üzerindeki köylü giysileri onları yanıltmasaydı, o aslında ant içmeyi reddetmiş ve ihbar sonucu Toulon'da tutuklanmış bir rahipti. Üzerinde rahip giysisi olmasa da kendini rahip olarak kabul ediyordu ve istendiğinde görevini yerine getirebilirdi. Askıya çıkmış olan nikâh kâğıtları, haklarında kesin ölüm kararı verilmiş olduğu için ertelenemezdi. Bu çiftin en büyük isteğini yerine getirmeye hazırdı. Onları kader arkadaşlarının tanıklığında ve her yerde Tanrı'nın huzurunda nikâhlayabilirdi.

Yaşlı adamın önerisini hayretle karşılayan kız soru soran gözlerle nişanlısına baktı. Genç adamın yanıtını ıslıl ıslıl gözlerinde okudu. Bunun üzerine kız taşlara diz çöktü ve rahibin elini tutup öptü, bir nikâh için hiç de uygun olmayan bu mekânda onları evlendirmesini rica etti. Bütün duygularıyla buna hazırdı. Bu boğucu ölüm mahzeninin şimdi bir kiliseye dönüşeceğini fark eden diğerleri önce çok hüzünlendiler, sonra da gelinin heyecanıyla duygulandılar. Ardından herkes bir şeyler yapmaya başladı. Erkekler mahzendeki az sayıdaki iskemleyi arka arkaya dizdiler, tek masayı kenara çekip, çevre-

sinde mumlarla bir halka oluşturdular. Kadınlar, buraya getirilirlerken yol kenarında duran insanların uzatmış olduğu çiçeklerden küçük bir taç örüp kızın başına koydular. Rahip önce erkeği, sonra da kadını yandaki küçük bir bölüme alıp, onlara günah çıkarttı. Ardından da herkes masanın başında toplandı. Mahzeni bir ölüm sessizliği kaplamıştı. İçerdeki sessizlikten şüphelenen nöbetçi asker kapıyı açıp, ne olduğuna baktı. Ancak bu tuhat törenin hazırlıklarını fark edince sesini çıkarmadan kapıda durdu, saygıyla olup biteni izledi.

Yaşlı rahip masanın başına geçti ve karşısındaki insanlara birkaç kelimeyle, bir araya gelmiş alçakgonullu insanların Tanrı'ya aradığı her verin bir kilise olduğunu açıkladı. Sonra da diz çöktü. Mahzendekiler de ona uydular, sessizce diz çöktüler. Kimse netes almıyordu. Mumların alevi bile titreşmiyordu. Az sonra ağır ağır konuşmaya başlayan rahip bu sessizliği bozdu. Gençlere sordu, yaşamda ve ölümden bir arada kalacaklar mıydı? İlk yanıt veren kız oldu: "Yaşamda ve ölümden..." dedi inanç dolu ve yüksek sesle. Erkeğin de aynı yanıtı vermesi üzerine yaşlı rahip iki insanın elini elleri arasına alıp, "*Ego auctoritate sanctae matris ecclesiae qua fungor, conjungo vos in matrimonium in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti...*" sözleriyle onları nikâhladı.

Nikâh töreni böylece sona erdi. Yeni nikâhlılar rahibin elini optuktan sonra mahzendeki hükümlüler sıraya girip gençleri tebrik etti, kulaklarına bazı şeyler fısıldadı. Birkaç erkek mahzende sağa sola yayılmış içi kuru ot dolu minderleri bir araya getirdi. Duşlere dalmış yeni nikâhlılar yapılan hazırlıkların farkına varmadı. Az sonra gülümseyerek yanlarına sokulan sağdıç, nikâhlarında bulunmuş bu insanların onlara bir düğün hediyesi vermeyi çok arzuladıklarını açıkladı. Fakat yaşamları sona eren bu insanlar şimdi ne hediye edebilirdi? Onlara vere-

bilecekleri tek değerli hediye, ayrı bir bölümde sakın bir geceyi bir arada geçirmelerini sağlamaktı! "Değerini bilin bu son saatlerin," diye fısıldadı adam. "Bize tek nefes bile geri verilme-yecek. Bu saatleri sevgi dolu geçirin, tadını çıkarın!..."

37

Genç kızın yüzü kıpkırmızı oldu. Eşi ise bu sözleri söyleyen adama mutlulukla baktı, dostça ellerine sarıldı. Bir süre hiç konuşmadan birbirlerine baktılar. Az sonra mahzende-ki erkekler damadın, kadınlar gelinin arkasında sıraya girdi. Elleri-ne mumlar aldılar ve sessizce, ölümden o gece için ödünç alınmış yan odaya doğru yürüdüler. Sonra yavaşça tahta kapıyı evlilerin arkasından kapattılar. Mahzende hiç konuşan yoktu; duygunun geniş kanatları, köşelerine çekilmiş insanların üzerine bütün vakurluğuyla inmişti. Hepsini aynı kaçınılmaz alın yazısının beklediği bu insanlar iki gencin azıcık mutluluğuna ortak oluyordu. Hiç olmazsa son saatlerinde başka şeyler düşünüyor, oyalanıyorlardı... Karanlık köşelerine uzanmış insanlar uyumuyordu. Ot minderlerin üzerinde gözleri açık bir şeyler düşünüyor, bir şeyler düşünüyorlardı. Kalabalık mahzenin ölüm sessizliğini arada sırada bir iç geçirme bozuyordu.

Ertesi sabah seksen dört hükümlüyü ölüme götürmeye gelen askerler hepsini uyanık ve yola çıkmaya hazır buldu. Sadece yeni evlilerin yattığı yan bölmeden ses seda gelmiyordu. Askerlerin gelişi, dipçik sesleri onları derin uykularından uyan-dırmamıştı. Az önce içeri girmiş olan cellat o mutlu iki insanı rahatsız etmesin diye sağdıç usulca yanlarına gitti. Birbirlerine sarılmışlardı. Kızın eli erkeğinin ensesinde öylece duruyordu. Uykularında bile yüzlerinden mutluluk akıyordu. Duyguların adamın onları uyandırıp, böylesine bir huzuru ve mutluluğu bozmaya gönlü razı olmadı... Bir an yanlarında durdu, az sonra fısıldar gibi konuşarak gence hafifçe dokundu. Genç damat gözlerini kırptırarak bakındı. Ne olduğunu kavradı, yanın-

daki eşine dokundu, onu şefkatle ayağa kaldırdı. Genç kız bir çocuğun ürkekliğiyle çevresine baktı. Gerçeği hemen kavradı. Eşine gülümsedi ve "Ben hazırım!" diye fısıldadı.

38

Sonra iki genç el ele tutuşup odalarından dışarı çıktılar. Mahzendeki herkes saygıyla geri çekilip, dün gece nikâhlanmış olan bu iki insana ölüme giden yolu açtı. Caddenin kenarına dizilmiş insanlar her gün önlerinden geçen idamlıkların hüznünlü görüntüsüne bir yerde alışmış sayılırdı. Fakat o sabah mahzenden çıkanlar onları çok şaşırttı. Başında çiçeklerden oluşmuş bir çelenk taşıyan genç kızın, yanındaki genç adamın, peşlerinden gelenlerin keyfi ve gururu karşısında en ruhsuz insanlar bile derin saygıyla eğilmek zorunda kaldı. O gün ölüme gidenler ayaklarını sürüyerek yürümüyordu. Bakışları en önden giden mutlu çiftte, belki yine bir mucize yaşarız, yaşamda kalırız ümidiyle atıyorlardı adımlarını.

Yaşam olağanüstü şeyleri sever, fakat mucizeye gelince cimrilik eder! Dizi dizi insanlar büyük köprünün üzerinden geçirilip, Brotteaux'nun balçıklı arazilerine götürüldüler. Orada bir piyade mangası onları bekliyordu. Her birinin yanında üçer tüfek vardı. Getirilenler yan yana sıraya dizildi. Bir yaylım ateşi hepsini aynı anda yere devirdi! Yanlarına sokulan askerler, cesetleri kanlı kanlı Rhone'a attılar. Nehrin akıntısı kim oldukları bilinmeyen bu insanları hızla alıp götürdü. Suların dibine çökenin başından kurtulan çiçeklerden taç bir süre tek başına yüzdü, sonra hafif dalgalarla uzaklaştı... Sonunda o da gözden kayboldu. Uzun bir süre için o unutulmaz aşk dolu gece de belleklerden...

Birbirine Benzemeyen İkizler

Burada adını vermek istemediğim bir güney kentnin dar sokaklarında gezinirken, hiç beklemediğim bir anda karşıma eski çağlardan kalma muhteşem bir bina çıkıverdi. İlk dikkatimi çeken iki yanından yükselen dev kuleleri oldu. Batmaya hazırlanan güneşin ışığında biri ötekinin gölgesi gibiydi. Bu bina bir kilise değildi. Çok eskilerden kalmış dev bir saraya da benzemiyordu. Yoksa bir manastır mıydı? Hayır, yüksek ve geniş duvarlarıyla daha çok dünyevi bir binaydı. Acaba niçin yapılmıştı?

Bunu, küçük bir kafenin önünde oturmuş, şarabını yudumlayan al yanaklı bir beye sormaya karar verdim. Yanına sokuldum, şapkamı çıkarıp, nezaketle bu dev binanın adını sordum. Masasında rahat rahat oturmakta olan adam önce şaşırmış gibi bana baktı, sonra gülümseyip usulca konuştu: “Benim size vereceğim bilgi pek doğru olmayabilir. Kent planında başka da yazsa biz buralılar ona hep ‘kız kardeşler evi’ deriz! Bunun nedeni kulelerinin birbirine çok benzemesi olabilir. Başka bir nedeni de belki...” Bir an sustu, dudaklarındaki gülümseme kay-

holdü. Ne söyleyeceğimi merak eder gibi yüzüne baktı. Ancak bu yanı yanı ben daha da meraklandırmıştı. Onun birlikte bir kadeh şarap içme davetini kabullendim ve masasına oturdum. 40 Koyu bir sohbetle daldık. Az sonra hava karardı. Ay ıyığı kar yındaki kulelerin sırtı uçlarını aydınlattı. Şarap gerçekten çok lezzetli, adamın anlattığı "birbirine benzemeyen ikiz kız kardeşler" öyküsü de olağanüstüydü. Burada onu anlatacağımı, fakat tanrı gerçeklerle ne derece bağdaşıyor bilemiyorum...

Kral Theodosius'un orduları Akitanya bölgesinin o zamanki başkentinde kış geçirmeye karar verdiler. Yorulmuş, gücünü yitirmiş beygürler bu uzun dinlenme sonucu yine kendilerine gelir, tüyleri ipek gibi parlar, fakat askerlerin yavaş yavaş can sıkılmaya başlar. Komutanları, Langobard bölgesinden Herulunt ise kentin fakir mahallesinin dar sokaklarındaki dükkanında baharat ve ballı ekmek satan güzel bir kadına âşık oluverir. Ve bu aşkı o kadar güçlüdür ki, kadının aşağı tabakadan olmasını umursamaz ve onunla hemen evlenir. Yeni evliler kentin pazar alanındaki çok güzel, büyük bir eve yerleşirler. Birbirlerine deliler gibi âşık bu iki insan orada zamanı, imparatoru ve savaşı unutup, aylarını geçirirler. Onlar birbirlerine sarılmış yaşarken zaman durmaz. Bir süre sonra kışın gelen rüzgârın esintisiyle akarsuların buzları erir, doğada safranlar, menekşeler fışkırır, çayırlar renklere bürünür. Ağaçların donmuş dalları birden yeşillenir, çiçeğe durur. Buharlar yükselen topraklara ilkyaz gelir ve savaş veniden başlar. O günlerde bir sabah çok erkenden pirinç tokmak gürultüsü, peş peşe büyük kapıya vurulur. Birbirlerine sarılmış, yatmakta olan âşıkları uykularından uyandırır...

Kralın bir ulağı, komutanına silahını alıp hemen yola koyulması gerektiği emrini getirmişti. Kışlalarda borazanlar ömür trampetler çaldı, bayraklar rüzgârla dalgalandı. Az sonra kent

alanında eyer vurulmuş atların nal sesleri duyuldu. Herilunt huzurlu karısının kolları arasından sıyrıldı. Aşk ne kadar büyük olursa olsun hırsı da o kadar sonsuzdu. Bir an önce peş peşe varmak arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Kadının gozyaşlarıyla duygulanmadı, yalvarmalarına ve onunla birlikte gelme isteğine karşı çıktı. Karısını kocaman evde tek başına bırakıp, dev bir ordunun başında Moritanya'ya doğru yola koyuldu. Peş peşe yedi cephede yaptığı savaşlarda düşman ordularını ezip geçti. Yağmacı Arapların kalelerini ateşe verip yıktı, kentlerini darmadağın etti, denize varana kadar her yeri yağmaladı. Sonra da tüm ganimeti vatanına götürebilmek için denizcilerle kavgalar buldu kendine. O güne dek hiçbir zafer boylesine kolay olmamıştı, hiçbir sefer bu kadar çabuk sonuçlanmamıştı. Emrindeki bu yürekli komutanın başarılarına hayran kalan kral ele geçirdiği toprakların kuzey ve güney bölgelerindeki büyük arazilerin yönetimini ona çok düşük bir kira karşılığı bırakmaya karar verdi. Hemen hemen tüm yaşamını atlar üzerinde geçirmiş olan Herilunt geri çekilip, bundan sonra artık çok rahat bir yaşam sürdürebilirdi. Fakat büyük başarılarla çok çabuk ulaşmasıyla artan hırsı ona kralın bu önerisine karşı çıkmasını söyledi. Herilunt yaşamı boyunca vergi ve kira ödeyerek krala bağımlı olmak istemedi. Emrindeki askerleri krala karşı bir isyana teşvik etti, silahlanmaya girişti. Ancak son anda ihanete uğradığı için isyan gerçekleşmedi. Savaşa başlamadan yenilgiye uğrayan, kiliseden uzaklaştırılan, askerlerinin tek başına bıraktığı Herilunt dağlara kaçmak zorunda kaldı. Fakat orada da köylüler büyük ödül uğruna, dışlanmış komutanı uykusunda vura vura öldürdüler.

İsyancının kanlar içindeki cesedini samanlıkta bulan kralın adamları üzerindeki giysiyi parçaladılar, değerli eşyalarına el koydular ve sonra da çıplak vücudunu hayvan leşlerinin atıldı-

42 gı çıkura fırlattılar. Bu olup bitenden habersiz karısı aynı saatlerde sarayınısı evinin sırma işlemeli ipek kumaşlarla süslü yatağında ikiz çocuklar dünyaya getirdi. Kent insanları bu olayı coşkuyla karşıladı. Kızları vaftiz eden piskopos onlara Helena ve Sophia adını verdi. Kilise çanları çaldı, şölen yemeginde gümüş kadehler kalktı. Aynı akşam Herilunt'un ayaklanma girişimi sonucu öldürülmüş olduğu haberi kente ulaştı. Saraydan gelen ikinci bir haberle de kralın geçerli yasaya göre isyankârın evine ve bütün mallarına el koymuş olduğu ilan edildi. Güzel satıcı kadın için de, kısa sürmüş güzel bir yaşamın ardından üzerine yine eski giysilerini geçirmek ve yanına babasız iki kızını alıp fakir mahallesinin dar ve karanlık sokaklarına dönmekten başka çare kalmadı. Bu hayal kırıklığının ardından acılar ve sefaletle dolu bir yaşam böylece başlamış oldu. Yine sabahdan akşama dükkânın önündeki küçük taburesine oturdu ve üç-beş kuruş karşılığı mahalleliye değişik baharatlarla balı ekmekler satmaya başladı. Fakat bu kez çevresindeki insanlar onunla alay edip eğlendiler. Kederi artan kadıncağızın gözünün ferisi söndü, saçları kısa sürede beyazlaştı. Zamanla kızları büyüyüp, annelerini mutlu eden çok sevimli ve zeki iki çocuk oldu. Her ikisi de onun gibi güzeldi. Görünümleri, konuşmaları ve şirinlikleriyle birbirlerine o kadar benziyorlardı ki, sanki biri ötekinin aynadaki canlı resmiydi. Kısa süre sonra sadece komşular değil, anneleri de Helena ile Sophia'yı boy-ları, dış görünüşleri ve davranışlarıyla birbirinden ayırmakta zorluk çekmeye başladı. Bunun üzerine kadın bir parça keteni kesip, Sophia'nın bileğine bağladı. Artık kimin kim olduğunu daha iyi biliyordu. Ancak kızlardan birinin sadece sesini duyduğunda veya yüzüne baktığında karşısında duranın adı neydi, bunu bir türlü çıkaramıyordu.

Annelerinin güzelliğini almış olan kızları, ne yazık ki baba-

larından da sonsuz hırs ve başkalarına hukmetme isteği miras kalmıştı. Bu nedenle ikizler büyüdükçe hangi konuda olursa olsun yaşlılarından daha üstün olmaya çaba gösterdiler. Daha çok küçük yaşta, çocukların birbirleriyle sessiz ve huzur içinde oynadığı ilk yıllarda ikizler arkadaşlarıyla kavgaya başladılar. Birbirlerini de artık sürekli kıskanıyorlardı. İkizleri tanımayan biri yanlarından geçtiği kızlardan birini sevimli bulup ona bir şey arımağan ettiğinde ya da birinin topacı ötekinin topacından daha uzun döndüğünde, haykırmaları duyan anneleri koşarak yanlarına gelince mutlaka kıskanç olanını bağırıp çağırır, öfkeyle tepinirken bulurdu.

Komşuların şaka yollu "aynalar" dediği kızlar birbirlerine yüzde yüz benzeseler de biri ötekinin övülmesine, sevilmesine, başarıya olmasına kesinlikle dayanamıyordu. Aralarında inanılmaz bir kıskançlık vardı. Sürekli alevlenen bir öfkeyle günlerini berbat edip durdular. Anne ikizlerinin bu inanılmaz hırslarına ve aralarındaki sonsuz kıskançlığa ne yapsa engel olmayı başaramadı. Biri ötekinden hep daha üstün olmak istiyordu. Zavallı kadın sonunda, babalarının çocuklarına çok kötü bir miras bırakmış olduğunu kabullenmek zorunda kaldı. Ancak kızların arasındaki sürekli mücadelenin olumlu bir yanı da yok değildi. Çünkü ikizler yaşlılarına kıyasla çok daha yetenekli ve hünerliydi. Annelerini avutan tek şey de işte buydu. Kızlardan biri yeni bir şey öğrenmeye karar verdiğinde, kardeşinden üstün olmak isteyen diğeri de hemen daha iyisini yapmaya çabalıyordu. İkiz kız kardeşler kısa sürede bir kadının yaptığı birçok şeyi öğrenmeyi başardılar. Kumaş dokudular, kumaşları boyadılar, flüt çaldılar, dans ettiler, güzel şiirler kaleme aldılar ve lavta eşliğinde hoş şarkılar söylediler. Aradan çok geçmeden, saray kadınlarını aştılar, yaşlı bir yardımcı rahipten Latince, geometri ve felsefe dersi aldılar. Kısa süre sonra tüm Akitanya'da nazik

davranışları, üstün zekâları ve zarafetleriyle satıcı kadının ikizleriyle rekabet edecek tek kadın kalmadı. İnsanlar hâlâ Helena ile Sophie'yi birbirinden ayıramadığı için hangisinin ötekinden

44 daha becerikli olduğunu bilemiyordu.

Güzel sanatlara besledikleri sevgiyle, insan ruhuna coşku-
yu getiren duygulu ve hoş şeylere olan meraklarıyla yetişen
ikizler kısa süre sonra kendini fakir alt tabakadan kurtarama-
yan annelerine karşı sonsuz bir hoşnutsuzluk duymaya başla-
dılar. Devam ettikleri akademideki bilimsel tartışmaların, öğ-
retmenlerle yaptıkları görüş alışverişinin veya kulakları müzik
dolu danslı toplantıların ardından eve dönüp de, tezgâhın ar-
kasında gece yarısına kadar oturan, bir avuç karabiber alan
müşterileriyle pazarlık eden, kirli saçları karmakarışık annele-
rini görünce öfkeleniler, küçük odalarındaki içi kuru ot do-
lu yataklarında yatmaya utandılar. Kendilerini bekleyen kötü
kadere lanet okudular; çoğu gece gözlerine uyku girmedi. İki
kız kardeş, zarafetleri ve zekâlarıyla soylu kadınlardan bile da-
ha üstün olduklarına inanıyorlardı. Soylu ve ünlü bir komu-
tanın kızları, hu küf kokan mağaramsı dükkânda, fakir kom-
şular arasında değil, üzerlerinde pahalı kumaşlardan dikilmiş
şık giysiler, parmaklarında ve boyunlarında çok değerli takı-
lar lüks bir yaşam sürdürmeliydi. İkizlerin sonsuz özlemi, her
yanı ısıltı saray odalarında, çevrelerinde hizmetkârlar, zen-
ginliğin ve gücün ortasında bir yaşamdı. Kimi gün yanların-
dan üzerinde değerli bir kürk, tahtırevanına oturmuş, ellerin-
de güzel şahinler taşıyan uşaklar eşliğinde bir kadın geçti mi
öfkelerinden kudurdular. Böyle anlarda, alçakgönüllü olmaya
hiç yanaşmayan isyankâr babaları gibi heyecanlanıp coştular,
hırslarıyla kanları kaynadı. Ve gece gündüz, onlara hiç yakış-
mayan bu yaşamdan nasıl kurtulabileceklerini düşünüp dur-
dular.

Ve bir sabah Sophia uyandığında yanındaki yatağın boş olduğunu gördü. Şaşırmadıysa da bu onun için yine de çok ani olmuştu. Aynadaki görüntüsü, ikiz kardeşi Helena gece yarısı kimseye fark ettirmeden kaçıvermişti. Büyük bir üzüntüye kapılan annesi kızının bir asilzade tarafından zorla kaçırılmış olduğuna inandı. Ne de olsa son zamanlarda kız kardeşlerin çekiciliğine vurulan, gözleri kamaşan birçok genç çevrelerinde dolaşmaya başlamıştı... Telaşa kapılan kadın üzerinde kirli giysiler, saç başı karmakarışık, doğru kralın temsilcisi kabul edilen, kentte sözü geçen tek insan olan valiye koştu ve yalvarıp yakardı, kızını kaçırmış dinsizin bir an önce yakalanmasını istedi. Vali de ona isteğini yerine getireceğine söz verdi. Ancak daha ertesi gün kentte başlayan dedikodulara göre Helena kendi isteği ile çok genç bir asilzadeye kaçmıştı. Aradan bir hafta geçmeden yeni dedikodular kulağa gelmeye başladı. Seyahatlerinden dönen bazı gezginler genç kızın komşu kentlerden birinde, çevresinde uşaklar, üzerinde sırma işlemeli ipek kumaştan pahalı giysiler, bahçesinde şahinler ve değerli hayvanlar bolluk ve zenginlik içinde yaşamakta olduğu haberini getirdiler. O kentin bütün saygıdeğer kadınları böyle bir yaşam sürdüren yabancı kıza öfkelenmekteydi. Geveze insanlar bu kötü haberi tam çiğneyip yutmuşlardı ki, çok daha rahatsız edici yeni bir haber kentin sokaklarında kulaktan kulağa yayıldı. Helena ağzı süt kokan, bıyıkları yeni terleyen delikanlının ceplerini boşaltmış ve çok yaşlı, fakat çok varlıklı bir adamın sarayına kaçıvermişti... İnsanların anlattığına göre, bedenini görkemli bir yaşam uğruna satmıştı! Şimdi de, adı cimriye çıkmış adamın servetini gözünün yaşına bile bakmadan yağmalamaktaydı. Aradan üç-beş hafta geçince de yaşlı adamı tüyleri yolunmuş, derisi yüzülmüş bir horoz gibi orta yerde bıraktı ve kendine yeni bir sevgili buldu.

46 Kısa süre sonra ondan da bikan Helena başka bir varlık
nın yanına sığındı. Genç kızın bu yaşam şekline zamanla ehl.
komşuları alıştı. Onların gözünde Helena küçük dükkanında
baharat ve ballı ekmek satan annesinin becerikliliği ile vuc-
dunu satıp duruyordu. Gün geçtikçe daha çok huzunlenen
dul kadın sonunda kızına haberciler yolladı, sürdürdüğü va-
şamıyla babasının anısını ayaklar altına almaması için valvar-
dı. Fakat onu umursamayan kızın, annesinin yüzünü kızartan
imsatsız davranışları sonunda doruğa çıktı. Günün birinde çok
görmeli bir insan alayı kent kapısından içeri girdi. Önden,
parlak kırmızı giysili yayalar, ardından bir hükümdara eşlik
eden suvarileri andıran atlılar geliyordu. Aralarında soylu ta-
zılarla tuhaf maymunlar sağa sola hoplayıp sıçırıyordu. Bu ka-
labalığın ortasında da yaşına göre çok olgun gösteren gururlu
oturuşu ve üzerindeki giysilerle Kudüs'e giren Saba Melikesi
Belkis'i anımsatan Helena vardı. Bu görkemli alayı gören her-
kesin ağız şaşkınlıktan açık kaldı. Bütün esnaf işine ara verdi.
El işi sanatçıları çalışmayı, kâtipler yazmayı bıraktı; herkes ka-
pıların önüne çıktı. Az sonra görkemli alay pazar alanına var-
dı. Atlılarla yayalar durdu, saygıyla sıraya girdiler. Tahtırevanın
perdesi açıldı, çocuk yüzlü sevgili indi, başı yukarıda yürüdü
ve bir zamanlar babasının sahibi olduğu, şimdi ise eli çok açık
sevgilisinin kraliyetin hazinesinden satın aldığı saray benzeri
yapının kapısından içeri girdi. Bir düşes gibi kendini, bir za-
manlar annesinin içinde onu doğurmuş olduğu gösterişli ya-
tağa bıraktı. Kısa sürede bu yapının yıllardır boş kalmış oda
ve salonlarını yabancı ülkelerden getirilen değerli heykeller ve
büstler doldurdu. Merdivenlerin tahtası mermerlerle değış-
tirildi, duvarları ve yerleri tanınmış sanatçıların elinden çık-
mış fayanslarla mozaikler, el işi dokuma büyük halılar kapla-
dı. Klasik müzik eşliğinde düzenlenen zengin şölen yemekte-

rinde altın çatal bıçaklar masaları süsledi. Sanata olan yakınlığı, çekici gençliği ve üstün zekâsıyla Helena kısa sürede yörenin en zengin "sevgili"si oldu! Sadece çevre kentlerden değil, yabancı ülkelerden de Hristiyan ve dinsiz zenginler hiç 47 olmazsa bir kez genç kadının gözdesi olmak için birbirleriyle yarıştılar. Herkesten üstün olma hırsı babasını çok andıran Helena bütün sevgililerini posaları çıkana kadar kullanmasını, mallarını mulklerini ona bırakmasını pek güzel başardı. Hatta kralın oğlu bile bir hafta süren şehvet dolu ziyaretinin ardından Helena'nın kollarını ve evini, sarhoşluğundan ayılmış terk ederken rehincilere "fidye" vermek zorunda kaldı...

Kendini beğenmiş genç kadının böylesine cüretli yaşamının bir zaman sonra kentlilerin, özellikle de evli, yaşını başını almış kadınların hoşuna gitmemeye başlaması çok olağandı. Kiliselerde papazlar verdikleri vaazlarda sık sık genç yaşta başlayan ahlak yozlaşmasından söz ettiler, pazar alanına toplanan kadınlar yumruklarını kaldırıp bağıştılar, geceleri saray benzeri yapının kapı ve pencerelerine taşlar da yağdı... Kocalarının ihmâl ettiği evli kadınların öfkesi, mesleği fahişelik olan kadınların isyanı, hemen hemen hepsinin ortak kızgınlığı, içi yanık, annesinin yanında yaşamaya devam eden ikiz kız kardeşi Sophia ile kıyaslanamazdı. Onu hüznölendiren, kız kardeşinin ahlaksızca bir yaşam sürdürmesi değildi. Bir zamanlar ona sokulmuş olan soylu aile çocuğu genç adamın peşinden gitmemiş, insanlara hukmedeceği, bolluk içinde sürdüreceği ve özlemini çektiği bir yaşamı reddetmiş olmasıydı! Şimdi ise gecelerini pencerelerinden soğugun girdiği küçük odasında geçiriyor, annesi gibi gözyaşları döküyordu. Kız kardeşi birkaç kez, gösteriş yapmak için olacak, kullanmadığı giysilerini Sophia'ya yollamıştı. O ise gururuna yedirememiş ve Helena'nın sadakalarını kabul lenmeyi reddetmişti. Girişken ikiz kız kardeşinin peşinden gi-

dip, onunla -çocukluklarında ballı ekmek uğruna kavga ettiği gibi- şimdi sevgililer uğruna dalaşmak da istemiyordu. Böyle bir yaşam onun gözünde şerefsiz bir yaşam olurdu.

48

Sophia gece gündüz bundan sonra ne yapacağını, kız kardeşinin onune nasıl geçeceğini düşünürken çevresindeki erkeklerden gelen istekler gittikçe artmaya başladı. İşte böyle günlerden birinde ona kalmış tek değerli varlığın bekâreti ve onuru olduğunu fark etti. Helena'nın ne yazık ki çok genç yaşta yitirdiği bu değerler onun gözünde gerçekten akıllı bir kadın için çok mükemmel yaşam guvencesiydi. Kız kardeşi bunu vücuduyla başarırken Sophia ruhundaki diğer değerlerle başarılı olmaya karar verdi. Diğer şatafatlı saray yaşamıyla dikkatleri üzerine çekerken o insanlara yakın olacağı alçakgönüllü bir yaşamı yeğledi. Ve kentin meraklı ve dedikoduyu seven insanlarının, her sabah uyandıklarında duyduklarıyla ağızlarını açık kaldı... Helena'nın yakışsız yaşamından utanç duyan ve onun adına günah çıkarmak isteyen ikiz kız kardeşi Sophia dünüvi yaşamını terk edip, rahibe adayı olarak sakat ve hastalıklı insanların bakımıyla ilgilenen rahibeler yurduna sığınmıştı. Bundan sonraki bütün yaşamını artık orada geçirecekti! Geç kaldıklarını fark eden sevgililer bu mücevheri ellerinden kaçırdıkları için saçlarını başlarını yoldular. Dindarlar ise büyük bir coşkuyla bütün ülkeye, hatta komşu ülkelere de Akitanyalı bakire Sophia'nın kendini kurban ettiğini, hiç çekinmeden gece gündüz hastalara, dermansızlara, hatta cüzamlılara yardıma başladığını hızla yaydılar. Sokakta başında beyaz başlığı, hafif kapalı gözleri yerde yürüten genç kızla karşılaşan kentli kadınlar onu saygıyla selamladılar. Kilisede piskopos Sophia'yı çok erdemli bir kadın olarak övdü. Karşısına çıkan çocuklar başlarını kaldırıp, ona nadide bir yıldız gibi baktılar! O günlerde bütün ülkenin dikkatini kendine Tanrı'ya adanmış bir gövercin

...bir alçakgönüllüler dünyasına kanat çırpan bu genç kıza zerre
mesi, Helena'yı çok öfkeliendirdi.

Ondan sonraki aylarda çok tuhaf bir çıt yıldız ülkenin
üzerinde ışıdamaya, insanlarını şaşırtmaya başladı. Buna 49
hem günahkârlar, hem de dindarlar sevindi. Bazı insanlar He-
lena'nın çok savurgan yaşamından hoşlanırken bazıları onun
aynadaki görüntüsü Sophia'nın erdemli yaşamını yegledi. İki
kardeş arasındaki bu uyumsuzluk kent insanlarını birbirinden
ayırdı. İffet dolu bir yaşamı yegleyenlerin yanında şimdi bir
"koruyucu azize" vardı. Kendilerini şehvete kaptıranlar ise ya-
kışksız bir yaşamı sürdüren kız kardeşin kollarını yeghiyordu.
Fakat her insan iyi ve kötü, bedenle ruh arasında değişik yol-
ları yegler, onlar arasında gıdip gelir. Bu nedenle kısa süre son-
ra insanlar arasındaki bu karşıtlık kentin yaşamına huzursuz-
luk getirmeye başladı. İkiz kız kardeşler birbirinden çok bam-
başka bir yaşam sürdürseler de dış görünüşleri yüzde yüz ay-
nıydı. Boyları, gözlerinin rengi, gülüşleri, şirinlikleri ve çekici-
liklerinin benzerliği zamanla kent erkeklerini iyice şaşırtıp, ka-
falarını karıştırmaya başladı. Helena'nın kolları arasında ateş-
li gece geçirmiş bir delikanlının, ertesi gün kentin sokakla-
rında yürürken aniden şaşkına dönüp, gözlerini ovduğu olu-
yordu. Çünkü dün geceyi çıtırçıplak yanında geçirmiş oldu-
ğu ateşli genç sevgilisi, şimdi üzerinde gri bir rahibe giysisi, te-
kerlekli iskemlesinde oturan, dişleri dökülmüş, ağzından sal-
yalar akan çok yaşlı bir adamı bakımevinin kapısından dışa-
rı çıkarıyordu... Duruyor, şaşkın şaşkın genç kadına bakıyor-
du. Dudakları aynı dolgunluktaaydı, kıvrımları aynı vücudun
hareketleri de aynıydı... O şimdi dünyevi sevginin değil, daha
yüce bir sevginin, insan sevgisinin hizmetindeydi. Karşısına
çıkan kadına ateşli gözlerle bakıyor, gösterişsiz rahibe giysisini
delip geçiyor, dün gece çıplak yaşamış olduğu vücuduna yine

erşmek istiyordu. Aynı ~~sahne~~ği, az önce yaşı ve zavallı hu-
talarla ilgilenen, başı önünde, terbiyeli Sophia'yı görmüş olan.
bar da, karşılarında birkaç sokak ötede, peşinde hayranları ve
50 uşakları, üzerinde dekolte bir giysi, aceleyle bir yemek dave-
tine giden Helena çıkınca yaşıyordu. Belki, bu Helena, Sophia
değil, divorlardı. Fakat dua ederken ikizlerden dindar olanı-
nı düşündüklerinde Helena'nın göğüsleri geliyordu gözleri-
nin önüne. Bir süre sonra erkeklerin kafalarından geçenlerle
duyguları birbirine karışmaya başladı. Karşılarında kolay elde
edileni görünce dindar olanının dokunulmazlığını düşündü.
ler, hastabakıcı rahibeyle karşılaşınca da istek dolu bakışlarla
onu rahatsız ettiler. Nasıl olduysa yaratıcı, erkeklerin duygu-
larını ters yönde oluşturmuş. Bir erkek çoğu kez kadından ye-
rine getirmeye hazır olmadığı şeyi ister. Eğer kadın vücudunu
ona kolayca sunarsa erkek bu armağanın değerini bilmez; o
masumiyeti çok daha çekici bulur. Kadının masumiyetini ko-
rumak istemesiyle aşırı tahrik olan erkek onu zorla elde etmek
ister. Kadının vücuduna olan isteği ile ruhuna olan isteği erke-
ğin bu iç dengesizliğinin baş unsurudur. Ancak burada şeytan
bir şaka yapmış ve düğümleri iki kat atmıştı. Zamanla ken-
tin erkekleri, kendini sevgililerine vermişle kendini dine ada-
mış olanı birbirinden görünümleriyle ayıramadıkları Helena
ile Sophia'dan hangisini daha çok canlarını çektiğine karar
vermekte zorlanmaya başladılar. Sonra kimi gün geldi ki, ken-
tin maceracı erkekleri meyhanede oturacaklarına bakımevinin
kapısında durmaya başladılar. Bir zaman sonra da Helena'nın
dindar ikiz kardeşiyle bir arada olduklarını göz önüne getir-
mek isteyen zevk düşkünün bazı hovardalar, üzerine rahibe el-
bisesi giysin diye ona para teklif etmeye başladılar. Kısa süre
sonra "birbirine karıştırma oyunu" bütün kentte, hatta bütün
ülkede insanların o kadar hoşuna gitmeye başladı ki, tehlike-

vi sezen piskoposla kent valisi hiçbir işe yaramayan bazı uyarılarda bulundular.

Birinin kentin en zengini, diğerinin de en el değmemişi olduğuna, çevrelerindeki insanların onlara hayranlık beslediğine, saygı duyduğuna sevinip birbirlerine alçakgonullu davranacaklarına, kardeşlerin hırsları ve kinleri daha da arttı; biri ötekini nasıl yıkabilirim, diye düşünmeye başladı. Bir değişimden geçen ve kendini büyük bir özveriyle zavallı insanlara yardıma adanmış Sophia, kız kardeşinin alayları kulağına gelince öfkeyle dudaklarını ısırды. Kente gelen yabancı dindarların kız kardeşinin önünde yere kapaklandıklarını, ayasının değmiş olduğu toprakları kadınların öptüğünü duyan Helena'nın muthiş öfkelendiği, hatta uşaklarını kırbaçladığı anlatıldı. Çok hırslı bu iki insan zamanla birbirine karşı gittikçe daha kötü niyetli olmaya başladı, biri ötekinden gittikçe daha çok nefret etti; davranışları da daha ikiyüzlü oldu. Helena yemek masasında yanında oturanlara çok hüznünlü bir sesle, her yerleri buruşmuş, her an olumü bekleyen yaşlılarla gençliğinin en güzel yıllarını yok ettiğini söyleyip durdu. Sophia da her akşam duasının son bölümünü, yaşamlarında başkalarına yararı dokunacak şeylere de yer vereceklerine kısa süreli ve geçici zevklerle zaman geçiren zavallı günahkâr kadınlara ayırıyordu. Bir süre sonra ikisi de haberciler ve aracılara karşın kendilerine seçmiş oldukları yoldan avrılamayacaklarını kavradı. Biri ötekini alt etmek isteyen, fakat her ikisi de güçlü olduğu için birbirlerine çok yavaş yaklaşan iki güreşçiye benziyorlardı. İkisi de sık sık diğerinin yaşam şeklinden çok kaygı duyduğu için onu ziyarette gideceğini söylese de bu bir türlü gerçekleşemiyordu.

Fakat sonunda Sophia'nın alçakgönüllü yanı güçlü çıktı. Kendisiyle hiç hoşuna gitmeyen yaşam tarzı üzerine konuşmak, onu uyarmak amacıyla bir akşam yemeğinin ardından

kalktı kız kardeşine gitti. Uzun uzun konuştu, karşısında oturan ve sabırsızca onu dinleyen Helena'ya Tanrı vergisi vücudunu günahlar ormanında harcamakla kendini ne kadar alçalttığını söyledi. Sürdürdüğü yaşamda dinç kalsın diye az önce vücudunu hizmetçi kızlara kremletmiş olan Helena ise kız kardeşinin söylediklerini biraz somurtarak, biraz gülümseyerek dinlerken düşündü, acaba Tanrı'yı alçaltıcı birkaç sözle karşısındaki can sıkıcı uyarıcıyı kızdırsa mıydı, yoksa kafasını iyice karıştırmak için birkaç güzel delikanlıyı salona mı çağırırdı?

Fakat aynı anda, sanki alnına bir sinek konmuş gibi çok değişik, çok şeytanca bir düşünce geliverdi aklına. İçin için gülmeden edemedi. O ana kadar gülümseyerek oturan Helena birden çevresindeki uşaklara bağırdı ve hepsini salondan kovdu. Sonra kız kardeşiyle tek başına kalır kalmaz yüzüne pişman kadın maskesini takıp konuşmaya başladı. Rol yapmayı çok iyi öğrenmiş olan genç kadın, Sophia ile yalvarır gibi konuştu. Ondan rica etti, evden ayrıldığından bu yana geçirdiği günahkâr ve akılsızca değişikliğe, şimdi sürdürdüğü yaşama utanmadığını sakın sanmasındı! Son zamanlarda erkeklerin çok terbiyesiz, şehvet dolu davranışları karşısında kendi kendinden utanmaya başlamıştı. Onlardan uzak durmayı, basit ve namuslu bir yaşama dönmeyi de sık sık aklından geçirmişti. Ancak kısa süre sonra fark etmişti, o kız kardeşi kadar güçlü biri değildi. O kendi şehvetinin kurbanıydı. Sophia'nın erkeklerin baştan çıkarıcı gücünden haberi yoktu! Hiçbir kadın bu güce karşı koyamazdı. Erkeğin saldırısının ne kadar şiddetli olduğunu bilmediği için Sophia kendini mutlu hissetmeliydi... Fakat bu şiddet çok değişik, çok keyif verici bazı duyguları da beraberinde getiriyordu. İşte bu nedenle de kadın ne kadar karşı koyarsa koysun sonunda erkeğe isteyerek teslim olmak zorunda kalıyordu.

Para canlısı ve zevk düşkünü kız kardeşinin ağzından böyle-

sine bir itiraf beklememiş olan Sophia heyecanlandı ve bir konferans çeker gibi konuşmaya başladı. 'Tanrı'dan yayılan ışıkların sonunda Helena'ya ulaşmış olduğunu sandı. Söyledikleriyle kız kardeşine sanki vaaz veriyordu. İnsanoglunun işlediği günahattan tiksirmeden önce günah işlemiş olduğunu kabullenmesi çok daha önemliydi. Yanılıp ümitsizliğe kapılması onu şaşkınlığa uğrattı, yanlış yola sürükleyebilirdi. Sadece yürekten gelen doğruya inanç insanın şeytana uymasını engelleyebilirdi.

53

Helena hüznün içinde başını önüne eğdi. İç geçirdi ve şehvetin şeytanı ile sık sık kahramanca, fakat başarısızca nasıl savaşmış olduğundan yakındı. Çünkü Tanrı erkeği sadece bedenden değil zihnen de güçlü yaratmıştı. Onlar Tanrı'nın seçkin savaşçılarıydı! Yine bir iç geçirdi ve devam etti. Bu nedenle de güçsüz bir yaratık olan kadının erkeğin hileleri ve baştan çıkarcılığı ile baş etmesi mümkün değildi. Helena yaşamı boyunca, bir kadının aşk isteyen bir erkeğe karşı çıkabildiğini duymamıştı...

"Nasıl böyle şeyler söyleyebilirsin?" diye Sophia biraz öfkeli, biraz kibirli kız kardeşinin söylediklerine karşı çıktı. "Ben sana örnek olamıyor muyum? Kararlı ve istençli her kadın terbiyesiz bir erkeğin bütün baskılarına karşı çıkma gücüne sahiptir! Sokakta bir sürü serseri beni gün boyu rahatsız ediyor. Akşama doğru kendimi bakımevine zor atıyorum; en iğrenç tuzaklar dolu mektuplarını odama yolluyorlar. Benim bunlardan birine şöyle de olsa haktığımı kimse görmemiştir. Çünkü beni şeytana uymaktan koruyan güçlü irademdir. Bu nedenle senin şimdi söylemiş olduklarını ben gerçek kabul edemem. Bir kadın iradeli olduğu sürece kendini her zaman koruyabilir. Ben sana en büyük örnek olmalıyım!"

"Ah, seni anlıyorum... Iradeli olduğun için her şeyden

54 uzak durabildin, şeytana uymaktan kendini korudun," diye konuştu, ikiyüzlü olmasını çok iyi beceren Helena. Kız kardeşine bakan gözlerinde hüzün vardı. "Fakat seni üzerindeki giysisi ve yüklendiğin görev koruyor. Çevrende de sadece seni sarıp sarmalayan dindar rahibeler var. Sen benim gibi tek başına yaşayan korumasız biri değilsin! Güçlü olduğun için saflığını koruyabildiğine inanmıyorum. Bak Sophia, ben şuna inanıyorum, günün birinde karşına güzel ve çekici bir erkek çıktığında sen de ona karşı koyamayacaksın, daha doğrusu karşı koymak istemeyeceksen. O anda her kadın gibi erkeğin çekiciliğine sen de teslim olacaksın..."

Kız kardeşi, "Hayır, ben bunu kesinlikle yapmayacağım!" diye bağırdı. "Ben üzerimdeki giysinin koruması olmadan da, sadece irademin gücüyle böyle tuzaklara düşmeyeceğimin bilinceydim."

İşte Helena'nın Sophia'nın ağzından duymak istediği de bu idi. Kibirli kız kardeşini adım adım açık kapanına yaklaştırıyordu. Heyecanlı konuşmalarının sonunda Sophia, karşısındaki zayıf iradeli Helena'ya onu koruyanın giysisi veya başkaları değil, el değmemişliğin verdiği güç olduğu savını kanıtlamak için bir denemeye hazır olduğunu söyledi, hatta bunu talep etti. Helena heyecanlandı, sabırsızlandı, yüreği hızlı hızlı attı fakat bunu kız kardeşine belli etmedi, uzun uzun düşünür gibi yaptı. Sonunda da: "Bak Sophia, sen haklısın," diye konuştu, "böyle bir şeyi denemek hiç de fena olmaz. Yarın akşam Sylvander'ı yemeğe bekliyorum. Kendisi ülkenin en güzel gençlerinden biridir! Ona bugüne kadar hiçbir kadın karşı koymamıştır. Şimdi de gozu bende... Geceyi benimle geçirebilmek için sadece yirmi sekiz mil yolu goz almıyor, bembesinde bir sürü hediyenin yanı sıra dört kilo da saf altın getiriyor! Elini boş gelse de ben onu kapının önünde bekletirim!"

alırdım. Çünkü ondan daha güzel, daha kibarı yok! Tanrı ikimizi de aynı yaratmış. Yüzümüz, vücudumuz, sesimiz, konuşmamız hep aynı. Giysimi üzerine giydiğinde herkes seni ben sanır. Yarın akşam benim yerime Sylvander'i bu evde sen karşılayacaksın, onunla sen yemek masasına oturacaksın. Sonra da seni ben sanan bu genç adamı türlü nedenler öne sürerek başından savmaya çalış... Aynı anda ben ise yan odada oturup kulak kesileceğim. Göreceğiz, duygularını ondan uzak tutabilecek misin? Şeytana uymayıp, Sylvander'in çabalarına gece yarısına kadar dayanabilecek misin? Fakat sevgili kız kardeş, seni tekrar uyarmak istiyorum, biz kadınların yüreği zayıf, istekli erkeğin çabalarına sonsuza dek karşı koyamaz! Benim bütün korkum, her şeyden uzak, tek başına yaşam sürdüren senin sonunda şeytana uyup, yoldan çıkman. Yalvarırım sana, boylesine yürekli bir denemeden vazgeç!”

55

Helena kız kardeşini sinsice hem kandırıp tuzaga çekmesini, hem de uyarmasını başarmıştı. En son kaypak sözleriyle ateşe benzin dökmüş, kız kardeşinin kendine güvenini iyice alevlendirmişti. Sophia da bunun küçük bir denemeden başka bir şey olmadığını, altından kalkmasının onun için hiç sorun olmayacağını söyledi. Hatta genç adamın ısrarlarına değil gece yarısına kadar, gün ışıyana kadar da dayanabilirdi! Fakat bir isteği vardı, eğer adam küstahlaşır, kaba kuvvetle başvurursa kendini korumak için yanında bir hançer olsun istiyordu.

Bu sözleri duyan Helena yürekliliğine hayran olmuş gibi kız kardeşinin önünde diz çöktü. Gerçekte ise sevincinden ısıldayan gözlerini Sophia'nın görmesini istemiyordu. Sonunda anlaştılar. Yarın gece Sylvander geldiğinde onu ikizlerden dindar olanı, Sophia karşılayacaktı... Helena da yemin etti, eğer kız kardeşi başarılı olursa bundan sonra vahşi yaşamından vazge-

çecekti. Sophia hemen bakımevine döndü. O akşam, dünya-
dan elini eteğini çekmiş, sadece hastaların ve fakirlerin arasın-
da yaşayan rahibelerin yanında kendini çok güçlü hissettiği-
nin farkındaydı. Bu dünyada her şeyin geçici olduğunun da
bilincindeydi. O akşam rahibelerle, ağır hastalarla, sakatlarla
her zamankinden daha çok ilgilendi. Artık çökmüş, zayıflamış,
hastalıklı bu insanlar da bir zamanlar sevmiş, coşku dolu gün-
ler yaşamıştı. Şimdi ne kalmıştı geriye? Zar zor yaşayan bir çü-
rüm, güçlkle nefes alan bir dermansızlık...

Bu arada aşk üzerine yeterli deneyimleri olan Helena da ba-
zı girişimlerde bulundu. Kalabriyalı aşçısına o akşam için ba-
haratı bol, çok leziz ve değişik yemekler hazırlattı. Aşçısı, çift-
leşme zamanı vurulmuş kunduz etiyle börekler, cinsel isteği
uyandıran, otlardan salatalar yaptı. Helena çöpçatanlık çabala-
rını rastlantıya bırakmamak için çalacakları melodilerle kapı-
larını açmış duygulara hafif bir rüzgâr gibi sızacak, onları dol-
duracak müzisyenler de çağırdı. Yemek sırasında yan odadan
çok duygulu flüt, çok ateşli çimballi melodileri duyulsun, ma-
sadakileri coştursun istiyordu. Şeytanın sobasının böyle itinay-
la hazırlanmasının ardından ertesi gün akşama doğru Sophia
kız kardeşine geldi. Yüzü kireç gibiydi. Kendi neden olduğu
maceranın verdiği heyecanla dün gece az uymuştu. Kapıda ya-
nına gelen genç hizmetçi kızlar Sophia'yı hemen uçar gibi han-
yoya götürdüler. İçinde çeşitli otların yüzdüğü ılık su onu bek-
liyordu. Bu arada yüzü kıpkırmızı olmuş genç kızın üzerin-
den gri giysisini çıkardılar. Çiçeklerin karışımıyla ve bol ko-
kulu kremlerle kollarını, baldırlarını ve sırtını iyice ovaladı-
lar. Sophia'nın damarlarındaki kan kaynamaya, bütün vücu-
du canlanmaya başladı. Sonra da taslar dolusu soğuk ve sıcak
suyu peş peşe üzerine döktüler. Genç kız ürperdi, titredi, ken-
dine geldi. Kurulanmanın ardından sayısız el, nergis yağı ile

onu uzun uzun ovdu, kedi tüyünden fırçalarla okşadı. Dindar genç kız yapılanlara karşı koyamadı. Her akşam aşk oyunlarına hazırlanan Helena'ya yaptıklarını aynen ona da yapmışlardı. Ötelerden bir yerden flüt sesi kulağa geliyor, sandal ağacından yapılmış mumların ışığı odaları aydınlatıyordu. Az sonra yatağa uzanmış dinlenirken, Sophia eline aldığı aynada kendini tanıyamadı. Aynadan ona bakan genç kadın çok yabancı ve çok güzeldi. Kendini hafiflemiş hissetti ve ruhu coşkuyla dolmuştu. Bu yeni duygularla utandı. Aynı anda kız kardeşi bir kedi gibi usulca odasına girdi ve yanına sokuldu. Güzelliğini öven coşku dolu sözlerine şaşırان Sophia ikiz kız kardeşine sarıldı. Biri huzursuz ve korku dolu titrerken, diğeri çok sabırsızdı, meraktan tutuşuyordu. Helena az sonra hizmetkârlara ışıkları söndürttü ve düzenlemiş olduğı oyunu izlemek için gölge gibi kayarak yan odaya geçti...

Helena aynı gün Sylvander'a yolladığı ulakla onu akşama çok değişik bir maceranın beklediğı haberini vermişti. Bir an önce gelmesini istiyordu. Fakat ona önce dikkatli ve nazik davranmalıydı. Helena'dan gelen bu haber genç adamda sonsuz merak uyandırmıştı. Akşama villaya gelen, yaşayacağı değişik maceradan yengiyle çıkmak isteyen, hem meraklı hem de biraz kurumlu Sylvander içeri girdiğinde Sophia elinde olmadan, gerektiğinde korunmak için yanı başına koyduğı hançere uzandı. Fakat aynı anda küstah sandığı bu sevgilinin çok saygı dolu, nazik davranışı karşısında şaşırdı. Genç adam, korku içinde kesik kesik nefes alan Sophia'yi ne sarılıp öptü, ne de coşkulu sözlerle selamladı. Sadece karşısında hafifçe diz kırdı. Sonra birkaç adım arkasında durmakta olan hizmetkârın elinde tuttuğı ağır bir altın zincirle erguvan rengi ipek pelerini aldı. Bunları kendisine getirilmiş olduğunu söyledi ve zinciri boynuna takması, pelerini de omuzlarına koyması için genç kızın

iznini rica etti. Böylesine nezakete Sophia karşı koyamayacağı, onun isteğini yerine getirmesi gerektiğini düşündü. Genç adam okşar gibi yumuşak hareketlerle önce pelerini omuzlarına bırakıp ardından da altın zinciri boynuna takarken parmaklarının tenine dokunmasına ses çıkarmadı, hiç kıpırdamadan öylece oturdu. Sylvander rahatsız edici bir şey yapmaya kalkışmadığı için de Sophia o anda kızacak bir neden olmadığını düşündü. Genç adam ona daha çok sokulacağına hafif öne doğru eğildi ve rolünü oynayarak konuştu. Uzun yoldan gelmişti, üstü başı toz içindeydi, bu durumda onunla aynı masaya oturmaktan utanıyordu, izin verirse yemekten önce temizlenmek istiyordu. Sophia, biraz sıkılgan hizmetkârları içeri çağır-
dı ve beyefendiye banyoya kadar eşlik etmelerini söyledi. Fakat onlar az önce Helena'dan almış oldukları gizli emre uyarak Sophia'nın söylediğini yanlış anlamış gibi yaptılar ve hemen genç adamın üzerindeki giysileri teker teker çıkardılar. Az sonra genç kızın karşısında çıplak kalan Sylvander bir zamanlar pazar alanının ortasında duran ve piskoposun kırdırtmış olduğu çıplak Apollo heykelini andırdı. Sonra hizmetkârlar onu banyoya götürüp, nadide yağlarla vücudunu bir güzel ovular, ayaklarını akan sıcak sularda yıkadılar. Aralarında gülüşerek çıplak adamın saçlarını güllerle süslediler. Bunları yaparken de hiç acele etmediler. Az sonra genç kızın karşısında duran Sylvander sanki az öncekinden daha da güzeldi. Aynı anda Sophia gözlerini öfkeyle kıstı, eli yine giysisinin cebinde ki hançere gitti. Ancak sonra buna hiç gerek olmadığını fark etti. Çünkü güzel genç adam yanına sokulmadı, biraz ötede oturup, Sophia'ya yaşadığı bakımevindeki öğretmenleri gibi, nezaketle fakat can sıkıcı bir şeyler anlattı. Genç kız buna sevineceğine hüzünlendi, çünkü yan odadan onları izleyen Helena'ya nasıl sağlam kişilikli bir kadın olduğunu kanıtlama

olanağı doğmamıştı. Erdemini savunabilmesi için karşısındakinin bir kadın olduğunu kanıtlaması ve önce onun üzerine saldırması gerekiyordu... Ancak Sophia beklediği bir coşku fırtınasını yaşayamadı. Bunun yerine Sylvander nezaketle karşık can sıkıcı konuşmasını sürdürüp durdu. Bu arada flütün sesi kulağa geldi. Yan odadan duyulan melodiler genç adamın çekici dudakları arasından dökülen sözlerden daha anlamlıydı... Bütün anlattığı, dostlar arasında düzenlenen yarışmalarla cephede yaşadığı maceralardı. Sanki bir yemek masasında oturmuş, erkek erkeğe çene çalıyordu. Kayıtsız bir erkek rolünü öylesine ustaca oynuyordu ki, Sophia zamanla dertlerinden kurtuldu, rahatladı. Hiç çekinmeden tehlikeli baharatlarla hazırlanmış yemeklerin tadına baktı, içeni yavaş yavaş sersemleten şaraptan yudumladı. Karşısındaki adamın duygusal soğukluğu, ona inatçı yeteneğini kanıtlama olanağını bir türlü vermiyordu. Sophia sabırsızlandı, öfkeleni de. Kız kardeşine bazı şeyleri kanıtlamak isteyen genç kız, sonunda tehlikeye kendi meydan okumaya karar verdi. Zor da olsa nedensiz yere şöyle bir güldü; bu ona çok yabancı olan bir neşeydi. Sonra artık duygularını engellemekten, utanıp çekinmekten vazgeçti. Ne de olsa gece yarısı yakındı! Eliyle hançerini okşadı. Ateşli biri olduğu söylenen bu genç adam keskin hançerinden daha soğuktu! Yavaş yavaş Sylvander'a sokuldu, kendini girişken erkeklerden nasıl koruyabildiğini kanıtlamak için olanak yaratmaya çalıştı. Ancak Sophia'nın nasıl dirençli bir kadın olduğunu kanıtlama arzusu karşı tarafta şehvetli kız kardeşinin baştan çıkarıcı oyunlarının etkisini yaptı.

Unutmamak gerekir, şeytanın sakalının bir teline bile dokunan anında onun güçlü elini ensesinde hisseder. Mücadeleye hazır gururlu savaşçı da bunu yaşadı... Şarabın çekiciliğine alışık olmayan, yanan mumlardan yükselen kokularla duygula-

n birbirine karışan, yan odadan gelen çekici flüt melodileriyle uyku gücünü yitiren genç kadın bir an geldi tuhaf kahkahalar atmaya, konuşurken dili dolaşmaya başladı. O anı birlikte yanan biri yanlarında olsaydı, ileride Sophia'daki bu değişimin bilinçli mi yoksa bilinçdışı mı, uyanık veya sarhoş mu oluştuğunu kesinlikle söylemezdi. Tanrı'nın arzusu gerçekleştiğinde, kadınla erkek bir araya geldiğinde gece yarısına daha çok vardı! Saklı hançer önü açılan giysisinin cebinden mermer zemine düşüverdi. Fakat tuhaftır, üzerine çok yaklaşmış genç adamdan kendini korumaya kararlı dindar kız kardeş hançerine uzanmadı. Yorgundu, her yanı tutulmuştu... Yan odadan ne kendini savunan bir kadının sesi, ne de hıçkırıkları duyuldu. Saat tam gece yarısını çaldığında, hizmetkârları peşinde coşkuyla "düğün odası"na giren Helena elindeki meşaleyi yengiyeye uğramış ikiz kardeşin yatağının üzerinde coşkuyla salladığında ne gizleyecek, ne de utanacak bir şey kalmıştı. Helena'nın beraberindeki kızlar batıl inançlı insanların yaptığı gibi ellerindeki kıpkırmızı gül yapraklarını yatağın üzerine serpiştirdiler. Baş dönmemekte olan Sophia'nın yanakları daha da kızardı. Başarısız olduğunu artık kabullenmişti. Helena kendinden geçmiş gibi, kafası karışık öylece yatan kız kardeşinin yanına sokuldu, onu kolları arasına aldı. Flütler sevinç çığlıkları attı, ziller birbirine çarptı. Sanki Pan, Hristiyan dünyasına geri dönmüştü. Üzerlerindeki çıkarıp atan kızlar kıskırtıcı şarkılar söyleyerek dans ettiler. Gittikçe çılgınlaştılar, güzel kokulu tahta parçalarını yaktıkları ateşe attılar. Az sonra alevlerin aç dilleri Sophia'nın dini giysisini yalayıp yutarken kahkahalar yükseldi. Yenilgisini utanarak kabul eden yeni sevgili, kendini güzel gencin kollarına özgürce bıraktığını söylemek ister gibi gülümsemeye çalıştı. Dans eden kızlar yan yana duran kız kardeşlerin üzerine güller attılar. Birinin utancından yü-

kıpkırmızı olmuştu, diğerinin ise elde ettiği zaferle kızarmıştı yanakları... Ancak o anda ikizlerden hangisinin kendini aşagılanmış hissettiğini anlamak kolay değildi. Güzel gencin hayran bakışları sabırsız bir şehvetle, yan yana öylece duran kızlar arasında dolaştı. 61

Az sonra coşkulu hizmetkârlar sarayın pencerelerini ve kapılarını açtılar. Gece eğlencesinden dönenler ve gürültüyle yataklarından fırlayanlar neşeyle, kahkahalar atarak pencerelerin altında toplanmaya başladı. Daha güneş kent damlarının üzerinde yükselmeden, yeni haber oluklardan akan sular gibi sokakları doldurdu. Akıllı Helena bilge Sophia'yı yenmişti! Cinsellikte sınır tanımayan saflığı alt etmişti. Uzun süre vücuduna erkek eli sürdürmemiş olan Sophia'nın artık erdemini yitirdiği haberi kulaklarına gelen erkekler sarayın önünde toplandıklarında açık kapılar buldular.

O gecenin ardından değişim ve dönüşüm geçiren Sophia, artık ikiz kardeşi Helena'nın yanında kalıp sarayda yaşamaya başladı. Çok hareketli ortak bir yaşama ayak uyduran ikizler için geçmişin bütün kavgaları ve kıskançlıkları artık geride kalmıştı. Aynı saç tuvaletini yaptılar, aynı takılarla süslandiler, aynı giysileri üzerlerine geçirdiler. Dudaklarındaki gülümsemeler, ağızlarından çıkan sevgi dolu sözler bile aynıydı. Kısa bir süre sonra âşıkları iyice şaşkına döndüler. Bakışlar, öpücükler, okşamalar hangisininindi, kollarında tuttukları genç kız hangisiydi?... Şehvet dolu Helena mıydı, yoksa bir zamanların din-darı Sophia mıydı? Parasını hangisine harcamıştı, âşıklardan çok azı saraydan ayrılırken bunu biliyordu! Zeki ikizler de erkeklerle alay ettikleri için sevinip keyifleniyorlardı.

Sonunda Helena, Sophia'dan üstün çıkmıştı. Üzerinde yaşadığımız dünyada hep olduğu gibi güzellik bilgeligi, kötülük erdemi, şehvet dolu vücut özgür düşünceyi yenmişti! Hazreti

Evren'in o önemli konuşmasında da yakındığı gibi bu dünya-
da şeytan hep başarılı oluyordu. Kendi halindeki ise yok olu-
şu-
ya-
nıyordu, dürüst insanla da alay ediliyordu. Ülkede hiçbir gün-
lük entrevlisi ve vergi memuru, hiçbir şarap yapımcısı ve rehin-
... hiçbir kuvumcu ve fırıncı, hiçbir dolandırıcı ve kilise soy-
guncusu yorucu çabalarına karşılık coşku dolu ve becerikli bu
ikiz kardeşler kadar para kazanamıyordu. Birbirlerine çok ya-
kından bağlı bu iki yoldaş en cimrilerini bile sömürüp semir-
mesini beceriyordu. Paralar ve değerli taşlar, fareler gibi her ge-
ce evin kapılarından girip sandıkları dolduruyordu.

Annelerinden sadece güzelliği değil, satıcılık yeteneğini de
devralmış olan ikizler sarayın odalarını dolduran altınlarla pa-
raları değersiz şeylere harcamadılar, har vurup harman savur-
madılar. Hayır, onlar çok akıllı davrandılar, servetleri daha da
çoğalsın diye Hristiyanlarla Allahsızlara, Yahudilere borç ver-
diler, faizleri de tırmıklarla topladılar. Kısa sürede evin odala-
rı altın paralar, değerli tablolar, ipotekli borç senetleriyle dol-
du. Zamanla ikizleri kendilerine örnek almaya başlayan kent-
li genç kızlar da temizlikçi veya çamaşırcı olup, morarmış el-
leriyle saatlerce çamaşır kazanının başında oturmak istemedi.
Kısa süre sonra da "kötü" kız kardeşlerin yaşadığı bu kente ül-
ke insanları yeni Sodom demeye başladılar.

Eski bir söz vardır: Şeytanın atı ne kadar hızlı giderse git-
sin hedefine ulaşmadan ayağını kırar! Kentteki bu üzücü geli-
meler de günün birinde sevindirici bir sona ulaşacaktı. Aradan
yıllar geçtikçe erkekler hiç değişmeyen bu gizemli oyundan
hoşlanmamaya başladılar. Küçük saraya gelenler gittikçe azal-
dı, odaları aydınlatan meşaleler akşamları daha erken söndü-
rüldü. Misafirlerin çoktan fark ettiği, titreşen mumların ışı-
k-
larında aynaların anlattığı gerçeği sadece ikiz kız kardeşler bil-
miyordu: yorgun gözlerin altında küçük kırışıklar oluşmuş,

gevşemiş deri de sedef gibi pul pul dökülmeye başlamıştı. Ne yapsalar, ne kadar çaba gösterseler de acımasız doğanın ellerinden aldıklarını geri almayı başaramadılar. Şakaklarında ağaran saçları boyayarak, yüzlerinin gevşeyen derisini kremlerle gerek, sarkık dudaklarına kıpkırmızı rujlar sürerek fırtınalı yılların yıkımını gizlemeyi başaramadılar. Gençlik ikizleri terk ederken, erkekler de onlardan daha uzak durmaya başladı. Bu arada bir zamanların güzeli kız kardeşler solup giderken, kentnin diğer sokak ve caddelerinde gittikçe daha çok genç ve güzel kız görünmeye başladı. Bu küçük göğüslü, saçları bukleli gençcik ve tatlı cevherler, el değmemiş vücutlarıyla giderek daha çok erkeğin ilgisini çekiyordu. Pazar alanındaki ev sessizleşti, arada bir açılan büyük kapısının menteşeleri paslandı, hava karardıktan sonra odalarında meşaleler ve mumlar boş yere yandı. Şöminenin sıcaklığı ve süslenmiş kız kardeşlerin vücudu boş yere ziyaretçileri bekledi. Kendilerini kimsenin dinlemediği müzisyenler de, her geçen gün canları daha çok sıkın, flüt çalıp durdular. Bir süre sonra da oturup, aralarında zar atarak vakit geçirmeye başladılar. Yakın geçmişe kadar sık gelen misafirleri içeri alan kapıcının da gece yarısı olmadan gözleri kapandı... Yukarıda büyük salondaki uzun yemek masasında ikiz kız kardeşler akşamlarını artık tek başlarına geçiriyordu. Böyle akşamlarda evin içindeki sessizliği bozan tek şey, sohbet edecek erkekler artık masalarında oturmadığı için geçmişteki bazı ilginç şeyleri anımsayıp, attıkları yüksek kahkahalardı. Sophia sık sık, Tanrı'yı mutlu eden değişimden geçip, dünyevi her şeye sırt çevirdiği günleri hüznle anımsamadan edemiyordu. Sonra bir zaman geldi, kütüphane odasına gitti, çoktan tozlanmış dini kitapları aldı ve saatlerce sayfalarını karıştırdı. Ne de olsa birçok kadın güzelliğini yitirirken akıllanıp olgunlaşırdı. İşte o günlerde her iki kardeş de mucizevi bir dö-

64 nüşum yaşadı. Gençliklerinde ikizlerden Sophia aşk dolu yaşamı seven Helena'dan etkilenirken, yaşlanmaya başladıkları yıllarda, tüm yaşamı dünyevi değerlerin içinde geçmiş Helena bir zamanların dindarı Sophia'nın anlattıklarına, birçok değerden vazgeçme uyarılarına kulak kabartmaya başladı. Bu yeni yaşamı ilk adımları atan Sophia oldu. Sabahları erken saatte evden gizlice çıkıp, yine yaşlıların kaldığı bakımevine gitti. Oradaki insanlardan af diledi, kendisini bağışlamasını istedi. Bir süre sonra kız kardeşi Helena da ona eşlik etti. Tanrı'nın onayladığı o yolda yürüyerek topladıkları bütün değerleri bakımevine hiye etmeye karar verdiklerini açıkladılar. Tövbe etmiş olduklarını kendilerine güvenmeyen bütün insanlara en kısa zamanda kanıtlayacaklardı...

Ve böylece günün birinde, kapıcının henüz uyuduğu bir günün sabahında, çok erkenden, üzerlerinde basit giysiler, yüzleri örtülü iki kadın saray benzeri evi terk edip, iki gölge gibi pazar alanını geçti. Çekingen ve ürkek yuruyüşleri bundan elli yıl önce zengin yaşamını geride bırakıp, yine fakir yaşamına dönmek için sessizce, kimseye görünmeden dar sokaklardan birindeki dükkânına giden annelerini anımsatıyordu. Uzun yıllar sürdürdükleri aşırı kendini beğenmiş yaşamlarıyla bütün ülkenin ilgisini üzerine toplamış kadınlar, şimdi kimse peşlerinden bakıp nereye gittiklerini görmesin diye iyice örtünmüş, sokaklardan hızla geçtiler. Alinyazıları onları yabancı bir ülkedeki bir kadınlar manastırına götürdü. Orada hiç kimse ikiz kız kardeşleri tanımuyordu. Uzun yıllar dünyadan tüm bağlarını kesmiş, suskun bir yaşam sürdürdüler. İkizlerin yaşamı bu manastırda son buldu.

Kendilerini dine vermeden önce bağışladıkları değerler – altınlar, mücevherler ve borç senetleri – o kadar sonsuzdu ki, dogdukları kente yepyeni bir yaşlılar bakımevi yapılmasına ka-

rar verildi. Akitanya ülkesinde bir benzeri olmayacak bu yapı kentin başına kondurulacak çok değerli bir taş olmalıydı. Bir kuzeyli ülke mimarı planları hazırladı. İşçi ordusunun yirmi yıl süren uğraşları sonunda ortaya çıkan yapının üzerindeki örtü kalktığında, kent insanları ağızları açık karşısında öylece durdu. Ortaya çıkan dört köşeli dev yapıyı alışılmamış yapan, sağından ve solundan yükselen, birbirlerine tıpatıp benzeyen zarif iki taş kuleydi. Bu nedenle olacak kent insanları onlara daha ilk günden “kız kardeşler” adını verdi. Belki de dünyevi yaşamı geride bırakıp değişim geçiren “birbirine benzemeyen ikizler”in onlarca ve yüzlerce yıl boyunca nesilden nesile aktarılan, bazılarının yakışksız kabul ettiği, yudumladığı şaraptan keyiflenmiş iyi niyetli bu yaşlı adamın bana ay ışığında anlattığı öyküsünü hep anımsamak istedikleri için...

Görünmeyen Koleksiyon

Dresden'den iki istasyon sonra yaşlıca bir bey oturduğum kompartımana girdi ve beni eski bir dost gibi nezaketle selamladı. Kendisini daha önce görmüş olduğumu o anda hemen anımsayamadım. Yerine oturduktan sonra hafifçe gulumseyerek adını sorleyince anılarımda geri döndüverdim. Berlin'in en unlu antıkacılarından biri olan bu kişiye barış yıllarında sık sık uğrayıp, dükkanında eski kitaplar ve otobiyografiler karıştığımı, bazılarını da satın aldığımı anımsadım. O gün trende karşılıklı oturup, havadan sudan konuşurken yaşlı antıkacı birden sözü değiştiriverdi:

"Şimdi nereden geldiğimi size mutlaka anlatmalıyım. Çünkü anlatacaklarım o kadar değişik ki otuz yedi yıllık antıkacılık mesleğimde bir gün olsun yaşamadım! Para değerinin gaz gibi uçup gittiği şu sıralar sanat piyasasında neler olup bittiğini eminim siz de biliyorsunuz. Aniden sanatı keşfeden yeni zenginler Meryem Ana'lara ve eski baskı yazılara, gravürlere ve tablolarla inanılmaz bir ilgi duymaya başladılar. Şimdi böyle bir süreci yaşıyoruz ki, ne kadar çok antika bulursanız bütün onlara yetmiyor. Dikkat etmezseniz bütün dükkanınızı tarata-

kır boşaltacaklar, yazı masanızdaki lambaya el koyacaklar, hat-
ta kol düğmelerinizi hile çekip alacaklar! Sürekli yeni mal bul-
mamız gittikçe zorlaşıyor. Bizlerin derin saygı duyduğu bu de-
ğerli şeylere şimdi böyle dediğimi için kusuruma bakmayın, 67
çünkü o tuhaf insanlar bizi buna alıştırdı. Onlar Venedikli bir
sanatçının eşsiz baskı yazısına ellerindeki dolar destelerini sa-
rıyor. Guercini'nin küçük bir gravürüyle birkaç yüz frank ay-
nı değerde... Bu insanların zorlamasına ve sırnaşıklığına hiç
kimsenin karşı çıkması mümkün değil. Yine kendimi iyi his-
setmediğim, müşterilerimden utandığım bir akşam, dükkânın
butun kepenklerini aşağı indirip kimseye görünmemek geldi
içimden. Çünkü babamın büyükbabamdan devralmış olduğu
dükkannda sokaktaki eskicilerin bile satmaktan çekineceği eş-
yalardan başka bir şey kalmamıştı. Böyle oturmuş kara kara
ne yapacağımı düşünürken aklıma eski müşterilerimiz geldi.
Belki onların elinde işime yarayacak, bana satacakları bazı şey-
ler vardı! Büyükbabamın veya babamın müşterilerinden ço-
ğu ya yaşamıyordu ya da günümüz modasına uyarak ellerin-
deki en son değerli şeyleri de açık artırmalarda satmış olabi-
lirlerdi... Ve defterlerle dosyaları karıştırırken birden çok es-
ki bir müşterimizin mektuplarını buluverdim. Geçmişte adı-
nı sık sık duymuş olduğum bu kişi savaşın başladığı 1914 yı-
lından sonra dükkânımıza bir daha ne uğramış, ne de bir si-
pariş vermişti. Dosyalarda bulduğum mektupların bazıla-
rı -belki inanmayacaksınız- altmış yıl önce yazılmıştı. Bu ki-
şi büyükbabamla ve babamla iş yapmış, onlardan çok mal al-
mıştı. Düşündüm, fakat onun son otuz yedi yılda bir gün ol-
sun dükkânımın kapısından içeri bir adım atmış olduğunu
anımsayamadım. Dosyalardaki yazışmalardan onu eski çağ-
da yaşayan, tuhaf bir insan olarak gözümün önüne getirdim.
Menzel'in veya Spitzweg'in tablolarında rastlanan böyle tipler

günümüzde tek tük de olsa belki hâlâ küçük taşra kentlerin de yaşıyordu. Mektuplarında ve yolladığı listelerde kullandığı süslü yazı tam bir kaligrafiydi! Rakamların altındaki toplam-
lar kırmızı mürekkeple yazılmış ve altları da cetvelle çizilmiş-
ti. Hatta bunları, dikkatten kaçmasın diye olacak, yan satır-
da bir daha tekrarlamıştı. Bu kişinin kullandığı ucuz mektup
kâğıtları ve zarfları, değişmesi olanaksız tipik taşralı bir cimri
olduğunun kanıtıydı. Tuhaf bir dille yazılmış mektupların al-
tındaki uzun imza da ilginçti: Emekli orman ve ziraat müşavi-
ri, emekli teğmen, birinci sınıf altın madalya sahibi... Savaşta
kahramanlıklar yapmış bir asker olarak şimdi en az seksen ya-
şında olmalıydı. Ancak tarihi gravür koleksiyoncusu bu tuhaf
ve komik cimri adam çok akıllı, çok bilgili ve çok zevk sahi-
bi biriydi de. Altmış yıl boyunca bize yapmış olduğu siparişle-
ri dikkatle gözden geçirince bu taşralının, bir sikke karşılığın-
da bir sürü en güzel Alman gravürlerinden bir sürü alınabil-
diği dönemde çok değerli sayısız eser toplamış olması gerek-
tiği kanısına vardım. Dosyalardaki kayıtlara göre yarım yüzyıl
boyunca sadece bize inanılmaz ödemeler yapmıştı. Diğer an-
tikacılara ve açık artırmalara da benzeri harcamalar yaptığını
düşündüğümde ortaya inanılmaz rakamlar çıkıyordu. Ancak
1914 yılından sonra ondan tek sipariş gelmemişti. Sanat dün-
yasında olup bitenlerden, açık artırmalardan ve perde arkasın-
daki satışlardan iyi bilgi sahibiydim ve bu hazineyi elinden çı-
kardığı kulağıma gelmemişti. Bu nedenle, eğer bu kişi henüz
hayatta ise veya mirasçıları varsa dev koleksiyon mutlaka öy-
lece duruyordu.

Ve ertesi gün Saksonya'nın en uzak köşelerinden birinde-
ki bu taşra kentine gitmeye karar verdim ve hemen yola ko-
yuldum. Küçük istasyonda trenden inip, kentin ana caddesin-
de yürürken iki yanda sıralanan ikişer katlı küçük buri-

va evlerimi gorunce, bunlardan birinde Rembrandt'in vanti si
ra Durer veya Mantegna'nin çok değerli gravurlerini toplamış
olan bir adamın vaşavabileceğini duşunemedim. Fakat az son-
ra onunden geğtiğimi postaneve girip de, memura aradığım ki- 39
şinin adını verdiğimde kendisinin hâlâ hayatta olduğunu öğ-
rendim. Ve derhal vureğim ata ata memurun soylediğı adrese
doğru yola koyuldum.

Yaşadığı taşra görünümülu basit binayı bulmam zor olmadı.
Taş yapı 1860'lı yıllarda alelacele yapılmış olmalıydı. Giriş ka-
tında kendi halinde bir terzi dükkânı vardı. Kapıdaki porselen
küçük tabelada vazdiğına göre emekli orman ve ziraat müşa-
virinin dairesi ust kattaydı. İçeri girip merdivenleri çıktım ve
çekine çekine zile bastım. Az sonra kapı açıldığında karşım-
da ufak tefek, saçları çoktan aklaşmış yaşlı bir kadın duruyor-
du. Hemen kartvizitimi uzattım ve orman müşaviri beyefen-
divle görüşmek istediğimi belirttim. Kadının şaşırmış olduğu-
nu fark ettim. Önce kuşkuyla bana, sonra da elindeki kartvi-
zite baktı. Dünyadan uzak bu taşra kentinde bu adamın ne işi
var, diye kendi kendine sorduğı belliydi. Nezaketle içeri gir-
memi rica ettikten sonra salona geçti. Bir şeyler fısıldadığı ku-
lağıma geldi. Ardından bir erkeğin yüksek sesi duyuldu: "Ah
Berlin'den bay B... mı gelmiş? Şu büyük antikacı... Buyursun,
buyursun... Çok sevindim!" Yaşlı kadın yanıma döndü ve sa-
lona geçmemi rica etti.

Üzerimdeki pardösüyü çıkarıp gardıroba astım ve içeri yü-
rudum. Gösterişsiz döşenmiş odanın ortasında, üzerinde ku-
şağı sıkıca bağlı bir robdöşambr, dinç görünümlü, gür bı-
yıklı yaşlı bir adam dimdik durmaktaydı. Ellerini bana doğ-
ru uzattı. Davranışlarındaki sevince ve beni içten selamlama-
sına karşın duruşundaki tuhaf katılık dikkatimden kaçmadı.
Kıpırdamadan durmaya devam edince elini sıkmak için ona

doğru yürüdüm. Elleri de hareketsiz, öylece havada duruyordu. Ellerini tuttuğum anda bu adamın görme özürlü olduğunu fark ettim.

70

Çocukluğumdan bu yana böyle bir insanla karşılaştığımda nedense kendimi hep huzursuz hissetmiş, ona olağan davranmaya çalışırken sıkılıp çekinmişimdir. Ne de olsa karşımdaki insan benim gibi düşünüp hissedemiyordur. Şimdi de gür kaşlarının altındaki görmeyen gözlerin bana dikilmiş ölü bakışları karşısında kendimi bir tuhaf hissettim. Fakat görme özürlü bu adam kendisini daha çok yadırgamama fırsat vermedi. Elimi ellerinin arasına alıp uzun uzun sıktı ve coşkuyla konuştu:

"Berlinli büyük adamların kalkıp bizim küçük kasabamıza gelmesi çok enderdir..." Bir an yüksek sesle güldü. "Böyle ziyaretçiler geldiğinde dikkatli olmalıyız... Bura insanları derki: Çingeneler göründü mü kapılarınızı ve çantalarınızı sıkıca kapatın! Evet, evet, niçin bana geldiğinizi tahmin ediyorum... Harap durumdaki zavallı Almanya'mızda işleriniz şu sıralar kötü gidiyor. Alıcı kalmadı. Sizin gibi büyük antikacıların aklına eski müşterileri geldi... Ancak korkarım bugün şansınız yok... Bizler gibi zavallı emekliler masalarında yiyecek birkaç dilim ekmek buldular mı mutlu oluyorlar... Sizlerin istediği çılgın fiyatlara artık ayak uyduramıyoruz... Bizler ıskartaya çıkarıldık..."

Sonunda konuşmasını kestim ve beni yanlış anladığını belirttim. Ben buraya ona bir şey satmak için gelmemiştim. İşim gereği yakındaydım ve bunu fırsat bilip, Almanya'nın en büyük koleksiyoncularından biri kabul edilen eski müşterimize bir nezaket ziyareti yapmak istemiştim... "Almanya'nın en büyük koleksiyoncularından biri..." sözümü duyar duymaz yüzü aydınlandı. O anda çok gurur duyduğu belliydi. Eşinin durmakta olduğunu sandığı köşeye doğru baktı. Dimdik du-

ruşuyla sanki ona, "Duydun mu?" demek istiyordu. Sonra başını bana çevirdi ve konuştu:

"Buna gerçekten çok sevindim," dedi. Rahatlanmış gibiydi, şimdi sesinde bir yumuşaklık vardı. "Buraya kadar boşuna gelmiş olmayın. Sizin gösteriş seven o Berlin'inizde bile her gün karşınıza çıkmayan bazı şeyleri görmenizi isterim. Hatta işleminde, Albertina veya Tanrı laneti Paris'in muzelerinde bile olmayan parçalar var! İnsan altmış yıl boyunca koleksiyon yaptımı tabii bazı şeyler bir araya geliyor! Lüse, bana dolabın anahtarını ver!" 71

Ancak o anda beklemediğim bir şey oldu. Hemen yanımda duran ve eşiyle sohbetimizi dudaklarında dostça bir gulumsemeyle dinlemiş olan yaşlı kadın ellerini havaya kaldırdı ve bana bakarak başını iki yana salladı. Ne demek istediğini hemen anlayamadım. Sonra eşine iyice sokuldu, iki elini omzuna koydu ve onu uyarmak istermiş gibi konuştu: "Fakat Hermann, beyefendiye hiç sormuyorsun, bakalım koleksiyonunu görmek için sana bu kadar zaman ayırabilecek mi?... Hem öğle oldu sayılır. Yemek saati geldi; yemekten sonra da doktorun önerisi üzerine mutlaka en az bir saat dinlenmelisin... Beyefendi mümkünse o zaman tekrar uğrasın, birlikte kahvelerimizi içerken sen ona koleksiyonunu gösterirsin. Hem Annemarie de o saatte eve geliyor. Sana yardımcı olur...'

Kadın tekrar bana döndü ve bazı el kol hareketleri yaptı. Eşine söylediklerini benim de anlamamı istiyor gibiydi. Kavrardım. Koleksiyona hemen değil, sonra bakmamı istiyordu. Hemen öğle yemeğinde birisiyle buluşacağımı söyledim. Ancak koleksiyonunu görmek beni çok mutlu edip onurlandıracığı için de akşamüstü tekrar uğrayacağımı belirttim. Saat üç gibi yine burada olacaktım.

Yaşlı adam en sevdiği oyuncacı elinden alınmış küçük bir

çocuk gibi homurdandı: "Tabii Berlinli beyefendilerin zamanı hep çok kısıtlıdır! Fakat sonra geldiğinizde acele etmeyeceksiniz. Görecekleriniz üç-beş parça değil... Kayıtları tam yirmi-
72 vedi dosya tutan bir koleksiyon... Evet, saat üçte tekrar görüşmek üzere. Fakat dakik olun, yoksa işimiz bitmez." Elini bomsa doğru uzattı. "Bakalım sevinecek misiniz, yoksa öfkelenecek misiniz? Tabii siz ne kadar çok öfkelenirseniz, ben o kadar çok sevinirim! Ne de olsa biz koleksiyoncular böyle insanlarız... Her şey bizimdir, başkalarının değil!" Ve elimi iki elinin arasına alıp, bütün gücüyle sıktı.

Yaşlı kadın bana kapıya kadar eşlik etti. Davranışlarından huzursuz ve çekingen olduğunu fark ettim. Ben tam dışarı çıkarken yanıma sokulup hüzünlü bir sesle konuştu:

"Acaba sizi almaya kızım Annemarie'yi yollayabilir miyim?... Buraya tek başınıza gelmeyin.... Bunun bazı nedenleri var... Sanırım vemeğinizi otelde yiyeceksiniz."

"Tabii, memnuniyetle. Kızınızın gelmesine memnun olurum..."

Bir saat sonra, pazar alanındaki otelin küçük lokantasında yemeyi tam bitirmiştik ki orta yaşlı, basit giyimli bir kadın içeri girdi. Birisini arıyormuş gibi sağına soluna bakındı. Hemen masamdan kalkıp yanına gittim, kendimi takdim ettim ve birlikte gitmeye hazır olduğumu, koleksiyonu göreceğim için de çok sevdiğimi söyledim. Kadının birden yüzü kızardı, annesi gibi huzursuzlaştı. Bana bazı açıklamalarda bulunması gerektiğini belirtti. Az sonra konuşurken ağzından kelimeler zor çıktı, kimi yerde kekeler gibi oldu. sadece yanakları değil, alını da kızardı.

"Beni sizi almaya annem yolladı... Az önce babamla konuştuklarınızı bana anlattı... Sizden çok büyük ricamız olacak... Babamın yanına gitmeden önce söylemek istediğim be-

zi şeyler var... Tabii o size bütün koleksiyonu göstermek iste-
yecek... Fakat koleksiyon... evet, koleksiyonda eksikler var.
birçok şey yerinde değil... Ne yazık ki... " Durdurdu. Derin bir
nefes aldı. Bana bakan gözleri utanç doluydu. Sonra konuşma-
sını sürdürdü. "Size gerçeği söylemek zorundayım... Nasıl zor
bir zamanda yaşadığımızı çok iyi biliyorsunuz, bizleri anlaya-
cığınızı umuyorum... Babam savaş başlar başlamaz görme ye-
tisini yitirdi. Daha önce de gözlerinde sorun vardı, fakat sava-
şın verdiği heyecan ve huzursuzluk onu tam bir görme özür-
lü yaptı... Babam ilerlemiş yaşma karşın, o günlerde 76 yaşın-
daydı, Fransa cephesine gitmek istiyordu. 1870'te ordunun da-
ha fazla ilerlevememiş olması babamı onlarca yıl sonra da çok
öfkeliendiriyordu. İşte o günlerde gözleri birden çok zayıfladı
ve kısa süre sonra da hiç görmez oldu. Yoksa sağlığı yerindeydi,
görme yeteneğini tamamen yitirmeden önce her gün saatlerce
yürüyüş yapıyor, kimi zaman ava hile çıkıyordu. Şimdi ise tek
uğraşısı koleksiyonu. Her gün dosyalarını karıştırıyor, görme-
se de çok mutlu oluyor... Onlarca yıldır tanıdığı bu şeylere tek
tek dokunuyor, onları okşuyor... Artık başka hiçbir şeyle ilgi-
lenmiyor. Kimi günler ona gazetedeki açık artırma haberlerini
okumamı istiyor, elde edilen fiyatları duyunca da sonsuz mut-
lanıyor... Fakat... fakat... en üzücü olanı da bu ya... babamın
şu günlerdeki fiyatlardan hiç haberi yok... Bizlerin neler yitir-
miş olduğunu, elimize geçen emekli maaşının ailesine sade-
ce iki gün yettiğini bilmiyor... Bu arada kız kardeşim de eşini
cephede yitirdi, dört küçük çocukla tek başına kaldı... Babam
çektigimiz tüm parasal zorluklardan habersiz. İlk zamanlar
çok idareli yaşadık, fakat zamanla bu yeterli olmadı. Sonra sat-
maya başladık, tabii kişisel eşyalarımızı... onun sevgili kolek-
siyonuna el sürmedik... Önce annem mücevherlerini elden çı-
kardı. Babam altmış yıl boyunca biriktirebildiği bütün parayı

koleksiyonuna yatırmıştı. Ve sonra bir gün geldi, elimizde hiç bir şey kalmadı... Ne yapacağımızı bilemiyorduk... Annemle ben koleksiyondan bir parça satmak zorunda kaldık. Babama sorsak kesinlikle izin vermezdi... İnsanların ne zor durumda olduğundan haberi yoktu. Çoğu zaman karaborsadan yiyecek bulmak zorunda olduğumuzu da bilmiyordu... Savaşı yitirdiğimizden, Alsas ve Loren bölgesinden vazgeçtiğimizden de habersizdi. Heyecanlanmaması için ona gazeteden bu gibi haberleri artık okumuyoruz... İlk sattığımız Rembrandt'ın bir oyma baskısıydı. Alıcı bize binlerce mark verdi. Bu parayla artık yıllarca rahat bir yaşam sürdüreceğimizi sandık ve parayı bankaya yatırdık. Fakat paranın nasıl eriyip gitmeye başladığını siz de biliyorsunuz. Tam iki ay sonra paramız suyunu çekti. Koleksiyondan başka parçaları da satmaya karar verdik. Ancak alıcının biraz bekledikten sonra yolladığı para hemen hemen hiç değerindeydi. Bunun üzerine açık artırmalara katılmaya karar verdik. Fakat kısa süre orada da verdikleri milyonlara karşın aldatıldığımızı fark ettik... Bu para da elimize geçene kadar değersiz kâğıda dönüşüyordu. İşte böylece değerli koleksiyon yavaş yavaş eridi, bizim fakir yaşamımız da sürdü gitti. Ve çevresinde bütün bu olup bitenlerden babam hâlâ habersiz...

İşte siz bugün geldiğinizde annemin çok heyecanlanmasının nedeni de bu. Babam az sonra dosyaları açtığında her şey ortaya çıkacak. Sattıklarımızın yerine biz kartonlar, kopya baskılar veya benzeri şeyler koyduk. Onlara eliyle dokunduğu, saydığı zaman yine eski sevincini duyuyor. Çok şükür babamın bu kentte koleksiyonunu gururla gösterebileceği tek tanışı yok. Dosyalarını karıştırırken eliyle okşadığı şeyleri çoktan yitirmiş olduğunu fark ederse, eminim o anda kalp krizi geçirir. Dresden gravürcüler meslek odasının şimdi hayatta

olmayan başkanının yıllar önceki ziyaretinin ardından koleksiyonunu açtığı ilk insan siz olacaksınız. Bu nedenle sizden ricam..."

Orta yaşlı kadın yalvarır gibi iki elini havaya kaldırdı:

75

"...onu uzmeyin... Bizleri bedbaht etmeyin... Onun yaşamındaki bu son hayalini yok etmeyin. Size az sonra göstereceği bütün eserlerin hâlâ yerinde olduğunu kabullenmiş gibi yapın, onu mutlandırın. Birkaçının eksik olduğunu tahmin etmesi bile onun ölümü demektir! Belki koleksiyonundan birçok eseri satmakla ona haksızlık yaptık, fakat başka ne yapabiliirdik? Yaşamak zorundaydık. İnsan yaşamı söz konusuydu; yetim kalmış dört küçük çocuk sanırım bu gravürlerden daha önemliydi... Şu ana kadar da sevincini yitirmemesine özen gösterdik. O her gün öğleden sonra saatlerce dosyalarını karıştırırken, bazılarıyla sohbet ederken ondan mutlusu yok. Ve bugün... evet, belki bugün yaşamındaki en mutlu günlerden biri olacak... Ne de olsa uzun yıllardır sanattan anlayan birine gözbebeklerini göstermeyi düşünüyor. Şimdi sizden çok rica ediyorum, ne olur bu mutlu insanı düş kırıklığına uğratmayın!"

Kızının ne kadar hüüzünlü konuşmuş olduğunu şimdi burada tarif edemem. Ben son yıllarda enflasyonun altında ezilmiş, başkaları tarafından alçakça soyulmuş çok insan tanıdım. Ellerindeki yüzlerce yıllık sanat eserlerini ölmemek için bir dilim tereyağlı ekmek karşılığı satmak zorunda kalmışlardı. Fakat bugün karşılaştığım insanın yazgısının benim için bambaşka bir anlamı vardı. Yanımda yürüyen kadına çok dikkatli olacağıma ve susacağıma söz verdim.

Eve doğru giderken, hiçbir şeyden habersiz görme özürlü yaşlı adamın kızından bu zavallı ailenin nasıl komik rakamlarla aldatılmış olduğunu öğrenince kesin kararımı verdim, onla-

ra elimden gelen bütün yardımı yapacaktım. Merdivenleri çıkıp kapının zilini çaldık. Aynı anda içeriden yaşlı adamın sesini dolu sesi duyuldu:

76 "Buyrun, buyrun!"

"Hermann heyecanından olacak, bugün öğle uykusuna yatmadı," diye konuştu eşi. "Hazinesini size göstereceği için o kadar mutlu ki!" Kızının ona şöyle bir bakışından benimle anlaştığını fark etmiş olacak, sessizce gülümsedi. Büyük masanın üzerinde deste deste, yan yana dizilmiş dosyalar beni bekliyordu. Görme özürlü adamın yanına sokuldum. Uzattığım el dokunduktan sonra kolumdan tutup, beni hemen oradaki bir iskemleye oturttu.

"Evet, hemen başlayabiliriz," dedi. "Göreceğiniz çok şey var! Biliyorum, Berlinli beylerin zamanı çok kısıtlıdır... Bakın şu birinci dosyada Dürer ustanın eserleri var. Göreceğiniz gibi çok kapsamlı bir koleksiyon... Hepsi de birbirinden güzel şeyler. Tabii kararı kendiniz vereceksiniz, önce bir görün derim." Ve büyük dosyanın ilk sayfasını açtı. "Büyük at" dedi. Sonra da sanki kırılacak bir şeye dokunuyormuş gibi, parmaklarının ucuyla orada durmakta olan sararmış boş bir kartonu dikkatle eline aldı. Değeri sıfır bu kartona bakan gözlerinde mutluluk okunuyordu. Görmeden dakikalarca, kendinden geçmiş gibi ona baktı durdu. Yüzü gören bir insanın mutluluğu ile aydınlanmıştı. Cansız gözleri de sanki bir an ışıldadı. Bu ışıltı elindeki kâğıttan mı yansımıştı, yoksa o yaşlı insanın içinden mi gelmişti, bilemiyorum.

"Daha önce böyle güzel bir şey görmüş müydünüz?" diye gururla konuştu. "Bakın en küçük ayrıntı bile nasıl keskin, nasıl etkileyici... Bakın..." Elinde tuttuğu ince kartonu çevirdi, bir şey ararmış gibi parmaklarını üzerinde şöyle bir gezdirdi. Sonra durdu, başını eğip dikkatle baktı ve bana dönüp, "...ha-

kın, buradaki damgada Nagler Koleksiyonu yazıyor. Eski sahipleri Remy ve Esaile... O günlerde nereden bileceklerdi bu eserin gunun birinde bu küçük odaya geleceğini!"

Sırtımdan aşağı soguk terler boşandı. Görmeye ozurlu bir insanın bomboş bir karton parçasına boylesine hayran olacağını inanamadım. Bir şey ararmış gibi parmaklarını çok dikkatle kartonun her köşesinde gezdirmeye devam etmesi urperticiydi. Havalinde yaşayan, görünmeyen şeyleri arıyor ve buluyordu. Dehşetle yaşlı adamı seyrederken boğazımın kurudugunu fark ettim. Bir an ne söyleyeceğimi bilemedim. Şaşkın şaşkın masanın oteki ucunda duran kadınlara baktım. Heyecan içindeki yaşlı kadın titreyen ellerini yalvarır gibi havaya kaldırdı. O anda kendimi toparladım ve rolumu oynamaya başladım.

"İnanılmaz!" diye kekeler gibi konuştum. "Çok şahane." Aynı anda adamın bütün yüzü aydınlandı. Çok gururlandığı belliydi. "Bu bir şey değil," dedi. Sesinde bir zafer coşkusuydu. "Hele Melancholia'yı bir görün veya resimlendirilmiş Passion'u... Benzerlerine rastlamanız olanak dışı!" Yine parmaklarını görünmeyen eserlerin üzerinde gezdirdi, onları uzun uzun okşadı. "Bakin şu canlı, yaşayan ve sıcak renklere! Berlin'deki bütün antikacılar, koleksiyoncular ve müze müdürleri bu eseri görseler çılgına dönerler!"

Kendini coşku dolu bir zaferin akışına vermiş, sürekli konuşup anlatan bu yaşlı adamla iki saate yakın görünmeyen koleksiyonunu inceledim! Şimdi size nasıl anlatacağımı bilemiyorum. Çok tuhaf bir durumdu, yüz veya iki yüz boş kartonla kâğıttan ve basit kopyalardan oluşan bir koleksiyonu gerçekmiş gibi gözden geçirmek, sonsuz haz duymak, hiçbir şeyden haberi olmayan fakat hiç yanılmadan, sırasını kaçırmadan tüm eserleri bana çok kapsamlı anlatan bu acınacak insanla bir arada olmak, onu yaşamak dayanılmazdı. Görünmeyen ko-

~~Almanya~~ Kimbilir rüzgârlar onu alıp neralere götürmüştü? ~~Almanya~~ Bu insanın düşünde ise her şey tüm canlılığı ile yaşıyordu. Bir an geldi ki ben bile coşkuyla anlattıklarının gerçek olduğunu inanmaya başladım. Sadece bir an irkilmiş gibi durdu, düşünceye daldı. Farkına vardı, diye düşündüm, ürktüm. Elinde Rembrandt'ın *Antiope*'sini tutuyordu! Baskının üzerinde gezindirdiği parmakları titremeye başladı. Fakat tuttuğu kopyada bazı hatları bulamıyor gibiydi. Yüzü karardı, alnında kırışıklıklar oluştu, sesi birden değişti ve mırıldandı: "Fakat bu bir *Antiope* değil mi?" Hızla yerimden fırladım, çerçeve içindeki kâğıdı aldım ve tanıdığını eserin önemli ayrıntılarını coşkuyla ona anlattım. Görme özürlü adamın yüzü birden değişti, yine aydınlandı, hüznün yerine neşe geliverdi. Eşine doğru döndü ve bağırır gibi: "İşte sanattan anlayan bir insan!" dedi. "Bunların hepsinin ne kadar değerli şeyler olduğunu gerçekten bilen biri... Altmış yıl boyunca elimdeki bütün parayı biraya, şaraba, tütüne, seyahatlere, tiyatroya, kitaplara yatırmadım. Biriktirebildiğim paranın tamamını bunlara harcadım. Bakın, günün birinde ben yaşamadığımda sizler çok zengin insanlar olacaksınız! Değil bu kentin, tüm Dresden'in en zengin insanları artık sizlersiniz. Benim bir zamanlar yapmış olduğum çılgınlık ikinizi de çok mutlu edecek! Fakat ben yaşadığım süreçte bunlardan biri bile bu evin kapısından dışarı çıkmayacak! Önce benim ölüm çıkacak, ardından da koleksiyonum."

Sonra da canlı bir hayvanı okşarmış gibi elini boşaltılmış dosyaların üzerinde gezdirdi. Yaşlı adamı seyretmek ürpertici ve çok hüznölendiriciydi. Ben savaştan bu yana Almanya'da böylesine iyi niyetli ve temiz, sonsuz mutluluk fışkıran bir insan yüzüyle karşılaşmamıştım... Hemen yanında durmakta olan eşiyle kızı da Alman gravür ustalarının eserlerinde rastlanan, İsa'nın mezarını ziyarette gelmiş, loş kilisenin kemer-

lerinin altında ürkek ürkek ve kendinden geçmiş gibi oylece duran gizemli kadınları anımsatıyordu. Duvar resimlerindeki havariler gibi şaşkın, kendinden geçmiş bir görünümü vardı. Çok yaşlı adamın çocukça mutluluğu, bitkin, umarsız yaşlı eşiyle artık yaşlanmaya başlamış kızını aydınlatmaya çalışıyordu. Kadınlar ince ince gözyaşı dökerken gulumsemeye çalışıyorlardı. Karşımdaki görünümle çok huzunlendim... Hiçbir şeyin farkında olmayan yaşlı adam ise coşkuyla dosyaları açıp kapattı, kartonları ve kâğıtları çevirdi, anlatmaya susamış biri gibi övgü dolu sözlerle konuştu durdu.

Az sonra "yalancı" dosyaları kapatıp bir kenara ittiğinde, rahatlamıştım. İki kadın bize kahve hazırlamak için çekildiler. Kendimi suça ortak biri gibi hissettim, üzerimdeki baskı sona erdiği için derin bir nefes aldım. Karşımdaki insan ise yaşadığı coşkuyla sanki otuz yaş birden gençleşmişti! Oturduk. Bana başından geçmiş sayısız olaydan, kimlerden neler aldığından, çok kazanç getiren eserlerden söz etti durdu. Arada bir yine dosyalara uzandı, bir şeyler aradı. O anda karşımda sanki içtiği şarapla sarhoş olmuş, coşku dolu biri vardı. Az sonra kendisine veda etmem gerektiğini söylediğimde çok şaşırdı, hüznünlendi. Dik kafalı bir çocuk gibi somurttu, ayaklarını öfkeyle yere vurdu. Şimdi nasıl kalkıp giderdim, koleksiyonun henüz yarısını görmüştüm... Eşiyle kızı bu inatçı adamı, daha fazla otursam Berlin'e giden treni kaçıracağıma inandırmakta çok zorlandılar.

Bir süre daha direndiyse de sonunda vedalaşmamız gerektiğini kabullendi. Birden yüzü değişti, sesi yumuşadı, yanıma sokulup ellerimi ellerinin arasına aldı, bana bir şeyler anlatmak istermiş gibi onları uzun uzun okşadı. Sonra tutuk tutuk konuştu: "Bu ziyaretinizle beni çok mutlu ettiniz," dedi. Sesi titriyordu, çok hüznünlü, çok heyecanlıymış gibiydi.

O anı hiç unutacağımı sanmıyorum. "Sizin gibi sanattan anlayan değerli biriyle koleksiyonumu gözden geçirebildiğim çok mutlu oldum. Böyle bir anı yaşayabilmek özlemini yıllardır çekiyordum! Benim gibi görme özürlü çok yaşlı bir adamı bu yere ziyaret etmiş olmanızı istemiyorum. Şimdi burada, eşimin ve kızımın yanında, onların tanıklığında, vasiyetnameye özel bir madde ekleteceğimi açıklamak istiyorum. Bu maddeye göre ileride koleksiyonumdan eserler açık artırma ile satıldığında bu sizin tarafınızdan düzenlenecek. Böylesine değerli bir hazineyi yönlendirme onuru sizin olacak!" Eliyle dosyalarını uzun uzun okşadı. "Onların bütün dünyaya yayılmasından siz sorumlu olacaksınız... Hepsi çok güzel bir kataloğda toplayacağınıza söz verin lütfen. O benim mezar taşım olacak, daha güzelini gözümün önüne getiremiyorum."

Başımı çevirip eşiyle kızına baktım. İki kadın birbirlerine sokulmuş, tek vücut gibi ürkek ürkek öylece duruyorlardı. Titrediklerini fark ettim. O anda ne yapacağımı, ne söyleyeceğimi bilemedim. Yaşlı adamın ölümünden sonra görünmeyen koleksiyonunun tüm sorumluluğunu bana vermiş olmasına bir an için de olsa sevinip duygulanmadım değil. Hiçbir zaman yerine getiremeyeceğim bir şeye hemen söz verdim. Aynı anda karşımdaki insanın görmeyen, bakışları ölü gözleri canlandı, aydınlandı. Elimi okşayan parmaklarında o anda şükran duygusu hissettim...

Eşiyle kızı beni kapıya kadar geçirdi. Yaşlı adamın duygusundan çekindiklerinden olacak hiç konuşmadılar; bakışları minnettarlık doluydu, yanaklarından aşağı gözyaşları süzülüyordu. Basamakları inerken sanki bütün vücudum tutulmuştu. Utandığımı hissettim. Masallardaki melek gibi bir fakir evine girmiş, bir saatliğine de olsa görme özürlü adamın görmesine yardımcı olmuş, fakat ona yalan da söylemiştim. Kendimi

o anda birkaç parça eşyaya sahip olmak için müşterisini kazık-
lamak isteyen sıradan bir eskiciye benzettim. Ancak ben o ev-
den tek bir şey almıştım. İçinde yaşadığımız bu mutsuz ve sı-
kıcı zamanda yaşama sevincini tatmıştım. İnsanlarımızın çok-
tan yitirmiş olduğu sanat sevgisini görmüştüm o yaşlı insan-
da. Bununla bir an için hem gurur duydum, hem de –nedeni-
ni bilmiyorum– utandım...

81

Az sonra kendimi aşağıda kaldırımında buldum. Aynı anda
yukarıda bir pencere açıldı ve birisi bana seslendi. Yaşlı adam
beni görememesine karşın tam da durduğum yere bakıyor ve
bana sesleniyordu. Açık pencereden dışarı sarktı, arkasındaki
iki kadının onu kollarından tutması gerekti. Sonra elindeki be-
yaz mendili sallayıp, “Size iyi yolculuklar!” diye seslendi. Saçları
bembeyaz bu çok yaşlı insanın, bir oğlan çocuğunun neşesiyle
bana seslenişini unutacağımı sanmıyorum. Pencerenin hemen
altında, kaldırımında asık suratlarıyla aceleyle gidip gelen insan-
ların tiksindirici dünyasında o bembeyaz, sevecen bir buluttu!
Birden aklıma güzel bir özdeyiş –sanırım Goethe’nindi– geldi:
“Koleksiyoncular mutlu insanlardır.”

Nişan

1810 yılıydı. Savaş yaşıanıyordu. Katalonya'nın Hostalrich kentine ulaşan yolda dev bir toz bulutu hareket halindeydi. İspanyollar kentlerini korurken, Fransızlar aralıksız Hostalrich'e saldırıyordu. Arada bir çıkan ani rüzgâr bu beyaz peçeyi aralıyor, atların çektiği, ağır ağır ilerleyen kocaman arabaları, hareket halindeki dizi dizi askerleri bir an için gösteriyordu. Bir albayın emrindeki askerler yiyecek konvoyunu korumakla görevliydi. Balçıklı topraklardan oluşan arazinin ortasındaki beyaz yol yılan gibi kıvrılarak küçük bir ormana ulaşıyordu. Batmaya hazırlanan güneş, ormanı mor ve kırmızı renklere bürümüştü. Ardındaki toz bulutuyla ağır ağır ilerleyen konvoy, az sonra ağaçların korumasına ulaştı.

Fakat aynı anda alacakaranlığın içinden tüfek sesleri duyuldu. Kıyasıya bir ateş, sıkışmış konvoyun üzerine aralıksız yağıyordu. Kimse ne olduğunu anlayamadan, daha tüfeklerini ateşlemeye fırsat bulamadan ilk kayıplar verildi. Ürken atlar da panik halinde sağa sola kaçışmaya başladılar. Arabalar birbirine çarptı, devrildi, bazıları da parçalandı... Konvoyun başındaki albay ne olduğunu kavramaya çalıştı. Direnmeye kal-

kışmak çılgınlıktı, kaçmak da tehlikeliydi. Butun gücüyle hay kirmaya, çevresindeki askerlere emirler yağdırmaya başladı. Sadece bir kanattan karşı konacak, arabalar ve varahılar düşmana bırakılacaktı. Utak tefek trampetçi butun gücüyle trampetini çaldı. Fransız askerleri yolun sonundan düzensiz, kararmış bir şekilde hızla ormanın içine vavılmaya başladılar. Aynı anda ağaçlar canlanıp, bir tuhaf hareket etmeye başladı. Sanki doruklarında çakan şimşekler aşağı düştü, karalar içindeki adamlar karayılanlar gibi dallardan kavdı. Ağaçlar sağa sola hareket etti, dev meyveleri andıran insanlar yerlere patır patır düştü... Çalılıklar arasına, ağaçların ardına gizlenmiş olan İspanyollar ise sağa sola saldırarak kendilerini umitsizce korumaya; tepedeki ağaçsız alana ulaşmaya çabalayan Fransızların sungulerinden kaçmaya başladılar. Ve butun bu karmaşaya bağrısmalar karıştı, ormanın derinliğinde kurşun sesleri yankılandı. Albay, bir elinde tabanca, diğer elinde kılıcı en onde koşuyordu. Fakat aniden ayağı topraktan çıkmış bir koke takıldı, sendeledi, başı onundeki ağaç tomruguna çarptı ve hemen yanındaki çalılıklar arasına düşüp kendinden geçti... Savaşanlar ona dikkat etmeden yanından geçip gittiler.

Albay tekrar kendine gelip gözlerini açtığında, çalılıkların korumasında hâlâ tek başına vatmakta olduğunu fark etti. Başının üzerinde ağaç dalları ağır ağır sallanıyor, akşamın karanlığı onu örtüyordu. Hareket etmek istedi, fakat aynı anda ağzının kan içinde olduğunu fark etti. Eliyle yüzüne dokundu. Düşerken çalılar yüzünde çizikler oluşturmuştu. Aynı anda olup biteni anımsadı. Akşam rüzgârı ormanın gürültülerini ona taşıyordu. Atların kışnemeleri ve tekerlek sesleri gittikçe uzaklaşmaktaydı. Partizanlar başarılı olmuş gibiydi. Ellerine geçirdikleri arabalar onlar için ganimetti. Albay aynı anda hüznünlendi. Az önceki baskında verdiği emirlerle bir şey elde

84 edememişti, her şey rastlantıya kalmıştı. Şimdi de düşmanın topraklarında, bu ormanlık yerde tek başınaydı. Kılıcının en küçük bir parıltısı veya çalıların çatırtısı onu anında işkenceci partizanların eline geçirebilirdi. Augereau'nun işgal ettiği toprakları daragaçlarıyla doldurmasının ardından Fransız askerleri her geçtikleri yerlerde, terk edilmiş köylerde intikamın dehşet dolu izleriyle karşılaşıyorlardı. Arkadaşlarının yanmış, gadarca azap çektirildikten sonra kazığa geçirilmiş cesetlerini her yerde görmek mümkündü. Çalıların arasında yatarken bütün bunlar geldi albayın gözünün önüne. Yüksek ateşli bir hasta gibi dehşetle ürperdi. Felaketin bu ormanı yavaş yavaş karardı, onu içine sakladı. Tepesindeki ağaç dalları sanki uğulduyordu...

Albay yattığı yerde ne yapacağını düşünmeye başladı. O anda alınacak bir karar çılgınlık olabilirdi. Sonunda tek çıkar yolun gecenin karanlığına sığınıp, ormanı Hostalrich yönünde terk etmek veya az önce gelmiş oldukları yola çıkmak olduğuna karar verdi. Şu anda ne olursa olsun kaçmaya çalışmak düşüncesi yanlıştı. Ağaçların doruklarından aşağı sızan hafif ışık onu buraya mahkûm ediyordu. Gözlerinin yandığını hissetti. Yattığı yerde hiç kıpırdamadan havanın kararmasını, mehtabın çıkmasını, akşamın pusunu yararak çevreyi aydınlatmasını beklemeliydi. O an gelene kadar da toprağın her titreşimine, havadaki en küçük harekete dikkat etmek, ormanın derinliklerinden gelecek her kuş sesine, ağaç dallarının inlemesine kulak kabartmak zorundaydı. Mısır'da geçirmiş olduğu o sonsuz geceleri bir an gözünün önüne getirdi; kükürt rengi gökyüzünü, çevresindeki sonsuz ölü sessizliği, doğadan yükselen o inanılmaz tehdidi anımsadı, dehşetle ürperdi. Şimdi de terk edilmişlik, buradan nasıl kurtulacağını bilememek albayın yüreğini burkuyordu...

Aradan saatler geçtikten sonra çömelmiş olduğu yerden dizlerinin üzerinde yavaş yavaş doğruldu. Mehtabın soluk ışığında çevresindeki ağaçlar ve çalılar donmuş gibi duruyordu. Saldırıya uğramış oldukları yere doğru ilerledi. Butun vücudu 85 tır tır titriyordu. Korku değildi nedeni, heyecandı. Onu orada ne bekliyordu? Çok dikkatli olmak zorundaydı. Çalılıklar, dikenler ve ağaç kokleri arasından dizleri üzerinde sürüne sürüne ilerlemek müthiş ıstırap vericiydi. Bir ağaçtan öteki ağaca ulaşmak ona bir sonsuzlukmuş gibi geldi. Ve sonunda, karanlığın ortasında toprak yol mehtabın ışığında küçük bir göl gibi parıldadı.

Derin bir nefes aldı ve ayağa kalktı. Yol bomboştu. Bir elinde tabancası, diğer elinde kılıcı yavaş yavaş yürümeye başladı. Sağına soluna bakmıyor, çok dikkat ediyordu. Bir an için ağaçların arasında bir gölgenin hareket ettiğini görür gibi oldu. Durdu, birkaç adım geri attı. Ağaçların karanlığına doğru yaklaştı. Elindeki tabanca her an ateşe hazırdı. Gölge tekrar hareket etti. Sessizce. Albay aniden gizemli gölgeyi bir gece yarısı hayaletine benzetti; hareketleri kocaman bir saatin sarkacını andırıyordu. Durduğu yerden nefes almadan bu hareketleri takip etti. Başını kaldırıp mehtabın ışığındaki "hayalete" baktı ve dehşetle ürperdi.

Az ötesindeki mantar ağacının dallarında, mehtabın göz kamaştıran ışığında çıplak bir ceset sağa sola sallanıyordu. Gölgesi ikide bir yola vuruyordu. Dehşet verici bir görünümdu. Albayın bakışları yavaş yavaş ağaçtan ağaca gezindi, gördükleriyle tüyleri ürperdi... Ağaç dallarının karanlığına asılı cesetler, hafif rüzgârda tuhaf hareketler yapan yeni yeni hayaletlerdi. Albay nefes almakta zorlandı, gırtlığından hırıltılar çıktı. Yüzleri çarpılmış askerlerinin başlarına örgü takkeler geçirilmiş, üzerlerine hayvan suratları çizilmişti. Bunlar

onun askerleriydi; yürekli, dürüst, daha dün akşam ateş ba-
şında şakalaştığı insanlardı. Şimdi ise havdutlar, yağmacılar
İspanyollar onları boğazlanmış, tüylerini yolunmuş tavuklar
gibi ağac dallarına asmıştı. Birden muthiş bir öfke içini kap-
ladı, ağaçlara saldırdı, gövdelerini yumrukladı. Bir şeyler yap-
malıydı! Çaresizlik içinde çılgınlar gibi dalları, çalıları kopar-
dı. Haykırmak, vurup dövmek, boğazlamak, öldürmek isti-
yordu! İnanılmaz bir öfke, sonsuz bir ümitsizlik onu kamçıla-
yıp duruyordu. Sallanan gölgeler aydınlık yola vuruyor, orma-
nın uğultusu kulaklarını dolduruyordu. Albay uzun yıllar son-
ra tekrar gözlerinin yaşlandığını hissetti. Askerlik yaşamında
ilk kez, onu katillerin ve ölümlere saygısızlık edenlerin ülkesine
yollamış olan Napolyon'un adı lanetle dudaklarının arasından
çıktı. Sonsuz öfkesi ellerini yakan bir ateş topu oldu!

Aniden bir gürültüyle irkildi. Kulagina ayak sesleri geldi...
Kan ve nefes, ateş ve öfke birbirine karıştı. Bir an düşündü,
kendini toparladı. Gerçekten de ayak sesleri ona doğru yak-
laşıyordu. Yolun ormana doğru kıvrım yaptığı yerde bir gölge
belirdi. Albay hemen ağaçların karanlığına çömeldi. Kılıcıyla
tabancasını hırsla kavradı. Göğsü hızlı hızlı inip kalkıyordu.
Mehtabın ışığında bir İspanyol'u seçer gibi oldu. Acaba bir ha-
berci miydi? Bir çoban, bir çapulcu, bir köylü, hatta çok zaval-
lı biri de olabilirdi. Tabancayı tutan ellerinin yandığını hissetti.
Bu yaklaşan İspanyol bir katil, şerefli adamın teki de olabilir-
di! Öfke doluydu, kararlıydı da. Birden çömelmiş olduğu yer-
den haykırarak yola fırladı, sol eliyle çok ürkmüş olan adamın
boğazına yapıştı, güçlü parmaklarını gırtlığına bastırarak hay-
kırmasını engelledi. Aynı anda diğer elindeki kılıcı kurtu-
ğunun sırtına sapladı. Ölüm sıvayı veren adamın göğsüne
rindeki bakışın acımasızlığı tadına vardı. Kılıcın ucunun
nin verdiği inanılmaz güçle ardı ardına, bir...

zına saptı. Ellerine, kollarına akmaya başlayan kan çılgınlaşmış albayı biraz kendine getirir gibi oldu. Tiksintiyle ittiği ceset yuvarlandı, yolun kenarındaki çukura düştü. Boğuk bir ses çıktı.

87

Derin bir nefes aldı, serin gecenin havasını ciğerlerine çekti. Kendini o anda çok rahatlamış hissediyordu. Artık öfkesinden, korkusundan kurtulmuştu, pişmanlık da duymuyordu... Yumuşak rüzgârın bütün vücudunu yaladığını hissetti. Gücü ve cesareti geri gelmişti. O, şimdi yine Napolyon'un bir albayı idi! Düşünceleri yavaş yavaş geçmişten geleceğe döndü. Nefret ve öfke içinde öldürmüş olduğu insanın cesedi onu kısa sürede ele verebilirdi. Gözleri açık kendisine bakan cesedin üzerine eğildi. Donuk ay ışığında ışıldayan camı andıran bu gözlerdeki bakışta urkutucu bir ifade sezdi. Fakat albay o anda ne korktu, ne de yapmış olduğundan pişmanlık duydu. Yaşadığı dehşet onu urpertmedi bile... Hiç korkmadan yerdeki cesede dokundu. Sonra kollarından kavradı ve ağaçların arasından sürüyerek, az oncesine kadar onu korumuş olan çalıların arasına goturup bıraktı. Yorulmuştu, ceset ağırdı. Doğrulup derin bir nefes aldı. Heyecanlı değildi, sadece saatlerce gizlenmiş olduğu için biraz sağı solu ağrıyordu, o kadar. Gökyüzündeki mehtap yavaş yavaş gücünü yitiriyordu. Gece sona eriyor, diye düşündü. Yakında hava aydınlanmaya başlayacaktı. Buradan kaçıp uzaklaşmak için geç kalmıştı. Yeni planlar yapmaktan vazgeçti. Yorgunluğuna teslim oldu, kendini yere bıraktı ve cesetten iki adım ötede gözlerini kapattı. Derin bir uykuya daldı. Düşünde kendini İtalya'nın, Avusturya'nın cephelerinde gördü. Oralarda da ölümün yalnızlığına yakın olmuştu...

Dün gecenin dehşetli anısı gözlerinin önünde, ertesi sabah uyandığında hava kapalıydı. Bütün vücudunun titrediğini hissetti, boğazına bir şey takılmış gibi arka arkaya öksürdü.

Düşündü, durumu umutsizdi. Üzerinde asker giysileriyle, bu-
ra insanların dilini bilmeden ormandan dışarı bir adım bile
ataamazdı. Akşama kadar ormanda beklemekten ve bir Fransız
savaş birliğinin bölgeden geçmesini ummaktan başka çıkar yol
yoktu. Fakat içindeki başka bir ses, bir hayvan gibi onu kemi-
riyor, huzursuzlaştırıyor, ona acı çektiriyordu. Açlık iç organ-
larını parça parça ediyordu. Susuzluk dudaklarını yakıyordu.
İstiraplarla dolu bir gün bekliyordu onu. Toprakta çıkardığı
kokleri ağzında çiğnemek gibi iğrendirici düşünceler beyni-
ni tırmalıyordu.

İyice huzursuzlaştı, her şeye bir son vermesi mümkün olan
tabancasıyla oynamaya başladı. Hiç mücadelesiz, askerlerin-
den uzakta bu ormanda tek başına bir hayvan gibi ölmeyi gu-
ruruna yediremedi. Parmağını tabancanın tetüğünden çekti.
Acılarına karşın hiç kıpırdamadan yatmaya devam etti. Saatler
geçti, gün akşam sabah gün oldu... Çevresindeki yaşam onun-
la alay eder gibi akışını sürdürdü. Arada bir yoldan geçenlerin
gurultusu onu bir an için de olsa çekilmez yalnızlığından kurt-
ardı. Sonra uzun süre rüzgârın uğultusundan, dalların inle-
mesinden başka bir şey duymadı. Onu görünmeyen bu hapis-
hanenin parmaklıkları ardından kurtaracak kinise yanına gel-
medi. Bomboş arazide yaralı yatan bir asker gibi hiç kıpırda-
madan çalılırlar altında yatmaya devam etti. Bitkindi, yüksel-
meye başlayan güneşte her yanı sanki yanıyordu.

İnsana dayanılmaz acılar veren güneş ışınları vavaş yavaş
uzaklaştı. Yeni bir akşam geliyordu. Havanın kararınaya baş-
lamasıyla kesin kararını verdi. Aniden üzerindeki giysileri par-
çalar gibi çıkardı, ormanın karanlığına fırlatıp attı. Sonra yere
eğildi, sağa sola dokunarak öldürmüştü olduğu laşın yol'un or-
sedinin aradı. Kuru yaprakların arasında yüzükoyun yatan adam
mı çevirdi, üzerindeki kileri teker teker çıkardı. Olayın bir çiy

le kavramış olduğu kanlı boyun atkısını fırlatıp attı. Sonra, hiç dehşete kapılmadan, vermiş olduğu kararı gerçekleştirdi, İspanyol'un giysilerini üzerine geçirdi. Paltonun sırtındaki kan lekesini umursamadı. Şimdi böyle yola çıkacak, karnını doyurabilmek için gerekirse dilenecekti. Bir an önce bu olum ormanının üzerini örten dehşet ağından kurtulmak istiyordu. Oldurduğu cesedin yanında nobet tutan, saatlerce oturan bir hayvan gibi burada kalmak niyetinde değildi. Korku ve açlık kovalıyordu onu. Onurunu yitirse bile tekrar ordusuna dönmek, İmparator'unun yanı başında olmak istiyordu. Boğazına bir şey tıkandığını hissetti. Cesedin yanında bıraktığı üniformasını görünce ağlamak, gozyaşları dökmek istedi. Ne de olsa onu yirmi savaş boyunca hiç üzerinden çıkarmamış, üniformasıyla bir annenin çocuğuyla olduğu gibi bütünleşmişti. Dayanılmaz bir açlık onu ormandan, ağaçların korumasından çıkardı; alacakaranlıkta uzanan yola doğru birkaç adım attı. Fakat aynı anda bir şeyi anımsamış gibi durdu, başını cesedin yattığı yere çevirdi, geride bırakmış olduklarına son kez baktı. Yaşlı gözleri bir şeyi aradı, buldu. Napolyon'un bir meydan savaşının ardından üniformasına eliyle takmış olduğu haç şeklindeki nişanı burada bırakamazdı. Üzerinde kurumuş kan lekeleri olan kılıcını çekip, nişanı yakasından keser gibi çıkardı, cebine attı ve koşar adım, aceleyle yola doğru yürüdü.

Biliyordu, buradan bir mil kadar ötede küçük, fakir bir köy vardı. Boluğu orada bir mola vermişti. Köy meydanının ortasındaki çeşmeden atların su içmiş olduklarını da anımsadı. Onlara kötü kötü bakan İspanyolları bir an için gözünün önüne getirdi. Fakat sonra yine her şeyi unuttu. Açlık onu neredeyse çılgına çevirecekti. Adımlarını hızlandırdı, sendeler gibi karanlık orman yolunda ilerledi. Şapkasını iyice yüzüne indirmişti. Açlığını unutmak istermiş gibi daha hızlı yürümeye baş-

1201. Az sonra akşam karanlığının içinden köyün ilk ışıklarını seçtiğinde bir an durdu. Nefes nefese kalmıştı. Gözü karanlığa alıştı, köyün dar sokaklarını, iç içe girmiş evlerini de gördü. Sonra yürümeye devam etti, ilk evlere ulaştı, köy meydanına çıktı, çeşmeye sokulup, avcuna doldurduğu buz gibi suyu kana kana içti, yüzünü yıkadı, başından aşağı döktü...

Uzun saatler sonra kendini tekrar iyi hissetti. Rahatlamış, huzura kavuşmuştu. Fakat açlığı geçmemişti, güçlü bir yumruk gibi hâlâ içindeydi. Bu yumruk onu itti, en yakındaki eve doğru yürüttü. Fazla düşünmeden tahtaları çürümüş kapıya vurdu. Kapı aralandı, yüzü kırıksıklarla dolu yaşlı bir kadın açtı, kuşku dolu, öfkeli gözlerle ona baktı. Kapının önünde duran adam hiç konuşmadı, yalvaran gözlerle yaşlı kadına baktı, yemek rica eder gibi elini ağzına götürdü. () anda yürekli asker artık geride kalmıştı, onu, giysilerini ormanda bırakmıştı. Kadın somurttu ve arkasını dönüp kapıyı kapatmak istedi. Fakat aç adam, evin içinden burnuna gelen yağ ve kızarmış et kokularıyla öskelendi, bütün onurunu ayaklar altına alıp saldırgan bir hayvan gibi, ondan kaçmaya çalışan kadının koluna yapıştı. Gözleri kendinden geçmiş gibi parıltıladı. Fakat kadın hiç konuşmadan kapıyı hızla itti. Tahta kapı içeri girmeye çalışan adamın alınına bütün gücüyle çarptı. Albay kendinden geçer gibi oldu, geriye doğru sendeledi. Fransızca bir küfür savurdu. Aynı anda irkildi, çevresine şöyle bir bakındı. Bereket versin kimse yoktu. Evden eve gidip, sağır ve dilsiz rolü oynayarak yiyecek dilenmeye devam edebilirdi. Birkaç kapı çaldıktan sonra ona bir avuç ekmek kırıntısıyla beş-altı tane zeytin verenler oldu. Elindekileri hırsla ağzına doldurdu. Ne yaptığını bilmeden, yüz hatları gerilmiş, vahşi bir hayvan gibi çabucak midesine indirdi. Köyün son evlerine vardığında elleri yine boştu.

Çevresi iyice karardı, dev gölgeler oluştu. Nereye gidecekti, ne yapacaktı? Buradan kaçmalı, geldiği yoldan yine geri dönmeliydi. Yürümek için kendini zorladı, başaramadı. Sanki ayaklarına zincirler vurulmuştu... Birden bütün gücü yitip gitmişti. Üzerinde bir yabancınn giysisi, koyde kapı kapı dolayıp dilendiğinden bu yana cesaretini ve atılganlığını tamamen yitirmişti. Nedenini bilemediği bir bitkinlik üzerine çökmuş, yaşama isteğı de sönuvermişti. Ayakları onu ormana çekiyordu. İki gün boyunca onu gizlemiş, onu hapsedmiş ve gizemli gücüyle onu yine kendine çeken ormanın karanlığına yönelmekteydi. Karaağaçların arasına gizlenmiş ölümün onlara tuzak kurduğundan habersiz, emrindeki askerlerle neşeli ve düşüncesizce yürümüş olduğu yolda ağır ağır ilerledi. Sanki duş görüyordu. Bir an önce oraya varmak, yere uzanmak, dinlenmek, ağaçların koruyuculuğunda yorgunluğunu gidermekten başka şey yoktu kafasında... Zor da olsa hafif yamacı indi, birkaç adım sonra artık hiçbir şey düşünmeden kendini çalılarn arasına bıraktı. Daha öteye gitmeyecekti, orada yatan ölüvü, paçavralar gibi sağa sola attığı kanlı giysileri görmek istemiyordu. Sofu bir din adamı gibi cebindeki haçı eline aldı, okıyordu. Bu bir sevinç, yakarış ve ümitti...

Ve yeni bir gece başladı. Hava açıktı, tepesindeki yıldızlar ıslıl ıslıl, doğa suskundu. Zor bir geceydi, yalnızlığı dayanılmazdı. Albay yattığı yerden yaşları kurumuş, yanan gözleriyle az ötedeki yola baktı. Aydınlıktan gelip ormanın karanlığında kayboluyordu. Ne gelecekti bu yoldan? Ümit mi, özgürlük mü, dostlar mı? Belki de bir atlı araba. İçinde Fransız askerleri; onu alacaklar, buradan kurtaracaktı o insanlar... Karmakarışık kafasından bu gibi düşünceler peş peşe geçip gitti. Çok uzaklarda yıldızlar titreşti, gecenin esintisinde yapraklar tuhaf sesler çıkardı, ay ışığı doğanın üzerine çöktü, her yeri örttü. Yere uzan-

muş olan adam terk edilmiş ormanda sanki mezar çukurunda yatıyordu...

92 Sabaha karşı bir gürültü albayı uykusundan uyandırdı. Bir kuş bağırmış olacak, diye düşündü ilk anda. Gözlerini açıp yarın uykulu, ağaçların üzerine konmuş olan pusun arasında bir şeyler aradı. Sonra o sesi yine duydu. Hayır, bu bir kuşun bağırması değildi. Bir boru işaretiydi. Borazanlar çalıyordu. Bir askeri birlik yaklaşıyor olacaktı...

Bir an kani donmuş gibi olduğu yerde durdu. Yoksa gelenler Fransızlar mıydı? Dostları, kurtarıcıları mıydı? Onu yaşama döndürecek insanlar mıydı? Tarif edilemez bir sevinç duygusuyla doldu ruhu, boğazının tıklandığını hissetti. Yattığı yerden tırlar gibi ayağa kalktı. Fransız askerleriydi yolda yürüyenler. Şapkalarından, kılıçlarından tanıdı onları. Elllerinde bayraklar, tüfekler... Hostalrich'deki askerle desteğe giden bir müfreze olacaktı...

Coşkuyla koşmaya başladı. O anda başka şey düşünemiyordu. Üzerindeki giysiyle kendini tehlikeye attığını fark etmeden çılgınca, düşe kalka kurtarıcılarına doğru koşuyordu. Tabancası elindeydi. Diğer elindeki boyun atkısını sallayarak onları uzaktan selamladı. Coşkusu, heyecanı inanılmazdı. İnsanüstü bir güçle koşarken sevinç çığlıkları da atmaya başladı.

Ağaçların bittiği yere vardığında beklemediği bir şey oldu. Fransız askerleri üzerlerine doğru koşan İspanyol'a ateş ettiler. Önce bir-iki kurşun, ardından bir yaylım ateşi... Albay sendeledi, birkaç adım daha attı ve kanlar içinde vere kapaklandı. İspanyolların yeni bir baskınını bekleyen askerler hemen bir araya geldiler. Borazanlar çaldı. Sonra bir sessizlik çıktı. Askerler nefes almadan beklediler. Fakat düşman görünmedi. Öncüler de döndüklerinde kimseyle karşılaşmadıklarını söyle-

diler. Askerler yine rahatladı. İspanyol'la ilgilenmediler, tüfeklerini omuzlarına atıp, bir an önce Hostalrich'e varmak için hızla yollarına devam ettiler.

Sadece yolda yatan cesedin üzerindeki almayı isteyen birkaç asker diğerlerinden ayrıldı. Son nefesini vermekte olan adamın giysilerini yırttılar, ceplerini karıştırdılar. Kanlı ceke-tinin cebinde, günlerdir aradıkları albayın nişanını bulunca müthiş bir öfkeye kapıldılar. Napolyon'un nişanının bir İspanyol haydudun üzerinde ne işi vardı? Dipçiklerini çılgınca albaylarının katili sandıkları adamın kafasına indirmeye başladılar. Öfkelerinden o anda gözleri hiçbir şey görmüyordu. Giysilerini çıkardıkları cesedi küfürlerle tekmeleyip durdular. Ardından yerden kaldırdıkları gibi öteye, yolun kenarındaki tarlaya fırlattılar. Kolları bacakları açık, sürülmüş tarlanın kara toprağına düşen ceset kocaman bir haçı andırıyordu!...

Leman Gölü Kıyısında

Leman gölü kıyısında, küçük İsviçre kasabası Villeneuve yakınlarında 1918 yılı yazında bir gece, göle açılmış bir balıkçı karanlık sularda hareket eden tuhaf bir şey fark etti. Hızla kürek çekerek ona yaklaştı ve kalaslardan oluşturulmuş, salı andıran bir aracın üzerinde duran çıplak bir adamın, elinde küreği andıran bir tahtayla sularda ilerlemeye çalıştığını gördü. Balıkçı ona yaklaştı, bitkin adamın kayığına binmesine yardımcı oldu. Kendini hemen kayığın dibine bırakan yabancıнын üzerini ağılarıyla örttü. Sonra soğuktan titreyen, köşeye büzülmüş ürkek adamla konuşmaya çalıştı. Fakat yabancı ona tanımadığı bir dilde yanıt verdi. Söylediklerinin tek kelimesini anlamayan iyi niyetli adam sonunda o gece göle ağ atıp, balık avlamaktan vazgeçti ve kıyıya doğru hızla kürek çekti.

Sabahın ilk ışıklarıyla kıyı yavaş yavaş seçilmeye başlayınca kayığın içinde oturan çıplak adamın yüzü de aydınlandı. Karmakarışık bir sakalın çevrelediği dudaklarında çocukça bir gülümseme belirdi... Az sonra elini kaldırıp kıyıyı işaret etti ve kem küm eder gibi bir şeyler söyledi. Balıkçı sadece "Rossiya" diye bir kelimeyi anladı. Kayık kıyıya yaklaştıkça yabancıнын sesi

sevinç doldu; "Rossiya" derken sanki gülmeye başladı. Ve kayık az sonra kıyının kumlarına girdi. Balıkçıyı ve getireceği balıkları bekleyen kadınlar heyecanla koşup yaklaştılar. Fakat kayıkta ağlara sarılmış çıplak yabancıyı görür görmez, Yunan mitolojisinde gemi kazasından kurtulmuş bir adamla aniden karşılaşan Nausikaa ve arkadaşları gibi, çığlıklar atarak sağa sola kaçıştılar. Kısa süre sonra da bu tuhaf olayın haberini alan insanlar kıyıda toplanmaya başladı. Ve aradan çok geçmeden ile yöneticisinin yolladığı, görevinin ciddiyetini kavramış olduğu yüzünden belli ciddi bir adamı hızlı adımlarla yanlarına geldi. Son yıllardaki resmi yazışmaları ve savaş yıllarını çok iyi anımsayan deneyimli görevli, kayıktaki adamın yakındaki Fransız topraklarında yer alan esir kamplarından kaçmış bir firari asker olduğunu hemen anladı. Kayıktan ıkarılan ve üzerine bol bir şortla ceket giydiren adamı sorgulamayı denedi. Ancak yabancı kendisine sylenlere sadece "Rossiya? Rossiya?" diye tepki gösterince çabasının boşuna olduğunu kavramak zorunda kaldı. Başarısızlığına öfkelenen görevli, adama el kol hareketleriyle peşinden gelmesini emretti. Sonra da ayakları çıplak, üstü başı yarı ıslak yabancı, peşindeki bağırıp çağıran kasaba gençleriyle hkmet binasına doğru yürüdü. Oraya varır varmaz hemen bir odaya kapatıldı. Yabancı, hiç sesini çıkarmadan oturup bekledi. Ancak az önceki aydınlık bakışları kararmış, yüzüne yine bir hüzün çökmüştü; başı omuzlarının arasında kaybolmştu. Birden rkeklemş olan yabancı adam hayal kırıklığına uğramış gibiydi.

Balıkçının ağlarına o gece bir insan takılmış olduğu haberi hızla bütün kasabaya yayıldı. Gl kıyısındaki otellerde kalan, günlerini canları sıkkın geçiren ve şimdi bu eğlendirici değişikliğe sevinen hanımefendilerle beyefendiler de vahşi yabancıyı görmek için hkmet binasına akın ettiler. Kadınlardan birinin uzattığı çikolataya ürkek bir maymun gibi kuşkuyla ha-

kan adam sessizce oturmaya devam etti. Çevresinde toplananlardan biri fotoğrafını çekti. İnsanlar gulusup duruyor, her birer tadan bir şey sıkıyordu. Sonunda olup bitenlerin haberi alan bir otel müdürü oraya geldi. Uzun villat vurtuliyunda yaşayıp, işmiş olan bu adam, ürkek ürkek öylece oturan yabancıya aradı ardına. Almanca, İtalyanca, İngilizce ve Rusya sorular sordu. Raptomuzları arasında ona bakan adamın, anadilini duyar duymaz birden gözleri ışıldadı, dudaklarında bir gülümseme belirdi. Aynı anda suskunluğu sona erdi ve hiç kimse sormadan tüm yaşamovkusunu anlatmaya başladı. Öyküsü uzundu ve karmakarışıktı. Otel müdürü her anlattığını çevirmesine karşın adamın söylediklerinin hepsini kavramak pek kolay değildi. Balıkçının o gece golde bulduğu çıplak adamın başından çok şey geçmişti:

Rusya'da savaşıyor. Sonra günün birinde binlerce askerle tren vagonlarına doldurulmuşlar, çok uzak bir yere nakledilmişlerdi. Trenden indikleri kent bir limandı. Burada da hemen gemilere bindirilmişlerdi. Yaptıkları deniz yolculuğu tren yolculuğundan çok daha uzun sürmüştü. Hiç tanımadığı limanlara uğramışlar, derinin kemige yapıştığı cehennem gibi sıcak ülkelerden geçmişlerdi. Çok uzun zaman sonra vardıkları bir limanda yine vagonlara bindirilmişlerdi. Günler sonra trenden indiklerinde kendilerini bir savaşın ortasında bulmuşlardı. Ve aynı gün bir tepeye hucuma geçtiklerinde hacagından kurşun yemişti.

Otele kim çevirdiklerini dinleyenler bu kaçak adamın Fransa'ya saldırmış olan Rus tümeninin bir askeri olduğunu karar verdiler. Komşu ülkeye yollanan Rus askerleri Sibiryayı trenle geçmişler, Vladivostok'tan gemiye bindirilerek dünya'nın yarısını deniz yoluyla aşmışlar ve Fransa'da cepheye sürülmüşlerdi. Anlattıklarını dinleyenler ona hem acıdı, hem de niçin kaçmış olduğunu merak etti. Fransa cephesinden kaçan Rus, dudaklarında hafif bir gülümsemeyle anlatmaya devam etti.

11. Cephedeki hastanede iyileşmeye başlarken hastabakıcılar-
dan birine Rusya'nın nerede olduğunu sormuştu. Sonra ada-
mın gösterdiği yönü aklında tutmuş ve günün birinde gizlice
kaçmıştı. Geceleri yürümüş, gündüzleri de devriyelere görün-
memek için samanlıklarda saklanmıştı. Yol boyunca ormanlar-
da bulduğu meyvelerle ve bazı köylülerden dilendiği kuru ek-
meklerle karnını doyurmaya çalışmıştı. Cepheden kaçtıktan on
gün sonra da göle varmıştı. Sonra anlattıkları biraz anlaşılma-
z olmaya başladı. Rusya'nın Baykal gölü yöresinden buralara gel-
miş olan adam, Leman gölüne vardığında karşı kıyıları doğup
büyüdüğü topraklar sanmıştı. Bir kulübede bulduğu tahtalarla
kendine derme çatma bir sal yapmış, üzerine karnüstü uzanmış
ve göle açılmıştı. Başka bir tahta parçasını da kurek olarak kul-
lanmıştı. Balıkçı onu bulduğunda kıyıda epeyce uzaklaşmıştı.
Anlattıklarının sonunda da otel müdürüne çekine çekine yarın
sabah evine varıp varmayacağını sordu. Söylediklerinin çevril-
mesinin ardından çevresine toplanmış insanlar önce bir kahka-
ha attı, fakat hemen sonra duyulanı üzüldüler. Bazıları da acı-
nacak durumdaki adamın cebine biraz para sokuşturdu...

Bu arada kendisine telefonla haber verilmiş olan bir başko-
miser, Montrö'den yabancının kaldığı yere geldi. Çevirmene
karşın olup biteni tutanağa geçirmek çok yorucu oldu.
Balıkçının gölde bulmuş olduğu adamın adını bile doğru dü-
rüst bilmediği ortaya çıktı. Boris, dedi... Doğup büyümüş ol-
duğu köy üzerine de pek işe yarar bilgi veremedi. Söyleyebildiği
tek şey, Metşerki adlı derebeyinin köylerinden birinde yaşadı-
ğydı. Adam bütün köylülerin derebeyinin kölesi olduğunu
söyledi. Baykal Gölü'ne elli kilometre kadar uzaktaki köyünde
karısı ve üç çocuğu ile yaşıyordu.

Sorgulamanın ve tutanağın ardından çevresinde duranlar
adamın alinyazısı üzerine konuşmaya başladılar. Şimdi ne ya-

peçaklardı? Yabancı, anlamadığı dilde tartışanların ortasında durmuş, ürkek ürkek yüzlerine bakıyordu. Bazıları adamın ismi Bern'deki Rusya Büyükelçiliği'ne gönderilmesi gerektiğini söyledi. Bu öneriye karşı çıkanlar da, elçiliğin onu derhâl Fransa'daki birliğine göndereceğini iddia etti. Emniyet müdürlüğünün sorumluşuna göre başka bir sorun daha vardı. Bıyığı resmi makamlar şimdi bir asker kaçağı mı yoksa üzerinde kimliği olmadan ülkeye giren bir yabancı olarak mı kabul edecekti? İlçenin kâtibi de yabancı adamın burada konaklama ve yiyecek harcamalarını üstlenemeyeceklerini belirtti. Tartışanlar arasındaki bir Fransız da heyecanla sesini yükseltti ve bu sefil kaçak üzerine bu kadar kafa yormanın gereksiz olduğunu söyledi. Adamı ya bir işe sürsünler, ya da hemen Fransa'ya geri yollasalardı! Bu arada iki kadın da sesleni yükseltti. Onlara göre adamın olup bitenlerde hiç suçu yoktu. İnsanları yurtlarından koparıp başka bir ülkede savaşa yollamak bir cinayetti! Tartışma gittikçe uzadı. Otel müşterilerinden bir Danimarkalı araya girip de, zavallı Rus askerinin bir hafta boyunca bütün giderlerini üstleneceğini söylemedi, gölde bulunan adam olayı politik bir kavgaya dönüşecekti. Ancak bu süre içinde ilgili makamlar büyükelçilikle ilişkiye geçip, herkesin kabul edeceği bir sonuca ulaşmalıydı. Bu çıkar yolunu bütün tartışanlar onayladı.

Yabancı adam da, çevresinde toplanmış insanların yaptığı heyecanlı tartışmayı ürkek ürkek dinlemiş, arada sırada başını ona bir şeyler söylemesini, kaderinin ne olacağını açıklamasını beklediği otel müdürüne çevirmişti. Bu heyecanlı tartışmaya kendi varlığının neden olduğunu kavramış, yavaş yavaş bunalma-ya başlamıştı. İnsanlar susunca hiç farkında olmadan, kutsal İsa heykeli önünde duran dindar kadınlar gibi yalvarırcasına ellerini otel müdürüne doğru uzattı. Bunu fark eden adam da

lanı severek yanına sokuldu ve onu sakinleştirmek için birkaç şey söyledi. Korkmasına hiç gerek yoktu, huzur içinde burada yaşayabiliirdi, ona kalacak bir yer gösterilecekti. Fransa'daki cep heden kaşımış olan Rus, müdürün ellerine sarılıp öpmek istedi fakat otelci birkaç adım geri giderek bunu engelledi. Sonra kendi otelinin az ötesindeki küçük pansiyonu işaret etti, orada yatıp kalkabileceğini, yemek yiyebileceğini anlattı. Birkaç şey daha söyleyip, ürkek adamı sakinleştirdi ve sonra yanından uzaklaştı. Otele giden yola sapmadan dönüp, ona şöyle bir el salladı. 99

Yabancı kaçak hiç sesini çıkarmadan ardından baktı. Burada dilinden anlayan tek insanın şimdi onu yalnız başına bırakmış olmasına huzunlendi... Az önce tartışmış olanların hala etrafında durduğunu, bazılarının ona alay edermiş gibi baktığını farkında bile değildi. Az sonra içlerinden biri ona acımış olacak ki, şöyle bir dürttü ve az ötedeki pansiyonu gösterdi. Adamın omuzları twice çoktu, başı önüne düştü... Pansiyona doğru yürüdü, kapıyı açtı ve içeri girdi. Karşısına çıkan kişi ona küçük lokantaya girmesini işaret etti. Adam gitti, masalardan birine ilişti; garson kız hemen bir kadeh kanyak getirip önüne bıraktı.

Ve orada başı önünde, sırtı kambur, bakışlarında hüzün öylece oturdu durdu. Arada sırada küçük çocukların lokantanın penceresinden içeri bakıp gülmesini, ona seslenmesini umursamadı. Başı önünde oturmasını sürdürdü. İçeri giren bazı müşterilerin merakla kendisine baktıklarını da fark etmedi. Bakışları önündeki masada, kamburu çıkmış, utangaç ve ürkek oturmaya devam etti. Az sonra lokanta öğle yemeline gelenlerle doldu. Salonu konuşmaların, kahkahaların gürültüsü kapladı. Çevresinde uçuşan sözlerin birini bile anlamayan suskun adam gittikçe yabancılaştığını hissetti. Kaşığı tutan eli titrediği için önüne konan çorbayı içmekte zorlandı. Aniden yanından aşağı inen iri bir gözyaşı tahta masaya damladı. Ürkek

ürkek çevresine bakındı. Yakınında oturan birkaç kişi bunu fark etmiş olacak, hemen susuverdiler. Yabancı adam daha çok utandı, saçları karmakarışık başını iyice masaya doğru eğdi.

Bütün öğleden sonra lokantada oturdu. İnsanlar geldi, insanlar gitti. Ne o insanların, ne de onlar onun farkına vardı. Bir gölge gibi sobanın gölgesinde oturmaktaydı; başı önünde, elleri masada. Herkes onu unutmuştu, kimse artık onu fark etmiyordu. Karanlık basmaya başlarken aniden yerinden kalktı, kocaman vahşi bir hayvan gibi masaların arasından geçip dışarı çıktı ve az ötedeki otele giden yolda ağır ağır ilerledi. İçeri girmedi, elinde kasketi kapının önünde durdu, bekledi. Bir saat, belki de iki saat. Önünden geçen hiç kimseye de bakmadı. Bir süre sonra otelin önünde ağaç gibi durmakta olan yabancı genç görevlilerden birinin dikkatini çekti. Çağrılan otel müdürü hemen dışarı çıktı. Onun yanına geldiğini ve anladığı dilde kendisini selamladığını fark eden adamın hüzünlü yüzü birden aydınlandı.

Otel müdürü "Ne istiyorsun, Boris?" diye gülümseyerek sordu.

Yabancı adam kekeler gibi konuştu:

"Kusuruma bakmayın... sormak istiyordum... acaba benim gidebilir miyim?"

"Tabii gidebilirsin, Boris," dedi otel müdürü ve tekrar gülümsedi.

"Yarın gidebilir miyim?"

Yalvarır gibi sormuştu. Müdürün yüzü birden ciddileşti.

"Hayır, Boris... Yarın gitmen mümkün değil. Savaş hımm... ten sonra."

"Ne zaman? Ne zaman bitecek savaş?"

"Bunu Tanrı'dan başka kimse bilmiyor. Biz insanlar bu bilmiyoruz."

"Bitmeden önce?... Daha önce gideme

"Hayır, Boris."

"Daha çok var mı savaşın bitmesine?"

"Evet, var..."

"Kaç gün daha var?"

"Çok gün..."

"Ben yola çıkayım, bayım! Ben güçlüyüm. Ben kolay yorulmam."

"Fakat bu mümkün değil, Boris. Arada sınır var."

"Sınır mı var?" Anlamamış gibi donuk bakışlarla otel müdürüne baktı. Bu kelime ona yabancı gibiydi. Sonra tekrar konuştu, biraz inat eder gibi. "Orayı yüzerek geçerim."

Otel müdürü hafifçe gülümsedi. Sonra yumuşak bir sesle sınırın ne anlama geldiğini açıklamaya çalıştı:

"Bak Boris, bu mümkün değil. Sınırın öteki yanında başka bir ülke var. Oradaki insanlar içeri girmene izin vermeyecektir."

"Fakat ben onlara bir şey yapacak değilim ki! Tüfegimi yolda atmıştım. Yalvarıp yakarsam, karımın yanına gitmek istiyorum... İsa adına izin verin desem, niçin kabul etmesinler?"

Otel müdürünün yavaş yavaş keyfi kaçmaya başlamıştı. O gün ilk kez öfkelenir gibi oldu.

"Hayır, Boris," diye konuştu. "Seni yine de ülkelere almayacaklar. İnsanlar artık İsa'ya o kadar değer vermiyor!"

"Peki o zaman ben ne yapacağım, bayım? Hep burada kalamam ki... İnsanlar beni anlamıyor, ben de onları anlamıyorum..."

"Dillerini yavaş yavaş öğrenirsin, Boris."

"Hayır, bayım," dedi Rus ve başını utanır gibi önüne eğdi. "Ben hiçbir şey öğrenemem. Ben sadece tarlada çalışabilirim. Elimden başka bir iş gelmez. Ben ne yaparım buralarda? Evime gitmek istiyorum, göster bana yolu!"

"Buradan evine giden yol yok, Boris."

"Takat bayım, kimse bana karımın ve çocuklarımın yanına gitmememi yasaklayamaz ki! Hem ben artık asker de değilim!"

"Yasaklayabilir, Boris."

Boris bir süre sustuktan sonra aniden sordu:

"Peki, ya Çar?... " Heyecanlanmış gibiydi. Karşısındaki adam yanıtını bekleyen Rus'un titrediğini fark etti.

"Artık Çar yok, Boris. Ülkedeki insanlar onun yönetimine son verdi."

"Artık Çar yok mu?" Boris'in yüzü birden karmakarışık oldu. Bomboş bakışlarını otel müdürüne dikti ve bir süre öylece baktı durdu. Gözlerinin ferisi sönmüştü. Sesi çok yorgun devam etti: "Öyleyse ben artık evime dönemeyecek miyim?"

"Henüz dönemeyeceksin. Biraz daha beklemelisin, Boris."

"Çok mu?"

"Bilmiyorum."

Yabancı adam gittikçe hüzünlendi.

"Ben çok bekledim! Daha çok bekleyemeyeceğim. Gösterin bana yolu! Denemek istiyorum..."

"Gideceğin yere yol yok buradan, Boris. Öteki ülkenin sınırına vardın mı seni tutukladılar. Kal burada, biz sana çalışacağın bir iş buluruz."

"Burada insanlar beni anlamıyor, ben de onları anlamıyorum." Sesi biraz öfkeli çıkmıştı. "Ben burada yaşayamam. Gideceğim, yardım edin bana, bayım!"

"Edemem, Boris."

"Tanrı adına yardım edin, bayım! Ben daha çok dayanamayacağım!"

"Şu sıralar kimse kimseye yardım edemiyor..."

Sonra ikisi de sustu. Bir süre öyle birbirlerine baktılar. Boris elindeki kasketle sıkıntılı sıkıntılı oynayıp duruyordu.

"Niçin beni evimden ayırdılar? Ülkeni ve Çar'ını savunacağsın, dediler bana! Fakat Rusya şimdi çok uzaklarda ve Çar da... Ne demiştin sen?..."

"Ülkedeki insanlar onun yönetimine son verdi..."

135

"Son mu verdi?" Bunun ne demek olduğunu anlamamış gibi birkaç kez tekrarlayıp durdu. "Peki ben şimdi ne yapacağım, bayım? Evime dönmek istiyorum. Çocuklarım bana seslenip duruyor. Ben burada yaşayamam! Yardım et bana, bayım! Ne olur, yardım et!"

"Edemem, Boris."

"Kimse bana yardım edemez mi?"

"Şu günlerde kimse yardım edemez."

Rus başını önüne eğdi ve sustu. Bir süre sonra aniden karşındaki adamın gözlerinin içine baktı, "Teşekkür ederim sana, bayım!" dedi ve arkasını dönüp yanından uzaklaştı.

Otel müdürü yavaş yavaş yolu inen Boris'in peşinden bir sürebaktı. Onun kaldığı pansiyona değil de gole doğru yürüdüğüne şaşırdı. Sonra bir iç geçirdi ve arkasını dönüp, içeri girdi.

Bir rastlantı olacak, bir gece önce onu kurtarmış olan aynı balıkçı ertesi gece yabancı adamın gölde yüzen cesediyle karşılaştı. Kasabalıların kendisine vermiş olduğu uzun şortu, ceketini ve kasketi çıkarmış, itinayla katlayarak kıyıya çimenlerin üzerine bırakmıştı. Sonra da sulara gelmiş olduğu gibi yine çıplak girmişti. Önce bir tutanak hazırlanıp olay kayda geçti, sonra da yabancı adam kasaba mezarlığına gömüldü. Mezarının başındaki basit tahta haçın üzerine de sadece ön adını yazdılar. Bu mezar, alinyazıları bilinmeyen sayısız adsız insanın Avrupa'ya baştan başa kaplayan mezarlarından sadece biriydi...

Geç Ödenen Borç

Dear old Ellen,^(*)

Biliyorum, benden yıllar sonra bu mektubu aldığında çok şaşıracaksın. Sanırım sana en son beş, belki de altı yıl önce yazmıştım. Anımsadığım kadarıyla kızlarından en küçüğünün düğünü nedeniyle bir tebrik kartı yollamıştım. Şimdi bu mektubu yazmamın nedeni ise o günkü kadar hoş ve güzel değil. Fakat birkaç gün önce yaşamış olduğum ilginç bir karşılaşmadan söz edebileceğim tek kişinin, beni en iyi tanıyanın sen olduğunu biliyorum. Yazacaklarımı ancak sen anlarsın!

Şimdi bu satırları yazarken arada sırada kalemim duraklıyor; gülümsemeden edemiyorum. Gençliğimizde, on beş-on altı yaşlarında, uçmasını bilmeyen yavru kuşlar gibi biz acemi iki kız, sıfıfta yan yana otururken veya okuldan eve dönerken birbirimize çocukça sırlarımızı anlatıyor ve "bunu sadece sen anlarsın" demiyor muyduk? O toyluk günlerimizde, birbirimize her şeyimizi anlatacağımıza karşılıklı yemin etmemiş miydik? Ancak aradan tam yirmi beş yıl geçmiş de olsa, ben o günkü yeminin son-

(*) Özgün üyküde İngilizce.

sıra kadar geçerli olduğu inancındayım. Şimdi sana anlatacak-
larım la o gunkü yemine hâlâ sadık kaldığımı kanıtlamak istiyo-
rum...

Bu yıl benim için oldukça zor ve yorucu geçti... Günün
birinde eşim R.'deki büyük hastaneye başhekim olarak tayin
edildi. Onun zamanı olmadığı için hemen hemen bütün taşın-
mayla benim ilgilenmem gerekti. Hemen hemen aynı günler-
de damadım mesleği nedeniyle Brezilya'ya bir yolculuk yap-
mak zorunda kaldı; giderken kızımı da yanına aldı. Üç çocuğu
ise benimle kaldı. Ancak onlar gittikten birkaç gün sonra üçü
de peşi peşine kızıl hastalığına yakalandı. Tam çocuklar hasta-
lıklarını atlattmıştı ki, eşimin annesini kaybettik. Anlayacağın o
haftalarda her şey üst üste geldi. Yine de tam bir kargaşa için-
de yaşadığım günleri kazasız belasız atlattığımı sanıyordum.
Ancak ben sağlık durumumun pek farkında olmamış olaca-
ğım ki, eşim günün birinde beni karşısına aldı. Sesini çıkarma-
dan uzun uzun yüzüme baktıktan sonra "Bak Margaret," diye
konuştu, "çocuklar sağlıklarına kavuştu. Şimdi sıra senin ken-
di sağlığını ilgilenmene geldi. Çok yorgun görünüyorsun, ne
de olsa son haftalarda fazlasıyla çaba gösterdin... Bana kalır-
sa şimdi kırsal bir yörede güzel bir sanatoryumda iki-üç hafta
dinlenmen tekrar eski sağlığına kavuşmanı sağlayacak..."

Eşim haklıydı. İlk günlerde fark etmemiştim, fakat ben ger-
çekten çok yorgundum. Özellikle misafir geldiği akşamlarda
veya bir davete katıldığımızda, en geç bir saat sonra dikkatimi
yitiriyor, benimle konuşanların söylediklerini anlamıyordum.
Ev işleri sırasında da ikide bir yapacağımı unutuyor, sabahla-
rı da çok zor yataktan kalkıyordum. Bendeki bu değişiklik, be-
denen ve zihnen yorgunluk, doktor olan eşimin tabii ki dikka-
tini çekmişti. İki haftalık bir dinlencenin gerçekten iyi gelece-
ğine ben de inandım. Yemek pişirmeden, çamaşır yıkamadan,

misafirsız, davetsiz, tek başıma olacağım iki hafta boyunca... Anne, annecanne, ev yöneticisi ve başhekim eşi olmadan sadece kendim için yaşayacaktım. Bu arada dul kız kardeşim benim bazı görevlerimi üstlenecekti. Eşimin önerisini kabullendim. Yirmi beş yıl sonra ilk kez tek başıma bir yere gidecektim. Beni rahata kavuşturacak ve yepyeni bir insan yapacak bu yolculuğu sabırsızlıkla ve sevinç içinde beklemeye başladım. Sadece bir noktada eşimin önerisini reddettim. Sahibini gençliğinden bu yana tanıdığı özel bir sanatoryuma gitmeye karşı çıktım. Çünkü orada da kendilerini her gün saygıyla selamlayacağım, nezaketle hep aynı konulardan konuşacağım, belki de hazırlarını tanıdığım, aynı insanlar bekliyordu beni. Ben ise sadece kitaplarla baş başa kalacağım, gezintiler yapacağım, hayaller kuracağım, rahatsız edilmeden uzun uzun uyuyacağım bir dinlenceyi yaşamak istiyordum. İki hafta boyunca ne telefon edecekt, ne de radyo dinleyecektim. Kısacası sadece kendim için yaşayacaktım. İşte o günlerde böylesine huzur dolu bir dinlenceyi bilinçaltımda hep özlemiş olduğumun farkına vardım.

Kafamda bu gibi düşler, nereye gidebileceğimi düşünürken evliliğimin ilk yılları aklıma geliverdi. Eşim o sıralar Bolzano'da asistan doktor olarak görev yapıyordu. Bir gün kalkmış tek başıma çevredeki küçük bir dağ köyüne yürümüştüm. Üç saatte yakın yürüyüşün ardından vardığım bu köyün küçük meydanında ilk dikkatimi çeken, kilisenin hemen karşısındaki, Tirol yoresinde çok rastlanan şirin bir pansiyon olmuştu. Altı katı çevreleyen kocaman taşların üzerinde tahtadan bir kat daha yükseliyordu. Geniş ve alçak tahta dam odaların açıldığı geniş bir balkonun üzerini örtüyordu. Ben o köye gezintiyi yaptığımda guzdu. Şirin yapının her yanını, yaprakları kızıl dönmüş bir asmanın kocaman bir alev gibi sarmış olduğunu yıllar sonra yine anımsadım. Ürkek ürkek sinmiş uysal küçük

köpekleri andıran evler, samanlıklar yapının çevresine dağılmıştı. İki katlı pansiyon, gururla göğsünü kabartmış bir insan gibi ortalarında durmuş, yavaş yavaş kayan beyaz bulutlara ve dağların eşsiz görüntüsüne bakıyordu.

107

() gün bu şirin pansiyonun karşısında özlem dolu ve büyülenmiş gibi uzun uzun durmuş olduğumu tekrar anımsadım. Biliyor musun, bir trenin penceresinden gördüğün veya bir doğa yürüyüşü sırasında aniden karşına çıkan ve sana, ben niçin buralarda yaşamıyorum, insan ancak burada mutlu olur, dedirten o şirin köy evlerinden birini andırıyordu. İşte böyle anlarda özlemle yarıp tutuşmayan yoktur. Ben de yıllar boyu sık sık o günü anımsadım. Şirin yapıyı, pencerelerinin önündeki kırmızıltı, sarılı çiçekleri, balkonunda bayraklar gibi hafif ruzgârda sallanan çamaşırları, üzerlerine küçük kalpler oyulmuş mavi, sarı boyalı tahta panjurları, çatının en yüksek yerine bir leyleğin yapmış olduğu yuvayı... Kendimi kötü hissettiğim bazı günlerde o köyü ve küçük pansiyonu anımsadığım, gözümün önüne getirdiğim çok olmuştu. Böyle anlarda, tabii olanak dışı olduğunu bilmeme karşın, bir günlüğüne de olsa oraya gidebilsem, doğasında yürüsem, diye düşünmeden edememiştim.

Fakat yıllar boyu kafamdan hiç silinmeyen bu düşünce şimdi niçin gerçekleşmesindi? Sinirlerimin yorgun olduğu şu günlerde renkler içindeki o küçük dağ pansiyonu benim için en mukemmel yer değil miydi? Orada ne telefon, ne radyo, ne de misafir vardı. Mutfaga girip yemek pişirmek de yoktu... Kafamda böyle düşünceler evde gezinirken bir an dağların kokusunu içime çeker gibi oldum. Uzaklardan bir yerlerden inek çanlarının sesi kulağıma geldi... Oralara düşlemekle bile yüreklenmiştim. Kendimi de az öncekinden daha iyi hissettiğimin farkına vardım. Bunlar aniden akla gelen düşünceler de-

gil, yıllarca bir yere gizlenmiş, öylece bekleyen özlemlerin bir-
denbire ortaya çıkıvermesiydi. Onlarca yıl önce bir kez gör-
müş olduğum bu küçük oteli ve çevresini arada sırada düşle-
diğimi, gözümün önüne getirdiğimi hiç eşime anlatmamıştım.
Aynı gün ona söz edince şöyle bir gülümsedi ve hemen orayı
aradı. Küçük otelin sahibesi telefonda birinci kattaki yan ya-
na üç odanın da şu anda boş olduğunu, hangisini istersem onu
ayırabileceğini söyledi. Komşu odalarda başkalarının kalma-
masına çok sevindim. Ne onların sesini duyacaktım, ne de on-
larla konuşmak zorunda kalacaktım. Ve ilk gece treniyle yo-
la çıktım. Sabah oraya vardığımda beni karşılayan tek atlı kü-
çük faytona bindim. Dağa çıkan yolda yavaş yavaş ilerledik.

Köye ulaştığımızda her şeyin düşlediğim gibi beni bekledi-
ğini gördüm, mutlu oldum. Birinci kattaki odam tertemizdi.
Fıstık çamından mobilyaları eski de olsa hoşuma gitti. Benden
başka müşteri olmadığı için üç odanın büyük ortak balkonunu
tek başıma kullanıyordum. Buradan görünen manzara dağla-
rın sonsuzluğuna uzanıyordu... Az sonra aşağı indiğimde şö-
le bir göz attığım lokanta mutfakı pırıl pırıktı. Bu küçük otel-
de rahat edeceğime hemen inandım. Güler yüzlü, zayıf, saçla-
rına ak düşmeye başlamış, tipik bir Tirol kadını olan sahibe-
si telefonda söylediklerini tekrarladı. Şu günlerde burası çok
sakindi, hiç kimse beni rahatsız etmeyecekti. Sadece akşamlar-
ı muhtarlıktaki yazıcıyla jandarma komutanı ve birkaç köy-
lü geliyor, şaraplarını yudumluyor, iskambil oynayıp, çene ça-
lıyorlardı. Fakat hepsi de kendi halinde, çok sakin insanlardı.
Pazarları da kilise ayininden çıkanlar öğle yemegine geliyor-
du; öğleden sonra kahve içip, pasta yemeye uğrayanlar da olu-
yordu. Bunlar çoğunlukla karşı yamaçtaki evlerden gelen köy-
lülerdi. Fakat lokantadaki gürültü odalardan kesinlikle duyul-
muyordu.

Geldiğim gün hava o kadar güzel, doğa o kadar ıslıl ıslıldı ki, odamda oturmanın hiçbir anlamı yoktu. Hemen bavulumu boşaltıp aşağı indim. İçine, ince kesilmiş birkaç dilim haşlanmış et koydurttuğum bir parça köy ekmegini yanıma aldım ve yola çıktım. Çayırlarda yürüdüm, yamaçlara, tepelere tırmandım. Bir süre sonra yükseklerdeydim, doğanın ortasında. Geniş vadi ve köpüre köpüre, kıvrıla kıvrıla akan nehir ayaklarımın altındaydı. Karşımda karlı dağ dorukları yükseliyordu, benim gibi özgür. Güneşin sıcaklığını kemiklerimde hissediyordum. Durmadım, yemyeşil Alp çayırlarında yürüdüm de yürüdüm. Bir saat, iki saat, üç saat. Sonra kendimi bıraktım, yumuşak yosunlardan oluşmuş sıcak yatağa... Arıların vızıltıları, başımın üzerinde dans eden rüzgârın hafif uğultusu kulağlarımı dolduran bir doğa şarkısıydı. İşte onlarca yıldır özlemini çektiğim huzura şimdi burada kavuşmuştum. Gözlerimi yumdum ve düşlere daldım. Bir ara kendimden geçip, uykuya daldığımı fark etmedim. Az sonra ürpererek tekrar kendime geldiğimde akşam oluyordu, hava biraz serinlemişti. Beş saate yakın uyumuştum. Vücudumun ne kadar yorulmuş olduğunu o anda fark ettim. Ayaga kalktım. Dinçleşmiş gibiydim. Sanki damarlarımdaki kan şimdi daha hızlı akıyordu. Sinirlerim de yatışmış gibiydi. Hızlı adımlarla yola koyuldum ve iki saatlik bir yürüyüşün ardından küçük otelime vardım.

Yaşlı kadın beni kapıda bekliyordu. Merak ettiğini söyledi, acaba yolu mu kaybetmiştim? Akşam yemeğimi hazırlayacaktı. Hemen kabullendim ve peşinden yürüdüm. Karnımın son yıllarda böylesine aç olduğunu hiç anımsamıyordum. Otelin yemek salonu alçak tavanlı, hafif loş, her yanı tahtayla kaplı, masalarında kırmızı, mavi örtüler olan büyükçe bir odaydı. Duvarlarını dağ keçilerinin kocaman boynuzları ve tarihi av tüfekleri süslüyor, bir köşede duran kocaman mavi çi-

110 ni sofa hemen dikkat çekiyordu. Butası insana hemen hu-
zur veren bir mekândı. Masalardan birinde jandarma komu-
tanı, muhtarlıktaki yazıcı ve memur görünümülü biri oturmuş
iskambil oynamaktaydı. Onlerinde birer bardak bira duru-
yordu. Bir köşede, yüz hatları keskin, tenleri güneşten yan-
mış köylüler oturmuş, dirseklerini masaya dayamış, araların-
da sessiz sessiz sohbet ediyorlardı. Butun Tirol insanları gibi
onlar da az konuşuyorlar, ikide bir uzun porselen pipoların-
dan nefes çekiyorlardı. Bütün gün çok çalışmış oldukları bel-
liydi. Burada sadece dinleniyorlardı. Düşünmek ve konuşmak
için yorgundular. Tahta oyma figürleri andıran yüzlerinde hu-
zur vardı. Onların yanındaki masanın çevresinde oturan bir-
kaç arabacı küçük kadehlerdeki tahıl rakısını ikide bir yudum-
luyordu. O masa da sessizdi; aralarında pek konuşmuyorlardı.
Onlar da yorgun olacaktı. Küçük lokantadaki dördüncü masa
benim için hazırlanmıştı. Otelci kadın az sonra yemegimi ge-
tirdi. Eğer o gün ciğerlerime dolan temiz dağ havası iştahımı
açmamış olsaydı, tabağımdaki kocaman sığır ~~balbastının~~ an-
cak yarısını yivebilirdim...

Yemekten sonra odama çıkıp, yanımda getirmiş olduğum
kitaplardan birini aldım. Fakat az sonra bu rahat salonda oya-
lanmak için kitap okumaya gerek olmadığının farkına vardım.
Cana yakın insanların arasında tek başına öylece oturmak hic
de canımı sıkıyordu. Arada sırada lokantanın kapısı açılıyor,
gelip giden oluyordu. Elinde büyük kupa içeri giren küçük bir
çocuk eve götürmek üzere bira aldı. Bir köylü geldi, tezgâha
yanaşıp, otelci kadının doldurduğu birayı çabucak içti ve yi-
ne çıktı gitti. Az sonra yaşlıca bir kadın uğradı, tezgâhın ar-
kasında oturmuş, torunlarının çoraplarını tamir etmeye uğra-
şan otelci kadınla çene çalmaya başladı. Masalarda oturan ca-
na yakın köylüleri, şöyle bir uğrayanları seyrederek rahatladım.

gımı fark ettim. Buradaki sessizliğin, huzurlu ortamın zevkini çıkarıyordum.

İşte böyle düşlere dalmış, hiçbir şey düşünmeden bir süre oturdum durdum. Aradan ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Belki bir saattir, belki daha çok, lokantanın kapısı yine açıldı. Bu kez gelen cana yakın, rahat görünümlü köylülerden biri değildi. Adam içeri girdi ve durdu. Ne yapacağını bilmez gibiydi. Sonra arkasına döndü, açık bırakmış olduğu kapıyı, kendisinden önce gelenlerden daha bir hızla itip kapattı ve kalın sesiyle bağırır gibi "Hepinize merhabalar, beyefendiler!" diye oturanları selamladı. Bunun biraz yapmacık, bura insanlarına özgü bir selamlama olmadığı hemen dikkatimi çekti. Bir Tirol köyünde insanlara kentte olduğu gibi "Hepinize merhabalar, beyefendiler!" denmezdi. Bu nedenle olacak, masalarda oturanlar adama pek tepki göstermediler. Kimse başını çevirip ona bakmadı. Tezgâhın arkasındaki otelci kadın da sesini çıkarmadı, elindeki gri yün çorabın deliklerini örmeye devam etti. Sadece arabacılarından biri homurdanır gibi "Merhaba!" dedi. Adam sanki "Şeytan alsın canını!" demişti. Oturanlardan hiçbiri bu tuhaf müşteriyle ilgilenmemişti. Ancak yabancı adam soğuk karşılanmış olmasından hiç etkilenmemiş gibi ağır ağır yürüdü, bura köylülerinin giymediği kenarları geniş, biraz eskimiş şapkasını duvardaki keçi boynuzlarından birine taktı. Sonra bakışlarını lokantanın masalarında gezdirdi, nereye oturacağına karar veremedi. Müşterilerden hiçbiri bu yeni geleni masasına buyur etmedi. Iskambil oynayanlar başlarını daha çok eğdiler ellerindeki kâğıtlara. Diğer masadaki köylüler de kıllarını kıpırdatmadı; onların da adama masalarında yer açmaya pek niyeti yok gibiydi. Ben de oluşan bu tuhaf durumdan ve yeni müşterinin davranışlardan rahatsız oldum. Masama oturup, çene çal-

maya başlamasın diye hemen yanında durmakta olan kütü-
uzandım, sırtlarını karıştırmaya başladım.

112 Yabancı müşteri sonunda kocaman adımlarıyla tezgah-
doğru vurdu ve yüksek sesle "Bira lütfen, güzel bayan," de-
di. "Laptaze ve kopuklu olsun!" Bu konuşması tuhafına giden
birkaç kişi başını çevirip ona baktı. Bir Tirol köyünün lokan-
tasında böyle bir davranış ve konuşmaya alışık değillerdi. Yaşlı
otel sahibesi kadın adamı pek umursamamış gibi vavaş vavaş
oturduğu yerden kalktı, hiç sesini çıkarmadan taş kupalardan
birini aldı, şöyle bir suyun altına tuttu, sonra orada duran bez-
le hafifçe kuruladı ve fiçinin musluğunu açıp, ağzına kadar bi-
ravla doldurdu. Kopuklu kupayı tezgahın oteki yanında duran
adamin önüne itti. Hareketleri belki kaba değildi, fakat müşte-
rivi umursamadığı hemen belli oluyordu.

Oturduğum yerden, tezgâhta birasını içen bu tuhaf adamın
vuzunu hemen başının üzerinde sallanan gaz lambasının ışığın-
da iyi seçiyordum. Bence altmış beş yaşlarındaydı, şişman sa-
vılırdı. Lokantadan içeri girdiğinde ayaklarını sürüye sürüye,
hantal yürüvüşü hemen dikkatimi çekmişti; bir doktor eşi ola-
rak bunun tek nedenini şimdi vücudunun epeyce yağlı olması-
na bağladım. Hafif bir felcin etkisi vücudun bir tarafında sezili-
yordu. Sol göz kapağı sarkmış gibiydi. Ona dikkatle baktım ve
yüzünün hatlarındaki çarpıklığın nedeninin geçirdiği felç ola-
bileceğine karar verdim. Üzerindeki giysi de bir dağ köyüne hiç
mi hiç uymuyordu! Bura erkeklerinin yegledigi ceket ve den
pantolon yerine yıllardır üstüne dar gelen, dirsekleri parıldayan
bir ceketle, zamanla beyaz rengini yitirmiş çok bol bir pantolon
giymişti. Kötü bağlanmış kravatı da etleri sarkan, şiş boynun-
dan bir sicim gibi aşağı iniyordu. Eskimiş, üzerine pek uyma-
yan giysisi içinde belki biraz sefil bir görünümü vardı, fakat bu
adam bir zamanlar mutlaka önemli biriydi. Hafif çıkık, yuvai

lak almı, aklaşmaya başlamış sık saçlarıyla karşısındakine buyurmasını seven birini andırıyordu. Ancak gur kaşlarının hemen altındaki, bakışları bulanık gözleri çokkundu. Gözkapakları kırmış, yanakları ve ensesinin derisi buruşmuş, sarkmış, yumuşamıştı... O anda elimde olmadan, bir zamanlar İtalya'da görmüş olduğum çokuş dönemi Roma imparatorlarından birinin maskesi gözümün önüne geliverdi. Bir an için, bu adamın yüzüne niçin böyle merak ve ilgiyle baktığımı bilemedim. Ancak meraklı olduğumu ona fark ettirmemeli, kesinlikle dikkatini çekmemeliydim. Ne de olsa bu yabancı müşterinin bir an önce birileriyle çene çalmaya sabırsızlandığı belli oluyordu. Sanki bunu yapmak onun için bir zorunluluktur. Oteki kadının önüne bıraktığı biraya uzandı, titreyen elleriyle kaldırdı ve bir yudum aldı. Hemen ardından, "Çok mukemmel, çok leziz!" diye yüksek sesle konuştu ve çevresine baktı. Az otedeki masada iskambil oynayan köylüler onun söylediklerini umursamadan yeniden kâğıt karıştırıp dağıttılar. Diğerleri de pipolarından derin birer nefes daha çektiler ve sessizce oturmaya devam ettiler. Bence buradaki herkes onu tanıyor, fakat bilmediğim bir nedenden onunla sohbet etmekten kaçınıyordu.

Az sonra adam çevresindeki bu sessizliğe dayanamamış olacak, yerinden kalktı, bira kupasını aldı ve köylülerin oturduğu masaya sokulup, "Beyler izin verirse yorgun vücudumu burada biraz dinlendirmek istiyorum," diye konuştu. Masada oturan köylüler seslerini çıkarmadan, suratına bile bakmadan biraz birbirlerine sokulup, otursun diye ona yer açtılar. Adam elindeki bira kupasıyla oynayıp, bir süre hiç konuşmadan öylece oturdu. Parmaklarının az sonra yine titremeye başladığı dikkatimi çekti. Sonunda bu suskunluğa daha fazla dayanamadı, arkasına yaslanıp konuşmaya başladı. Yüksek sesle konuşuyordu. Fakat kiminle konuştuğu belli değildi. Köylüler de baş-

larını çevirip ona bakmadı. Sanki masadaki herkese bir şey anlatıyormuş gibiydi. Farkındaydım, bu adam sadece konuşmuş olmak için kendi kendine konuşuyordu.

"Bugün çok ilginç bir şey oldu," diye başladı. "Kontun davranışı çok iyi niyetliydi; bunu kabullenmek zorundayım. Otomobiliyle giderken ben karşısına çıktım. Adam hemen durdu. Evet, evet, sadece benimle konuşmak için durdu. Çocuklarıyla Bolzano'ya sinemaya gittigini söyledi. Sonra sordu, acaba ben de onlarla birlikte gelmek ister miydim? İşte buna soylu bir davranış denir. Ne de olsa kont terbiyeli ve kültürlü biri... O anda nasıl davranması gerektiğini çok iyi biliyor... Hemen kabullendim, geçtim, arka koltuğa kontun yanına oturdum. Onun gibi bir beyin yanında oturabilmek benim için çok onur vericiydi. Az sonra önünde durduğumuz sinema ana caddede yeni açılmıştı, her yanı ıslıl ıslıldı, film afişleriyle doluydu. Kendimi bir an için bir kilise şenliğinde sandım. Niçin içeri girip de, İngilizlerle Amerikalıların yaptığı ve bize çok para karşılığı yolladığı filmleri seyretmeyecektim... Sinemacılığın da bir sanat olduğunu söyleyip durmuyorlar mı? Fakat, lanet olsun!" diye birden bağırır gibi sesini yükseltti. "Perdede önümden geçen şeyler nasıl da bir pislikti! Gösterilenler sanat adına, bir Shakespeare, bir Goethe çıkarmış olan bu insanlık adına tam bir rezaletti! Önce renkli bir şey gösterdiler, hayvanlar filan koşturuyordu. Eh, dedim, çocukların hoşuna gidiyor, kimseye de zararı yok... Fakat ardından *Romeo ve Juliet* benzeri bir filmi gösterdiler. Bunu yasaklamalılar, sanat adına böyle şeylere izin vermemeliler, dedim kendi kendime. Konuşulanlar, dizeler nasıl da tuhaf olmuştu, ciyak ciyaktı, sanki bir soba borusunun içinden çekip çıkarılıyordu. Çok şeker katılıp berbat edilen bir pastadan farkı yoktu! Beni sinemaya davet etmiş kontun yanında oturma-

miş olsaydım, hemen kalkıp kendimi dışarı atabilirdim. Bir sürü para harcadıktan sonra ortaya böyle bir rezalet çıkarmak anlaşılır değildi! İşte bizler böyle bir zamanda yaşamak zorundayız!”

115

Elindeki bira kupasını kaldırdı, dudaklarına götürdü ve uzun uzun içti. Sonra vurur gibi gürültüyle tekrar masaya bıraktı ve konuşmasına devam etti. Bu kez sesi daha da yüksek çıkıyordu. Neredeyse bağıra bağıra konuşuyordu. “Üstelik sanatçı denen bu adamlara günümüzde bir sürü de para veriyorlar! Aldıkları lanet olası o para karşılığı Shakespeare’in sözleri kusun gibi ağızlarından çıkıyor... Onlar sanatın içine ediyorlar! Kaldırım kadınları bu gibilerinin yanında bence çok daha iyi! Suratlarını metrelerce büyüklükteki afişlerde gördüğüm, sanatın canına okumalarına karşın milyonları kürekle kaldıran şu heriflerin yanında o kadınlara ben daha çok hürmet beslerim. Yaşayan bir sanatı parçalayıp yok eden, Shakespeare’in dizelelerini bir huninin içine haykıran bu adamlar toplumu aydınlat-salar, gençliğe bir şeyler öğretseler daha iyi olmaz mı? Tiyatro duyulara seslenir, demişti Schiller. Fakat bu görüş artık geçerli değil! Günümüzde geçerli olan tek şey şu lanet olası para! Ve reklamlar! Bu iki şeyin farkına varmayan veya onları anlamak istemeyen ise kuyruğu titretmek zorunda! Bana sorarsanız kendini lanet olası Hollywood’a satmış, ona teslim olmuş her sanatçıyı ipe çekmek gerekir! Darağacına götürmeli onları, doğru darağacına!”

Adam bu son sözleri haykırır gibi söyledi ve yumruğunu masaya indirdi. Yan masada iskambil oynayanlardan biri ona doğru haktı ve homurdandı:

“Cehenneme kadar yolun var! Kapat artık şu çenenini! Senin şu salakça gevezeliğinden insan ne oynayacağını bilemiyor!”

Yüksek sesle konuşup durmuş olan adam birden ürperir gi-

muş olsaydım, hemen kalkıp kendimi dışarı atabilirdim. Bir sürü para harcadıktan sonra ortaya böyle bir rezalet çıkarmak anlaşılır değildi! İşte bizler böyle bir zamanda yaşamak zorundayız!”

Elindeki bira kupasını kaldırdı, dudaklarına götürdü ve uzun uzun içti. Sonra vurur gibi gürültüyle tekrar masaya bıraktı ve konuşmasına devam etti. Bu kez sesi daha da yüksek çıkıyordu. Neredeyse bağıra bağıra konuşuyordu. “Üstelik sanatçı denen bu adamlara günümüzde bir sürü de para veriyorlar! Aldıkları lanet olası o para karşılığı Shakespeare’in sözleri kumar gibi ağızlarından çıkıyor... Onlar sanatın içine ediyorlar! Kaldırım kadınları bu gibilerinin yanında hence çok daha iyi! Suratlarını metrelerce büyüklükteki afişlerde gördüğüm, sanatın canına okumalarına karşın milyonları kürekle kaldıran şu heriflerin yanında o kadınlara ben daha çok hürmet beslerim. Yaşayan bir sanatı parçalayıp yok eden, Shakespeare’in dizelerini bir huninin içine haykıran bu adamlar toplumu aydınlat-salar, gençliğe bir şeyler öğretseler daha iyi olmaz mı? Tiyatro duyulara seslenir, demişti Schiller. Fakat bu görüş artık geçerli değil! Günümüzde geçerli olan tek şey şu lanet olası para! Ve reklamlar! Bu iki şeyin farkına varmayan veya onları anlamak istemeyen ise kuyruğu titretmek zorunda! Bana sorarsanız kendini lanet olası Hollywood’a satmış, ona teslim olmuş her sanatçıyı ipe çekmek gerekir! Darağacına götürmeli onları, doğru darağacına!”

Adam bu son sözleri haykırır gibi söyledi ve yumruğunu masaya indirdi. Yan masada iskambil oynayanlardan biri ona doğru baktı ve homurdandı:

“Cehenneme kadar yolun var! Kapat artık şu çeneni! Senin şu salakça gevezeliğinden insan ne oynayacağını bilemiyor!”

Yüksek sesle konuşup durmuş olan adamı birden ürperir gi-

bi oldu. Ona yanıt vermek için ağzını açtı. Düşük göz/kapa-
ğı şöyle bir titredi, fakat yan masadakini aşağılarmış, sana ya-
nıt vermeye değmez, demek istermiş gibi bir el hareketi yap-
tı ve sustu. Koylüler de pipolarını çekip susmaya devam ettiler.
Adam donuk gözlerini önündeki masaya dikti. Birden suskun-
laşmıştı; canı sıkılmış gibiydi. Sanki bağırıp çağırarak konu-
tuğu için daha önce de birkaç kez azarlanmıştı.

Bense olup bitenden çok etkilenmiş, daha doğrusu urk-
müştüm. Yüregimin hızlı hızlı attığını fark ettim. Beni heye-
canlandıran az önce aşağılanmış olan bu adamdı. Eminim bir
zamanlar iyi bir yaşamı olmuş, fakat zamanla –belki de çok
içtiği için– düşmüş birisiydi. Şimdi onunla diğerleri arasında
bir tartışma, hatta bir kavga çıkmasından korktum. Lokantaya
adımını attığı andan itibaren onda beni huzursuz eden bir şey
vardı. Konuşması mıydı, davranışları mıydı, bilemiyorum.
Neyse ki herkes sustu, tartışma filan çıkmadı. Adam başı önün-
de, düşünceli düşünceli oturdu, anlaşılmayan bir şeyler mırıl-
dandı. Lokantada hiç kimse onunla ilgilenmedi.

Bir ara otelci kadının tezgâhtan ayrılıp mutfığa geçtiğini
görünce hızla yerimden kalktım ve peşinden gittim. Adamın
kim olduğunu sordum. “Ah, o mu?” dedi kadın ve şöyle bir
omuz silkti. “O zavallı yakındaki fakirler yurdunda kalıyor.
Buraya uğradığı akşamlar ona bir bira ısmarlıyorum. Beş pa-
rasız sayılır. Kolay biri değil, herkesle anlaşamaz. Eskiden bir
tiyatro sanatçısıymış; bura insanları kendisini anlamadığı, ona
değer vermediği için de öfkeleniyor. Kimi gün onunla alay et-
mek için kendilerine bir konferans çekmesini söylüyorlar. O
da bunu ciddiye alıp, karşılıklarına geçiyor ve uzun uzun kimse-
nin anlamadığı şeylerden söz edip duruyor. Sonunda da kadın
ona tütün veriyor, bir başkası da bira ısmarlıyor. Gelen mis-
tiklerinin farkına vardığında da çok öfkeleniyor.”

vor. Kimseye bir zararı dokunmasa da ona dikkat etmek gere-
kior. İki uç bira ismarlayan onu mutlu ediyor. Zavallının te-
kidir, bizim Peter.”

“Ne dediniz, neydi adı?” diye sordum. Biraz şaşırmıştım.

117

“Peter Sturzentaler. Babası bir zamanlar bu yorede oduncu-
ların başıydı. Onun için de oğlunu yakındaki fakirler yurduna
kabul ettiler ya...”

Sevgili dostum, bu duyduklarıma nasıl şaşırmış olduğumu
eminim gözünün onune getirebiliyorsun. Peter Sturzentaler
adını duyar duymaz anılarımda birden geriye dönüverdim.
Üstü başı dökülen, yaşlanmış, zor yürüyen, artık fakirler yur-
dunda yaşayan bu insan gençlik düşlerimizin tanrısı, kent ti-
yatrosunun unlu sanatçısı Peter Sturz’tu! O bizler için yuceli-
ğin simgesiydi. Eminim anımsıyorsun, o gunlerde yarı çocuk
olan bizler, sen ve ben, bu insana müthiş hayrandık, hatta ona
çılınca âşıktık. Otelci kadının söylediklerini duyunca, adam
tezgâhta durup konuşmaya başladığında niçin biraz huzursuz-
landığımı daha iyi anladım. Tabii onu hemen tanımamıştım, –
bitik görünümlü, tamamen değişmiş ve bozulmuş bu insanı
nasıl tanıyacaktım ki– fakat beni huzursuzlandıran değişme-
miş olan sesiydi.

Onu ilk gördüğümüz günü anımsıyor musun? Şimdi adı-
nı bilemediğim bir taşra kentinden bizim Innsbruck Kent
Tiyatrosu’na geçmişti. İlk rolü Grillpalzer’in *Sappho* adlı oyu-
nundaydı. *Sappho* klasik bir eser olduğu için de evdekiler o
akşam seyretmeye gitmemize karşı çıkmamıştı. Peter Sturz bu
oyunda, *Sappho*’nun yüreğini çalan yakışıklı Phaon rolünü
üstlenmişti. Üzerindeki eski Yunan giysileri, kara saçlarındaki
taçla Apollon’u andıran bu insan sahneye ilk adımlarını attı-
ğı anda –ağzından daha tek kelime çıkmamıştı– bizi kendine
âşık etmişti. O anda titremeye başladığımızı ve heyecandan el

118 de tuttuğumuzu çok iyi anımsıyorum. Yaşadığımız küçük
insanlar kentinde o güne kadar böyle bir erkek karşımıza çık
mamıştı. Oturduğumuz balkondan yüzünü iyice seçemediğ
imiz bu insan bizim için soyluluğun ve yüceliğin simgesiydi.
onu buraya Tanrı yollamıştı. Göğsümüzdeki akılsız iki kuşu
vurek yalınca atıyordu. O akşam tiyatrodan çıkarken bizler
değişmiş, birbirleriyle çok yakınlaşmış iki küçük kızdık. Ne de
olsa şimdi ikimiz de ona hayrandık, ikimiz de ona âşıktık. Ve
o andan sonra aramızda çok tuhaf bir arkadaşlık oluşmuştu.
Artık yaşamımızda ikimiz için de ondan daha önemli bir şey
yoktu. Okulda, evde ve kentte olup biten her şeyde biz ne ya
pıp edip onunla bir bağlantı kuruyorduk. O güne kadar bizler
için önem taşımış her şey unutulup gitmişti. Derslerimizi, ki
taplarımızı artık sevmiyorduk. Sadece onun sesinde melodiler
arıyorduk! Anımsadığım kadarıyla bir araya geldiğimizde de
b birbirimize hep onunla ilgili şeyler anlatıp duruyorduk. Her
gunümüz onunla başlıyordu. Sabahları daha kahvaltı masası
na oturmadan hızla merdivenleri inip, posta kutusundaki ga
zeteyi bizimkilerden önce alıyor, onunla ilgili haberler var mı
diye sayfalarını karıştırıyorduk. Hangi oyunda hangi rolü ust
lenecekti, eleştirmenler hakkında neler yazıyordu... hepsini
bilmek istiyorduk. Hoşumuza gitmeyen bir cümle dikkatimi
zi çekti mi veya başka bir artist ondan daha çok ovüldü mü
yazandan tiksiniyorduk. O yıllarda seninle öylesine çok kaçık
lık yapmıştık ki... Ne zaman evinden çıktığını, nereye gittiğ
ni biliyorduk. Kimlerle buluşup sohbet ettiğinden de haberi
miz vardı. Onunla caddede yan yana yürüyen ve çene çalan
herkesi kıskanıyorduk. Her gün taktığı değişik kravatları, kul
landığı bastonu da çok iyi tanıyorduk. Biriktirdiğimiz fotoğ
raflarını sadece odamızda değil, okul defter ve kitaplarımızın
kılıf içlerinde de saklıyorduk. Ders sırasında özlemini çektik

ni gizlice kılıfı açıyor ve hemen fotoğrafına bakıyorduk. Onu düşlediğimiz anlarda aramızda kararlaştırdığımız belli bir işaret diliyle sıradan sıraya haberleşiyorduk. Elimizin bir parmağını kaldırmak "Onu düşünüyorum" demektir. Derste kalkıp şiir okumamız gerektiğinde elimizde olmadan sesimize onun ses tonunu veriyorduk. Kimi akşamlar tiyatronun arka çıkış kapısına yakın bir yere sığınıp onu bekliyor ve çıktığında da bir süre arkasından yürüyorduk. Ona hayran, bizden daha girişken kızlar yanına sokulup imza dileniyor ve karşılaştıklarında gülümseyerek selam veriyorlardı. Biz ise bütün bunlara bir an olsun cesaret bile edemiyorduk. Yine peşinden gittiğimiz bir gün içtiği sigara bitince kaldırma attı. Biz hemen koştuk ve izmariti kutsal bir şeymiş gibi yerden alıp, ortadan ikiye boldük. Böylece her birimiz yarım izmarite sahip olmuştu. Bizim ona tapmamız zamanla aşırılaştı. Ona baktığı, evdeki her işini yaptığı için yaşlı hizmetçisine gıpta etmeye başladık. O kadın bizim gözümüzde derin saygı duyulacak bir kişiydi. Bir gün pazardan alışveriş ederken rastladığımızda yaşlı kadına sepetini taşımaya önerdik. Kabullenip bizi övünce de sonsuz sevindik. Ah, yarı çocuk biz kızlar o günlerde Peter Sturz'un bilmediği veya farkına bile varmadığı ne budalalıklar yapmıştık!

Yaşlanmaya başlamış ve artık mantıklı düşünen kişiler olmuş biz iki kadın, yeni buluşa ermiş, aşırı heyecanlı küçük kızların o günlerdeki budalalıklarını anımsadığımızda tabii ki gülümseyip geçiyoruz. Ancak şimdi o yaptıklarımızı tekrar düşündüğümde şunu itiraf etmek zorunda kalıyorum. O insana abayı yakmamızın aşırı ve tehlikeli boyutlara ulaşmasının tek nedeni, biz budala kızların onu ortaklaşa seveceğimize aramızda yemin etmiş olmamızdı. Bu nedenle de biri ötekinden daha coşkulu olmaya çaba gösteriyor, düşlerimizin tanrısı bu in-

120 sanı unutmamak, ona yakın olabilmek için her gün yeni yeni nedenler ve gerekçeler buluyordu. Biz, ikide bir farklı gençlere hayranlık duyan, onlara cilveler yapan yaşıtımız kızlardan daha başkaydık. Biz iki arkadaş, tüm duygumuz ve coşkumuz tek bir insana odaklanmıştı. Tutku ve coşkuyla geçen bu iki yıl süresinde ondan başkasını düşünmemiştik. Kimi zaman düşünüyorum da, sonsuz utku dolu o gençlik yıllarının ardından biz kocalarımızı ve çocuklarımızı derin, sağlıklı ve duru bir sevgiyle nasıl sevebildik! Her şeye karşın duygularımız aşırılığa kaçarak tüm gücünü yitirmemiş olmalı. Bana sorarsan, şimdi o günlerde yaptıklarımız için utanmamıza hiç gerek yok! Çünkü biz o insan sayesinde şimdi sanata olan tutkumuza ulaşmıştık... Kaçıklık yıllarımızda hep daha yukarıya, daha iyiye ve daha doğruya ulaşmanın gizemli dürtüsünü o kişide yaşamamız bence bir rastlantıydı.

Butun bunlar çok gerilerde kalmış, başka yaşamlarla, başka duygularla üstü örtülmüş anılardı. Ancak az önce otelci kadının masada oturan yaşlı kişinin adını söylediğinde müthiş bir heyecan duymuştum. Kadının bunu fark etmemiş olması bir mucizeydi. Fakat bizim o günlerde sınırsız coşkumuzla, gençliğin ve güzelliğin simgesi kabul ettiğimiz için deliler gibi aşık olduğumuz, çekiciliği sonsuz o insanı şimdi sadakalarla yaşayabilen, kaba köylülerin alay ettiği bir dilenci, utanma duygusunu yitirmiş, yaşlanmış ve bitkin birisi olarak karşımda görmek beni inanılmaz şaşkınlığa uğratmıştı. Burada daha çok oturamayacağımı fark ettim. Onu bu durumda görmeye devam edersem gözlerim yaşarabilirdi, ya da onunla konuşmaya başlarsam kendimi ele verebilirdim. Hemen masadan kalktum ve odama çıktım. Anılarıma dönmek, genç kızlığımdaki o insanı tekrar anımsamak istiyordum. Aradan geçen uzun yıllarda, bir zamanlar benim için her şey olmuş, bir saniye bile ah-

himdan çıkınamış, ruhumu doldurmuş bu erkeği bir kez olsun düşünmemiştim.

177

Odama girince ışığı yakmadım. Karanlıkta oturup düşünmeye başladım. Anılarımda geçmişe, çok geçmişe döndüm. Her şey nasıl başlamıştı, nasıl geçmişti. . Yitirdiğimiz o zamanda yaşadıklarımız yavaş yavaş gözümün önüne geldi. Çocuklar doğurmuş olan vücudum sanki birden değişti, utaldı, yine küçük bir kız oluverdi. Bu kız uyumadan önce yatağında oturmuş, yureği ata ata onu düşünüyordu. Ellerimin terlemeye başladığını hissettim. O anda beynimi dolduran, beni dehşete düşüren şeyi sana burada anlatmam çok zor. Nedenini bilmiyorum, birdenbire bütün vücudum ürperdi, her yanımsarsıldı. Yıllardır, onlarca yıldır bir gün olsun düşünmemiş, aklımın ucundan bile –belki de bilinçli- geçirmemiş olduğum bir olayı anımsayıvermiştim. Otelci kadının adını söylediği anda, anımsamak istemediğim için olacak, yıllardır beynimin çok uzak bir köşesinde gizlemiş olduğum –Viyanalı Freud buna "duyguların bastırılması," der– bir şeyin beni zorladığını, dışarı çıkmak istediğini fark etmiştim. Ben onu unutmayışmış, onlarca yıl kendi kendimden bile gizlemiştim. Ne gençliğimizde, ne de sonraki yıllarda bu gizemimden, birbirimize her şeyi anlatacağımız üzerine ant içmemize karşın, sana söz etmiştim. Fakat o birdenbire yine canlandı, bana yine çok yakına geldi... Bizler bu arada çocuklar büyüttük. Bir zamanlar benimle o insan arasında geçmiş olanı artık sana itiraf edebilirim.

Ruhumun derinliklerindeki o gizemi şimdi sana anlatabilirim. Kendisiyle alay edip, gülen köylülere bir bardak bira karşılığı dizeler okuyan bu adam, bir zamanların ünlü tiyatro sanatçısı bu zavallı, bitmiş, öfkeli insan, evet Ellen, işte o, genç kızlık günlerimde sadece bir dakika için bütün yaşamımı elin-

de tutmuştu. Her şey onun elindeydi. O bir anda olup bitene bütün yaşamımı değiştirebilirdi, ben bugünkü ben olmazdım, çocuklarım da dünyaya gelmezdi! Şimdi sana bu satırları yazan kadın, eski arkadaşın belki de şu anda onun gibi yaşamın çarkları arasında ezilmiş, parçalanmış, yok olmuştur! Yazdıklarımı lütfen abartılı sevgilerle okuma. Kendimi nasıl bir tehlikenin içine attığımı o günlerde ben de kavrayamamıştım. Gençcecik ya, şimdi anlayamadıklarımın farkına ancak şimdi varıyorum. Onlara yıl unutmış olduğum bu yabancı insana o günlerde nasıl sıdıslıklamıştım, aşık olduğumu ancak şimdi anlıyorum.

Sana o anı elinden geldigince anlatmak istiyorum. On altı yaşından kısa süre önce babamın Innsbruck'tan başka bir kente tayin edilmiş olduğunu sanırım anımsıyorsundur. Hiçkırıklar içinde odama girmiş, artık beni ve onu terk etmek zorunda olduğunu söylemiştim; sen o gün çok huzunluydun, ne yapacağımı bilemiyordun. O anda senin için hangisi daha zordu, onu mu, yoksa beni mi terk etmek? Bana kalırsa sen o günlerde, genç kızlığımızın tanrısını bir daha göremeyeceğin için hüzunleniyordun, hatta onsuz bir yaşamın yaşamaya değer olmadığına inanıyordun. Çok iyi anımsıyorum, sana her hafta mektup yazacağıma, onunla ilgili her şeyden seni haberdar edeceğime ant içmiştim. Hatta sen her gün benden mektup beklediğini söylemiş, günlük tutmamı da istemiştin. Ben de bu sözüme sadık kalmış, uzun bir süre sana her şeyi yazmıştım. Senden ayrılmak o günlerde benim için de çok zor olmuştu. Aşırı duygularımı artık kiminle paylaşacak, kiminle kaçıkça davranışlarımdan söz edecektim? Benim o sıralar tek avuntum şuydu: Şimdi ona artık sadece ben sahiptim. Fakat ani bir gelişme her şeyi altüst etmişti. Sanırım sen de anımsıyorsundur. Sonradan kulağıma gelenlere göre Sturz günün birinde tiyatro müdürünün eşine kur yapmıştı. Ardından çıkan olaylar u. 23

ne de tiyatrodan istifa etmeye zorlanmış, ancak Innsbruck'tan ayrılmadan önce çok kişinin davetli olduğu bir akşam son kez sahneye çıkma isteği kabul edilmişti.

Şimdi anılarımda geri gidip de o günleri düşündüğümde, 124
Peter Sturz'un Innsbruck'ta son kez sahneye çıkacağı haberini aldığı günün yaşamımdaki en mutsuz gün olduğumu anımsıyorum! Kendimi bir an için çok hasta hissetmiştim. Kendisine güven duyabileceğim, içinde bulunduğum o çok çaresiz durumu anlatabileceğim tek insan yoktu yanımda. Hasta gibiydim, okulda öğretmenlerim bunun farkına vardı. Evde de çok hırçın ve kavgacıydım. Tabii bunun nedenini bilmeyen ve beni cezayla terbiye etmek isteyen babam dışarı çıkmamı, tiyatroya filan gitmemi yasakladı. Yalvarıp yakarmalarım hiçbir işe yaramadı; annem de babamdan yana çıktı. Son zamanlarda sık sık tiyatroya gitmek beni sakinleştireceğine sinirli yapmaya başlamıştı. Bu nedenle artık biraz evde oturmalıydım... Benimle böyle konuştukları için annemle babamdan birden nefret etmeye başladım. Onları artık çekemiyordum. Koşup kendimi odama kapattım. Daha fazla yaşayamazdım, artık ölmek istiyordum. Koltuğa oturmuş, düşünüyordum. Ağlamıyordum. İçimi müthiş bir sıkıntı kaplamıştı. Yaşıtım gençlerin kimi zaman içine düştüğü o tehlikeli hüznü yaşıyordum. Bir an geliyor üşüyordum, sonra aniden bütün vücudum ateş gibi yanıyordu. Oturduğum yerden ayağa fırladım, dışarı çıktım, diğer odalara girip çıktım, pencereleri açtım, üç kat aşağıdaki avluya baktım. Düşündüm, acaba kendimi pencereden atsa mıydım? Sonra başımı çevirip, odadaki duvar saatine baktım. Henüz üçtü. O akşam saat yedide sahneye çıkacaktı. Bu onun en son oyunuydu. Bir daha ne yüzünü görecektim, ne de sesini işitecektim. Başkaları onu coşkuyla alkışlarken ben salonda olamayacaktım.

Ve daha fazla dayanamadım. Annemle babamın evden çıkmamı yasaklamış olması umurumda bile değildi. Odamdan çıktım, hızla merdivenleri indim ve hiç kimseye görünmeden kendimi dışarı attım. Nereye gittiğimi bilmiyorum. Şaşkındım, kafam karmakarışık. Acaba kendimi nehre mi atsaydım? Bundan sonra onsuz yaşayamazdım, onsuz bir yaşamı gözümden önüne getiremiyordum. Caddelerde, nereye gittiğimi bilmeden yurudum. Yanımdan geçen tanıslara, bana seslenenlere başımı kaldırıp bakmadım bile. Artık hiçbir şey umurumda değildi. Benim için bu dünyada ondan başka kimsenin değeri yoktu.

Birdenbire, nasıl oldu bilemiyorum, kendimi evinin kapısında buldum. Seninle çok kez karşı kapının kuytusuna sığınıp eve dönüşünü beklemiş, başımızı kaldırıp uzun uzun pencerelerine bakmıştık. Bugün de nereye gittiğimi bilmeden sokaklara yururken, belki de bilinçaltında onunla burada karşılaşacağımı ümit ederek, adımlarım beni buraya sürüklemiş olacaktı. Yine o kapının kuytusunda durup bekledim. Gelmedi. Beni ilgilendirmeyen düzinelerle insanın yanı sıra bir postacı, bir marangoz ve pazarcı bir kadın da onun kaldığı binaya girip çıktı. Yüzlerce insan önümden gelip geçti. Kendini göstermeyen tek oydu!

Aradan kaç saat geçmişti, şimdi bilmiyorum, fakat birdenbire durduğum yerden fırladığım gibi caddeyi geçtim. kaldığı binanın kapısını ittim, merdivenleri hızla, koşu koşu çıktım ve ikinci kattaki dairesinin önünde nefes nefese durdum. Yakın, sadece ona yakın olmak ateşiyle yanıp tutuşuyordum! Ona bazı şeyler söylemek istiyordum, fakat ne söyleyecektim, bilemiyordum... Ben kendimi bir şeye kaptırmıştım, davranışlarım çılgıncaydı, o anda kendi kendime hesap soracak durumda değildim. Zik bastım. Keskin sesi şimdi yine kulaklarımda. Ardından...

uzun gelen bir sessizlik. Yüreğim hızla atarak bekledim. Az sonra içeriden yavaş yavaş yaklaşan, yere sağlam basan adımları duydum. Yabancı değillerdi bana, onları tiyatro sahnesinden tanıyordum. O anda aklım başıma gelir gibi oldu. Kapıdan kaçmak, merdivenleri inmek istedim. Fakat öylesine ürpermiştim ki, kıpırdayamadım; sanki olduğum yerde donmuştum. Ayaklarıma felç inmişti, küçük yüreğim de artık atmıyordu.

Kapıyı açtı. Beni tanıyor muydu? Bakışlarında şaşkınlık vardı. Belki de, acaba daha önce bir yerde görmüş müydüm, diye düşünüyordu! Ne de olsa sokakta yürürken ona benim gibi hayran bir sürü yaşıtıml peşinden gidiyor, çevresinde dönenip duruyordu. Onu en çok seven biz ikimiz ise tabii çekingenliğimizden, bakışlarından kaçınmış, bir gün olsun yanına sokulmamıştık. Şimdi de kapısında başım önünde, gözlerimi yere dikmiş öylece duruyordum. Ne söyleyeceğimi merak etmiş olacak, o da sesini çıkarmıyordu. Belki de beni yakındaki dükkânlardan birinden yollanmış, ayak işlerine bakan bir kız sanıyordu! Kısa bir suskunluğun ardından kalın sesiyle ilk konuşan o oldu:

“Evet, çocuğum... Ne var?”

“Şey...” diye kekeledim. “Burada söyleyemem...”

Gülümsedi ve “Gelin içeri öyleyse çocuğum,” dedi. “Ne oldu ki?”

Peşinden yürüdüm. Odasına girdik. Çok büyük bir odaydı. Ancak biraz dağınıktı. Tablolar yere indirilmiş, duvara dayanmıştı. İçleri yarı dolu birkaç bavul da bir köşede duruyordu.

“Anlatın bakalım... Sizi kim yolladı?”

Aynı anda gözlerimde yaşlar, heyecanla konuşmaya başladım:

“Ne olur gitmeyin... Burada kalın... Yalvarıyorum, ayrılmayın buradan... Bizlerin yanında kalın!”

İrkiymiş gibi bir adım geri attı. Kaşlarını kaldırdı, yüzünün hatları gerildi. Karşısında yine usandırıcı genç hayranlarından birinin durduğunu anlamış gibiydi. O anda beni kabaca ters-
leyeceğinden korktum. Fakat aynı anda çocukça çaresizliğimi fark etmiş olacak yanıma yaklaştı, kolumu şöyle bir okşadı ve yumuşak bir sesle konuştu:

“Bak kızım,” dedi, “buradan ayrılmayı ben de istemiyorum.” Öğrencisini yatıştırmak isteyen bir öğretmen gibi konuşmuştu. “Fakat artık değiştirebileceğim bir şey yok, çünkü bu benim elimde değil... Bunu bana söylemek için evime kadar gelmiş olmanıza yine de çok sevindim. Bizler her şeyi gençler için yapıyoruz. Sizlerin yanımızda olduğunuzu bilmek beni çok mutlu ediyor. Şimdi ise karar verildi, ben hiçbir şeyi değiştiremem.” Bir adım geri çekildi. “Evet, dediğim gibi bunu bana söylemek için kalkıp evime gelmiş olmanız çok hoşuma gitti. Teşekkür ederim... Sizler beni hep anılarınızda saklayın...”

O anda bana veda ettiğinin farkına vardım. Son sözleriyle beni daha çok ümitsizliğe düşürdü.

“Hayır, hayır, kalın burada!” diye hıçkırdım. “Ne olur, Tanı aşkına gitmeyin... Burada kalın! Ben... ben... ben siz olmadan yaşayamam!”

“Bak çocuğum...” diye konuştu. Fakat ben aynı anda üzerine atıldım ve vücuduna sarıldım. O güne kadar yanına sokulup ceketine bile dokunmaya korkmuş olan ben şimdi ona sıkı sarılmıştım. “Hayır, siz gidemezsiniz!” Hıçkırıklarımı kesilmiyordu. “Beni burada tek başıma bırakmayın! Sizinle geleceğim, nereye istersiniz oraya geleceğim... Bana her şeyi yapabilirsiniz, fakat terk edemezsiniz!”

O anda içinde bulunduğum çaresiz durumda başka daha neler söyledim, şimdi anımsamıyorum. Sanki kaçıp gitmenin

diye ona bir süre öylece sarılı durdum. O anda kendimi tehlike-
 ve atmış olabileceğimin tabii ki farkında değildim. Biliyorsun,
 o yaşta bizler başka türlü bir aşkın varlığından habersiz sayı-
 lırdık. bunu aklımızdan bile geçirmiyorduk. Ben o günlerde
 çok genç ve güzel, -bunu yıllar sonra söyleyebilirim- erkek-
 lerin başlarını çevirip baktığı bir kızdım. O da yanılmıyorsa
 otuz yedi veya otuz sekiz yaşında yakışıklı bir erkekti. O an-
 da istese benimle her şeyi yapabilirdi. Eğer o gün bana, haydi
 gel benimle, demiş veya başka bir şey yapmış olsaydı, eminim
 karşı çıkmazdım. Hiçbir şey düşünmeden evine gelmiş olan
 budala bir kıza o gün istediğini yapmak onun için bir çocuk
 oyuncuğuydu. Karşısında durduğum anda kaderimi elindeydi!
 Budalaca yalvarışlarımdan yararlınsaydı, içindeki şeytana uy-
 saydı kimbilir ben bugün nasıl bir insandım?... O gün kendi-
 mi büyük bir tehlikeye atmış olduğumu ancak şimdi kavrıyo-
 rum. Vücudum vücuduna yapışmıştı, titreyen dudaklarım da
 dudaklarına çok yaklaşmıştı. Bir an için huzursuzlaştığını fark
 eder gibi oldum. Fakat hemen kendini toparlamasını bildi; be-
 ni hafifçe iterek uzaklaştırdı ve "Bir saniye," dedi. Yan odanın
 kapısına gitti. "Kilcher Hanım!" diye içeri seslendi.

Birden çok ürktüm. Kapıya doğru koşmayı, bir an önce bu-
 radan uzaklaşmayı düşündüm. Fakat bundan hemen vazgeç-
 tim. Yaşlı hizmetçisinin karşısında gülünç duruma düşmek is-
 temiyordum. O anda kadın içeri girdi.

"Bakın Kilcher Hanım, ne de güzel bir şey... Bu küçük ba-
 yan bana veda etmek isteyen okul arkadaşlarının selamlarını
 getirmiş. Ne kadar da duygulandırıcı bir davranış, öyle değil
 mi?" Sonra tekrar bana doğru döndü. "Evet... Siz de arkadaş-
 larınıza benden çok selam söyleyin lütfen! Gençlerin hep be-
 nimle olduğunu görmek mesleğimin en güzel yanlarından bi-
 ridir... Günümüzde sadece gençlik güzel şeylerin değerini kav-

nyor ve onunla mutlu olmasını biliyor! Evet, evet, sadece gençler. Sevgili küçük hanım, siz bugün beni gerçekten çok mutlu ettiniz. Söylemiş olduklarınızı..." ellerimi tuttu, "...hiçbir zaman unutmayacağım!"

Gözyaşlarıma zor engel oldum. O anda beni hizmetçi kadının karşısında ne utandırmış, ne de küçültmüştü. Sonra yine yaşlı kadına döndü:

"Bugün yapacak daha birçok işimiz olmasaydı bu tatlı küçük hanımla biraz sohbet etmek isterdim... Şimdi sizden ricam, lütfen kendisine aşağıya kadar eşlik edin. Size başarılar dilerim, hoşça kalın!"

Hizmetçi kadına bana sokağa kadar eşlik etmesini söylemekle iyiliğimi düşünmüş olduğunu ileriki yıllarda kavramıştım. Ne de olsa benim gibi çok genç bir kızın bu ünlü erkeğin oturduğu evden tek başına çıktığını gören herhangi bir tanış hemen dedikoduya başlayabilir, sağa sola kötü şeyler anlatabilirdi. Beni tanımayan bu yabancı adam, benim gibi küçük bir kızın o yıllarda aklının ucundan geçiremeyeceği tehlikeyi çok iyi anlamıştı. Beni gençliğin akılsızlığından korumuştum! İşte aradan yirmi beş yıl geçtikten sonra ben bunu çok daha iyi kavırıyorum...

Sevgili dost, o gün olup bitenleri yıllar boyu unutmuş olmam –belki de yaptığımdan utandığım için– yüz kızartıcı değil mi? Yirmi beş yıl önce o akşamüstü yaşamım, alın yazım elinde olan bu adama hiçbir zaman gönülden teşekkür etmemiş, ne yaptığını merak edip onu bir daha hiç aramamıştım. İşte şimdi o insan birası önünde, bir enkaz, herkesin alay ettiği bir dilenci gibi aşağıda oturmaktaydı. Lokantada benden başka hiç kimse onun kim olduğundan, ünlü geçmişinden habersizdi. Belki de bu dünyada geçmişteki sanatçı adını bilen tek insan bendim! Ve ben ona bir şey borçluydum. Belki şimdi bu

borcumu ödeyebilirdim. Ve o anda birden rahatladığımı hissettim. Artık ürkek degildim, sadece o insanı yıllar boyu aklından çıkardığımı, bana çok önemli bir anda hoşgörülü davranmış olduğunu unuttuğum için utandım.

129

Odamdan çıktım, merdivenleri indim ve lokantaya girdim. Yukarıda en fazla on dakika kalmıştım. Burada değişen hiçbir şey yoktu. Köşe masadakiler iskambil oynuyor, tezgâhın arkasında oturan oteleci kadın çorap tamir ediyor, gözlerinden uyku akan yorgun köylüler pipolarını çekiyordu. () da önünde boş bira kupası, gözlerini sonsuza dikmiş hâlâ aynı yerde oturmaktaydı. Ancak şimdi şunu fark ettim, görünümü ürkekti, hüznün doluydu. Sarkmış gözkapaklarının altındaki gözlerin bakışı donuktu. Felç sonucu hafif çarpılmış ağız inatçı ve öfkeliydi.

Somurtkan bir yüzle, dirseklerini masaya dayamış, sırtı kamburlaşmış, bitkin, başı elleri arasında, öylece oturuyordu. Çok yorgun gibiydi. Fakat bu, uykusuzluğun verdiği vücut yorgunluğundan çok bir yaşam yorgunluğuydu. Oturduğu masada hiç kimse onunla ilgilenmiyor, onunla konuşmuyordu. Tüyleri dökülmeye başlamış, kafesinin loş köşesine sığınmış, belki de bir zamanlar özgürlüğe kanat çırpmış yaşlı bir kuş gibi hüznle oturmaktaydı.

Lokantanın kapısı açıldı. Ayaklarını sürüye sürüye üç köylü içeri girdi. Tezgâha sokulup birer bira ısmarladıktan sonra kendilerine oturacak bir masa aradılar. "Hey, biraz yer aç bakalım!" dedi içlerinden biri. Zavallı Sturz, bu kaba konuşan adama şöyle bir baktı ve hiç sesini çıkarmadı. Aşağılanmış olduğunu bir an için yüz ifadesinden fark ettim. Fakat o artık kendisiyle böyle aşağılayıcı konuşana karşı çıkıp, onunla tartışacak güçte degildi. Sustu ve önünde durmakta olan boş bira kupasını alıp biraz kenara çekildi, yeni gelenlere yer açtı. Az sonra

bedinin getirdiği dolu kupalara susanmış bakışlarla şöyle bir göz attı. Fakat oteki kadın onun bu rica dolu bakışlarını görmezden gelip masadan uzaklaştı. O bu akşam dilenci sadakasını almıştı, yeterdi. Artık çekip gidebilirdi. Hâlâ oturmaya devam ediyorsa bu kendi hileceği bir şeydi! Bitkin olduğunun farkındaydım. O artık kimseye karşı çıkamayacak, gücünü yitirmiş bir insandı; bu yaştan sonra daha çok aşağılanacaktı...

İşte o anda aklıma kurtarıcı bir düşünce geliverdi. Ben onu kurtaramazdım, bunu biliyordum. Çökmüş, yıkılmış bu insanı ben artık tekrar gençliğine kavuşturamazdım. Fakat belki bu uzak dağ köyündeki insanlar tarafından, hor görülmesinin verdiği ıstıraptan onu biraz olsun kurtarabilirdim. Kimbilir daha ne kadar yaşayacaktı? Ölümünün yaklaştığı belli bu insanı az da olsa eski saygınlığına kavuşturabilirdim.

Oturduğum yerden kalktım. Herkesin bana bakmasını istiyordum, hızlı adımlarla masasına doğru yürüdüm. Az önce lokantaya girmiş ve yanına oturmuş olan köylüler başlarını kaldırıp şaşkın şaşkın bana baktılar. Bakışlarımı aralarında sıkışmış gibi oturan yaşlı adama diktim ve "Siz devlet sanatçısı saygıdeğer Sturz Bey değil misiniz?" dedim.

Bir an için ürperdiğini hissettim. Cereyana kapılmış gibi bütün vücudu titredi. Sol gözünün düşük kapığı kalktı. Bakışlarını üzerime dikti. Hiç kimsenin geçmişi bilmediği bu köyde yabancı bir insan ona eski adıyla hitap etmişti... Hem de ona "devlet sanatçısı" demişti! Öylesine şaşırmıştı ki oturduğu yerde sanki donmuştu. Kıpırdayacak gücü kalmamıştı. Uzun bir sessizliğin ardından bakışları değişti, gözlerinde şüphe oluştu. Sanki kendi kendine soruyordu, tanımadığım bu insanın acaba niyeti neydi?

"Evet... bu... bu benim adımdı, bir zamanlar..."

Elimi uzattım.

“Sizi görmek beni çok onurlandırdı... sonsuz mutlu etti.”

Bilinçli olarak yüksek sesle konuştum. Söylediklerimi herkesin duymasını, bundan sonra ona saygı beslemesini istiyordum. “Sizi sahnede görmek şansına ne yazık ki sahip olamadım, fakat eşim bana sık sık sizden söz etmiştir. Liseye gittiği yıllarda hemen hemen bütün oyunlarınızı izlemiş. Anımsadığım kadarıyla bu Innsbruck Kent Tiyatrosu’nda görev yaptığınız süreçteydi.”

“Evet, ben Innsbruck’ta oynamıştım... İki yılım geçmişti orada...”

Yüzü canlanır gibi oldu. Bakışları değişti. Kendisiyle alay etmek niyetinde olmadığını kavramıştı.

“Bilseniz siz saygıdeğer devlet sanatçısı Sturz’tan bana ne kadar çok söz etmiş olduğunu... Hakkınızda o kadar çok şey biliyorum ki!... Yarın ona yollayacağım mektupta sizinle karşılaşma mutluluğuna erişmiş olduğumu yazacağım! Okuyunca beni çok kıskanacağından eminim. Don Carlos’taki Posa dükkü rolünü sizden başka hiç kimsenin –Kainz’ın bile– daha başarılı oynayamadığını söylemişti. Ona göre bu, Schiller’in *Wallenstein* eserindeki Max Piccolomini rolünüz için de geçerliydi. Hatta bir defasında sırf sizi Leander rolünde görebilmek için kalkmış Leipzig’e gitmiş... Ancak lise öğrencisi bu genç insan bir gün olsun sizinle konuşmak cesaretini kendinde bulamamış. Buna karşılık o yıllarda eline geçen bütün fotoğraflarınızı bugün hâlâ büyük bir dikkatle saklıyor. Evimize gelip, eşimin koleksiyonunu görmenizi bilseniz nasıl isterdim. Eminim anlatacaklarınızı dinlemek onu sonsuz mutlu edecektir. Belki şimdi bana geçmişinizden söz edebilirsiniz. Eve gider gitmez ona her şeyi anlatırım... Sizi rahatsız edip etmediğimi bilmiyorum... Acaba masama buyurmak istemez miydiniz?...”

Yanında oturan köylüler biraz şaşkın ona baktılar ve kalkması için toparlandılar. Yüzlerinden huzursuz olduklarını fark ettim. Bu insana bir dilenci gibi davrandıkları, ara sıra bir kulp bira ısmarladıkları ve alay ettikleri için sanki şimdi utanıyorlardı. Az önce benim gibi bir yabancıнын övgü dolu sözleri ve saygılı davranışı onlarda, bu yaşlı adamın dış dünyada çok tanınmış biri olabileceği şüphesini uyandırmışa benziyordu. Şimdi de kendisini hürmetle masama davet edişim etkisini göstermişti.

"Haydi, davete uy bakalım," dedi yanında oturan köylü.

Yaşlı adam uzun sürmüş bir düştten tekrar kendine geliyormuş gibi yavaş yavaş yerinden doğruldu. "Tabii... memnuniyetle," diye mırıldandı. Sanki içinde uyanmış olan coşkuyu frenliyormuş gibiydi. Bir zamanların ünlüsü bu yaşlı tiyatro sanatçısı sanki kendi kendisiyle mücadele ediyor, o anda nasıl bir sürpriz yaşadığını diğerlerinin fark etmemesini istiyordu. Az önce söylemiş olduğum övgü dolu sözler çok doğalmiş, onları her gün işitiyormuş gibi yerinden doğruldu ve sahneye çıkmış bir aktör gibi emin adımlarla masama yöneldi. Tezgâhta duran kadına yüksek sesle seslendim:

"Bir şişe şarap lütfen! Devlet sanatçısı bu heyin onuruna en kalitelisini açın!"

İskambil oynayanlar da bir an için oynamayı bırakıp, bize doğru baktıktan sonra kafa kafaya verip aralarında bir şeyler fısıldaştılar. Sturzentaler denen bu adam devlet sanatçısı ünlü birisi miydi? Büyük kentten gelmiş bu kadın ona böyle saygılı davrandığına, onunla övgüyle konuştuğuna göre doğru olabilirdi! Az sonra yanlarına gelen yaşlı kadının davranışları da birden değişmiş gibiydi. Şarap şişesiyle kadehleri masaya koyarken hareketlerinde saygı vardı.

Ve o andan sonra birlikte olduğumuz bir saat ikimiz için

de çok ilginç ve mutlu edici geçti. Hakkında bildiğim her şeyi – tabii biraz değiştirerek eşimin ağzından – anlattım. O dönemde oynamış olduğu bütün rollerden söz ettim, hatta eleştirmenlerin neler yazmış olduğunu da neredeyse satırı satırına anlattım. Çok unlu aktör Moissi bir gece oyun sonunda seyircileri selamlamaya tek başına çıkmamış, onu da elinden tutup, perdenin önüne gelmiş ve herkesin karşısında “bundan sonra birbirimize *sen* diyeceğiz” diye konuşmuştu. Merakla her şeyi dinledi, ikide bir sözümü, “Demek siz bunu da anımsıyorsunuz...” diye hayret içinde kalarak kesti. O bütün geçmişini çoktan unutmuştu; kendini artık anıların mezarlığına gömülmüş gibi hissediyordu. Şimdi ise yabancı biri gelmiş, tabutun kapagını kaldırmış, onu çıkarıp ünlü geçmişine döndürmüştü... İnsanın duyguları kendi kendini aldatmayı sevdiği için de anlattığım her şeye inandı, eski günleri gözünde yüceleştirdi. “Ah, demek sizin ondan da haberiniz var... Ben ise çoktan unutmuştum...” diye ikide bir mırıldandı. Çok duygulandığının, fakat bunu bana belli etmemek istediğinin farkına vardım. Sonra bir ara ceketinin cebinden büyük mendilini çıkardı ve başını yana çevirip, burnunu siler gibi yaptı. Gerçekte ise nemlenmiş gözlerinden aşağı süzülen yaşları kuruladı. Aynı anda benim yüreğim çılgınlar gibi atmaya başladı. Anlattıklarımın bu yaşlı, hasta adamı belki de son günlerinde çok mutlu etmiştim...

Akşamın geç saatlerine kadar oturduk, sohbet ettik, düşlere daldık, birbirimize gülümsedik. Bir ara jandarma subayı yerinden kalkıp masamıza geldi ve özür diler gibi, lokantanın artık kapanması gerektiğini söyledi. Saat on bir olmuştu. Karşımdaki yaşlı adam irkildi; bu mutlu an sona erecek diye hüznünlendiği belliydi. Sanırım ona kalsa daha saatlerce oturur, eski yaşamını anımsar, düşlere daldı... Bu arada masala-

...sından kalkması mühterilere bakarak "Beyefendilerin, devlet se-
maçları aynı Sturz'a evine kadar eşlik edeceğini umuyorum."
diye konuştu.

130

"Mennunverke!" dedi hepse aynı anda. İçlerinden biri be-
men kapıp, derhazda asılı duran eski şapkasını aldı getirdi. Bu
şapka menenden kalkmasına yardımcı oldu. Ve henüz emenden
bu akşamdan sonra köylüler bir zamanlar bu genç kızların
mudoluğu olmuş ünlü, şimdi ise zavallı ve vashı bu insanla ar-
tik alay etmeyecek, onu özlemeyecekti.

Birbirimize veda ederken birden bütün gücünü yitirdi, ar-
tik kendini tutamadı. Oylesine duygulandı ki, vortgun gözle-
rinden yaşlar boşandı. Bana uzattığı elleri titriyordu.

"Ah, siz çok iyi yürekli bir insansınız!" diye mırıldandı.
"Selamlar getirun benden saygıdeğer esnize! Devrin v. ona
yash Sturz hâlâ havatta... Tanrı bilir, belki günün birinde o-
ne dönerim sahneye... Bakarsınız yine eski sağlığıma kavuş-
rum... Tanrı bilir!"

Sevi gurur doluydu. Yanında duran kadınla sığınma ve so-
na geçip, kollarına girdiler. Aralarında bir de vortunda var-
dan uzaklaştı. Benliğini dolduran yeni bir hayatın başlangıcı
demiş gibiydi. O bana gençlik yıllarında vardı ve emenden v.
di de henüz yaşamının son yıllarında ona destek vermişti. V.
rahattı, ona olan borcunu geç de olsa artı ödemişti.

Ertesi sabah oteler kadına, burada daha fazla kalmaya
cagını açıkladım. Dağ havası bana göre değildi, vortma
Ayrılmam gerektiği için özür diledim. Yapmış olduğum ar-
ödemeden kalan parayı bu zavallı, vashı adama istediğince bir
kulp biradan daha fazlasını versin diye bırakmayı düşünmüştüm.
Ancak kadın gururla bu önerime karşı çıktı. Bunu artık kradu
yapacaktı. Köyde hiç kimse Struzentaler'in bir zamanlar bir
le çok ünlü biri olduğunu bilmiyordu. Onun gibi bir insan

köylerinde yaşaması çok onur verici bir şeydi. () sabah muhtar Struzentaler'e yapılan aylık yardımın artırılacağını açıklamıştı. Yaşlı otelci kadın da bundan sonra herkesin onu daha çok desteklemesine dikkat edeceğine söz verdi. Oturdum, bir mektup kaleme aldım, dün akşam benimle oturup sohbet ettiği için kendisine çok çok teşekkür ettim. Bu satırlarımı ölümünden önceki günlerinde tekrar tekrar okuyacağından, başkalarına da göstereceğinden emindim. Bundan sonra geçmişteki ününü yaşamının son anına kadar düşlerinde yaşayacaktı!

Eşim iki haftalık dinlenceyi kesip birkaç gün sonra dönme- me şaşırdı. Bu kadar kısa sürede dinçleştiğimi ve keyfimin de eskisinden çok daha iyi olduğunu fark edince şaşkınlığı daha da arttı. Bu kısa dinlencenin beni böyle tedavi etmesi ona göre bir mucizeydi! Bence bu bir mucize filan değildi. Bir insanın bir başka insanı mutlu etmesi onu mutlulukların en yücesine ulaştırıyordu!

İşte şimdi sen de öğrendin onlarca yıl önceki genç yaşamımızdan kalmış bir borcumu geç de olsa ödediğimi... Bizim Peter Sturz'la ilgili en son gizemi de artık biliyorsun.

Dostun Margaret

Ay Işığı Sokağı

Gemi, fırtına nedeniyle küçük Fransız kentinin limanı-
na geç vardı. Almanya'ya giden gece treni kaçırmıştı. Hiç tanı-
madığım, bana yabancı bu kentte hiç planlamamış olduğum
bir gün geçirmek zorundaydım. Bu akşam ne yapılabilirdi?
Pavyonumsu basit bir lokale girip, daha çok bayanların hoşuna
giden melankolik melodiler dinleyebilir veya otelin salonun-
da oturup, benimle aynı gemide yolculuk etmiş biriyle sıkıcı
konuşmalar yapabilirdim. Kaldığım otelin küçük lokantası da
pek çekici değildi. Sigara dumanına yanmış yağ kokusu karışı-
yordu. Günlerce deniz havası almıştım, hâlâ dudaklarımda de-
nizlerin tuzunu hissediyordum. Bu durumda benim için otel-
den çıkıp, gezinmekten başka olanak yoktu. Otelden çıktım ve
nereye gittiğime aldırmadan geniş caddede öylece yürüdüm.
Az sonra bir alana vardım. Üniformalı müzisyenlerden oluş-
muş bir bando oynak melodiler çalıyordu. Caddenin kalabalı-
ğı arttı, akın akın gelen insan seline kendimi kaptırdım. İyi gi-
yimli bu küçük kent insanları arasında kayıtsızca yürümek
anda hoşuma gitti. Fakat az sonra biraz şaşkın, biraz merak-
lı yüzüme bakan, sırttan, yanlarından geçerken dokunan, bu

na yabancı bu insan seline sürüklenmek rahatsız edici olma-
ya başladı.

Deniz yolculuğu biraz hareketli geçmişti. Şimdi geniş cad-
dede yürürken ayaklarımın altında dalgaların hareketini, ge-
minin sallanışını hisseder gibi oluyordum. Bir an üzerinde yü-
rüdüğüm dünyanın nefes alıp verdiği hissine kapıldım. Geniş
cadde sanki titreşiyor, kıvrılarak gökyüzüne erişmeye çalışıyor-
du. Bu kalabalığın, gürültücü karmaşanın ortasında bir an ba-
şımın döndüğünü hissettim. Kurtulmak istedim, yan sokak-
lardan birine saptım, az yürüdüm, yine bir başka sokağa sap-
tum. Beni rahatsız eden gürültü yavaş yavaş uzaklarda kaldı ve
sonunda iç içe geçmiş daracık sokakların oluşturduğu karma-
şada hiç duyulmaz oldu. Geniş caddeyi sayısız mehtap gibi ay-
dınlatan kocaman lambaların ışığı da yoktu burada. Köşe baş-
larındaki elektrik direklerinden yayılan güçsüz ışık giderek cı-
lızlaştı. Artık tek aydınlık kapkara gökyüzündeki binlerce yıl-
dızın ışıltısıydı.

Limana yakın bir yerde olmalıydım. Burası gemi tayfala-
rının yaşadığı bir mahalle olabilirdi. Gezindiğim sokaklarda
karaya vurmuş, kurumuş yosunlardan, çürümüş, çöpe atıl-
mış balıklardan yükselen, havalandırılmamış odalardan dışarı
yayılan kötü kokular burnuma geliyordu. Bir rüzgâr çıktığın-
da hepsini alıp beraberinde götürecekti, sokaklar yine taze ha-
vaya kavuşacaktı. Buraların loşluğu ve yalnızlığı hoşuma git-
ti. Adımlarımı yavaşlattım, sokaktan sokağa geçtim, dikkatle
sağıma soluma bakındım. Sokaklar çok değişikti. Biri çok sa-
kindi, köşeyi dönünce karşınıza çıkanı ise çekiciydi, göz ok-
sayıcıydı... Fakat hepsi de loştu, karanlıktı. Her yerden hafif
bir müzik duyuluyor, değişik insan sesleri kulağa geliyordu.
Seslerin kaynağı sanki yerin altındaydı, gizliydi. Nereden gel-
diklerini bir türlü anlayamadım. Barakamsı alçak evlerin kapı-

ları, pencereleri kapalıydı, kimi yerden, bir aralıktan kırmızı-
sarı ışıklar dışarı sızmaya çalışıyordu.

138 Daha önce hiç gitmemiş olduğum yabancı kentlerde böyle
dar, ıssız sokakları severim. Kocaman, tehlikeli denizlerde son
bulmayan uzun yolculuklarda ıssız gecelerin ardından limana
inen tayfaları baştan çıkarıcı birçok şey bekler oralarda. Belki
de sadece bir gece kalacaklar bu limanda, sonsuz düşlerindeki
şehveti bir saat içinde yaşayacaklar bu sokaklarda... Küçük ara
sokaklar, içlerinde yüzleri maskeli, saygıdeğer ve kibar insan-
ların yaşadığı beviz boyalı, pencereleri pırıl pırıl evlerde neler
olup bittiğini küstahça ve açık açık söyledikleri için hep kent-
lerin goze görünmeyen derinliklerine saklanmak zorundadır.
Küçük barlardan, lokantalardan müzik sesi geliyor, insanları
kendine çekiyor, göz kamaştırıcı afişlerle küçük sinemalar ak-
la gelmeyecek şeyler vaat ediyor gelip geçenlere, kapı aralan-
na sinmiş küçük, rengârenk ışıklar, hafif aralık kapının ardın-
dan görünen çıplak beden açıkça davet ediyor erkekleri içe-
ri girmeye... Kendinden geçmişlerin, iskambil oynayanların
dalaşmaları kahvehanelerden dışarı taşıyor. Dar, loş sokaklar-
da karşılaşan tayfalar birbirlerine sırtarak bakıyor. Kadınların,
kumarın, içkinin, maceranın, kısacası buradaki kirli yaşamın
verdiği umut, uslu genç tayfaları canlandırıyor. Panjurların ar-
dındaki sahte suskunluk, ikiyüzlü içine kapanıklık onları da-
ha çok baştan çıkarıyor. Benzeri sokaklara kişi Hamburg'da,
Kolombiya'da ve Havana'da da rastlayabilir. Oralarda da lük-
sün bulvarları vardır, alttakilerin ve yukarıdakilerin yaşamı o
kentlerde de geçerlidir. Başboş, duyusal bir dünyanın göz ka-
maştırıcı kalıntıları... Çekiciliği ile şehvet dolu karanlık bir or-
manı andıran, herkesin giremediği bu sokaklarda yığınların iç-
güdüleri düzensizce, hızla boşalıyor. Gizemleri onları çekiyor,
düşlere daldırıyor.

İşte beni de bir anda büyüleyip, kendine çeken hınzardı. Bir süre, bellerindeki uzun kılıçları sokakların arnavutkaldırımlarına sürünen suvarilerin peşinden yürüdüm. Bir barın kapısında duran kadınlar seslenip, içeri gelmelerini söylediler. Adamlar umursamayınca kaba şakalar yapıp, alaylı kahkahalar attılar. Onlar yollarına devam etti, kadınların sesi uzaklaştı, duyulmaz oldu. Ben tek başıma kaldım. Ve her yer yine sessizleşti, sokaklar suskunlaştı. Ayın soluk ışığı küçük pencere-
lere vuruyordu. Olduğum yerde durdum, beni saran sessiz-
liği bir nefes gibi derin derin içime çektim. Kulak kabarttım, bir şeyler duymaya çalıştım. Bu sessizliğin bir yalan olduğunu hissediyordum. Akşamın loşluğunda sokaga çokmuş olan bu-
guların ardındaki kokuşmuş dünyada parıldayıp ısıldayan bir şey vardı... Hiç yerimden kıpırdamadım, boşluğun sessizliğini dinledim. Ne kenti, ne de sokağı hissediyordum. Neredeydim, isimleri neydi? Bildiğim, hissettiğim tek şey benim burada ya-
bancı olduğumdu. Bu bana çok yabancı dünyanın ortasında her şeyden uzaklaşmışım, hiçbir şeye ilgi duymuyordum, bi-
nilerine iletmek istediğim tek bir mesajım da yoktu. Yine de çevremdeki gizem dolu yaşamı damarlarımda akan kan gi-
bi capcanlı hissediyordum. Burada gerçekleşen her şeyin san-
ki benim için olduğu hissini yaşıyordum. Her şeyin dışınday-
dım, ancak ruhum yine de mutlu edici bu duygularla doluydu. Bilinmeyenler hırsla üzerime atılıyordu.

İssiz bir sokakta tek başıma, sessizliğe kulak kabartmış, öy-
lece duruyordum. Bilmediğim, fakat gerçekleşeceğine inandı-
ğım bir şeyin beklentisi içindeydim. Çevremdeki boşluğa ku-
lak kabartmışım, duymak istediğim bir ses vardı. Ve işte o an-
da, çok ötelerden, sanki duvarların arkasından, boğuk bir ses,
melankolik bir melodi kulağıma geldi. "Freischütz" operasının
da dans ederek söylenen bir şarkıydı. Bir kadın Almanca soy-
operasın-
anca soy-

İyiyordu. Dünyanın bu gözden uzak köşesinde Almanca bir şarkı... Bilemediğim yerden geliyordu ses, sanki haftalar sonra biri beni kendi dilimde selamlamak istiyordu.

140 Bilmek istedim, kimdi buralarda ana dilimde şarkı söyleyen o insan? Bu sokakların karmaşasında eski bir şarkıyı anımsayıp, vureğinin bütün özlemiyle haykıran kim olabilirdi? Sesin geldiği yone doğru vurudum, her yere kulak verdim; yan uyuklayan, kapalı panjurların arasından baştan çıkarıcı soluk bir ışığın sızdığı, bazılarının pencerelerinden birisinin el salladığı evlerin önünden geçtim. Kapısı pek dikkati çekmeyen küçük bir barın duvarlarındaki göze batan afişlerde değişik biraların, viskilerin reklamı yapılıyordu. Her yerde bir gizem vardı, fakat bu hem iticiydi, hem de çekici. Bütün bunların arasından o ses geliyordu otellerden kulagıma. Gittikçe yaklaşıvordum ona. Ve birden önünde durdum. Ne yapacağımı bilemedim, kararsızdım. Fakat sonra içeri girmeye karar verdim. Dışarıdan gördüğüm kadarıyla pencerelerinde beyaz perdeler asılı küçük bir mekândı burası. İçerinin loşluğunda bir şeyin hareket ettiğini sezdim. Pencerelerden birinde pusuda beklemiş gibi durmakta olan adamın ürktüğünü, içeriyi aydınlatmaya çalışan kırmızı ışığa karşın yüzünün solduğunu fark ediverdim. Gözlerini iri iri açarak bana baktı, özür dilemiş gibi bir şeyler mırıldandı ve sonra hızla dışarı çıktı. Merakla peşinden baktım, çabucak sokağın loşluğunda gözden kayboldu. İçerdeki tiz sesli kadın şarkısına devam ediyordu. Onu görme-
liydim. Kapının tokmağını çevirdim ve içeri adımımı attım.

Aynı anda sanki bir bıçakla kesilmiş gibi kadın şarkı söylemeyi bıraktı. Ürktüm. Kendimi bir boşlukta hissettim. Sıkı-
luk bana bir düşman gibiydi. Yoksa buraya ani girişimle bir şey-
yi mi yıkıp parçalamıştım? Gözlerim yavaş yavaş mekânın loş-
luğuna alıştı. Burası hemen hemen boştu, bir masayla bir de-

laptan başka bir eşya yoktu. Aynı anda buradan başka bir odaya geçildiğini fark ettim. Onun kapısı aralıktı; içerisinin voluk ışığında genç bir kadını seçtim. Makyajlı yüzü yorgundu, dirseklerini masaya dayamış öylece oturuyordu. Biraz arkada, küçük bir tezgâhın yanında yaşlıca, üstü başı kirlî bir kadınla gusul savılabilecek bir genç kız duruyordu. Üçünün de canları sıkkin gibiydi. Verdiğim selama az sonra luttan bir yanıt verdiler. Huzursuzlandığımı hissettim, sanki bir boşluğa adımlı- mı atmıştım. Bu can sıkıcı suskunlukta bir gerginlik vardı. Bir an yine çıkıp gitmeyi düşündüm. Fakat bundan hemen vazgeç- tim ve boş bir masaya iliştim. Görevini anımsayan genç kız ne içmek istediğini sordu. Fransızca konuşmuştu, fakat şivesin- den Alman olduğunu hemen fark ettim. Bir bardak bira ısmar- ladım. Kız ayaklarını sürüye sürüye yanımdan uzaklaştı ve az sonra elinde iki birayla döndü. Gerek yürüyüşündeki bitkinlik, gerekse bakışlarındaki cansızlık yaşamı pek umursamadığının belirtisiydi. Bira bardaklarından birini önüme bıraktı; diğeri- ni de, bu gibi yerlerde gelenek olduğu gibi kendine doldurmuş- tu. Yüzü bana dönüktü, fakat boş bakışları ötelerde bir yerdey- di. Karşımdaki genç kıızı seyretmeye başladım. Gözkapakları düşüktü, saçları kötü taranmıştı. Kendine gelişigüzel bir mak- yayı yapmış olacak, yanaklarında lekeler seziliyordu. Ağzının ke- narlarında da kırışıklar oluşmaya başlamıştı. Üzerindeki elbi- se ise giyimine pek önem vermediğini gösteriyordu. Sesinin kı- sıklığı sigara ve biradan olacaktı. Karşımda oturan yorgun bir insandı. Sanki sadece alışkanlığından öylece yaşayıp duruyor- duyusuz yaşamını gittiği yere kadar sürdürüyordu. Az sonra çekine çekine ve yanıt vermeyeceğinden korkarak bir şey sor- dum. Konuştu, yüzüme bakmadan, dudaklarını oynatmadan. Burada oluşum pek hoşuna gitmemişe benziyordu. Tezgâhtaki kadın uzun uzun esnedi. Diğer genç kız oturmuş dalgın dalgın

bana bakıyordu. Sanki yanıma çağırmanı bekliyor gibiydi. En ivisi kalkıp tekrar sokaga çıkmaktı. Ancak ben bir kez buraya adım atmıştım. Kendimi bir an için sallana sallana dolaşan, ka- pağı buraya atmış tavfalardan birine benzettim. Bir yandan çok meraklıydım, fakat bir yandan da çekiniyordum. Canlarından bıkmış, hiçbir şeyi umursamaz gibi öylece oturan kadınların benim için kışkırtıcı, çekici yanı da yok değildi...

Aniden bir kahkaha ile kendime geldim. İçeri dolan havada masadaki mumun alevi titreşti. Arkamdaki kapı açılmış olacaktı.

"Yine mi geldin?" diye masadaki genç kız Almanca homurdandı. "Halâ evin etrafında dönenip duruyorsun demek! Gel bakalım! Korkma, korkma sana bir şey yapacak değilim."

Boyle ofkeyle, ciyak ciyak konuşmuş olan genç kadına baktım. Sonra başımı kapiya doğru çevirdim; çekingen, bakışlarında korku ifadesi öylece duran adama baktım. Bütün vücudu titriyordu, elinde şapkasıyla o anda kapiya gelmiş bir dilenciye anımsattı bana. Kadının bağırması ve yüksek sesle attığı kahkahayla epeyce ürkmüşe benziyordu. Tezgâhın yanında duran kadın da bir şeyler homurdandı.

"Gel bakayım, Françoise," diye konuştu masamdaki genç kız emreder gibi. Zavallı adam ayaklarını sürüyerek birkaç adım attı. "Görüyorsun bir müşterim var!"

Onunla Almanca konuşuyordu. Tezgâhtaki kadınlar söyledeni anlamasalar da bir kahkaha patlattılar. Gelen adamı tanıyor olacaktı.

"Ona bir şişe şampanya ısmarla bakayım, Françoise, en pahalısından olsun!" diye bağırdı masamdaki genç kız ve tezgâha doğru baktı. "Eğer cebinde paran yoksa, buraya bir daha adım atmayacaksın! rezil, cimri herif! Beni bedava seyretnmek de yok! Biliyorum, sen her şeyi bedava istiyorsun!"

İnce uzun boylu adam bu aşağılayıcı sözlerin ve kahkaha
ların altında eğildi, büküldü, sırtında bir kambur oluytu, yuzu
korkusundan sinen bir kopeğe benzedi. Titreyen ellerle kade- 143
hine doldurmak istediği içkinin yarısı masaya dokuldu. Başını
kaldırıp karşısındaki genç kıza bakmaya cesaret edemiyordu.
Bakışlarını döşemenin parkesinden bir türlü avıramıyordu.
Lambanın soluk ışığında dermansız, solgun yüzünü daha ya-
kından gördüm. Avurtları çıkmış, saçları ıvıce seyrekleymişti.
Kemikleri çıkmış zayıf vücudu da sanki her an kırılıp parçalara
ayrılacaktı. Her yanı çarpılmıştı; kısacası adamcagızın görünu-
mü güçsuzdu, perişandı. Başını kaldırdı, bir an bana baktı ve
sonra şaşırmış gibi çabucak yine önüne eğdi.

"İlgilenmeyin onunla, boş verin!" diye Fransızca konuş-
tu genç kız ofkeyle ve sanki beni kendine çekmek istermiş gi-
bi koluma yapıştı. "Aramız pek iyi değildir..." Sonra dişlerini
gostere gostere konuşmasına devam etti. Yanımıza gelmiş olan
adamı ısırarak istiyormuş gibiydi. "Bak dinle beni, moruk va-
şak! Dinliyor musun? Seninle beraber olacağıma kendimi de-
nizin sularına bırakırım daha iyi."

Tezgâhta durmakta olan kadınla yanındaki genç kız yine
budalaca güldüler. Onlar buna alışmış gibiydi, zavallı adamla
her gün alay etmek hoşlarına gidiyor olacaktı. Tezgâhtaki genç
kız birden yanıma geldi, ona sokulur gibi yaptı. Bu sahte dav-
ranışları beni iğrendirdi. Titremeye başlayan adamcagız kızın
vaktaklanmasına karşı koymak istedi, fakat bunu başaracak gu-
cü kendinde bulamadı. Bakışlarında korku, utangaçlık ve yal-
varma vardı. Yanımda oturan diğer genç kız da bu arada iyice
uyanmış gibiydi. Gözlerinden kötülük ve sinsilik fıskırıyordu.
Cebimden para çıkarıp, masanın üzerine fırlatır gibi bıraktım.
Bir an önce buradan çekip gitmek istiyordum. Fakat genç kız
paramı kabullenmedi.

"Bu köpek seni rahatsız ediyorsa hemen kapının önüne ko-
varım! O her söylediğini yapar. Haydi, gel benimle bir kadeh

144

Sahte bir sevecenlikle bana sokuldu, okşar gibi vaptı. Bu davranışıyla zavallı adama ıvice eziyet etmek istediğini hemen anladım. Bir vandan okşuyor, bir vandan da göz altından ona bakıyordu. Olup bitenden tiksiniyeve başladım. Onun bana her bakışında zavallı adam daha çok titriyordu. Bakışlarını yüzüne diktim. Otke doluydu. Başım önüne eğdi. Genç kız bana daha çok sokuldu, oynadığı oyunun verdiği zevkle tır tır titriyordu. Bense iğrendim, cildi bozuk yüzüne sürmüş olduğu nezir pudranın kokusundan tiksindim. Biraz olsun uzaklaşmak için cebimden sigara paketini çıkardım. Sağıma soluma baktım, kibrit aradım.

"Çabuk ateş ver bakayım!" diye genç kız emreder gibi konuştu.

Adamcağızdan bana hizmet etmesini istemesi ve bunu emreder gibi söylemesine daha da öfkelendim. Ceblerimde kibrit aradım. Fakat o genç kızın verdiği emirle kırbaç vermiş gibi verimden hızla kalktı ve sallana sallana yanıma sokuldu. Sanki masaya dokunurum eli yanacakmış gibi çakmağını atarcasına önüne bıraktı. Bunu yaparken bir an bana bakmıştı. Bakışlarında otkeyle karışık sonsuz bir utanma sezdim. Karşımda bir köle gibi duran bu adama o anda bir yakınlık duydum. Genç kız sanki beni de ağartılamıştı.

"Teşekkür ederim size," diye konuştum. Almanca. Kız hızla başını çevirip, bana baktı. "Zahmet ~~etmeniz~~ hiç gerek yoktu." Elini sıkmak istedim. Bir an çekim gibi durdu. Sonra kemikli elini uzattı, teşekkür eder gibi parmaklarını sıktı. Gözlerinin ~~canlanmasını~~ bir an kıpırdadığını fark ettim. Fakat sonra yine güçlerini yitirmiş gibi kapanıverdi. Az önce kendisiyle

alay etmiş kadınlara inat yanımıza oturmasını rica etmeye hazırlanırken, genç kız atıldı ve yine emreder gibi "Otur yerine ve bizi rahatsız etme!" dedi.

İşte o anda iğrenç sesli kızın zavallı adama böyle eziyet etmesine muthiş öfkelen dim. Bir batakhane den farkı olmayan bu meyhaneye, bu antipatik sokak kadını na, bu geri zekâlı adama, bira, sigara ve ucuz parfüm karışımı bu pis havaya niçin daha fazla dayanacaktım? Temiz havayı yine ciğerlerime çekmek istedim. Genç kıza para uzatıp içkileri ödedim ve hızla ayağa kalktım. Yanıma geldi, sırtarak iyice sokulmak istedi. Şöyle bir ittim. Zavallı bir insanı bu kadar aşağılayan birinin oynadığı bu iğrenç oyunu ben de oynayacak değildim. Verdiğim bu kararlı tepkiyle de, şehvetli kadın rolünü oynayarak beni cezbedemeyeceğini kavramalıydı. O anda kanının kaynadığını, öfkelen diğini fark ettim. Ağzının çevresindeki kırışıklar çoğaldı, fakat ağzından çıkacak kötü sözlerden vazgeçti. Benden nefret edermiş gibi hızla zavallı adama döndü. O ise sanki başına geleceği, işiteceği tehditleri çoktan biliyormuş gibi aceleyle elini cebine atıp, titreyen parmaklarıyla cüzdanını çıkardı. Burada tek başına kadınlarla kalmaktan korktuğu belliydi. Aceleden cüzdanını saran kordonu bir türlü çözüp açamadı. El işi örgü, üzerine birkaç boncuk işlenmiş, daha çok fakir insanlarla köylülerin kullandığı bir para cüzdanıydı. Öyle kolay para vermeye pek alışkın olmadığı hareketlerinden belli oluyordu. Ellerini şöyle bir ceplerine atıp, parayı fırlatır gibi masaya bırakan genç tayfalara benzemiyordu. O, parayı vermeden önce parmakları arasında hissetmek, dikkatle saymak isteyen birisiydi.

"Bak nasıl da elleri titriyor sevgili paracıklarını vereceğimi diye... Haydi bakalım, biraz çabuk olsan iyi edersin!" Genç kadın sırtarak alay etmeyi sürdürdü. Zavallı adam iyice ürktü. Bunu fark eden kadın omuzlarını silk ti. Bakışlarında inanıl-

mağ bir iğrençlik vardı: "Korkma elinden alacak değilim. Ben senin paranın içine tükürürüm! Biliyorum, biliyorum, hepsini daha önce teker teker bir güzel saymıştım. Öyle değil mi? Bu herif bir tenik bile boş yere harcamaz! Hele şu..." Aniden işaretparmağıyla adamın göğsüne dokundu, "...hiç kimse çalmasın diye gömleğine içten iğnelediğin kâğıt paralar! Bak şimdi ne olacak, göreceksin!"

Adam, aniden yüreğine sancı giren birisi gibi elini göğsüne götürdü. Titreyen elini ceketinin iç astarında gezdirirken yüzünün solduğunu fark ettim. Kemikli parmakları sanki orada gizli bir hazineyi arıyordu. Az sonra rahatladı, elini ceketinden çekti.

Karşısındaki genç kız "Cimri herif!" diye tükürür gibi tısladı.

O ana kadar işkence görmüş olan zavallı adamın yüzü kızarıverdi. Elindeki cüzdanı hızla fırlattı. Kız önce korkusundan bir çığlık, ardından da tiz bir kahkaha attı. Adam bir yangından kurtulmak istiyormuş gibi hızla dışarı çıktı. Genç kız bir an bakışları öfkeli öylece durdu. Sonra her şey yine sönüdü. Gözkapakları kapandı, vücudunun gerginliği geçti, yorulmuş gibi omuzları çöktü. Bir dakika içinde yıllarca yaşlanırmıştı. Sanki birden her şeyini yitirmiş, bakışlarına yine kendine güvensizlik gelmişti. Uykusundan uyanmış, henüz kendine gelememiş bir sarhoşu andırıyordu.

"Şimdi dışarıda, param kalmadı diye sızlanıp duracak... Belki de kalkıp polise gidecek, onlara parasını çaldığınızı anlatacak. Ancak yarın yine buraya gelecek. Benim bu adamla işim yok. Başkalarıyla olabilir, fakat onunla, hayır!"

Sonra tezgaha gitti, elindeki madeni paraları atar gibi bıraktı ve orada durmakta olan bir bardak kanyagi hızla içti. Aynı anda gözleri ışıldadı, bakışlarındaki kötülük vız

geri döndü. Bu kadından iyice iğrendim. Kendimi toparladım ve "İyi akşamlar," deyip, kapıya doğru yürüdüm. "Bonemur" diye seslendi meyhaneci kadın peşimden ve alay dolu bir kahkaha attı.

Sokağa çıktım. Her yer geceydi, sıkıcı bir kapkaranlıktı. Çevresini bulutların örttüğü ay çok uzaklarda bir yerde ışılda maya çalışıyordu. Ilık havayı susamış gibi içime çektim, ağzıma dolurdum. Az önce yaşadığım huzur kaçırıcı şeyler ve rini bir anda değişikliğe, yaşamın çeşitliliğine bırakıverdi, içime yine mutluluk duygularıyla doldu. Biliyordum, bu sokaklarda her pencerenin ardında bir alinyazısı bekliyordu, her kapı başka bir yaşantıya açılıyordu. Bu dünyanın her türlü çeşitliği burada karşınıza çıkıyordu, en kuytu, sefil bir köye bile onlarla dopdoluydu. Az önce yaşamış olduğum tiksindirici şeyler çoktan otelerde bir yerde kalmıştı, yepyeni güzel duygular ise terahlatıcıydı. Şu anda yaşadıklarım güzel düşlere dönüşsün istedim. Bir şeyler ararmış gibi şöyle bir çevreme bakındım, bu dar sokaklar karmaşasında otelime giden yolu bulmaya çalıştım. Aynı anda bir gölge yanıma sokuldu; çok sessizce yaklaşmış olmalıydı, adımlarını duymamıştım...

"Affedersiniz..." diye konuştu. Alçakgönüllü bu sesi hemen tanıyiverdim. "Sanırım yolunuzu bulamıyorsunuz... İzin verirsiniz size yardımcı olabilirim. Acaba beyefendi nerede kalıyor?"

Otelimin adını verdim.

"Ben size eşlik edeyim..." diye mırıldandı alçakgönüllü "Tabii izin verirsiniz..."

Bir an ürperir gibi oldum. Yanımda ayaklarını sürüyerek, bir hayalet gibi, hiç sesini çıkarmadan, nefes bile almadan yürümeye başladı. Tayfalar sokağının loşluğu ve az önce kadınların meyhanesinde yaşadıklarım yavaş yavaş geride kaldı. Yanımda

yuruven adamın yuzunu görmüyordum, fakat bakışlarında ki uysallığı üzerimde hissediyordum. Dudakları da titriyordu, fark ediyordum, benimle bir şeyler konuşmak istiyordu. Fakat ağzını açmadı, benim merakımı giderecek bir şey söylemedi. Sadece arka arkaya birkaç kez hafifçe oksurdu. Ağzından bir kelime çıkacak sandım. Meyhanedeki genç kız acımasızlığı sanki bana da geçmiş olacaktı, kendi kendisiyle mücadelesi bir an için hoşuma gider gibi oldu. Bir şey söylemeden ona baktım, yardımcı olmadım, suskunluğumu sürdürdüm.

Sokakta adımlarımızın sesinden başka bir ses yoktu. O ayaklarını suruye suruye yuruyor, ben ise bir an önce bu kirli dünyadan kurtulabilmek için sertçe atıyordum adımlarımı. Aramızdaki gerilimin gittikçe arttığını hissetmeye başladım. Suskunluk sanki haykırıyordu. Her an kopacak bir keman teliydi. Ve sonunda koptu da.

"Siz... siz az önce tuhaf bir olaya tanık oldunuz... Şimdi ondan söz edeceğim için lütfen beni bağışlayın... O kadın çok tuhafınıza gitmiş olmalı... Beni de mutlaka gülünç buldunuz... O kadın... evet o..." Bir an boğazına bir şey tıkanmış gibi sustu. Sesi kısıldı, fısıldar gibi devam etti: "Bu kadın... evet, o gördüğünüz kadın... benim eşim." Birden irkildim, şaşkınlıkla yüzüne baktım. Söylediği için özür dilemek istermiş gibi çabuk çabuk konuştu: "Doğruyu söylemek gerekirse... o kadın benim eşimdi... beş, hayır dört yıl öncesine kadar. Hessen'de yaşadığımız yıllarda... Geratzheim'da... Fakat bayım, onun hakkını da kötü düşünmenizi istemiyorum... Belki de böyle olmasının nedeni benim... O hep böyle biri değildi... Ben... evet, ben ona eziyet ettim, uzdüm... Evlendiğimizde o çok fakir bir kızdı... Hiçbir şeyi yoktu bana geldiğinde... Ben... ben ise zengindim, varlıklı... Biliyor musunuz bayım —o bir yerde haklı— elim biraz sıkıydı... Cimriydim... Fakat biliyor musunuz hayım, biz-

ler... babamla annem de varlıklıydı- bizler çok çalışmış, kazandı-
dığımız her fenigi biriktirmiş insanlardık... O ise yaşamı seven,
kendine hep güzel şeyler almak isteyen biriydi... Fakat ben o
günlerde isteklerine çoğu kez karşı çıktım, isteklerinden onu
vaksun bıraktım... Biliyorum, böyle yapmamalıydım... Fakat
bayım ben bu hatamı sonradan kavradım. O çok, çok gururlu
bindir... Sakın az önce gördüğünüz gibi biri olduğunu sanma-
yın... Biliyorum, yaptığına da utanıyor... O... o sadece bana acı
vermek için böyle davranıyor... Belki de değişti, fakat ben buna
inanmıyorum... Bayım o iyi bir insandı, çok iyi bir insan..."

149

Eliyle nemlenmiş gözlerini sildi. Bir an için durdu. Çok
heyecanlanmış gibiydi. Elimde olmadan bakışlarımı yüzüne
diktım. Yanımda duran adam bana artık komik gelmiyordu.
Almanya'da aşağı tabaka insanının kendinden üstün gördü-
ğü biriyle konuşurken kullandığı "bayım" sözünü de önemse-
medim. Benimle konuşurken kendini zorlamış olduğu belliy-
di, bakışları donuktu. Tekrar yürüdü, sallana sallana, zor adım
atıyordu. Başı önünde ağır ağır ilerledi, sanki yerdeki taşlarda
gırtlğından çıkacak kelimeleri okuyordu...

"Evet bayım..." diye devam etti. Sonra derin bir nefes aldı.
Sanki sesi birden değişmişti. Kalınlaşmıştı. "O çok iyi bir in-
sandı... bana iyi davranırdı. Onu fakir yaşamından kurtardı-
ğım için bana minnettardı... Bunu bilmeme karşın hep duy-
mak istiyordum... Bunu bana sık sık, her gün söylemesini ar-
zuluyordum... Minnet dolu sözlerini duymak bana çok iyi ge-
liyordu. Bayım ne güzeldi o sözler, onları duymak, ruhumda
hissetmek... Onlardan güzeli yoktu benim için... Onun ba-
na söylediklerini hep duyabilmek için elimdeki bütün para-
yı vermeye hazırdım... Bana olan minnetini sık sık belirtme-
sini ondan talep ettiğim için kendi kendinden gurur duyma-
ya ve istegimi daha az yerine getirmeye başladı. Zamanla ben

de ona aynı şekilde davrandım bayım... Yeni bir elbise istediğinde yalvarması gerekti... Bir kemer için bile... Hiçbir isteğini karşılıksız yerine getirmedim. Ben ona tam uç yıl böyle eziyet ettim... Ben bunları onu çok sevdiğim için yaptım. Her şeye karşın gururlu olması hoşuma gidiyordu, fakat gururunu da kırmak istiyordum. Ben o yıllarda bir çılgındım. Hep değişik, yeni şeyler canı çektiğinde öfkeleniyordum... Onu aşağılayabildiğim, burnunu yere sürttüğüm her an beni mutlu ediyordu... Çünkü onu oylesine seviyordum ki..."

Son kelimeler kekeler gibi çıkmıştı ağzından. Sallana sallana yoluna devam etti. Benim yanında olduğumu unutmuş gibiydi. Uykusunda yüksek sesle konuşan birisini andırıyordu.

"Bunu anladığımda geç olmuştu... O lanet olası gunun akşamında... Annesi için para istemişti, çok bir şey değildi, ben önce 'havır' demiştim... Vermek için bir kenara koymuştum fakat önce yalvarmasını istiyordum. Yine rica etmeliydi... Ancak akşama eve gelip de, masanın üzerindeki kâğıdı görüpce onu nasıl sevdiğimi kavrayıverdim... 'Lanet olası paran binde kalsın! Senden artık hiçbir şey istemiyorum!' İşte bunu yazıyordu kâğıtta bayım... Üç gün üç gece boyunca çılgın gibi dolaştım durdum. Her yerde onu arattım. Yakındaki nehirde, ormanda... Polislere paralar dağıttım. Komşularımıdan yardım istedim, hepsi suratıma gülüp alay etti... Sonunda komşu köyden biri haber yollattı. Onu görmüştü trende, yanında bir asker varmış... Berlin'e gidiyormuş... Bu haberi alır almaz ben bütün işimi gücümü bıraktım, yola koyuldum... Çok para yitirdim. Her şeyimi de çaldırdım, yanımda çalışanlara, çalgıyı yöneten kâhyaya. Herkes, herkes bir şeylerimi aldı. Bayım inanın bana, o anda benim hiçbir şey umurumda değildi... Berlin'de kaldım bir hafta boyunca, aradım onu ve sonunda buldum insan kalabalığında..." Derin bir nefes aldı.

-İnanın bana bayım... onunda dız çıktım ve ağladım. Tek
adime olsun kötü bir şey söylemedim ona. Para vermek is-
tedim. bütün servetimi. Sende kalsın dedim, sen muhataza
da. O anda kayıramıştım, onsuz yaşayamazdım ben. Saçının 151
her telini seviyorum. dudaklarını. vücudunun her verini
onu iteleven, benden uzaklaştıran bendim. Yanına gittiğin
de vuzu kıree gibi olmuştu. Kaldığı verdeki kadına, sanırım
sıçpatanın tekiydi, rusvet vermişim. Kötü kadının biriy-
di. Evet, vuzu kıree gibiydi. Söylediklerimi sesim hiç çıkar-
madan dinlemişti. Bayım, bugün hala çok eminim, beni tek-
rar gördüğüne çok sevinmişim. Fakat paradan söz açınca. Ve
min ederim size, paramın benim için hiç önemi olmadığını ka-
nılamak istiyordum ona. Birden ofkelenip suratına tukur-
du. Ve ben çekip gitmeyince sevgilisini çağırdı. Kahkahalar
atarak benimle alay ettiler. Fakat bayım, ben ertesi gün ve
sonraki günler de yanına gittim... Aynı evde kalanlar herifin
bir süre sonra onu terk etmiş olduğunu, para sıkıntısı çektiğini
söylemişti... O ise bana her defasında küfürler savurdu, kov-
maktan beter etti. Masaya bıraktığım paraları yırtıp attı. Birkaç
gün sonra tekrar geldiğinde çekip gitmiş, ortadan kaybolmuş-
tu. Bayım, bilseniz onu yine bulabilmek için neler yapma-
dım. Tam bir yıl, evet, bir yıl, yemin ediyorum, böyle yaşa-
dım ben... Dedektiflere başvurmuşum ve sonunda, inanmaz-
sanız, onun ta Arjantin'de olduğunu öğrenmiştim... Kötü bir
verde çalışıyormuş..."

Bir an sustu. Son kelimeler ağzından hırıltılar gibi çıkmış-
tı. Az sonra devam etti. Sesi yine birden kalınlaşmış gibiydi.

"Duyduğum anda çok şaşırmıştım... Fakat sonra kendimi
toparlamış, onu evinden uzaklaştıranın ben olduğumu düşün-
müşüm... O zavallı ve gururlu insan kim bilir şimdi nasıl ısı-
rap çekiyordu... Hemen avukatıma gittim. O da konsolosluğu

"İnanın bana bayım... önünde diz çöktüm ve ağladım. Tek kelime olsun kötü bir şey söylemedim ona... Para vermek istedim... bütün servetimi... Sende kalsın dedim, sen muhafaza et... O anda kavramıştım, onsuz yaşayamazdım ben... Saçının her telini seviyorum... dudaklarını... vücudunun her yerini... Onu iteleyen, benden uzaklaştıran bendim... Yanına gittiğimde yüzü kireç gibi olmuştu... Kaldığı yerdeki kadına, sanırım o çöpçatanın tekiydi, rüşvet vermiştim... Kötü kadının biriydi... Evet, yüzü kireç gibiydi... Söylediklerimi sesini hiç çıkarmadan dinlemişti. Bayım, bugün hâlâ çok eminim, beni tekrar gördüğüne çok sevinmişti. Fakat paradan söz açınca... yemin ederim size, paranın benim için hiç önemi olmadığını kanıtlamak istiyordum ona... birden öfkelenip suratıma tükürdü... Ve ben çekip gitmeyince sevgilisini çağırdı. Kahkahalar atarak benimle alay ettiler... Fakat bayım, ben ertesi gün ve sonraki günler de yanına gittim... Aynı evde kalanlar herifin bir süre sonra onu terk etmiş olduğunu, para sıkıntısı çektiğini söylemişti... O ise bana her defasında küfürler savurdu, kovmaktan beter etti. Masaya bıraktığım paraları yırtıp attı. Birkaç gün sonra tekrar geldiğimde çekip gitmiş, ortadan kaybolmuştu... Bayım, bilseniz onu yine bulabilmek için neler yapmadım... Tam bir yıl, evet, bir yıl, yemin ediyorum, böyle yaşadım ben... Dedektiflere başvurmuştum ve sonunda, inanmazsınız, onun ta Arjantin'de olduğunu öğrenmiştim... Kötü bir yerde çalışıyormuş..."

Bir an sustu. Son kelimeler ağzından hırıldar gibi çıkmıştı. Az sonra devam etti. Sesi yine birden kalınlaşmış gibiydi.

"Duyduğum anda çok şaşırmıştım... Fakat sonra kendimi toparlamış, onu evinden uzaklaştıranın ben olduğumu düşünmüştüm... O zavallı ve gururlu insan kim bilir şimdi nasıl ıstırap çekiyordu... Hemen avukatıma gittim. O da konsolosluğu

arayıp para yolladı Arjantin'e... Tabii gönderenin kim olduğunu gizlemişti... Önemli olan onun geri dönmesiydi. Sonra gunun birinde her şeyin yolunda olduğunu bildiren bir telgraf geldi... Hangi gemiyle geleceğini biliyordum... Çok sabırsızdım... Geminin varışından üç gün önce Amsterdam'a gittim. Beklediğim gün geldiğinde ve ufukta yaklaşan geminin dumanını gördüğümde sonsuz umutlanmıştım. Sonra gemi limana girmiş, yavaş yavaş kıyıya sokulmuş, demir atmış ve merdiven indirilmişti... Çıkan yolcular arasında onu görememiştim... Fakat sonra o an geldi... Yavaş yavaş merdivenleri inmeve başladı. Ben onu tanımakta biraz zorluk çekmiştim... Cıvımı ve makyajı bambaşkaydı... Merdivenin dibinde beklediğimi görünce vuzu kirec gibi olmuş, olduğu yerde şöyle bir sallanmıştı. Kollarına giren iki tavra sendelemesini engellemişti... Ayakları vere basınca hemen yanına gittim... Fakat konuşmamıştım, boğazım kupkuruydu. O da ne sesini çıkarmış, ne de vuzume bakmıştı... Bayuallarını taşıyan hamal önde, biz arkasında vurduk... Ancak birkaç adım sonra o aniden durdu ve... Bayım, gözünüzün önüne getiremezsiniz... ve bana çok acı veren hüzün dolu bir sesle 'Bütün olup bitenlerden sonra beni hala eşin olarak kabul ediyor musun?' diye mırıldandı... Hemen elini tuttum... Bütün vücudu titriyordu... O anda hissetmiştim, her şey yine düzelmişti. Bayım bilemezsiniz o anda ne kadar mutlu olduğumu! Az sonra otel odamıza girdiğimizde mutluluktan çevresinde dans eder gibi dönmüş, önünde diz çökmüştüm. O anda budalaca şeyler söylemiş olacaktım ki, yüzüme bakıp gulumsemişti. Sonra gözlerinden yaşlar boşanmış elleriyle yüzümü okşamıştı... Mutluluğum sonsuzdu, yürümek sanki erimişti... Hemen odadan dışarı fırlamış, koşarak otelinin, otel lokantasında akşam yemegine masa ayırtmış ve oturarak yine odaya dönmüştüm... Yeniden evlenmemişti...

racaktık o akşam... Az sonra aşağı indik, keyifle yiyip içtik
çulup konuşmuş, çok şey anlatmıştı... Neşesi yerindeydi
yeni evimizden, alacağımız eşyalardan, odaları nasıl döşeyece-
ğimizden söz etmişti... Sonra..." Sesi birden değişti, kalınlı- 1
ya Elini birisine vurmak istermiş gibi kaldırdı. "Sonra... o gar-
son... kötü, lanet olası o insan... şarkı soylormuş gibi konuştu-
ğumuz, dans edermiş gibi el kol hareketleri yaptığım için beni
sarhoş sanmış olacak o herif... hesabı ödediğimde bana yirmi
frank eksik verdi... Onu hemen yüksek sesle azarladım ve pa-
ramı geri vermesini istedim... Garson sesini çıkarmadan iste-
diğim parayı masaya koydu. Bunun üzerine o birden sınırlı sını-
rlı gülmeğe başladı... Şaşkınlıkla yüzüne baktım... Bakışları
birden değişivermişti. Alay ve olke doluydu. Halâ böyle mi-
un? Yeniden evlendiğimiz şu günde bile aynısın!" diye konuş-
muştu tersler gibi. Sesinde bir acıma da vardı. Yaptığıma piş-
man olmuş, kendi kendime lanet okumuştum. Sonra gülüm-
semeğe çalışsam da aramızdaki neşe birden gidivermiş, yok ol-
muştu... O gece için kendine ayrı bir oda istemesine karşı ko-
yamadım... Butun gece gözümde uyku girmede... Ertesi gün
ona neler armağan edebileceğimi düşünmüş durmuştum...
Cimrının biri olmadığımı ona kanıtlamalıydım. Sabah olur ol-
maz otelden çıktım, en yakın dükkândan bir kol saati satın al-
dım. Fakat odasına girdiğimde... evet... o yoktu, odası bom-
boştu... Bir zamanlar yaptığı gibi yine beni terk edip kaçmış-
tı... Biliyordum, şimdi de masanın üzerinde bir kâğıt bula-
caktım... Çıkıp gütmeliyim, diye düşünmüştüm... Dua etmiş-
tim, masada kâğıt bulmayayım diye... Fakat... fakat... o ora-
daydı... ve üzerinde yine bir şeyler yazıyordu..." Birden sus-
tu. Durdu. Ben de durdum ve yüzüne baktım. Boynunu buk-
tu ve fısıldar gibi konuştu: "Üzerinde şunlar yazıyordu... 'Beni
rahat bırak. Senden igreniyorum...'"

Az sonra lumana vardık. Kıvının betonuna yaran dalgaların sesi aramızdaki sessizliği bozdu. Lumana demir atınlar miler karanlıkta gözleri ışıltıyan kocaman, kapkara hayvanları andırıyordu. Bilemediğim bir yerden şarkı sesleri geliyordu. Tuhaf bir dünyaydı burası, her şey karışık, belirsizdi. Sanki her şey derin bir uykudaydı, bu güçlü kent manilmaz bir ruha görüyordu.

Yanındaki insanın sadece golgesini hissediyordum. Ayaklarım dibinde titreşiyor, yayılıp büyüyor, sonra sokak lambalarının güçsüz ışığında değişiyor, buzulup küçülüyordu. Ona ne söyleyeceğimi, onu nasıl teselli edeceğimi bilemiyordum. Soracak bir şeyim de yoktu. Fakat suskunluğu sanki üzerime yapıştıyordu, benden ayrılmak istemiyordu. Aynı anda koluma yapıştı.

"Fakat buradan onu almadan gitmeveceğim... Aylarca aradım ve sonunda yine buldum... Evet, o bana işkence ediyor, ancak bu davranışları beni amacımdan vazgeçtiremeyecek, ben yaşayacağım. Yalvarırım size bayım, ne olur konuşun onunla... Söyleyin ona, o yine benim olmalı... Beni dinlemiyor... ve ben onsuz bir yaşam süremem... Sokak kapısında durup yabancı erkeklerin odasına girmesini, sarhoş kahkahalar atarak çıkmasını seyredelemem... Burada bütün sokak beni tanıyor... Beni öylece beklerken görünce gülüp alay ediyorlar. Kimi gün çılgına dönecek gibi oluyorum, fakat akşam oldu mu yine aynı yerde durup bekliyorum. Bayım, yalvarırım size, konuşun onunla, ne olur. Evet, ben sizi tanımıyorum, fakat acıyı bana. Tanrı adına yapın bir iyilik... Konuşun onunla..."

Söyledikleriyle ürperdim. Kolumu tutmaya devam ediyordu, çekip kurtarmak istedim. İçine düşmüş olduğu kötü durumun beni pek ilgilendirmediğini fark etmiş olucak id. aniden caddenin ortasında diz çöküp ayaklarıma kapandı.

"Yalvarıyorum size bayım... Ne olur konuşun onunla... Bunu yapmalısınız... yoksa... yoksa çok kötü bir şey olabilir... Onu arayıp bulmak için bütün paramı harcadım. Onu burada bırakmayacağım... Burada kalırsa canlı kalmaz! Kendime bir bıçak aldım... Onu burada bırakmayacağım... Böyle bir yaşama artık dayanamayacağım... Ne olur konuşun onunla bayım..."

Gözü dönmüş gibi ayaklarımın dibinde kıvranıp duruyordu. Aynı anda iki polis köşeyi döndü. Kollarından kavradığım gibi ayaga kaldırdım. Şaşkın şaşkın yüzüme baktı. Sonra kendini toparladı ve tuhaf bir sesle konuştu:

"Şu sokağa sapın. Oteliniz orada."

Gözbebekleri sanki sıvılaşmış, gözünün akına karışmıştı. Hızla yanımdan uzaklaştı. Titredigimi fark ettim; paltomun onunu ilikledim. Yorgundum, kendimi tuhaf hissediyordum, sanki beynim dönüyordu. Duygularımı da yitirmiş gibiydim... Uyumalıydım. Düşünmeye çalıştım, o akşam olan bazı şeyleri anımsamak istedim, fakat yorgunluk daha ağır bastı. Kendimi zorla otele attım. Düşer gibi yatağa uzandım ve bitkin bir hayvan gibi sabaha kadar uyudum.

Ertesi sabah gözlerimi açtığımda dün gece yaşadıklarımın gerçek mi, düş mü olduğunu bilemedim. Bilincimdeki bir şey karşı koyuyordu, bilmek istemiyordu. Uyandığımda geç olmuştu, saat öğleye yaklaşıyordu. Yabancı bir kentteydim; doluşup bir şeyler görmek istedim. Büyük kiliseye gittim, çok eski çağlardan kalmış olduklarını duyduğum mozaiklere baktım. Fakat gözlerim boş bakıyordu. Düşüncelerimi yavaş yavaş dün geceki buluşma doldurdu, karşı koyulmaz bir biçimde beni alıp sürükledi... Kiliseden çıktım, kentin sokak ve caddeleğinde yürüdüm, evlere bakındım durdum. Buralar gece yaşayan sokaklardı. Gündüzleri sanki yüzlerine gri, donuk bakan

maskeler geçirmişlerdi. Ne kadar arasam da o meyhaneyi bulamadım. Hayal kırıklığına uğramış, beynim adamın anlattığı çığınca şeylerle ve dün gece meyhanede yaşadıklarıyla dolu, otelime döndüm.

Trenim akşam saat dokuzda kalkacaktı. Bu kenti biraz hüznü terk ediyordum. Kalkış saati yaklaşırken bir otel görevlisi geldi, bavullarımı aldı ve birlikte istasyona doğru yürüdük. Tam bir kavşaga çıkmıştık ki, dün geceki dar sokağı tanıdım. Durdum, bavullarımı taşıyan adama beklemesini söyledim. Önce şaşkınlıkla bana baktı, sonra, bilmem kafasından o anda ne geçirdi, küstahça sırttı. Ben ise hızla yürüdüm, maceralar sokağına son bir kez göz atmak istiyordum.

Karanlıktı, dün geceki gibi göz gözü görmüyordu. Az sonra donuk ay ışığında o meyhanenin kapısını seçtim. Oraya doğru birkaç adım attım. Aynı anda karanlıkta bir şey hareket etti. Tanıdım onu. Kapının eşiğinde oturmuş, yanına gelmem için bana el sallıyordu. Ürperdim, hızla olduğum yerde döndüm ve uzaklaştım. Burada kalıp, bir kavgaya tanıklık etmekten ve yine treni kaçırmaktan korkuyordum.

Fakat köşeyi dönmeden önce dayanamadım, şöyle bir arkama döndüm ve meyhanenin kapısına doğru baktım. Baklarımız bir an için karşılaştı. Aniden oturduğu yerden aya fırladı, kapıyı kırar gibi açtı. Donuk ay ışığında elinde bir şeyin parıldadığını görür gibi oldum. Ne olduğunu seçemedim. Parıldayan paralar mıydı, yoksa bıçak mı?...

Acaba O muydu?

Bana kalırsa katil oydu. Fakat elimde bunu tam olarak kanıtlayacak kesin hiçbir şey yok. "Betsy," diyor kocam bana hep, "sen akıllı bir kadınsın. Her şeyi hemen anlıyorsun ve çabucak fikir yürütüyorsun, fakat bunu yaparken coşkunun da etkisiyle çoğu zaman yanlış karar veriyorsun." Ne de olsa kocam beni otuz iki yıldır tanıyor. Bu nedenle söylediklerinde haklı olabilir. Ben zor da olsa kendimi tutmalı, elimde kesin kanıtlar olmadan başkalarından şüphelenmemeliyim. Fakat onunla ne zaman karşılaşsam beni çok dostane selamlıyor, benim ise korkudan kalbim duracak gibi oluyor.

Bu nedenle bütün olup biteni yeniden iyice düşünüp taşındıktan sonra kendi kendime bir sonuca ulaşmalıyım. Kocam kolonilerde üst düzey bir memur olarak çalıştı. Bu görevi altı yıl önce sona erdi. İngiltere'ye döndükten sonra güzel bir taşra köyünde rahat bir yaşam sürdürmeye karar verdik. Ne de olsa çocuklarımızı çoktan evlendirmiştik. Yerleşeceğimiz yörede bahçede çalışarak ve kitap okuyarak, yaşamımızın bundan sonraki yıllarını sakin geçirmek istiyorduk. Nereye yerleşeceğimiz üzerine bir süre düşündük durduk ve sonunda Bath

yakınlarındaki bir köyde karar kıldık. İnce bir akarsu, birçok köprünün altından geçtikten sonra doğası çok güzel bu köyün içinden ağır ağır akıyor, her daim yeşil Limpley Stoke ovasında Kenneth-Avon kanalına ulaşıyordu. Bu su yolunu, Cardiff'ten Londra'ya kömür sevk etmek için yüz yıl kadar önce açmışlar. Üzerine inşa edilen sayısız tahta savak kapaklarıyla, onları çalıştıran adamların kulübelerine çok masraf edilmiş. İki yanına açılan dar yollarda kocaman atlar, kömür taşıyan büyük kara mavnaları karadan çekiyormuş. İnsanlar için zamanın pek önemli olmadığı o dönemde bu su yolu çok yararlı olmuş. Fakat sonra demiryolu gelmiş ve trenler kara yükü başkente çabucak taşımaya başlamışlar. Kanalda mavnalar çalışmaz olmuş, kapakları açıp kapatan adamlar da işlerini yitirmiş. Suyolunun zamanla tıkanıp bir bataklığı andırması, onu şimdi büyüleyici ve romantik yapıyor. Hiç hareketsiz sular uzun yosunların koyu yeşiliyle bakırtaşı gibi ışıltıyor. Rengârenk gülleri oynaşıyor, durgun sulara vuran tahta köprüler, gök zünün bulutları ve kıyıların çiçek öbekleri mükemmel bir fotoğrafı andırıyor. Orada burada, üzerlerini rengârenk çiçeklerin kaplamış olduğu, o günlerden kalma yarı batık mavnalar görülüyor. Kanal kapaklarının çürümüş, üzerini yosun kaplamış tahtalarını tutan kocaman çiviler çoktan paslanmış. Bu eski su yolu artık kimseyi ilgilendirmiyor. Bath'a tatile gelenler de uğramıyor buraya.

Yaşlanmaya başlamış bizler, su yolunun kenarlarında bir zamanlar mavnaları çeken atların ağır ağır yürüdüğü yolda asırlarca gezinirken, tek bir insana bile rastlamıyorduk. Kimi zaman da sözlü, ya da evli olmayan ve komşuların dedikodusundan çekindikleri için buraya sığınan, birbirlerine aşık genç çiftler karşımıza çıkıyordu. Alçak tepeleri sonsuza uzanan bu doğanın içinden geçen su yolunun huzuru çok hoşumuza gidiyordu.

du. Günün birinde, çayırli, güzel yamaçların Bathampton'dan
suyoluna indiği voredde bir arsa satın aldık. Yamaç üstüne inşa
ettığımız küçük koy evinden aşağılara inen ve suyoluna ulaşan
dar patikanın iki yanı meyve, sebze ve çiçeklerle doluydu. Evin
önündeki küçük balkonda oturduğumuzda çavırların, evin ve
bahçenin sularda ıslıl ıslıl yansıdığını görüyorduk. Burası düşle-
diğimizden de huzur dolu ve rahatı. Ben arada sırada çok ısı-
sız bir yer olduğundan şikâyet ediyordum. Tek komşumuz bile
voktu. Beni teselli etmek isteyen kocam "Günün birinde gele-
cekler," deyip duruyordu. "Bizim burada ne güzel bir yaşamı-
mız olduğunu hele bir görsünler."

154

Gerçekten de günün birinde, şeftali ve erik ağaçlarımız çi-
çeklenmeden, yakınımızda inşaat hazırlıkları yapıldığını fark
ettik. Önce birileri gelip arsayı ölçtü, ardından da duvarcılar-
la marangozlar işe girişti ve kısa sürede kırmızı kiremitli bir
ev az ötemize kondu. İçerden çekiç sesleri kulagımıza geliyor-
du. Aradan birkaç gün geçtikten sonra da bir kamyon eve ya-
naştı, mobilyaları boşalttı. Ancak ev sahiplerini bir süre gör-
medik.

Haftalar sonra, bir sabah kapımız çalındı. Zayıfça, bakışları
cana yakın, yirmi sekiz ya da yirmi dokuz yaşında güzel bir ka-
dın yeni komşumuz olduğunu söyledi ve kocamdan testere ri-
ca etti. Evde çalışan işçiler testere getirmeyi unutmuştu. Sonra
biraz sohbet ettik. Kadın, kocasının Bristol'da bir bankada ça-
lıştığını, çoktandır kent dışında, doğanın ortasında bir evi düş-
lemiş olduklarını anlattı. Günün birinde kanal kıyısında yü-
rüyüş yaparlarken evimizi görmüşler ve hemen buraya yerleş-
meye karar vermişlerdi. Tabii kocası için biraz zahmetliydi, sa-
bah akşam bir saat yollarda olacaktı. Fakat zamanla alışacağını
umuyordu. Ertesi gün biz onu ziyaret ettik. Evde yalnızdı, ko-
casının her şey bittikten sonra geleceğini söyledi. İşler sona er-

meden burada yaşamak onu sadece rahatsız ederdi. Hem pek aceleleri de yoktu. Nedenini bilmiyorum, fakat kocasının bu raya hemen yerleşmemesini pek önemsemeyen genç kadın-
160 söyledikleri hoşuma gitmemiştir. Az sonra eve döndüğümüzde bu düşüncelerimi yemek masasında kocama da anlattım. Fakat o hemen kötü şeyler düşünmemi doğru bulmadı. Ona göre kadın cana yakın ve akıllı biriydi. İyi bir komşuya benziyordu. İnşallah kocası da öyleydi.

Kısa süre sonra onu da tanıdık. Günlerden cumartesiydi. Her gün yaptığımız gibi akşama doğru gezintimize çıktık. Aniden birinin hızlı adımlarla arkamızdan geldiğini duyduk. Dönüp baktığımızda yapılı bir adamın yanımızda durduğunu ve çilli kocaman elini uzattığını gördük. Gömleğinin kollarını sıvamıştı. Komşumuz olduğunu ve karısına iyi davrandığımızı duyduğunu söyledi. Şimdi bu kılıkla yanımıza gelmesinin doğru olmadığını biliyordu; başka bir gün ziyaretimize gelip, bizlerle tanışmak isterdi. Fakat karısı bizleri o kadar övmüştü ki, evden çıktığımızı görünce hemen teşekkür etmek istemiştir. Adının John Charleston Limpley olduğunu söyledi. Sonra şöyle bir gülümsedi. Buraya yerleşmeye karar vermeden önce ovaya Limpley Stoke adının verilmiş olması onu hep onurlandırmıştı. Evet, şimdi de buraya yerleşmişti ve Tanrı sağlık verdiği sürece de burada kalacaktı. Ona göre Limpley Stoke dünyanın en güzel yeriydi. İyi bir komşu olacağına da söz vermişti. O kadar çabuk ve heyecanlı konuşuyordu ki, sözünü kesmek mümkün değildi. Böylece onu izlemeye yeterince zamanım oldu. Bu Limpley çok iri yapılı biriydi. Boyu neredeyse metreye yakındı. Geniş omuzlarıyla bir an için bana baskın malı anımsattı. Fakat birçok iriyarı erkekte olduğu gibi da yumuşak yanları vardı, çocuksu bir iyi niyet de vardı. Konuşurken rengi kızıla kaçan kaşlarıyla hafif bir

gözlerini kırpıstırıyor, karşısındakinde güven uyandırıyordu. Gülümserken de duz ve beviz dişleri görünüyordu. Hep hareket halindeki iri ve ağır ellerini nereye koyacağını bilemiyor da. Mumkun olsa konuşurken sanki karşısındakının omuzuna şöyle bir vuracaktı. İkide bir de parmaklarını cıvıltıyordu. İzin verirse bize gezintimizde eşlik etmek istediğini söylüyor. Komleğinin kollarını sıvamış olduğu tem de özür dilerdi. Memnun olacağımızı söylevince bizimle birlikte yürümeye başladı ve o anda aklına ne gelirse anlatıyordu. Annesinin lakay olduğunu, fakat çocukluğunu Kanada'da geçirdiğini söyledi. Sonra sözünü kesip, yanından geçtiğimiz dalları ağır bir ağacı ve yemyeşil çayırı gösterdi. Buralar inanılmaz güzellikeydi. Sonra anlatmasını sürdürdü, arada bir güldü, ne şesini hiç vitirmedi. Bu irivari insandan karşısındakını istemese de etkileyen bir güc akımı ve mutluluk yayılıyordu. Az sonra birbirimize veda ettiğimizde ona içimiz ısınmıştı. "Ben uzun zamandır boylesine içten ve sıcakkanlı birisiyle karşılaşmamıştım," dedi kocam; başka zaman olsa yeni tanıdığı biri üzerine çok dikkatli fikir vurutürdü.

Fakat bu durum fazla uzun sürmedi ve yeni komşumuz üzerine olumlu düşüncelerimiz değişmeye başladı. İnsan olarak Limpley'in eleştirilecek bir yanı yoktu. İyi niyeti sınır tanı-mıyordu. Biraz saf, biraz iyi yürekliydi. Ancak davranışları, hareketleri, yüksek sesle konuşmaları, hep mutlu oluşu bir yerde rahatsız ediciydi. Onu her şey memnun ediyordu. Bulanık gözlerinden sürekli mutluluk ışıldıyordu. Sahibi olduğu şeyler, yeni gördükleri, karşılaştığı insanlar, hepsi de mükemmeldi, wonderful idi onun gözünde. Eşi, dünyanın en iyi kadınıydı. Bahçesindeki güller en güzel güllerdi, piposunda kullandığı tütün en kaliteli tütündü... Kocamla karşılıklı oturduğunda piposuna tütünü nasıl doldurması gerektiğini onu inandı-

rana kadar tart ediyör. kullandığı tutunun ötekilerden bir pe
 ni daha ucuz olmasına karşın en pahalı markalardan daha ke
 lileli olduğunu söyleyip duruyordu. İçindeki coşku fazlası sı
 rekli hareket halindeydi. Ardi arkası kesilmiyordu. En önem
 siz, en olağan konular üzerine bile fikir veriyordu, heyecanı
 mırırmıyor. konuşup duruyordu. İçindeki motor gürültüyle
 aralıksız çalışıyordu. Limpley bahçede bir şeyler yaparken de
 hiç sustumuyordu. Şarkı söylüyor, birileriyle konuşuyor, elleriyle
 birtakım hareketler yapıyor yüksek sesle gülüyordu. Terasında
 oturup gazete okurken ilgisini çeken bir haber oldu mu hemen
 yerinden fırlıyor doğru bize koşuyordu. Üst illekeleriyle dolu in
 elleri gemi yüreği gibi coşkalıydı. hep hareket ediyör, bir şey
 lere dokunmak istiyordu. Karşısına çıkan her kopeği okşadı
 ğı, her anın sırtına vurduğu gibi, kendinden en az yirmi bes yaş
 büyük kocamla oturmuş sohbet ederken de, Kanadalı rahatlı
 ğı ile ikide bir dizine vuruyor, kocam da buna katlanmak zo
 runda kalıyordu. Duygularla dolu sıcak yüreği sanki hep pat
 lamaya hazırdu. Başkalarından da onun gibi her şeyle ilgilen
 mesini bekliyor ve bunu çok olağan karşılıyordu. Rahatsız et
 meye başlayan ıvı niyetinden kurtulmak için bir sürü bahane
 bulmak gerekiyordu. Karşısındakinin yorulduğunda veya key
 fi olmadığında mola vermek, dinlenmek ya da uzanıp şöyle bir
 kestirmek istemesini hiç kabul etmiyordu. İnsan kimi zaman
 ona sakinleştirici bir iğne yapıp, coşkusu ve canlılığını normal
 duzeve indirmeyi kafasından geçirmiyor değildi. Bazı günler
 dikkatimi çekmişti, Limpley salonumuzda oturup -daha doğ
 rusu ikide bir ayağa kalkıp- aralıksız konuşurken, kocam pen
 cereve gitmiş ve içerisi sanki bu dayanılmaz insanın şerhisiyle
 çok ısınmış gibi camları sonuna kadar açmıştı. Onu dinlerken
 karşınızdaki iyilik dolu gözlerini bakduğunuzda Limpley e bir
 miyordunuz. Fakat o gittikten sonra ne kadar yorulduğunuz

hıncı, "sevtan görsün yüzünü" diyordunuz içinizden. Biz
yeni insanlar Limpley'i tanımadan önce onun gibi iyi niyetli,
açık sözlü, sıcak, duygulu birinin her şeyi abarttı mı karşın
daki çıldırma aşamasına getirebileceğini aklımızdan bile ge-
çirmemiştik.

165

Eşimin, ilk zamanlar Limpley gunlerce eve gelmediğinde ni-
çin hiç rahatsız olmadığını -o günlerde bunu kabul edeme-
mişim- sonraları çok daha iyi anlamaya başladım. Çünkü
onun aşırılığının ilk kurbanı karısıydı. Tabii Limpley onu çok
seviyordu, kendisine ait olan her şey gibi. Karısına davranışla-
rın çok duygulu ve çok cana yakındı. Kadın bir oksurmesin, he-
men mantosunu getiriyor ya da şöminedeki ateşi tazeliyordu.
Kadın kente alışverişe gitmek üzere yola çıkarken, sanki tehli-
keli bir yolculuğa gidiyormuş gibi binlerce öğütte bulunuyor-
du. Aralarında konuşurlarken birbirlerine eleştirel tek kelime
soylediklerine tanık olmadım. Limpley karısından söz ederken
onu oylesine ovuyordu ki, biz dinlerken rahatsız oluyorduk.
Birlikte otururken karısına dokunuyor, saçlarını okşuyor ve
hep iyi yanlarını anlatıp duruyordu. Durup dururken "Sevgili
Ellen'im tırnaklarını ne güzel boyadığını gördünüz mü?" di-
ye sorabiliyordu. Kadıncağzın yüzü utancından kızarmasına
karşın bize ellerini göstermek zorunda kalıyordu. Saçlarını bir
güzel tepesine toplamış olduğu için de onu övebiliyordu. Tabii
yapmış olduğu bütün reçellerin de tadına bakmak zorunday-
dık. Limpley'e göre karısının reçelleri İngiltere'nin en ünlü re-
çellerinden çok daha lezzetli. O böyle konuşurken zavallı ka-
dın utanmış gibi başı önünde sessizce oturuyordu. Anladığımı
kadıyla kocasının çağlayan gibi coşkulu sözlerine karşı çık-
maktan artık vazgeçmişe benziyordu. Adam noktasız virgülsüz
konuşurken, bir şeyler anlatırken ve yüksek sesle gülerken ka-
dın "ah, doğru" veya "evet"ten başka bir şey söylemiyordu. Bir

gün eve dönerken kocam yolda "Kadının işi zor," dedi. "Fakat ona kızmak mümkün değil. Adam iyi yürekli biri, kadın da onunla mutlu gibi."

164

"Boyle mutluluk şeytanın olsun," diye öfkeyle karşı çıktım. "Bence utandırıcı olan, bu aşırı mutluluk gösterileri ve duyguların böylesine pazarlanması. Ben kadının verinde olsam onun bu taşkın davranışları yüzünden çoktan çıldırmıştım. Böylesine bir mutluluk pazarlamasının kadıncagızı nasıl mutsuz ettiğinin farkında değil misin?"

"Her zamanki gibi aşırılığa kaçıyorsun," diye kocam karşı çıktı. Haksız da sayılmazdı. Limpley'in eşi o kadar da mutsuz değilmiş gibiydi. Kadın böylesine bir coşku karşısında duygularını gösteremeyecek kadar yorgundu. Limpley sabahları işe gitmek için evden çıkıp, bahçe kapısından en son "hello"dan sonra karısının hemen içeri girdiğini ve bir yere oturduğunu ya da kanepeye şöyle bir uzandığını görüyordum. Sanki bir süre hiçbir şey yapmadan çevresindeki huzurun zevkine varmak istiyordu. Bütün gün de yorgunmuş gibi çok yavaş hareket ediyordu. Onunla sohbet etmek, uzun bir konuşma yapmak da mümkün değildi. Sekiz yıllık evliliğin sonunda kadın konuşmayı unutmuştu sanki. Günün birinde bana nasıl evlenmiş olduklarını anlattı. Taşrada annesiyle babasının yanında yaşarken bir gün Limpley yaptığı yürüyüşte onlara ugramıştı. Bu bir rastlantıydı. Kısa süre sonra nişanlanmışlar ve aradan çok geçmeden de evlenmişlerdi. Kadının, kocası olacak adamı doğru dürüst tanımaya hiç zamanı olmamıştı. Bu içine huzurlu ve sakin kadın tek kelimeyle bile olsa mutsuz olduğunu söz etmiyordu. Fakat ben yine de konuşma şeklinden ve davranışlarından, evliliklerinde bir eksiklik olduğunu biliyordum. Anlattığına göre evlenmelerinin ardından bir süre çocuk sahibi olacağını sanmıştı. Ancak aradan iki-

gi halde beklenen çocuk doğmamıştı. Ve altı-yedi yıl sonra da
umidini yitirmişti. Şimdi günleri bomboştu, akşamlar ise
kocasının coşkusu ve heyecanıyla gürültü doluydu. Günün bir
inde kendi kendime düşünmüştüm: "En iyisi bir çocuğu ev
lat edilmeleri olacak. Ya da her gün spor yapmaya gitsin, ken-
dine bir iş de arayabilir. Evde öylece tek başına ve hiç kimsey-
le konuşmadan bütün gün oturması, onu sonunda melankolik
biri yapabilir. Bu ruhsal durumu nedeniyle de çok geçmeden,
davranışlarıyla her insanı yoran o adamdan nefret etmeye baş-
lar. Çevresinde mutlaka biri bulunmalı, yoksa dayanılmaz bir
gerilim içine girecek."

Günün birinde Bath'ta yaşayan eski bir arkadaşşıma hafta-
lar önce ziyaretine gideceğime söz vermiş olduğumu anımsa-
dım. Hemen ertesi gün kalkıp gittim. Önce biraz havadan su-
dan konuşup durduk. Sonra bana ilginç bir şey göstereceğini
söyledi. Evden çıkıp avludaki ahıra gittik. Loşlukta otların ara-
larında bir şeylerin hareket ettiğini gördüm. Altı ya da yedi haf-
talık küçük buldog köpekleri birbirleriyle oynuyor, havlar gi-
bi sesler çıkarıyorlardı. Koskocaman annelerinin içinde yattı-
ğı büyük sepetten çıkmaya çalışmaları çok sevimliydi. Eğilip
birini elime aldım. Yumuşak kahverengi tüylerinde küçük be-
yaz lekeler vardı. Kadının söylediğine göre, o küçücük basık
burnuyla çok güzel bir yavru sayılırdı. Dayanamadım, onun-
la biraz oynadım, kızdırır gibi yaptım, elimi yalayıp ısırması-
na izin verdim. Bir ara arkadaşım, istersem onu alabileceğimi
söyledi. İyi bir eve giderlerse köpekleri vermeye hazırды. Ben
biraz kararsızdım, çünkü biliyordum, çok sevdiği av köpeği-
miz öldükten sonra eşim yine bir köpeğe bağlanmak istemi-
yordu. Fakat bu çok cana yakın buldog yavrusu Mrs. Limpley
için iyi bir arkadaş olabilirdi. Arkadaşıma, ertesi gün haber ve-
receğimi söyledim ve eve döndüm. Akşama Limpley ailesine

aklımdan geçeni anlattım. Kadın ağzını açmadı, her zaman ki gibi sustu. Kocası ise hemen heyecanlandı. Evet, evde eksi olan tek şey bir köpekti. Köpeksiz ev, ev sayılmazdı... Coşkun ve heyecanıyla benden hemen kalkıp Bath'a gitmemizi ve akşamın bu geç saatinde arkadaşımın kapısını çalıp, o köpeği almamızı istedi. Ancak ben bunun doğru olmayacağını söyleyince ısrar etmedi. Beklemediği bir yolculuğa çıktığı için aklar gibi sızlayan ürkek küçük buldog, ertesi gün bir sepet içinde eve getirildi.

Bundan sonraki gelişmeler umduğumuzdan çok daha değişik oldu. Köpeği getirmekteki amacım bütün gün tek başına evde oturan ve canı sıkılan kadına yalnızlığını unutturmak. Fakat ne kadar sevecen bir insan olduğunu hep başkalarına kanıtlamak isteyen Limpley köpeğe neredeyse saldırır gibi sahip çıktı. Bu çok şirin küçük hayvana olan hayranlığı sonsuzdu. Her şeyde yaptığı gibi yine aşırılığa kaçıyor, gülünç oluyordu. Tabii Ponto -nedense köpeğe bu adı vermişti- dünyamın en güzel ve en akıllı köpeği idi. Limpley onda her gün yepyeni yetenekler keşfediyordu. Çok geçmeden dört ayaklı yeni dostuna sepet, tasma, yemeği ve suyu için özel kaplar, oyuncaklar, toplar aldı. Limpley gazetelerdeki köpek bakımı ve gıdalarıyla ilgili her türlü yazıyı ve ilanı okuyordu. Ve daha çok bilgi sahibi olmak istediği için kısa süre sonra bir köpek dergisine abone oldu. Bu gibi köpek çılgınlarından geçinen koca endüstri, sürekli satın alan yeni bir müşteri edinmişti. Limpley sık sık veterinerlere de gidiyordu. Onun aşırılıkları üzerine kitaplar yazılabiliirdi.

Bu yeni sevgisi inanılmaz davranışlara da neden oluyordu. Akşamları komşu evden köpek havlamaları duymaya başlamıştık. Fakat sonra anladık ki, havlayan köpek değil, sahibini Limpley yüzükoyun halıya yatıyor ve sevgilisine havlanma der

şı veriyor, onunla diyalog kurmaya çabalıyordu. Şımartmaya başladığı hayvanın gıdasına kendi gıdasından daha çok önem veriyor, köpek uzmanlarının tüm diyet önerilerini yerine getiriyordu. Ponto, Limpley ile eşinden daha iyi besleniyordu. Günün birinde gazetede tifo hastalığı üzerine bir haber çıktığında -bize uzak bir bölgedeydi- hayvana günlerce sadece madensuyu içirdi. Tüyleri arasında asalak bir pire fark ettiğinde, köpeğin kaşınarak ondan kurtulmasına izin vermiyor, acımasız bir pire avcılığına girişiyordu. Gömleğinin kollarını sıyrıp, bir tas dolusu dezenfekte edilmiş suyun başına oturuyor, eline aldığı tarak ve fırça ile tüyler arasındaki en son pire yok olana kadar sabırla uğraşıp duruyordu. Hiçbir çabadan kaçınınmıyordu. Bir kral çocuğuna bile Ponto'dan daha iyi, daha özenli bakılamazdı. Butun bu komikliklerin tabii iyi bir yanı da vardı. Limpley kendini tüm duygularıyla köpeğine verdiği için karısı ve bizler rahatsız edici o coşkularından kurtulmuştuk. Her gün saatlerce Ponto'su ile yürüyüşlere çıkıyor, hayvancamız pek dinlemese bile ona bir şeyler söyleyip duruyordu. Kadın da peşlerinden gulumseyerek, kocasının dört ayaklı tanrısına kul köle olmasını hiç kıskanmadan izliyordu. Karısına olan düşkünlüğünü şimdi köpeği hissediyordu ve kadın bundan çok hoşnut gibiydi. Sanki ailenin bu yeni üyesi evliliğe bambaşka bir mutluluk getirmişti...

Ponto haftadan haftaya gelişip irileşmeye başladı. Kısa tüylerinin altındaki yavruluk kırıksıklıkları zamanla etle doldu, adaleleri gelişti, göğsü ve ağzı irileşti, dişleri keskinleşti, kaba etleri sertleşti. Ponto artık kocaman bir köpekti. İlk zamanlar cana yakın ve uslu bir hayvandı. Fakat kısa sürede evdeki üstünlüğünü fark edince davranışları değişti. Burnu büyüdü, kendi başına buyruk olmaya başladı. Çevresinde neler olup bittiğini dikkatle inceleyen bu akıllı hayvan, bütün şımarıklık-

larını hizmetkârının, daha doğrusu esirinin affettiğini kısa sürede kavramıştı. Önce söz dinlememeye, bir süre sonra da aklına neVERSE onu yapmaya, daha doğrusu onu geri plana atacak her şeyi prensipte reddetmeye başladı. Evde onun kaulımı olmadan bir şey yapılmasına izin vermiyordu. Limpleyler misafirleri ile salonda oturduğunda, içeri girmek için oda kapısına yaslanıp uşağını bekliyordu. Onu fark eden Limpley de hemen yerinden fırlıyor ve kapıyı açıyordu. Ponto salona girer girmez, misafirlerin suratına bile bakmadan, bu evde gerçek efendinin kim olduğunu göstermek ve kendisine saygı duyulmasını istermiş gibi gururla koltuklardan birine kurulu-yordu. Tabii yabancı bir köpeğin bahçeyi çevreleyen çite sokulmaya cesaret edememesi olağandı. İlk günden kin besleyip, yüzlerine homurdandığı bazı insanlar da eve yaklaşı-mı-yordu. Postacı ve sütçü getirdikleri paketlerle şişeleri bahçe kapısına bırakıp, hemen evden uzaklaşıyorlardı. Limpley köpeğine olan çocuksu sevgisini gösterdikçe, küstah hayvan efendisine karşı arsız davranışlarını artırıyordu. Sonunda bir gün geldi ki Ponto, her günkü okşamalar ve sevmelere sabırla bir süre dayandığını, fakat bunu yaptığı için de efendisinin ona teşekkür borçlu olduğunu bilmesi gerektiğini iyice belli etmeye başladı. Çağırdığı zaman onu bir süre beklettikten sonra yanına gidiyordu. Limpley gündüz evde olmadığına hareketli bir köpek gibi sağa sola koşuyor, tavukları kovalıyor, suya atlayıp yüzüyor, önüne çıkan her şeyin tadına bakıyor, kimi zaman da sessizce kanala inip çimenlerde duran çamaşır sepetlerini bir kafa vuruşuyla suya itiyor, ardından da bağırıp çağrışan, sulu-lardan çamaşırları toplayan kadınlarla kızların çevresinde hopla ya zıplaya ve keyifle havlayarak koşup duruyordu. Limpley bürodan dönüş saati yaklaştığında ise bu zeki komedyen davranışlarını değiştirip uslanıyor ve yanına sokunulması

madığını göstermeye başladı. Kişiliği olan, akıllı bir köpek olduğunu hep biliyorduk. Hizmetçimiz olan kızın, bahçemizdeki gıyathaklarına tuvaletini yaptığını fark edip onu kovaladığı günden sonra Ponto, iki arsayı ayıran geniş çitten geçip bahçemize girmediği gibi, Limpley'in tüm yalvarıp yakarmalarına karşın evimizin eşliğinden adımını bile atmamakta inat etti. Onun ziyaretimize gelmemesi umurumuzda değildi. Yolda karşılaştığımızda da Limpley her zamanki gibi bizimle uzun süren bir sohbet başladı mı, Ponto hemen kışkırtıcı davranışlarıyla buna engel oluyordu. Aradan bir-iki dakika geçmeden öfkeyle ulumaya ya da homurdanmaya başlıyor, hemen ardından da "Yeter artık, bunlar gibi iğrenç insanlarla konuşma!" demek istemiş gibi başıyla Limpley'in bacağına itekliyordu. Her defasında da Limpley huzursuzlanıyor ve önce "Tamam, tamam, az sonra yolumuza devam ediyoruz," sözleriyle Ponto'yu sakinleştirmeyi deniyordu. Fakat despot onun bu sözlerine kanmıyor, rahatsız etmesini sürdürüyordu. Sonunda da zavallı Limpley köpeğinin istediğini yerine getiriyor ve utanarak bize veda ediyordu. Ponto da arka kalçalarını gere gere ve sınırsız gücünü bize göstermek istemiş gibi başı dik, gururla önden yürüyüp uzaklaşıyordu. Ben sineği bile öldüremem, fakat böyle anlarda elimde bir kırbaç olsaydı şu şımarık rezilin sırtına indirebilirdim.

Eve geldiğinde hiçbir özeliği olmayan Ponto zamanla iki aile arasındaki dostça ilişkinin soğumasını becermişti. Limpley'in artık her aklına estiğinde bize gelemediği için ıstırap çektiğinin farkındaydık. Kocasının köpek nedeniyle herkesin önünde gülünç durumlara düştüğü için kadının da çok utandığı belliydi. Bu gibi önemsiz olaylarla bir yıl geçti. Hayvan gittikçe arsızlaştı, daha çok başına buyruk oldu. Her şeyden önemlisi Limpley'e davranışlarında iyice pişkinleşti. Sonra günün birinde hepimiz beklenmeyen ve özellikle *kahramanını çok*

kona çeviren bir gelişmeyle karşılaştık. Bayan Limpley'in son iki-üç haftadır tuhaf bir şekilde içine kapandığını, ayakta sohbetlerden kaçınmaya başladığını fark etmiştim. İki iyi komşu olarak arada sırada birbirimizden odunc bir şey istiyor, sonra kapıda uzun uzun çene çalıyorduk. Bu kendi halinde ve tok gözlü kadına gerçekten içim ısınmıştı. Ancak son zamanlarda biraz çekingen olduğunu fark etmiştim. Yanıma pek sokulmak istemiyormuş gibiydi. Bir şey istediği zaman hizmetçi kızı yolluyordu. Karşılaştığımızda da çok konuşmuyor, bakışlarını benden kaçırıyordu. Ondan çok hoşlanan kocam günün birinde kapısını çalmam gerektiğine beni inandırdı. Acaba yanlış bir şey yapmış da, onu kırmış mıydık? Kocam, "Komşular arasında böyle küçük kırgınlıklara yer yok. Belki de düşündüğümüzden bambaşka bir şey oldu...? Belki senden bir şey rica etmek istiyor, ancak buna cesareti yok..." demişti. Kocamın söylediklerini yerine getirmek için karşıya geçtim ve Bayan Limpley'i bahçe koltuğunda hayallere dalmış öylece oturur buldum. Geldiğimi fark etmemişti. Omuzuna dokundum ve usulca konuştum: "Bayan Limpley, ben yaşlı kadının biriyim, sizinle çekinmeden konuşabilirim. İzin verin bir şey söyleyeyim size. Aramızda olan bir şey nedeniyle darıldığınız, hiç çekinmeden söyleyin, ne oldu?" Ufak tefek kadıncağz ırkılmış gibi oturduğu yerden doğruldu. Nasıl böyle bir şey düşünebiliyordum! Bize seyrek uğramasının nedeni... Birden yüzü kızardı ve konuşmaya devam edeceğine hiçkılmaya başladı. Fakat bu bana hüznü değil, mutlu bir hiçkırma gibi geldi. Sonunda her şeyi itiraf etti. Evliliklerinin dokuzuncu yılında anne olma ümidini yitirmişti. Ancak birkaç haftadır kafasında soru işaretleri oluşmuş, ama beklenmeyen şeyin gerçekleşebileceğine inanma cesaretini yine de kendinde bulamamıştı. Sonunda iki gün önce kalkıp, kocasından gizlice doktora

gıtmıştı. Şimdi her şey kesindi. Fakat yine de bu güzel haberi kocasına söyleyememişti. Biz onu iyi tanıyorduk, duvar duymaz sevincinden çılgına döneceğinden korkuyordu. Kocasını bu yeni duruma hazırlamamızı acaba bizden rica edebilir miydi? Ben bunu hemen kabullendim. Eşim de hoşuna gideceğini söyledi ve hizmetçi kızla Limpley'e bir not vollaııp, ısten donduktan sonra bize bir uğramasını rica etti.

Katısından hiçbir zaman kötuluk geçmeyen iyi niyetli adamcağız, üzerindeki paltosunu bile çıkarmadan doğru bize geldi. Önce merakla sordu, evimizde bir şey mi olmuştu? Sanki komşu dostluğunu kanıtlayıp, bize yardım edebileceği için sevinmiyordu. Neles nelese karşımızda duruyordu. Kocam masaya oturmasını rica etti. Bu ona resmi bir davet gibi gelmiş olacak, huzursuzlaştığını fark ettik. Oturunca kocaman, ağır, çilli ellerini nereye koyacağını bilemedi.

"Limpley," diyerek kocam soze başladı, "dün akşam, yıllar önce yazılmış bir kitapta, insanın yaşamında hep yeni şeyler değil de, sadece çok değerli bir şey arzulanmasının doğru olduğunu okuyunca hemen siz aklıma geldiniz. Düşündüm de, günün birinde bir melek, cana yakın komşumuza, Limpley, benden tek bir şey isteyebilirsin, neyin yok söyle bana, diye sorarsa acaba yanıtı ne olurdu?"

Limpley şaşkın şaşkın kocama baktı. Sorduğu şey hoşuna gitmiş gibiıdi, fakat ne yanıt vereceğini bilemiyordu. Onu davet etmemizin arkasında önemli bir neden olduğuna inanıyordu ve bundan da rahatsızlık duyuyor gibiydi.

"Şimdi Limpley, karşınızda oturan beni o melek olarak bul edin," diyen kocam, Limpley'in huzurunu kaçırmıyormuş gibi sakince devam etti. "Hiçbir arzunuz yok mu?"

Bunun üzerine Limpley biraz ciddi, biraz neşeli bir şekilde elini kızıla kaçan kısa saçlarında gezdirdi.

"Gerçeği söylemek gerekirse, hiçbir arzum yok," diye konuştu sonunda. "İstediğim her şeye sahibim... Bir evim var, arım var... iyi bir işim de..." O anda, köpeğim de, demek istediğini fark ettim. Fakat birden bunun doğru olmayacağını düşünmüş gibi sustu. "Evet, istediğim her şeye sahibim."

"Meleklerden isteyeceğiniz bir şey olmazdı, öyle mi?"

Limpley keyiflenmiş gibiydi. Ne kadar mutlu bir yaşam sürdürdüğünü söyleyebildiği için sanki çok mutlu olmuştu. "Evet, hiçbir şey istemezdim..."

"Yazık, çok yazık, hiçbir şey arzu edememeniz," dedi kocam ve sustu.

"Belki biraz daha fazla gelirimiz olsaydı... Mesleğimde biraz daha ilerlemek... Fakat yine de durumumdan memnun sayılırım... Melekten ne isteyeceğimi bilemiyorum."

"Zavallı melek," diye konuştu kocam gülümseyerek. "Mr. Limpley ne isteyeceğini bilmediği için eli boş dönecek. Fakat hareket versin iyi yürekli melek hemen dönmemiş ve Mrs. Limpley'e sormuş. Duyduğuma göre de eşiniz melekten bir şey istemiş..."

Limpley dikkat kesildi. Temiz yürekli adam bulanık bakışları ve yarı açık ağzıyla ne söyleyeceğini bilmiyormuş gibi kocama öylece bakıyordu. Fakat sonra kendini çabucak toparladı ve ona ait birinin yaşamından memnun olamayacağını kabul edemiyormuş gibi öskeyle sordu: "Karımı mı? Daha ne istekleri varmış ki?..."

"Kim bilir... Belki köpekten başka bir şey..."

Limpley şimdi kavramıştı. Sanki yıldırım çarpmış gibi oldu. Şaşkınlıkla gözlerini kocaman kocaman açtı. Bir an için gözbeheği değil, gözünün akı göründü. Aynı anda ayağa fırladı, bir kenarda duran paltosunu almadan, bize veda bile etmeden çılgın gibi karşıya, eve koştu, karısının odasına daldı.

Kocamla kahkahayla güldük. Şaşırmadık, onu iyi tanıdığımız için o andaki tepkisini olağan bulduk.

Fakat bir başkası şaşırdı. Tembel tembel kanepeye uzanmış, gözleri yarı açık olup biteni izleyen ve efendisinin her akşamki gibi onu selamlamasını bekleyen bir başkası... Kendini beğenmiş Ponto. Fakat ne oluyordu? Adam hızla içeri girmiş, onu selamlamadan, hoşuna giden sözler söylemeden doğru yatak odasına koşmuştu. İçerden gülüşmeler, hıçkırıklar, konuşmalar, iç çekmeler duyuluyordu. Uzun süre köpeğin yanına gelen olmadı. Geleneğe göre bu evde ilk selam verilmesi gereken oydu. Aradan bir saat geçti, gelen giden olmadı. Sonra hizmetçi kız yiyecek kabını getirip, önüne bıraktı. Ponto kapta-kilere bakmadı bile. Yemesi için ricalara, yalvarmalara, ağzına uzatılmasına alışık. Önünde bekleyen kızın suratına homurdandı. Evdeki heyecandan o akşam yemegine dokunmadığı hiç kimsenin dikkatini çekmedi. O unutulmuştu. Limpley karısıyla sürekli konuşuyor, ne yapıp ne yapmaması gerektiği üzerine fikir yürütüyor, hoşuna gidecek şeyler söylüyordu. Bütün bu heyecanı arasında Ponto'nun yanına gelecek zaman bulamamıştı. Gururlu hayvan da ona sokularak dikkatini çekmeyi aklından bile geçirmiyordu. Kıvrılıp yattığı köşede beklemeye devam etti. Bir defalık da olsa, affedilmesi çok zor bir unutmaydı adamın bu davranışı. Ponto o akşam boş yere bekledi durdu. Ertesi sabah da Limpley, karısına bir sürü öğüt de bulunup, otobüse koşarken yanından geçtiği köpeğini selamlamayı yine unuttu.

Hiç şüphe yok, Ponto zeki bir hayvandı. Fakat evi ani değişikliği akli pek almıyordu. O sabah Limpley binerken, ben pencerede durmuş dışarı bakıyordum. Ponto dışarı çıktı ve uzaklaşan otobüsün arkasından celi düşünceli baktı. Yarım saat kadar bahçe k

175
evde oturdu ve efendisinin dönüp, unutmuş olduğu vedalaş-
mayı gidereceğini sanarak öylece bekledi. Kimse gelmeyince
oturduğu yerden kalktı ve ağır ağır terasa gitti. Butun gün ne
kafasıydı, ne de oynadı. Sadece arada sırada yattığı yerden
döğrıldı, evin çevresinde yine düşünceli düşünceli donandı
durdu. Belki de kafasında tek bir düşünce vardı: Yanlış bir şey
mi yapmıştı da efendisinin her zamanki düşkünlük gösterile-
ri son bulmuştu? O gün akşama doğru, Limpley'in otobusu-
nün gelmesine yarım saat kala heyecanlandı. Kulaklarını ki-
sıp, bahçeyi çevreleyen çite birkaç defa gidip geldi. Otobüsün
gelişini kaçırmak istemiyormuş gibiydi. Fakat bu sabırsızlığını
da kimseye belli etmek istemiyordu. Otobüs tam saatinde du-
rakta durduğunda Ponto çabucak salona döndü ve her zaman
yaptığı gibi kanepeye uzanıp bekledi.

Fakat sabah olduğu gibi akşama da boşuna bekledi efen-
disinin yanına gelmesini. Limpley içeri girer girmez ona bak-
madan karısının odasına yürüdü. Ve bu günbegün tekrarlandı
durdu. Belki bir veya iki kez Limpley köpeği fark etti ve yanın-
dan geçerken, "Ah, sen de mi buradasın Ponto!" diye seslenip,
şöyle bir sırtını okşadı. Üstünkörü bir ilgiydi bu. Artık eski-
si gibi okşamalar, konuşmalar, uşaklık yapmalar yoktu. Güzel
sözler, oynamalar, gezmeler de unutulmuş gibiydi. Limpley'in
davranışlarına umursamazlık demek doğru olmazdı. İyi niyet-
li ~~ad~~ damcağının kafasında o sıralar karısından başka bir şey yok-
tu. Her akşam eve gelir gelmez koluna girip, evin içinde sağa
sola gidiyorlar, kanala uzanan çayırılarda hep aynı yolda yürü-
yorlardı. Karısının gereksiz ve dikkatsizce adım atmasına izin
vermiyordu. Yiyip içtiklerine de çok dikkat ediyor, hizmetçi
kızdan o gün ne yapmış olduklarını saati saatine anlatması-
nı istiyordu. Akşam geç saatte karısı uykuya daldıktan sonra
sık sık bize geliyor ve deneyimli bir kadın kabul ettiği bana ki-

mi şeyler soruyor, verdiğim öğütleri dinliyordu. Yakında doğması beklenen çocuk için ne gerekiyorsa bu arada satın almıştı. Özel yaşamı neredeyse yok gibiydi. Sürekli heyecan içinde olduğundan kimi zaman ardı ardına iki gün tıraş olmayı bile unutuyordu. Bazı sabahlar da karısına en son talimatları verirken otobüsü kaçırıyor, işine geç gidiyordu. Ponto'yla ilgilenmeyi, onunla akşam gezintisine çıkmayı unutmaması kötü niyetli olduğundan veya ona olan bağlılığını yitirdiğinden değildi. Limpley, hoşuna giden bir şey oldu mu gözü ondan başkasını görmüyor, düşkünlüğü sınır tanımıyordu. O anında yepyeni duygular ve düşüncelerle çevresindeki her şeyi unutabiliyordu. İnsan bile bir başkasının onu unutmasını, ona artık değer vermemesini kabullenip, affetmezken bir hayvan böyle bir durumu nasıl kavrasındı. Ponto her geçen hafta daha çok sinirli olmaya başladı. Evdekilerin onu bir kenarda bırakıp, sanki o yokmuş gibi yaşamalarını gururuna yedirmiyordu. Eğer aklını kullansaydı, Limpley'e rica ederek ve yüzüne gülerек o eski koruyucusuna unutkanlığını mutlaka anımsatabilirdi. Fakat Ponto hâlâ çok gururluydu, yerde kıvranıp yalvaramazdı. Aralarının düzelmesi için ilk adımı o değil, efendisi atmalıydı. Davranışlarında kimi değişiklikler yaparak dikkatini tekrar üzerine çekmeye karar verdi. Günün birinde topallamaya ve yürürken sol arka bacağına sürüklemeye başladı. Başka zaman olsa Limpley hemen kopeğini okşar, bacağına iyice gözden geçirir, acaba diken mi batmış diye ayağına bakardı. Veterinere de telefon edip, ne yapacağını sorardı. Yine de içi rahat olmayacağı için her gece üç-dört kez kalkar, Ponto'nun durumuna bakardı. Ama bu kez ise hiç kimse oynadığı rolü önemsemedi. O da bunun üzerine açlık grevine başladı. İki gün boyunca önüne konan yemeğe dokunmadı. Evdekiler de kopeği iştahsız sanıp, üzerinde durmadılar. Eskiden olsa yemeğini sonu-

ne kadar yemediği günlerde, Limpley hemen koşar dolaptan
 bir tuz biskuviler ve dilim dilim salamlar getirirdi. Fakat Ponto
 hiçbir iki günden fazla dayanamadı, yemeğini evdekilere gös-
 tirmeden, iştahı pek olmasa da gizli bir köşede yemeğe başla-
 4. Evin yakınlarındaki boş ve kullanılmayan eski bir tahta ku-
 beye girdi. Orada hem yemeğini yedi, hem de evde olup bi-
 renleri gözledi. "Ponto! Ponto!" diye çağırırlarsa keyiflenecek,
 tepki göstermeyecekti. Fakat onu arayan, ona seslenen olma-
 5. Evde olmadığı kimsenin dikkatini çekmemiş gibiydi. () terk
 edilmiş, unutulmuş gibiydi. Fakat niçin? Bunu bir türlü anla-
 6. mıyordu.

Aradan geçen haftalarda köpektaki değişiklikleri ilk fark
 eden sanırım ben oldum. Zayıflamaya başlamış, yürüyüşü de
 değişmişti. Artık eskisi gibi kalçaları kalkık, öyle gururlu ve ar-
 7. zaca yurumüyordu. Sanki dayak yemiş, sinmiş bir köpek gi-
 biydi davranışları. Bakımsız tüyleri de artık parıldamıyordu.
 8. Anımdan hızlı hızlı geçerken başını önüne eğiyor, gözlerini
 sanki benden kaçırıyordu. Çok horlanmış olduğu için bizden
 utanıyor gibiydi. Ancak bu arada inatçılığı da artmıştı. Öfkesini
 9. indirmek ister gibi kanal kıyısındaki çamaşırlara saldırılarını
 çoğaltmış, gücünü ve yaşadığını herkese göstermek istermiş gi-
 bi üç sepeti birden nehre yuvarlamıştı. Fakat bu davranışı da,
 10. hizmetçi kızların onu dövmek için peşlerinden koşmalarından
 başka bir sonuç getirmemişti. Yaptığı bütün roller, topallama-
 lar, açlık grevleri, eve az uğramalar, kulübeye sığınmalar hiçbir
 11. işe yaramamıştı. Günün birinde evde bir şey olmuştu ve ne ol-
 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

du, ona dokunulmuyordu da. Onu yakalayamıyor, ona dişlerini geçirip kemiklerini kıramıyor, onu parçalayamıyordu. Bu hergele, alçak, lanet olası ve sinsi şey evdeki tüm gücünü elinden almıştı. Oda kapılarını koklamak, olup biteni gözetlemek, kulak kabartıp dinlemek, uzun uzun kafa yormak hiçbir işe yaramadı. O duşman, o şeytan, o hırsız görünmez olmaya devam etti. Ponto kafası karışık evin çevresinde dolandı, çitin her köşesini kokladı, görünmeyen düşmanın, şeytan şeyin izini bulamadı. Fakat duyguları ona, evde ne olduğunu anlayamadığı bazı hazırlıkların yapıldığını söylüyordu ve bu hazırlıklar amansız düşmanıyla ilgiliydi. Beklenmedik bir anda yaşlıca bir kadın daha yerleşmişti eve. Bayan Limpley'in annesi geceleri yemek odasındaki kanepede uyuyordu. Oraya, yumuşak yastıklı büyük sepeti hoşuna gitmediği zamanlar Ponto uzanırdı. Sonra eve, paketlerle içinde ne olduğunu bilmediği yeni yeni bazı şeyler getirildi. Gelip gidenler artmıştı, kapılar gurultuyla açılıp kapanıyordu. Koyu giyimli, gözlüklü, üstü başı bir tuhaf kokan adamın biri de son günlerde gelip gitmeye başlamıştı. Kadının yattığı odanın kapısı hiç kapanmıyordu, girip çıkan çoktu. Odanın birine oturmuş kadınlar dikiş dikiyor, aralarında fısır fısır konuşuyorlardı. Bütün bunlar ne demekti, o niçin dışlanmış ve hakları elinden alınmıştı? Kafasını sürekli bu gibi şeylere yoran Ponto'nun bakışları da değişmiş, donuklaşmıştı. Hayvanı insandan ayırt eden özelliklerden biri, onun sadece geçmiş ve içinde yaşadığı anı düşünmesidir. Geleceği hayal edemez, ileride neler olabileceğini kafasından geçiremez. Bu kaygılı hayvan çevresinde, engelleyemediği ve ona karşı bir şeylerin oluşup geliştiğini fark ediyordu.

Bir zamanların gururlu, kafasına eseni yapan, şımarık Ponto'sunun gereksiz yere sürdürdüğü savaştan yorulup, gururunu yitirmesi tam altı ay sürdü. İlginçtir, silahlarını bırakıp

Ben olduğu ilk insan ben oldum. Bir yaz akşamıydı, eşim salon-
da oturmuş iskambil talına bakarken, ben dışarı çıkmış, bahçede
oturuyordum. Birden ılık bir şeyin dizlerime yumuşakça surun-
duğunu fark ettim. Gururuna yediremediği için aylardır bah-
çenize hiç adımını atmamış olan Ponto'ydu bu. Yılginlığı onu
şimdi benim vanıma sığındırılmış olacaktı. Başkalarının yüzüne
bakmadığı son haftalarda ben arada sırada ona seslenmiş, ya
da vanından geçerken şöyle bir okşamıştım. Şimdi son umitsiz-
liği içinde beni anımsamış olacaktı. Karşımdaki kopeğin valva-
ran o ısrarlı bakışlarını hiç unutmayacağım. O gözleriyle konu-
şuyordu. Biz insanlar duygularımızı başkalarına konuşarak ileti-
r. Aracılık yapan konuşma yeteneğine sahip olmayan hayvan-
lar ise kafalarından geçen her şeyi, tüm duygularını bakışlarına
verir. Ponto'nun gözlerindeki umutsuzluk, çaresizlik yürek yakı-
cıydı. Bir vandan tarif edilemez o duygulu bakışlarını yüzüme
dikmiş, bir vandan da valvarır gibi ön pençesiyle eteğimi tırmalı-
yordu. Ne demek istediğini gözlerinden okudum, ürperdim.

"Söyle lütfen etendim, evdekiler niçin bana karşı? O evde
bana ne yapmak istiyorlar? Yardımcı ol bana, söyle, ne yap-
abilirim?" İçler acısı bu ricanın ardından ne yapmam gereki-
yordu, gerçekten bilemedim. Sırtını okşadım ve mırıldanır gi-
bi konuştum: "Benim zavallı Ponto'm, senin devrin artık geç-
ti. Biz insanlar nasıl birçok yeniliğe ve kötü kaderimize alış-
mak zorundaysak, sen de kendini alıştırmalısın bazı değişik-
liklere." Ponto ben konuşurken söylediklerimi anlamaya çalı-
şır gibi kulaklarını dikti, alnını kırıştırdı. Sonra yine pençesi-
yle eteğimi tırmaladı. Gözlerinde yine sabırsızlık okunuyordu.
"Anlamıyorum seni. Açıkla bana! Yardım et lütfen!"

Fakat ben ona yardım edemeyeceğimi biliyordum. Uzun
zaman sırtını okşadım, onu sakinleştirmek istedim. Ponto be-
nim kendisini teselli edecek bir şey yapamayacağımı anlamış

gibiymiş oturduğu yerden doğruldu ve arkasına bakmadan, az önce geldiği gibi sessizce yürüdü gitti.

Bütün gün ve gece Ponto ortada görünmedi. Bir insan ol-

180 saydı korkuyla mutlaka intihar etti, diye düşündürdüm. İkinci günün akşamına doğru ortaya çıktı. Kir pas içindeydi, tuyları karmakarışık, kimi yerlerinde diş izleri vardı. Öfkesinden kak kopekleriyle kavga etmiş olacaktı. Fakat eve döndüğünde yeni bir horlanma onu bekliyordu. Hizmetçi kız içeri girme- sine izin vermedi. Suratına bile bakmadan yemek kabını ka- pının önüne bıraktı. Bu davranışın nedeni anlaşılırdı. Çünkü evdeki kadın çok zor saatler yaşıyordu, içerisi heyecanlı in- sanlarla doluydu. Limpley ne yapacağını bilmeden yuzu kıp- kırmızı yemek odasında öylece duruyordu. Yatağın kenarın- da oturan müstakbel anneanne yatıştırıcı bir şeyler mırıldanı- yor, doktorla ebe saga sola koşuşturuyordu. Hizmetçi kızın da yapacak bir sürü işi vardı. Bu arada ben de belki bir yardımım olabilir diye gelmiş, yemek odasında oturuyordum. Böyle bir anda Ponto'nun evin içinde bulunması sadece rahatsız edici olurdu. Fakat hayvan aklı bütün bu olup biteni nasıl anlasındı? Heyecanlanmış hayvanın anladığı tek şey, ilk kez evden atılmış olmasıydı. Kapalı kapılar arkasında olup biten tuhaf, gizli, çok önemli bir şeyden onu bir yabancı, bir dilenci, rahatsız edici bir yaratık gibi haince uzak tutuyorlardı. Öfkesi o kadar son- suzdu ki, önüne atılmış kemikleri iri dişleriyle sanki görünme- yen bir düşmanın ensesi gibi kemirip ufaladı. Sonra evin çev- resinde dolanıp, sağı solu kokladı. Hassas duyguları ona tanı- madığı bazı insanların evden —onun evinden— içeri girmiş ol- duğunu söylüyordu. Eşikte nefret ettiği gözlüklü, siyah giysili adamın ona yabancı olmayan kokusunu da aldı. Ne yapıyordu içeride bütün bu insanlar? Heyecanlı hayvan kulaklarını dik- ti ve evin duvarına iyice yaslandı. Karmakarışık sesler duydu.

alçak ve yüksek, sonra inlemeler, bağırımlar, su sesleri, aceleye yürüyen insanların adımları geldi kulağına. İçerde bir türle anlayamadığı bir şeyler oluyordu. Fakat içgüdüğü ona karşıdan gerçekleştiğini söylüyordu. Onu alçaltmış, tüm haklarını elinden almış, görünmeyen, alçak, korkak ve hergele o düşman şimdi ortaya çıkıyordu. Ponto'ya görünecekti. Artık onu yakalayıp, hak ettiği gibi boynunu kırabilirdi. Kocaman hayvan, kapı açılır açılmaz yıldırım gibi içeri girebilmek için heyecandan titreyen adaleleriyle eşige oturdu ve bekledi. Bu evdeki haklarını ve ona tanınmış öncelikleri çalmış, tüm özgürlüklerini katletmiş bu sinsi düşman artık elinden kurtulamayacaktı.

Biz evin içindekiler çok heyecanlıydık, yapacak çok iş vardı. Ben, doktorla ebenin doğum odasına girmesini yasaklamış olduğu Limpley'i sakinleştirmek ve teselli etmekle uğraşıyordum. Ve bu pek kolay bir şey değildi. Sanırım bu duyarlılığı sonsuz adam, dışarıda beklemek zorunda kaldığı iki saat boyunca doğum yapmakta olan kadından çok daha fazla acı çekiyordu. Ve sonunda iyi haber geldi ve sevinçle korku arasında ne yapacağını bilemeyen Limpley, yeni doğan çocuğunu – az önce ebe bir kızı olduğu haberini getirmişti – ve karısını görsün diye dikkatle odaya alındı. İçerde uzun süre kaldı. Bu arada anneanne ile ben salonda oturduk, dostça bir sohbeta daldık ve bu gibi şeylerde deneyimli olduğumuz için birbirimize bazı anılarımızdan söz ettik. Sonunda odanın kapısı açıldı ve peşinde doktorla Limpley göründü. Örtülere sarınmış bebeği, okunmuş kutsal ekmek kabı taşıyan bir rahip gibi elleri arasında gururla tutuyordu. Geniş, hafif kırışık ve safça yüzü mutluluktan ıslı ıslıldı. Gözlerinden sürekli akan yaşları silemiyordu. Çünkü ellerinde kırılmasından korktuğu çok değerli bir eşya gibi çocuğunu taşıyordu. Bu arada doktor palto-

sunu giydi ve gulumseyerek "Benim işim bitti," deyip kapıya doğru vurdu.

182 Ve doktor kapıyı açtığı anda hacaklarına çarpan bir şeyin yıldırım hızıyla içeri girdiğini fark etti. Bütün vücudu gerili, eşikte beklemiş olan Ponto şimdi odanın ortasında durmuş, çok yüksek sesle havlıyordu, daha doğrusu uluyordu. O anda Limpley'in elleri arasında o yeni şeyi sevgiyle taşıdığını fark etti. Kuçucuk, pembe, canlı şey bir kedi gibi vızıldıyordu ve insan gibi kokuyordu. Evet, uzun zamandır aradığı, ondan saklanan düşman, bu evdeki gücünü elinden alan haydut, huzurunu yok eden katil şimdi karşısındaydı! Parçalamalıydı onu, etlerini koparmalıydı! Elleri arasındaki çocuğu kapmak için keskin dişlerini göstererek Limpley'in üzerine saldırdı. Aynı anda odadaki herkes korkuyla bağırdı. İri hayvanın saldırısıyla uzun boylu, geniş omuzlu adam olduğu yerde şöyle bir sendeledi ve arkasındaki duvara çarptı. Örtülere sarılı bebeğe bir şey olmasın diye kollarını havaya kaldırdı. Oturduğu yerden fırlayıp yanına koştum ve bebeği ellerinin arasından aldım. Limpley yere yuvarlandı. Köpek bu kez bütün hırsıyla benim üzerime atıldı. Bereket versin çılgınlığımızla irkildiği için geri donmuş olan doktor yanındaki koltuğu kapığı gibi gözleri kanlı ve ağzı sonuna kadar açık köpeğin üzerine fırlattı. Ponto acıyla inledi ve bir an için üzerime saldırmaktan vazgeçti. Fakat hemen kendine geldi. Bu arada Limpley düştüğü yerden doğruldu ve köpeğin öfkesini andıran bir öfkeyle onun üzerine atıldı. Dehşetli bir mücadele başladı. Limpley bütün gücüyle ve ağır vücuduyla Ponto'nun üzerine saldırmış, kocaman elleriyle boğazına yapışmıştı. İki güreşçi gibi yerde yuvarlandılar. Ponto nefes almaya çalıştı, Limpley dizini hayvanın göğsüne dayayıp, boğazını sıkmaya uğraştı. Fakat köpek elinden kurtuldu. Bebeği korumak isteyen biz yaşlı kadınlar yan odaya

laştık. Bu arada doktorla hizmetçi kız da çıldırmış gibi kaldı. Ponto'nun üzerine atılmıştı. Ellerine ne geçerse ona vuruyorlardı. Uçu birden yerdeki köpeği yumrukluyor, ona tekme atıyordu. Ponto'nun havlayıp uluması hırıltıya dönüştü, nefes alış yavaşladı ve sonunda gücünü yitirmiş gibi yerde kaldı. Bu arada gürültüyü duyan kocam da koşarak gelmişti. Hep birlikte Ponto'yu tasmaıyla ayaklarından bağladılar. Hareket edecek hali kalmayan yarı baygın hayvanı bir çuval gibi götürüp, kapının önüne bıraktılar.

Limpley sarhoş gibi sallana sallana sığındığımız odaya geldi ve çocuğuna baktı. Ona bir şey olmamıştı, minnacık uykulu gözlerini kırptıra kırptıra babasına bakıyordu. Bitkinlikten derin bir uykuya dalmış olan karısı da gürültüyle uyanmıştı. Başını çevirdi, ellerini okşayan kocasına zorla gülümseye çalıştı. Limpley'in görünümünü hiç de iyi değildi. Bakışları bir tuhaftı, gömleğinin yakası yırtılmış, üstü başı buruşmuştu. Sağ kolundan kanlar damlıyordu. Boğazını sıktığı köpek kurtulmak için can havliyle kolunu iki yerinden ısırılmıştı. Derisinde derin diş izleri vardı. Hemen üzerindeki gömleğini çıkardılar. Doktor koşup çantasını aldı ve kanayan yerleri temizledi, sarğı beziyle iyice sardı. Hizmetçi kız getirdiği kanyığı Limpley'e uzattı. İriyarı adam heyecandan ve kan kaybından bayılacak gibiydi. Kanepeye uzanmasına yardımcı olduk. Son iki gecede pek uyumamış olan Limpley az sonra derin bir uykuya daldı.

Bu arada biz Ponto'yu ne yapacağımızı düşünmeye başladık. Kocam hemen "Vuralım!" diye bağırdı ve eve koşup tüfeğini almaya kalktı. Fakat doktor, köpeği en yakın kliniğe götürüp muayene ettirmek zorunda olduğunu söyledi. Limpley'i ısırması için kuduz olup olmadığı hemen tespit edilmeliydi. Üstelik evde yeni doğmuş bir bebek de vardı, önlemler alın-

184 ması gerektilirdi. Ponto'nun hemen otomobile taşınması gerektiğini söyledi. Doktoru yardım etmek için hepimiz dışarı çıktık. Her yanımdan bağlanıyordum. Kapının önünde yerde yatan hayvanı o görünümünü hiç unutmadım. Kendini bittiren bir hayvan değildi. Yuvalarından fırlayarak mıy gibi babamın kollarına bizi çevirdi. Dışarıya girdi, yitkinde. Ayrılan sığınan kolları tuttum. İsterim gibi zorlandım. Bayılmışımda gerindi. Her yanımda. İyiye bağlanıyordum. Babam o anda bizi bittirdi. Ponto ya yaklaşıp, cesaret edemedim. Önümde kolları bizi bittirdi. Otko ve neler dolu. Babam bizi yaratık görünümünü. Onu yitirmeyi otmu olan çim. Acaba babam mıydı. diye. Bu an düşünmedim ve uyardım. Fakat doktor hemen kliniğe götürüldü. O günden sonra. Her tarafa bağlı hayvan düşünmüştüm. Bazen otomobile taşındı.

Bu pek hoş olmayan vedayla Ponto uzun bir süre için çevremizden uzaklaştı. Camın önünde. Locam, kliniğe yapılan kapsamlı muayeneler ve testlere bizi kopeğin kuduz olduğunun kanıtlanmadığını söyledi. Ancak geldiği eve geri yollanması mümkün olmadığı için de. Bath ta, evim koruyacak güçlü kuyvetli ve yitici bir kopek arayan bir kasaba hediye edildi. Biz uzun süre onu düşünmedik, o günden sonra kısa süre kolu sarımsı gezmiş olan Limpley de Ponto'yu unutmuştu. Onun bütün merakı ve kaygısı logusa yatağındaki karısının sağlığı ile küçük kızıydı. Tabii duyguları ve davranışlarının Ponto'ya olandan daha da ayrı ve çılgınca olduğunu söylemeye gerek yok sanırım. İriyari bu adam, eski ustaların tablolarında canlandırdıkları, uç bulge kralın İsa'nın doğduğu yerde diz çökmeleri gibi çocuk arabasının yanına diz çöküyordu. Evde olduğu günlerin her saatinde, her dakikasında penhe küçük yaratığın yepyeni yanlarını keşfediyordu. Yatagında yatan ve pek konuşmayan kadın da babanın çocuğa taparcan-

na davranmasını seyrediyor, mutlu mutlu gultümsüyordu. Ne de olsa Limpley'in bu davranışları bir zamanlar dört ayaklı o yaratığı tanılaştırmış olan budalaca davranışlardan çok daha bekleydi. Komşudaki bu sonsuz, tertemiz mutluluk kısa süre sonra bizim eve de sıçradı.

185

Aradan geçen haftalar ve aylarda hepimiz Ponto'yu unutmuştuk. Fakat günün birinde ilginç bir olay bana yine onu anımsattı. Kocamla Bruno Walter'in Londra'da verdiği bir konserden çok geç dönmüştük. O hemen yatağa girmiş ve uykuya dalmıştı. Benim ise, nedenini bilmiyorum, gözüme uyku girmemişti. Acaba nedeni beni o akşam etkilemiş olan Jüpiter senfonsi miydi, yoksa mehtabın ıslıl ıslıl aydınlattığı bembeyaz yaz gecesi mi? Sanırım saat ikiye geliyordu. Yataktan çıktım ve pencereden dışarıya baktım. Tepemde ay sanki hissedilmeyen hafif bir ruzgârla kayıyordu. Işığı, gümüşü bulutçukları dele- rek bahçelere vuruyor, onları kar beyazına büründürüyordu. Doğa çok sessizdi. Sanırım o anda tek yaprak bile hareket etseydi hemen farkına varabilirdim. Aniden iki bahçeyi ayıran çitin altında kara bir şeyin çok sessizce hareket ettiğini sezdim ve çok ırkildim. Bir an için mehtabın aydınlatmış olduğu çi- menlerde gölgesini görür gibi oldum. Canlı bir şeyin gölgesi olmalıydı bu. Acaba bir insan, ya da bir hayvan gölgesi miydi? Oraya saklanmış olan, eğik, yere sürünür gibi, çok sessizce ha- reket eden şey ürperticiydi. Her kadının o anda yapacağı gibi ben de önce bir hırsızı, bir katili düşündüm. Yüregim neredey- se ağzıma gelecekti. Aynı anda gölgenin, çitin sona erdiği yerde terasın altına girmiş olduğunu sezdim. Gölge iyice büzülmüş- tü, sanki o yaratık bir gölge oluvermişti. Bu gölge bir köpekti. Hemen tanıdım Ponto'yu. Çok yavaş, çok dikkatli ilerliyordu. En ufak gürültüde fırlayıp kaçacak gibi sürünüyordu. Ponto başı önünde Limpley'in evine iyice sokuldu. Bir şey arıyormuş

gibiymi. Bir izin peşinden giden, bütün vücudu gerilmiş, her an avının üzerine atılmaya hazır bir av köpeği gibiymi hareketleri. Kuçuk adımlar atıyordu. Görünmemek için de karnını nere deyse yere yapıştırmıştı. Daha iyi görebilmek için hafifçe öne eğildim. Fakat o anda cama dokunmuş olacağım ki, gürültüyle ürken Ponto fırladığı gibi çitin arkasındaki karanlıkta kayboldu. Dışarı bakmaya devam ettim ve düşündüm, acaba rüya mı görmüştüm? Bahçeler ay ışığında bomboş, sessiz ve terk edilmiş öylece durmaya devam ediyordu.

Nedenini bilmiyorum, fakat başımdan geçen bu olayı kocama anlatmaya çekindim. Çünkü yanılmış da olabilirdim. Yine de ertesi gün Limpley'lerin hizmetçisine sokakta rastladığımda sormadan edemedim: Acaba son günlerde Ponto'yu görmüş müydü? Genç kızın huzursuzlaştığını fark ettim. Önce ne söyleyeceğini bilemedi. Sonra sanki bütün cesaretini toplamış gibi itiraf etti, evet, ona birkaç kez rastlamıştı. Fakat her defasında tuhaf bir korku kaplamıştı içini. Bundan bir ay kadar önce çocuk arabasıyla kentte yürürken bir köpek havlamasıyla irkilmişti. Kasabın kamyonu yanlarından geçerken Ponto'nun ona, belki de çocuk arabasına doğru yüksek sesle havladığını fark etmişti. Köpeğin kamyonun kasasında atlamaya hazır çömeldiğini görünce çok korkmuştu. Bereket versin, kamyon yanlarından hızla geçtiği için Ponto üzerlerine atlamaya cesaret edememişti. Fakat uzaklaşırken bile kulak tırmalayan o çok öfkeli havlamasını bütün gün unutamamıştı. Gereksiz yere öfkelenmesini istemediği için de Mr. Limpley'e bu olayı anlatmamıştı. Ne de olsa köpek Bath'da bir kasabın yanında güvenilir ellerdeydi. Fakat sonra, geçen hafta bir akşamüstü, bahçenin arka köşesindeki eski tahta kulübeden şömineye odun almaya gittiğinde akşamın loşluğunda bir şeyin hareket ettiğini fark etmişti. Tam korkusundan çılgılık atacağı anda, oraya sak-

lananın Ponto olduğunu görmüştü. Köpek hızla uzaklaşmış ve çitin arasından doğru bizim bahçeye geçip, gözden kaybolmuştu. O günden sonra da Ponto'nun arada sırada yakınlarda bir yerde gizlendiğinden şüphelenmeye başlamıştı. Geceleri de evin çevresinde dolaştığından emindi. Birkaç gün önce sağa-
nak yağmurlu gecenin ardından sabah erkenden bahçeye çıktığında ıslak topraklarda ayak izlerine rastlamıştı. Tabii kendini hiç kimseye doğru dürüst göstermemişti. Mutlaka geceleri ve kimsenin onu görmeyeceğinden emin olduğu saatlerde bahçemizde sinsi sinsi dolanıp duruyordu. Hizmetçi kız, "Sizce eve dönmek mi istiyor?" diye sordu. Fakat Mister Limpley onu bir daha eve sokmazdı ki... Karnının da aç olduğunu sanmıyordu. Ne de olsa bir kasabın yanındaydı, orada mutlaka karnı doyuyordu... Aç olsaydı, mutfak penceresinin altına gelir, ondan yemek dilenirdi... Evin çevresinde böyle sinsi sinsi dolanıp durması çok tuhaftı. "Acaba Mr. Limpley'e, ya da eşine durumu anlatsam mı?" diye bana sordu. Biraz düşündükten sonra, Ponto bir daha görüldüğünde yeni sahibi o kasabı aramaya ve köpeğinin bize yaptığı bu tuhaf ziyaretleri engellemesi gerektiğini söylemeye karar verdik. Lanet okuduğu köpeğinin buralarda dolaştığını Limpley'e hemen anlatmanın doğru olmayacağını düşündük.

Sanırım böyle düşünmekle hata yapmıştık. Belki de -tabii bunu kesinlikle bilemeyiz- ertesi pazar günü yaşanan o kötü olaya engel olunabilirdi. Kocam ve ben Limpleylerin arka terasında rahat koltuklara oturmuş, kanala doğru dik inen çimenli yamacı seyrediyor, sohbet ediyorduk. Hemen yanımızdaki çimenlerde çocuk arabası duruyordu. Her zamanki gibi heycanlı baba ikide bir oturduğu yerden kalkıyor, hatta sohbetimizi yarıda bırakıp, çocuğuna bakmaya gidiyordu. Küçük bebek artık çok tatlı, cana yakın bir çocuk olmuştu. Akşamüstü

güneş altın gibi ısıldıyor. tatlı kız yattığı yerden mavi gözlerini kırıştırarak gökyüzüne gülümsüyor, minnacık elleriyle üzerindeki örtüye vuran güneş lekelerine dokunmaya çalışıyor.

188 du. Kızının her hareketini ilk defa gerçekleşmiş bir mucize kabul eden baba çok neşeleniyordu. Biz de hoşuna gitsin diye onunla keyifleniyorduk. Terastaki o günkü birliktelik ailenin mutlu olduğu en son an olarak ömrüm boyunca anılarımda yer edecektir. Az sonra Bayan Limpley bizleri, gölgedeki büyük terasa kurmuş olduğu çay masasına çağırdı. Kocasını arabasının yanına gidip, sanki anlıyormuş gibi kızına eğilip, "Biraz sonra yine geleceğiz!" diye mırıldandı. Sonra çocuk arabasını durduğu gölgelik çimenlerde bırakıp, belki yirmi metre kadar ötedeki çay masasına yürüdük. Ön terasla arka teras arasında uzanan pergola güllerle doluydu. Masada sohbetimize devam ettik. Ne konuşmuş olduğumuzu bugün anımsamıyorum. Limpley o akşamüstü çok keyifliydi. Ve çok olağan bu keyfinin nedeni üzerimizdeki ipek mavisi gökyüzüydü, huzur içinde geçirdiği pazar günüydü ve ona uğur getirmiş bu evin gölgesinde bizlerle oturabilmesiydi. Doğa ender yaşanan güzel bir yaz gününü sunuyordu insanlara.

Aniden büyük bir gürültüyle irkildik. Kanaldan dehşetle haykıran insan sesleri duyuluyordu. Kadınlar, çocuklar çığlıklar atıyordu. Yerlerimizden fırladığımız gibi yamacın kenarına koştuk. Limpley en önden gidiyordu. İlk aklına gelen çocuğu olmuştı. Arabasının durduğu yer boştu. Çaya oturmadan önce uyuyan çocuğu arabasıyla oraya bırakmıştık. Hepimiz dehşetle irkildik. Limpley'in peşinden yamaçtan aşağı koştuk. Kanaldan gelen haykırımlar gittikçe artıyordu. Kıyıya vardık. Birbirine sokulmuş kadınlarla çocuklar heyecan içinde sulara bakıyordu. Daha on dakika önce ön terasta duran çocuk arabası kanalda yüzüyordu. Adamın biri orada duran bir sandalla çocuğu kurt-

tarmaya gitmişti. Bir başkası da sulara atlayıp arabaya yüzümüştü. Fakat artık her şey için çok geçti. Kanalin yosunlarla kaplı sularından çocuğun cesedini çıkardılar.

Çılgına donmuş olan anneyle babanın o andaki huznunu tanıtmam imkânsız. Bunu anlatmayacağım bile. Çünkü yaşamımdaki böylesine acı dolu anları anımsamak istemiyorum. Telefonla haber verdikleri bir polis komiseri bu korkunç olayın nasıl gerçekleştiğini tespit edebilmek için geldi. Anne babanın bir hatası var mıydı, yoksa sadece bir kaza mıydı? Tabii cinayet de olabilirdi. Bu arada çocuk arabasını sulardan çıkarmışlar ve getirip olaydan önceki yerine koymuşlardı. Adı Constable olan komiser, arabanın kendiliğinden mi yamaçtan aşağı sürüklendiğini merak ettiği için eliyle şöyle bir itti. Fakat yüksek çimenlerde duran tekerlekler kıpırdamadı bile. Bu nedenle düzlükte arabanın sert bir rüzgârla aşağı yuvarlanması mümkün değildi. Komiser bir kez daha denedi, daha sertçe itti çocuk arabasını. Fakat araba belki yarım adım öteye gitti ve yine durdu. Evin önündeki düzlük en az yedi metre genişlikteydi ve çimenlerdeki derin tekerlek izleri onun yerinden kıpırdamasının kolay olmadığını gösteriyordu. Sonunda komiser üzerine atılır gibi itti ve çocuk arabası yamaçtan aşağı yuvarlandı. Beklenmeyen, çok ani bir şey arabayı hareket ettirmiş olacaktı. Fakat bu kim, ya da ne olabilirdi? Tam bir bilmeceydi. Polis komiseri terlemeye başlamıştı. Kasketini çıkardı, elini karmakarışık saçlarında şöyle bir gezdirdi. İşin içinden çıkamıyor gibiydi. Sonra sordu, arabanın durduğu yerden bugüne kadar başka bir şey, örneğin bir top, kendiliğinden aşağı yuvarlanmış mıydı? "Hayır! Hiç böyle bir şey olmadı!" dedi herkes. Evin yakınında yaramaz bir çocuk var mıydı, acaba o arabayla oynamış olabilir miydi? Hayır, hayır, burada başka çocuk oturmuyor! Bahçeye birisinin girmiş olduğu dikkatimizi çekmiş miy-

190 di? Havır, hiç kimseyi görmemiştik. Hem bahçe kapısı da kilitliydi. Aşağıdaki kanal kıyısında duran insanların da yabancı biri dikkatlerini çekmemiştir. Komiser, kazayı görür görmez hemen sulara atlayan adama da sorular sordu. Üzerinden sular damlayan, hâlâ çok heyecanlı bu adam hiçbir şey fark etmediğini söyledi. Sadece karısıyla kanal kenarında sakın sakın yürürken evin önündeki yamaçtan hızla aşağı inen bir çocuk arabasının sulara yuvarlandığını ve hemen ters döndüğünü görmüştü. İçinden bir çocuğun sulara düştüğünü fark edince üzerindeki ceketini çıkarıp kanala atlamıştı. Fakat suyun üzerine kaplayan yosunlar çok uzun olduğu için ne yazık ki hemen çocuğa ulaşamamıştı. Söyleyecek başka bir şeyi yoktu.

Komiser iyice umitsizliğe kapıldı. Böylesine tuhaf bir olayla omründe hiç karşılaşmamıştı. Çocuk arabasının nasıl yerinden hareket edip, yamaçtan aşağı kaymış olacağını bir türlü açıklayamıyordu. Gözünün önüne getirebileceği tek olasılık, çocuğun bir an için yerinden doğrulmaya çabalamış olacağıydı. Böylece arabanın dengesi bozulmuştu. Fakat buna da pek inanamıyordu. Acaba bizlerden birinin aklına başka bir olanak geliyor muydu?

Bir an için başımı çevirip, hizmetçi kıza baktım. Bakışlarımız karşılaştı. Eminim aynı anda aynı şeyi kafamızdan geçiriyorduk. Köpeğin yeni doğmuş olan çocuğa sonsuz nefret beslemiş olduğunu ve son zamanlarda bahçenin çevresinde dolaşp, bir yerlere gizlendiğini biliyorduk. Evden atılmadan önce de ofkesinden kanal kıyısında çamaşır sepetlerini sulara ittiğini de görmüştük. Hizmetçi kızın uçuk dudaklarının titrediğini fark ettim. İkimiz de aynı şeyden şüpheleniyor gibiydik. Çok kurnaz ve hırslı hayvan, arabasında uyuyan çocuğu bir an için yalnız bıraktığımızı fark etmiş ve hınç alma zamanının gelmiş olduğuna karar vermiş olacaktı. Sonra da gizlen-

diği yerden sürünerek çocuğa sokulmuş ve bütün ağırlığı ile arabama saldırıp, nefret ettiği rakibini yamaştan aşağıya, kanala yuvarlamıştı. Ardından da geldiği gibi sessizce yine çekip gitmiş olacaktı. Fakat ikimiz de ağzımızı açıp, bu şüphemizden söz etmedik. Çünkü bunu yapsaydık, Limpley'in hemen effkyle atılarak "Eğer o çılgın kopeği o gün vursaydık, şimdi çocuğum yaşıyor olacaktı," diyeceğini biliyordum. Tüm şüphelere karşın elimizde tam bir kanıt yoktu. Ne biz, ne de bir başkası Ponto'nun gizlice bahçeye girmiş olduğunu görmüş-
tu. Görmüş olsalardı mutlaka söylerlerdi. Hemen arada sırada saklandığı tahta kulübeye gittim. Bomboştu, kuru topraklarda da ayak izleri yoktu. Sesini duymamıştık. Çamaşır sepetlerini kanala yuvarlarken o sevinç dolu havlamaları da kulağımıza gelmemişti. Bu nedenle onun yapmış olduğunu söyleyemerdik. Fakat biz yine de şüpheleniyorduk ve bu çok ürkütücü bir şüpheydi.

O andan sonra bu korkunç düşünceleri bir türlü kafamdan atamadım. Hatta aradan geçen günlerde şüphem daha da arttı. Akıldan geçenlerin doğru olabileceğine inanmaya başladım. Bir hafta sonra -zavallı çocuk bu arada toprağa verilmiş, yaşamalarını altüst etmiş olan uğursuz kanalın görünümüne dayanamayan Limpley ailesi de evden taşınmıştı- beni çok heyecanlandıran bir şey oldu. Eve gerekli bazı şeyleri temin etmek için Bath'a indim. Aniden karşıdaki kasap dükkânının önünde, son günlerde bir türlü kafamdan atamadığım Ponto'yu görünce müthiş irkildim. Kaldırımında ağır ağır yürüyordu. Birden beni görünce olduğu yerde durdu. Ben de durdum. O andaki duygularımı hiç unutamayacağım. Aşağılanıp, evden atıldıktan sonra her karşılaşmamızda Ponto bakışlarını benden kaçırmış, omuzlarını kısıp, başı önünde, ürkek ve yılgın hemen uzaklaşmıştı. Şimdi ise beni fark ettiği anda başını güven do-

lu şöyle bir kaldırdı, yüzüme baktı. Gözlerinde gurur, kendine güvenin verdiği o rahatlık vardı. Sanki bir-iki gün içinde yine eski günlerin gururlu ve kibirli Ponto'su oluvermişti. Bana meydan okurmuş, beni kışkırtmak istermiş gibi öylece durdu, uzun uzun baktı. Sonra kalçalarını sallaya sallaya, dans edermiş gibi karşıdan karşıya geçip yanıma yaklaştı ve bir adım önümde durdu. Sanki o anda diyordu ki: "İşte, ben yine buradayım. Bana söylemek istediğin bir şey var mı?"

Bütün vücudum inmeliymiş gibiydi, her tarafım kaskatı kesilmişti. Elimi kaldırıp onu itmeye, ona vurmaya gücüm yoktu. Ponto'nun bu kendine güven dolu, durumundan çok memnun bakışlarına dayanamayacaktım. Hızlı adımlarla uzaklaştım. Ne bir insanı ne de bir hayvanı haksız yere suçlamak istemem. Tanrı korusun! Fakat Ponto'yla karşılaştığım o andan sonra şu korkunç düşünce belleğimden silinmiyor: "Oydu. Yapan oydu."

20. yüzyıl Alman Dili Edebiyatı'nın ünlü yazarlarından Stefan Zweig'in bu eseri "Ay Işığı Sokakı", "Lyon'da Düğün", "Acaba o muydu?", "Prater'de İlkyaz" gibi en seçme öyküleri içermektedir. Zweig, erişilmez bir öykü ustasıdır. Son satırına kadar sürükleyici olan öykülerinde insan ruhunun sonsuz derinliklerine iner, duyguların inişli çıkışlı değişimini ustalıkla yansıtır, büyüleyici anlatımıyla okurun dikkatini hep diri tutar.

20. yüzyılın bu insancıl ve iyi yürekli aydın yazarı 23 Şubat 1942'deki ölümünden günümüze hiç yitirmedi güncelliğini. "Kültürlerin, ulusların ve düşüncelerin birbirleriyle uzlaşmasına hümanizmin aracılık etmesini yaşamım boyunca hep hedefledim" diyen Zweig, huzursuz başlayan yüzyılımızda da bu düşüncesiyle bize rehber oluyor.

Bu kitaptaki öyküleri derleyip çeviren Ahmet Arpad, Alman Dili Edebiyatı'nın ünlü yazarlarını Türkçeye kazandırdığı için Almanya Federal Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2012 yılında Tarabya Büyük Çeviri Ödülü'ne değer görülmüştür.